

Musika

HIZTEGIA

KULTURA SAILA
Hikuntza Politikarako Sailburuordetza
DEPARTAMENTO DE CULTURA
Viceconsejería de Política Lingüística

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco

Vitoria-Gasteiz, 2011

Lan honen bibliografia-erregistroa
Eusko Jaurlaritzaren Liburutegi Nagusiaren katalogoan aurki daiteke:

<http://www.euskadi.net/ejgvbiblioteka>

Argitaraldia: 1.a, 2011ko azaroa

Ale-kopurua: 1.500 ale

© argitaraldi honena: Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorra

Argitaratzailea: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco
Donostia-San Sebastián, 1 - 01010 Vitoria-Gasteiz

Internet: www.euskadi.net/euskara21

Azala: Antton Olariaga

Inprimaketa: Leitzaran Grafikak S.L.

ISBN: 978-84-457-3205-2

Lege gordailua: SS-1632-2011

HITZAURREA

HIZKUNTZA EROSO eta erraz hitz egin eta erabiliko bada, baliabide eta tresna egokiak beharrezkoak dira, eta eginkizun horretan leku garrantzitsua betetzen dute hiztegiek. Hizkuntzak etengabe aldatzen dira bizirik badaude, garai eta behar berrietara egokitzeko, eta, horrenbestez, hizkuntza baten modernizazioaren eta eguneratzearen prozesua ez da inoiz amaitzen. Horregatik, hizkuntzaren altxor lexikoa etengabe elikatu behar da, hizkuntza bera normalizatzeko batetik eta erabiltzaileen beharrei erantzuteko bestetik. Horregatik, helburu horri jarraituta argitaratzen dugu eskuartean duzun hiztegi hau, zalantzarik gabe, euskararen erabilera erraztuko duena.

Euskara Biziberritzeko Plan Nagusiak, corpus-plangintzari eta euskararen kalitateari dagokienez, Hiztegi Batua amaitu eta argitaratzea, eta datozen urteotarako terminologia-lanaren plangintza egitea agindu zuen (EBPN VI.3.3.a).

Hori horrela, Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak (HPS) EBPNk agindutakoa gauzatzeko, hainbat ekimen jarri zuen martxan: batetik, "EUSKALTERM Euskal Terminologia Banku Publikoa" sortu zuen 2001ean; bestetik, Terminologia Batzordea eratu zuen Euskararen Aholku Batzordearen barruan.

EUSKALTERM erabilera publikoko bankua da, Eusko Jaurlaritzak bideratu eta sustatu nahi duen terminologiaren produkzioaren, kudeaketaren eta hedapenaren muina. Banku hori metodologia eta irizpide jakin batzuen arabera eguneratu eta elikatzen da, beti ere Terminologia Batzordeak onartutako jarduketa-planak jarraituz.

Beraz, EUSKALTERM Terminologia Banku Publikoa etengabe elikatzen eta zabaltzen ari gara Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzatik IVApekin lankidetzan, euskal terminologiaren normalizazioari eta zabalkundeari ekin eta eusteko. Terminologia Batzordeari dagokio, bestalde, terminologia-alorrean dauden lehentasunak finkatzea, lan-proposamenak egin, terminologia-lanerako irizpideak ezartzea eta abar.

Lan horren guztiaren emaitza da eskuartean duzuen hiztegi hau. Hiztegia jorratzen duen eremuko erabiltzaileen premiak asetzeko baliagarri izatea nahi genuke, bai eta gure hizkuntzaren normalizazio eta eguneraketaren bidean urrats garrantzitsua izatea ere. Hiztegi hau eta honekin batera argitaratzen ditugun guztiak eguneroko jardunean erabiltzera animatzen zaituztegu guztiok, euskaldunok lexiko gero eta aberatsagoa izan dezagun gure eguneroko bizitzan ere.

Vitoria-Gasteiz, 2011ko azaroaren 4a

Lourdes Auzmendi Ayerbe
Hizkuntza Politikarako sailburuordea

HIZTEGIARI BURUZKO ARGIBIDEAK

Hiztegi hau Elhuyar Fundazioak egina da Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailaren, Hezkuntza Sailaren eta Gipuzkoako Foru Aldundiaren enkarguz. Izan ere, Musika alorreko oinarritzko terminologia finkatzeko eta normalizatzeko premia zegoen euskarari dagozkionetan eta, hain zuzen, hiztegi hau hutsune hori betetzera dator. Terminologia Batzordeak onartutako hiztegia hau EUSKALTERM Terminologia Banku Publikoan integratu da www.euskara.euskadi.net/euskalterm eta bertan kontsulta daiteke.

EUSKALTERM Terminologia Banku Publikoa da Terminologia Batzordeak finkatutako terminologia-lana zabaltzeko ardatza. Gainera, esan behar da Terminologia Batzordeak onartutako jarduketa-planen barruan ezarritako lehen-tasunen arabera eguneratzen dela Terminologia Banku Publikoa.

Euskararen Aholku Batzordeko Terminologia Batzordeak¹ euskarazko terminologia-lanerako finkatu zuen metodologiari jarraituta, hiztegi hau, lehenengo, hizkuntzalariez eta eremuko adituez osatutako batzorde teknikoak aztertu eta landu zuen, Terminologia Batzordeari behin betiko proposamena luzatzeko. Normalizazio-prozesuaren azken urratsa Terminologia Batzordeak onartzea izan da.

Beraz, hemen duzue eremu honetako terminologiaren erabiltzaileei **Terminologia Batzordeak gomendatzen dien terminologia**.

1 176/2007 DEKRETUA, urriaren 16koa, Euskararen Aholku Batzordeari buruzkoa.

Hiztegian erabilitako ponderazio-markak:

- (4) Termino normalizatua / gomendatua
- (3) Termino onartua (baina ez lehenetsia, beste bat gomendatzen delako)

Hiztegian erabilitako laburtzapenak:

eu euskara

es español

fr français

en English

Ã Ikus (definizioa eta bestelako edukiak dauden termino sinonimora bidaltzeko)

+ Ikus (erlazionaturiko terminoetara bidaltzeko)

! Oharra

sin. sinonimoa

NORMALIZAZIOA

BATZORDE TEKNIKOA

Estibalitz Arrizabalaga (Musika Eskolen Elkarte)

Jose Ignazio Ansorena (Donostiko Txistulari-bandaren zuzendaria)

Antton Gurrutxaga (Elhuyar Fundazioa)

Koordinatzailea: **Izaskun Osinalde** (HPS)

TERMINOLOGIA BATZORDEA

Lourdes Auzmendi Ayerbe, Hizkuntza Politikarako sailburuordea

Mª Encarnacion Echazarra Huguet, IVAPeko zuzendari nagusia

Ivan Igartua Ugarte, EABko idazkaria

Araceli Díaz de Lezana Fernández de Gamarra, Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzako ordezkaria

Maite Imaz Leunda, IVAPeko ordezkaria

Andoni Sagarna Izagirre, Euskaltzaindiaren ordezkaria

Iker Etxebeste Zubizarreta, Unibertsitate Zerbitzuetarako Euskal Ikastetxeko (UZEIko) ordezkaria

Xabier Alberdi Larizgoitia, Euskal Herriko Unibertsitateko Euskara Institutuko ordezkaria

Ibon Olaziregi Salaberria, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren Euskara Zerbitzuaren ordezkaria

Mertxe Olaizola Maiz, aditua

Alberto Atxabal Rada, aditua

Joseba Erkizia Itoitz, aditua

Miel Loinaz Beristain, aditua

Asier Larrinaga Larrazabal, aditua

Alfontso Mujika Etxeberria, aditua

ELHUYARREKO LANTALDEA

Antton Gurrutzaga (koordinazioa eta erredakzioa)

Pili Lizaso (Informatika)

ADITU-TALDEA:

Jon Bagues (Eresbil Musikaren Euskal Artxiboa)

Loreto Imaz (Musikene – Euskal Herriko Goi-mailako
Musika Ikastegia)

Alicia Pinilla (Francisco Escudero Kontserbatorioa)

EREMU - ZUHAITZA

1. Instrumentuak

- 1.1. Instrumentuak
- 1.2. Ahotsa
- 1.3. Musikari-taldeak

2. Musika-formak

- 2.1. Formak
- 2.2. Generoak
- 2.3. Estiloak

3. Musikaren teoria

- 3.1. Soinua
- 3.2. Notazioa
- 3.3. Interpretazioa
- 3.4. Melodia
- 3.5. Erritmoa
- 3.6. Harmonia

LABURDURAK ETA IKURRAK

en	ingeleza
es	gaztelania
eu	euskara
fr	frantsesa
Ã	Ikus (definizioa eta bestelako edukiak dauden termino sinonimora bidaltzeko)
+	Ikus (erlazionaturiko terminoetara bidaltzeko)
!	Oharra
sin.	sinonimoa

Hiztegian erabilitako ponderazio-markak

- (4) Termino normalizatua / gomendatua
- (3) Termino onartua (baina ez lehenetsia, beste bat gomendatzen delako)

AURKIBIDEA

HIZTEGIA ARLOKA	13
Instrumentuak	14
Musika-formak	74
Musikaren teoria	109
AURKIBIDE ALFABETIKOAK	183
Euskarazko aurkibidea	183
Ingelesezkko aurkibidea	201
Gaztelaniazko aurkibidea	219
Frantsesezko aurkibidea	237
Musika-notazioan erabiltzen diren argibide batzuen azalpena	255
Bibliografia	261

HIZTEGIA ARLOKA

INSTRUMENTUAK

abesbatza

Ã koru

1

adar (4)

Animalia-adar hustu eta zulatua, zenbait herri-musikatan musika-tresnatzat erabiltzen dena.

en horn

es cuerno

fr corne

2

adar ingeles (4)

Oboearen familiako zurezko haize-instrumentua, tutu konikokoa eta mihi bikoitzekoa, eta oboeak baino bostun bat beheragoko soinua duena (fa instrumentua da). Ahokoa *bokal* izeneko metalezko hoditxo mehe eta kurbatua da. Instrumentuaren tutuaren amaierak arrautza-formako zabalgunea du.

en English horn

es corno inglés

fr cor anglais

+ **fagot; oboe**

3

aerofono (4)

sin. instrumentu aerofono (4)

Soinua airearen bibrazioz sortzen duen instrumentua. Aireari bibrazazteko erabiltzen den eraren arabera sailkatu ohi dira. Putz eginez jotzen direnak: a) zulo edo estugune batera putz egitekoak (flautaren familia); b) mihidunak (klarinetea, saxofoia, oboea...); c) ezpainen bibrazioan oinarrituak (metal-instrumentuak, edo tronpetaren familia). Bestetik, aerofonoen artean sailkatzen dira organoa, akordeoia eta kidekoak (horrelakoetan, aireari mihi librez edo askez bibrazten zaio).

en aerophone; aerophone instrument

es aerófono; instrumento aerófono

fr aérophone; instrument aérophone

+ **haize-instrumentu**

4

afinagailu (4)

sin. gozagailu (3)

Musika-instrumentua tonu doian jartzten laguntzen duen tresna. Tonu zehatzeko soinu bat edo batzuk sortzen ditu, eta instrumentuaren soinuak horiekin erkatzen dira, behar bezala doitu eta bat etorrarazteko. Gaur egun, gehienak elektronikoak izaten dira.

en tuner

es afinador

fr accordeur

+ **intonazio; tonuan jartze**

afinatu

Ã tonuan jarri

5

afinatzaile (4)

sin. gozatzaile (3)

Musika-instrumentuak tonu egokian jartzeko lanbidea duena.

en tuner

es afinador

fr accordeur

afinazio

1 Ã tonuan jartze

2 Ã intonazio

6

ahokadura (4)

Haize-instrumentuetan, ezpainak eta ahoaren inguruko muskuluak jartzeko eta erabiltzeko modua.

en embouchure

es embocadura
fr embouchure
 + **ahoko pieza**

7

ahoko (4)

sin. ahoko pieza (4)
 Putz eginez jotzen diren haize-instrumentuetan, ezpainen kontra jartzen den edo ahoan sartzen den instrumentuaren pieza. Ahokoaren forma eta erabiltzeko modua instrumentuaren arabera aldatzen dira (metalezkoa, mihi bakunekoa edo mihi bikoitzekoa den).

en mouthpiece
es boquilla; embocadura
fr embouchure
 + **mihi**

ahoko pieza

Ã **ahoko**

ahoko soinu

Ã **aho-soinu**

8

aho-soinu (4)

sin. ahoko soinu (4); harmonika (4)
 Mihi libreko haize-instrumentua, mihiak dituzten irekigune zenbaitez osatua. Irekigune horietatik putz eginez edo airea hartuz jotzen da, eta nota desberdinak sortzen dira putz egitean eta airea xurgatzean. Harmonika diatonikoak eta kromatikoak daude. Harmonika kromatikoak alboko pieza mugikor bat du, eta hura sakatzean, airea soinu kromatikoak sortzen dituzten mihietara bideratzen da.

en French harp; mouth organ
es armónica
fr harmonica

9

ahots (4)

1 Gizakiak soinuak sortzeko duen mekanismoa, laringeko korden (*ahotskorden*) bibrazioaren bidezkoa; haren emaitza den soinua. Ahotsaren bidezko musika-jarduera kantua da. Musika-instrumentu edo -baliabide gisa, ahotsaren erabilera unibertuala da, baina kultura batetik besterako ezaugarriak eta estiloak asko aldatzen dira.

en voice
es voz
fr voix

2 sin. boz (3)

Kantuan hedaduraren arabera bereizi ohi diren motetako bakoitza. Emakumezkoenak *sopranoa*, *mezzosopranoa* eta *kontraltoa* dira; gizonezkoenak, *tenorra*, *baritonoa* eta *baxua*.

en voice
es voz
fr voix

10

ahots baxu

Koruetan, gizonezkoen ahotsa izendatzeko erabili ohi den terminoa, *ahots zuriri* kontrajarria.

! Eskuarki, pluralean erabiltzen da (*ahots baxuak*).

es voz grave
fr voix grave
 + **ahots zuri**

11

ahots berdinak (4)

Emakumezko ahotsez edo gizonezko ahotsez osatutako kantari-taldea.

en equal voices
es voces iguales
fr voix égales
 + **ahots mistoak**

12

ahots mistoak (4)

Emakumezko ahotsez eta gizezko ahotsez osatutako kantari-taldea.

en mixed voices

es voces mixtas

fr voix mixtes

+ **ahots berdinarak**

13

ahots zuri (4)

Emakumezkoen edo haurren ahotsa izendatzeko erabili ohi den terminoa, *ahots baxuri* kontrajarria.

! Eskuarki, pluralean erabiltzen da (*ahots zuriak*).

es voz blanca

fr voix blanche

+ **ahots baxu**

14

ahots-korda (4)

Laringe-barrunbean dauden mintzezko bi tolesturetako bakoitza. Biriketarik datorren aireak bibrarazi egiten die, eta bibrazio horrek soinu-uhinak sortzen ditu, hau da, ahotsa.

en vocal cord

es cuerda vocal

fr corde vocale

15

ahots-talde (4)

Kantariz osatutako musikari-taldea; batez ere, bakarlari-lana egin dezaketen kantariez osatutakoa.

en vocal ensemble

es conjunto vocal

fr ensemble vocal

+ **instrumentu-talde**

16

akordeoi (4)

sin. eskusoinu (4)

Mihi libreko haize-instrumentua, besoaz eragiten zaion hauspoa duena eta teklak edota botoiak dituena. Hauspoaz eragindako haizeak metalezko mihiei bibraraztean sortzen da soinua.

Hauspoari, eskuarki, ezkerreko besoaz eragiten zaio, eta ezkerreko eskuaz baxuak edo akordeak jotzeko botoiak sakatzen dira; eskuinaz, berriz, nota bana sortzen duten teklak edo botoiak. Mihi-motak (eta, beraz, soinu-motak) hautatzeko mekanismoa ere eskuinaldean dago.

en accordion

es acordeón

fr accordéon

+ **bandoneon; kontzertina**

17

akordeoi diatoniko (4)

sin. eskusoinu diatoniko (4)

Eskala diatoniko batzuetako notak jotzen dituen akordeoi-mota.

Eskuinaldean botoiak izaten ditu, errenkadatan antolatuta, eta errenkada bakoitzeko botoiez eskala diatoniko bateko notak jotzen dira. Gainera, hauspoa itxi edo irekitzen den, nota desberdinak jotzen ditu (*soinu biko*)

sistema). Hainbat herrialdetako herri-musikan erabiltzen da. Euskal Herriko trikiti-musikan ere erabiltzen da (euskal herri-musikan erabiltzen den instrumentuari *eskusoinu txiki, soinu txiki* eta *trikiti* ere esaten zaio).

en diatonic accordion
es acordeón diatónico
fr accordéon diatonique
 + **trikiti**

18

akordeoi kromatiko (4)

sin. eskusoinu kromatiko (4); soinu handi (4)

Eskala kromatikoko notak jotzen dituen akordeoi-mota. Hauspoa itxi nahiz ireki, nota bera jotzen du.

en chromatic accordion
es acordeón cromático
fr accordéon chromatique

akordeoilari

Ã **soinu-jotzaile**

19

alboka (4)

Mihi bana duten bi tutuz osatutako haize-instrumentua. Tutuak kanaberazkoak dira, eta haien mutur banatan bi behi-adar zati ditu, bata txikia, putz egitekoa, eta bestea handia, soinua kanporatzekoa. Arnasa aldi berean hartuz eta botaz jotzen da, eta, beraz, soinua etengabea da. Euskal Herrian erabiltzen da.

en alboka
es albogue; alboka
fr alboka

20

albokari

Alboka jotzen duen musikaria.

en alboka player
es albuguero, -a; albokari
fr joueur d'alboka

21

Alpeetako tronpa (4)

Tronpa-mota, zurezko tutu koniko zuzena duena, pabiloia gorantz bihurtua, eta burua lurrean dagoela jotzen dena. Tronpa naturala da (serie harmonikoko soinuak sortzen ditu, eta pistoi-mekanismoarik gabea da). Jatorriz Suitzako da.

en alpenhorn; alphorn; alpine horn
es trompa alpina
fr cor des Alpes
 + **natural**

22

altu (4)

1 Zenbait instrumentu-familiatan (flauta, klarineta, saxofoia...), soprano eta tenorraren artekoa den instrumentua, gutxi gorabehera kontraltoaren ahotsari dagokiona.

en alto
es alto
fr alto

2 **Ã kontralto**

23

anplifikadore (4)

Seinale elektriko baten anplitudea handitzen duen gailua. Musikaren arloan, instrumentu elektriko, elektrotiko edo grabazio baten seinalea bozgorailuetara bidali aurretik behar adina amplifikatzeko erabiltzen da.

en amplifier
es amplificador
fr amplificateur

24

arima (4)

Biolinean eta kideko hari-instrumentuetan, taula harmonikoa eta beheko azala elkartzen dituen zurezko pieza. Zubiaren behealdeko oinetik gertu ezartzen da (soinu altuena sortzen duen hariaren bermatzen den aldean). Harien

tentsioari eusten dio, eta bibrazioak instrumentuaren gorputz osora transmititzen ditu.

en sound post; soundpost

es alma

fr âme

+ **taula harmoniko; zubi**

25

arku (4)

Zenbait hari-instrumentutan (biolinaren familian, esaterako), hari*e*i igurtziz bibrarazteko erabiltzen den tresna.

Haga baten muturren artean tenkatutako zaldi-zurdez osatua dago. Luzera era heltzeko modua instrumentuaren eta garaia*ren* arabera aldatzen da.

en bow

es arco

fr archet

26

arku-instrumentu (4)

Hari igurtziko instrumentua; hariari bibrarazteko, *arku* izeneko tresna erabiltzen da. Nagusiak dira, batetik, antzinako *violaren* familiakoak (viola da gamba, viola da braccio, viola d'amore...), eta, bestetik, biolin modernoaren familiakoak (biolina, biola, biolontxelo*a* eta kontrabaxua).

en bowed instrument

es instrumento de arco

fr instrument à archet

+ **arku; hari-instrumentu**

arkukada

Ã **arku-kolpe**

27

arku-kolpe (4)

sin. arkukada (4)

Hari igurtziko instrumentuetan, arkua erabiltzeko modua eta teknika. Batez ere, noten artikulazioaren arabera egi-

ten den arku-mugimendu eta -ibiltarte mota bakoitza.

en bow stroke; bowing

es arcada; golpe de arco

fr coup d'archet

28

arrada (4)

sin. tarrapata (3)

Danborra elkarren segidako makilakolpe azkarrez jotzean sortzen den soinua.

en drumming; rolling

es redoble

fr roulement; tambourinage; tambourinement

+ **danbor; makila**

29

artxilaute (4)

Behe-erregistro hedatua zuten lauteen familiako instrumentua, *tiorba* edo *chitarronea* baino laburragoa. Gider koskadunari beste gider luzeago bat eransten zitzaion, airean jotzeko hari luze*e*i eusten ziena. Hari luzeak eskalan afinatzen dira. Baxu jarraituko instrumentua da.

! Zenbait iturritan, *artxilaute* eta *tiorba* terminoak antzeko instrumentuak izendatzeko erabiltzen dira.

en archlute

es archilaúd

fr archiluth

+ **chitarrone; laute; tiorba**

30

atabal (4)

Bi makilaz jotzen den danbor zapala, hainbat herri-musikatan erabiltzen dena (txistulari-bandetan, Zuberoan txirularekin batera, eta abarretan).

en atabal

es atabal

fr atabal

+ **danbor; kaxa**

31

baketa (4)

Zenbait perkusio-instrumentu jotzeko erabiltzen den tresna, makila edo zotz batez eta haren muturrean finkatutako buru nabari batez osatua.

Instrumentuaren arabera, edo lortu nahi den soinuaren tinbrearen arabera, burua material bigunez estalia izan daiteke (feltroa, larrua, material sintetikoak...), edo material gogorrekoa izan daiteke. Esaterako, tinbalak, xilofonoa, marinba eta abar baketa-pareaz jo ohi dira.

- en** mallet; stick
- es** baqueta; maza
- fr** baguette; mailloche
- + **mailu; makila; mazo**

balbula

Ã **pistoi**

balbula-tronboi

Ã **pistoi-tronboi**

32

banda (4)

Haize- eta perkusio-instrumentuz osatutako musika-taldea. Bandaren osaera aldatu egin daiteke, eta, zenbaitetan (banda sinfonikoetan), behe-erregistroko arku-instrumentuak ere badaude.

- en** concert band
- es** banda
- fr** harmonie; orchestre d'harmonie
- + **fanfarre**

33

bandoneon (4)

Akordeoiaren familiako haize-instrumentua. Hauspoaren heldulekuak karratuak dira, botoidunak, eta diatonikoa zein kromatikoa izan daiteke. Argentinako tango-musikan erabiltzen delako da bereziki ezaguna.

- en** bandoneon
- es** bandoneón
- fr** bandonéon
- + **akordeoi; kontzertina**

34

bandurria (4)

Zistroaren ahaidea den hari pulsatuko instrumentua, madari-formako kaxaduna, 6 hari bikoitz dituen eta plektroz jotzen dena. Batez ere, errondailetan erabiltzen da.

- en** bandurria
- es** bandurria; mandolina española
- fr** mandole; mandoline espagnole; mandore
- + **mandolina; zistro**

35

banjo (4)

Hari pulsatuko instrumentua, gider koskadun luzea duena eta mintz batez estalia dagoen erresonantzia-kaxa biribil zapala duena. Jatorriz afrikarra da, eta batez ere Amerikako Estatu Batuetako herri-musikan erabiltzen da (jazz tradizionalan eta country musikan).

- en** banjo
- es** banjo
- fr** banjo

36

baritono (4)

1 Tenorraren eta baxuaren arteko gizonetzko-ahotsa; ahots hori duen kantaria.

- en** baritone
- es** barítono
- fr** baryton
- + **baxu; tenor**

Baritono-ahotsaren hedadura

2 Zenbait instrumentu-familiatan, tenorraren eta baxuaren artekoa, gutxi gorabehera baritono-ahotsari dagokion erregistroa erabiltzen duena (esaterako, saxofoi baritono).

en baritone
es barítono
fr baryton

basoi

Ã fagot

basoi-jotzaile

Ã fagot-jotzaile

basonista

Ã fagot-jotzaile

37

bat-egite (4)

Instrumentu- edo ahots-talde batean, soinuek behar adinako batasuna agertzeara, batez ere tinbreari dagokiola.

en blending
es empaste

38

bateria (4)

1 Danbor- eta txindata-motako zenbait perkusio-instrumentuz osatutako multzoa, musikari bakar batek jotzen duena. Konbinazio ugari daude, baina hauek dira oinarritzko osagaiak: pedalez jotzen den dunbala, kaxa, dunbalaren gaineko danbor bat edo bi, lurlean jartzen den danbor handia, oinaz eragiten zaien zutikako txindatak (*charleston* edo *hi-hata*) eta zutoin banatan jartzen diren txindata eseki bakunak.

Danborrak eta txindatak jotzeko, makilak (zotzak), eskuilak edo baketak erabiltzen dira. Jotzaileak eserita dagoela jotzen du.

en drum kit; drum set; drums
es batería
fr batterie

+ danbor; dunbal; txindata

2 Orkestra edo banda bateko perkusio-instrumentuen multzoa.

en drum kit; drum set; drums
es batería
fr batterie

39

batuta (4)

Musika-talde bateko (bereziki, orkestra edo banda bateko) zuzendariak erabiltzen duen makilatxoa.

en baton
es batuta
fr baguette

40

baxu (4)

1 Gizonezkoen ahotsen artean behe-nerkoa; ahots hori duen kantaria.

en bass
es bajo
fr basse

2 Zenbait instrumentu-familiatan (klarinetea, flauta, tronboia...), gutxi gorabehera baxu-ahotsari dagokion erregistroa erabiltzen duen instrumentua.

en bass
es bajo
fr basse

41

baxu elektriko (4)

sin. gitarra baxu (4)

Kontrabaxuaren hedadura eta afinazioa duen lau hariko gitarra elektrikoa (modelo batzuek hari gehiago izaten dituzte). Herri-musika modernoan erabiltzen da batez ere, eta bereziki rockean.

en bass guitar; electric bass
es bajo eléctrico; guitarra bajo
fr basse électrique; guitare basse
 + **gitarra elektriko**

42

baxu-jotzaile (4)

Baxua jotzen duen musikaria; bereziki, kontrabaxua edo baxu elektrikoak jotzen duena.

en bass player; bassist
es bajista; bajo
fr bassiste

beso-biola

Ã **viola da braccio**

43

bibrafono (4)

Intonazio zehatzeko perkusio-instrumentua, altzairuzko xafla laukizuzenez osatua eta xafla bakoitzaren azpian erresonantzia-tutuak dituenak. Baketa-pareaz jotzen da.

en vibes; vibraphone; vibraphone
es vibráfono
fr vibraphone
 + **marinba; xilofono**

44

bihuela (4)

1 Espainiako XIII-XVII. mendeen bitarteko zenbait hari-instrumenturen izen generikoa. Hiru mota nagusi zeuden, arkuz jotzekoa (*vihuela de arco*), plektroz jotzekoa (*vihuela de peñola*) eta hatzez jotzekoa (*vihuela de mano* edo *vihuela*), historikoki garrantzitsuenak izan dena.

en vihuela
es vihuela
fr vihuela

2 Hari pulsatuko bihuela-mota, gitarren antzeko forma duena eta haren aitzindarietako bat izan daitekeena (*vihuela de mano* izendapena ere hartu

zuen XVI. mendera arte). Hatzez jotzen da, eta sei hari bikoitz izaten ditu. Giderra koskaduna da. Erresonantziakaxaren bi aldeak zapalak dira, eta soinu-zuloa *erroseta* dekoratua izaten da. Europan lauteak izan zuen adinako garrantzia hartu zuen Espainian.

en vihuela; vihuela de mano
es vihuela; vihuela de mano
fr vihuela; vihuela de mano

45

bikote (4)

Bi musikariz osatutako taldea.

en duo
es dúo
fr duo
 + **duo**

46

biola (4)

1 Hari igurtziko arku-instrumentua, biolinaren familiako bigarrena (altua). Biolinaren antzekoa da, baina handixeagoa eta soinu ilunagokoa. Biolinak baino bostun bat beheragoko afinazioa du: do_2 - sol_2 - re_3 - la_3 . Hirugarren lerroko do klabean idazten da. Jotzeko biolinari bezalatsu heltzen zaio.

en viola
es viola
fr alto
 + **biolin**

2 XVI.-XVIII. mende bitarteko arku-instrumentu familia bateko kideen izen generikoa. Bi multzo nagusi daude: *viola da braccio* (besoan bermatuta jotzen direnak) eta *viola da gamba* (zango artean bermatuta jotzen direnak).

en viol
es viola
fr viole

47

biola-jotzaile (4)

Biola jotzen duen musikaria.

en viola player; violist

es viola; violista

fr altiste

48

biolin (4)

Hari igurtziko arku-instrumentua, lau harikoa eta koska edo trasterik gabea, familiako (“biolinen familiako”) erre-gistro altuena duena. Besaburuan ber-matuta jotzen da. Harien bibrazioa zubiaren bidez transmititzen dira taula harmonikora, eta arimaren bidez erre-sonantzia-kaxara. Taula harmonikoan, *f*formako bi soinu-zulo daude. Ohiko biolinean, harien afinazioa $sol_2-re_3-la_3-mi_4$ da. Biolina eta dagokion familia XVI. mendean sortu ziren, Italian, eta XVIII. mendean finkatu ziren gaur egun dituzten ezaugarriak. Musika klasikoan zein herri-musikan erabiltzen da. Badira bestelako tamaina duten biolin-motak (ezagunena, hiru laurde-neko biolina, txikiagoa, haurrek ikaste-ko erabiltzen dutena).

! Ingelesezt, *fiddle* terminoa erabili ohi da herri-musikan erabiltzen den biolina izendatzeko (bien arteko alde bakarra da, izatekotan, *fiddle*-aren zubiak kur-batura txikiagoa izatea).

en violin

es violín

fr violon

+ **arima; arku-instrumentu; erresonantzia-kaxa; hari-instrumentu; soinu-zulo; taula harmoniko; zubi**

biolinista

Ä **biolin-jotzaile**

49

biolin-jotzaile (4)

sin. biolinista (4)

Biolina jotzen duen musikaria.

en violin player; violinist

es violinista

fr violonist

biolontxelista

Ä **biolontxelo-jotzaile**

50

biolontxelo (4)

sin. txelo (4)

Hari igurtziko arku-instrumentua, biolinen familiako hirugarrena (baxua). Biola baino zortzidun bat beherago afinatzen da: $do_1-sol_1-re_2-la_2$. Laugarren lerroko fa klabean eta laugarren lerroko do klabean idazten da. Biolinaren antzeko forma du, baina handiagoa da, eta behealdea hagatxo batez lurrean bermatuz jotzen da, musikaria eserita dagoela.

en cello; violoncello

es violoncelo; violonchelo

fr violoncelle

+ **biola; biolin**

51

biolontxelo-jotzaile (4)

sin. biolontxelista (4)

Biolontxelo jotzen duen musikaria.

en cellist; violoncellist

es violonchelista

fr violoncelliste

52

birjinal (4)

Hari pultsatuko tekla-instrumentua.

Kaxa angeluzuzena izaten da, eta, askotan, eramangarria. Nota bakoitzari hari bakarra dagokio, eta hariak teklekiko angelu zuzena osatzen dute.

Klabezinaren formarik simple eta zaharrena da. XVI-XVII. mendeetan erabili

zen, batez ere Ingalaterran (birjinalera-ko musika-liburu batzuk argitaratu ziren; ezagunena, *Fitzwilliam Virginal Book*). XVII. mendearen amaieran, espinetak ordezkatu zuen (Italian izan ezik).

en virginal

es virginal

fr virginal

+ **espineta; klabezin**

53

bokal (4)

sin. tudel (3)

Mihi bikoitzeko haize-instrumentuetan, mihi bikoitzaren eta instrumentuaren gorputzaren arteko tutu mehea. Fagotaren eta adar ingelesaren kasuan, tutu kurbatuak dira; dultzainarena, berriz, zuzena.

en bocal; crook

es bocal; tudel

fr bocal

54

bokalizazio (4)

Kantatzen ikasteko edo ahotsa berotzeko ariketa melodikoa, bokal bakarra ahoskatuz egiten dena.

en vocalise

es vocalización

fr vocalise

55

bonbarda (4)

Mihi bikoitzeko haize-instrumentua, xaramelen familiako tenorra edo baxua izan daitekeena. XIV-XVII. mende bitartean erabili zen, fagotak ordezkatu zuen arte. Gaur egun, Britainiako herri-musikan erabiltzen da.

en bombard

es bombard

fr bombarde

+ **fagot; xaramela**

56

bonbardino (4)

sin. saxhorno baritono (4)

Saxhornoen familiako baritonoa, eufonia baino zertxobait txikiagoa.

Tutuaren ezaugarrien aldetik, eufonia baino tutu zilindrikoagoa du. Si^b instrumentua da, eta oso erabilia bandetan.

en baritone horn

es bombardino

fr saxhorn baryton

+ **eufonio; saxhorno**

57

bongo (4)

Elkarri loturiko bi danbor txikiz osatutako perkusio-instrumentua, belaun artean eutsi eta bi eskuetako hatzez eta ahurrez jotzen dena. Danborrak zilindrikoak edo konikoak izan daitezke, azal bakarrekoak dira eta bata bestea baino handixeagoa da (handia txikia baino bostun bat beherago afinatu ohi da). Musika afrokubatarrean erabiltzen da batez ere.

! Eskuarki, terminoa pluralez erabiltzen da (*bongoak*).

en bongo drums; bongos

es bongó

fr bongo

58

boskote (4)

Bost musikariz osatutako taldea.

en quintet

es quinteto

fr quintet

+ **kinteto**

boz

Ã ahots

59

bozgorailu (4)

Seinale elektrikoa soinu-uhin bihurtzen duen tresna. Soinu-uhina bozgorailuaren mintzak sortzen du, seinale elektrikoak bibrarazten dionean.

en loudspeaker; speaker

es altavoz

fr haut-parleur

60

bugle (4)

sin. fliskorno (4)

Saxhornoen familiako sopranoa. Si^b instrumentua da. Itxuraz, tronpetaren antza du, baina tutu konikoa du, eta soinu gozoagoa. Jazzean eta bandetan erabiltzen da batez ere.

en flugelhorn

es bugle; fiscorno; fliscorno

fr bugle

+ **saxhorno; tronpeta**

charleston

Ã **charleston txindatak**

61

charleston txindatak (4)

sin. charleston (4)

Oinez eragindako pedal batez elkar joarazten diren bi txindataz osatutako perkusio-instrumentua, bereziki bate-riaren osagaia dena.

en hi-hat

es platillos charleston

fr charleston; cymbales charleston

+ **txindata; txindata eseki; txindatak**

62

chitarrone (4)

Behe-erregistro hedatua duten lauteen familiako instrumentua, tiorbaren kidekoa, eta hura baino luzeagoa eta behe-hedadura handiagokoa. *Tiorba*

erromatar izendapena ere eman zitzaion.

! Zenbait iturriren arabera, *tiorba* eta *chitarrone* instrumentu beraren izendapenak baino ez ziren (batez ere 1660tik aurrera).

en chitarrone

es chitarrone

fr chitarrone

+ **artxilaute; laute; tiorba**

63

colascione (4)

Hari pulsatuko antzinako instrumentua, oso gider luzea, madari-formako kaxa eta 3-6 hari izaten dituena. XVI-XVII. mendeetan erabili zen, baxu jarraitua jotzeko instrumentutzat, batez ere Italian, Frantzian eta Alemanian.

en colascione

es colascione

fr colachon

+ **laute**

64

combo (4)

Zenbait musika-estilotako musikari-talde txikiei ematen zaien izena (jazzean eta Kuba zein Puerto Ricoko herri-musikan). Taldearen osaera estiloaren araberakoa izaten da.

en combo

es combo

fr combo

65

concertino (4)

*Concerto grosso*an, instrumentu solisten multzoa (*tutti* edo *ripienori* kontra-rria).

en concertino

es concertino

fr concertino

+ **concerto grosso; tutti**

66

conga (4)

sin. tumbadora (4)

Upel-formako danbor estu eta luzea, azal bakarrekua eta esku hutsez jotzen dena. Jatorriz afrikarra da, eta musika afrokubatarrean erabiltzen da batez ere, baina baita beste hainbat herri-musikatan ere. Eskuarki, perkusionistak conga-multzoa jotzen du (2, 3 edo 4), edo, Kubako zenbait dantzatan, perkusionistek conga bana.

en conga; tumba

es conga; tumbadora

fr conga; tumba; tumbadora

67

danbolin (4)

sin. ttunttun (3); tuntun (3)

Besotik zintzilik dagoela makila bakar batez jotzen den danborra, ohikoa baino luzeagoa eta meharragoa, eta azpialdean pordoia duena. Euskal Herrian, txistuarekin batera jotzen da (txistulariak berak jotzen du).

en small drum; tabor

es tamboril

fr tambourin

68

danbolin-jotzaile (4)

sin. danbolintero (3); tuntunlari (4)

Danbolina jotzen duen musikaria.

en tabor player

es tamborilero, -a

fr tambourineur, -euse

danbolintero

Ã danbolin-jotzaile

69

danbor (4)

Xaxis edo bastidore baten gainean tenkatzen den azal batez edo biz osatutako perkusio-instrumentuen izen generikoa. Era askotakoak daude, eta eskuz zein objektu batez jo daitezke.

Eskuarki, azala ontzi-formako objektu baten ertz zirkularrean tenkatzen da. Adiera hertsian, zilindro baten gaineko eta azpiko aldeetan bi larru edo mintz sintetiko dituen eta bi makilaz (edo, batzuetan, bakarraz) jotzen dena.

en drum

es tambor

fr tambour

desafinatu

Ã tonua galdu

70

diapasoi (4)

1 Ahotsak eta musika-instrumentuak tonuan jartzeko erreferentzia-nota ematen duen tresna.

en tuning fork

es diapasón

fr diapason

2 Hari-instrumentuetan, giderraren gainaldeari itsatsita dagoen zurezko xafla. Ebanozkoa izaten da. Hariak haren kontra zapaltzen dira, bibratzen duen hari-zatiaren luzera laburtzeko, eta soinu-altuera aldatzeko. Laua (lautea, gitarra) edo kurbatua izan daiteke (biolinaren familia, *viola da gamba...*). Koskaduna (lautea, *viola da gamba*, gitarra...) edo koskarik gabea izan daiteke (biolinaren familia).

en fingerboard

es diapasón

fr touche

+ gider; traste

71

dultzaina (4)

sin. gaita (3)

Mihi bikoitzeko haize-instrumentua, oboearen aurrekari diren xaramelen familiakoa. Tutua konikoa da, eta zortzi zulo ditu, zazpi gainaldean eta bat goiko azpialdean. Hatz txikiarekin ixten den zuloa (azkena) alboratua da, helmenean

egoteko (dultzaina zahar batzuek ez dute zulo hori). Tutuaren behealdean, bi zulo daude albo banatan, eta soinu-tutuaren luzera mugatzen dute. Mihi bikoitza edo pita bokal edo tudel izeneko pieza baten bidez sartzen da tutuan. Gehienetan, ezpelezkoak izaten dira, baina badira metalezkoak ere (batez ere, Bizkaian). Nafarroan erabiltzen den dultzainak berezitasun batzuk ditu, eta nagusia da tutuaren amaiera eta pita lotzen dituen txapadun katea (eskuarki, Nafarroakoari *gaita* izena eman ohi zaio). Gehienetan, danborrak lagunduta jotzen da.

en dulzaina

es dulzaina

fr dulzaine

+ **oboe; txanbela; xaramela**

72

dultzainero (4)

sin. gaitero (3)

Dultzaina edo gaita jotzen duen musikaria.

es dultzainero; gaitero

+ **gaita-jotzaile**

dultzimer

Ã tinpano

73

dunbal (4)

Intonazio zehaztugabeko perkusio-instrumentua, berez danbor handia dena, eta mintzak bertikal daudela jo ohi dena. Alde batetik edo bietatik jo daiteke, eta eskuarki mazoa erabiltzen dira mintza kolpekatzeko. Orkestran, inklinazioa aldatzeko aukera ematen duen euskarri batean erabili ohi da. Bateria, lurtean jartzen da, eta oinaz eragiten zaion pedal-mekanismo batez jotzen da; fanfarreetan, soinetik hede batez zintzilik eramaten du jotzaileak.

en bass drum

es bombo

fr grosse caisse

74

dunbal-jotzaile (4)

Dunbala jotzen duen musikaria.

en bass drum player

es bombo

75

elektrofono (4)

sin. instrumentu elektronikoa (4)

Soinua baliabide elektronikoz sortzen edota aldatzen duen instrumentua. Bi mota daude: a) soinua baliabide mekanikoz ('akustikoki') sortzen dutenak eta uhinak baliabide elektronikoz jaso eta amplifikatzen dutenak (gitarra elektriko, piano elektriko); eta b) soinua baliabide elektronikoz sortzen dutenak. Azken horiek analogikoak (mellotrona, theremin, Martenot uhinak, organo elektronikoa, sintetizadore analogikoak...) edo digitalak izan daitezke (sintetizadore digitalak, lagingailu edo *samplerak*).

en electronic instrument; electrophone

es electrófono; instrumento electrófono; instrumento electrónico

fr électrophone; instrument électronique

+ **instrumentu akustiko**

76

erregistro (4)

Organo-obra bat jotzean, erregistroak hautatzea eta konbinatzea.

en registration

es registraci3n

fr registration

+ **erregistro; organo**

77

erregistro (4)

Organoan, tinbre edo soinu-mota bereko tutuen multzoa.

- en** stop
- es** registro
- fr** jeu d'orgue; registre
- + **organo**

errekinto

Â **klarinete soprano**

78

erresonantzia (4)

Objektu batek kanpo-bibrazio baten eraginez bibratzea, delako kanpo-bibrazioaren maiztasuna gorputzaren berezko bibrazio-maiztasunetako batekin bat datorrenean gertatzen dena. Musika-instrumentuen funtsezko gertakaria da, eskuarki erresonantzia bidez handitzen, hedatzen eta aberastea baita instrumentuan eragiten den hasiera-bibrazioa.

- en** resonance
- es** resonancia
- fr** résonance
- + **erresonantzia-kaxa; hari sinpatiko**

79

erresonantzia-kaxa (4)

sin. kaxa (4)

Hari-instrumentuetan, harien bibrazioak amplifikatzen dituen kaxa-formako objektu hutsa. Biolin, laute eta gitarraren familietan, giderrari lotua dago, eta gainaldeari *taula harmoniko* deitzen zaio; hondoa lau samarra edo kurbatura gutxikoa izan daiteke (biolina, gitarra) edo kurbatura handikoa (lautea). Harpan, harietik zuta da (behealdean izaten da).

- en** resonator box; sound box; sound-box
- es** caja; caja de resonancia
- fr** caisse; caisse de résonance; caisse harmonique

80

erresonantzia-pedal (4)

sin. forte pedal (4)

Pianoaren eskuineko pedala, sakatzen denean isilgailu guztiak altzarazten dituena, eta erresonantzia luzarazten duena. Erresonantzia-pedala sakatu behar dela adierazteko, *j* ikurra erabiltzen da; altxatzeko behar dela adierazteko, * ikurra.

- en** damper pedal; loud pedal; sustain pedal; sustaining pedal
- es** pedal de resonancia
- fr** pédale forte
- + **pedal tonal; piano; sordina-pedal**

81

eskolania (4)

1 Monasterio edo katedral bateko eskola, haurrei musika- eta kantu-heziketaz gain heziketa orokorra ere ematen diena.

- en** choir school
- es** escolanía
- fr** manécanterie

2 Haur-koru batzuei ematen zaien izena.

- en** choir school
- es** escolanía
- fr** manécanterie

82

eskuila (4)

Zenbait perkusio-instrumentu jotzeko erabiltzen den tresna, kirten batean muturrean metalezko hari batzuk sartuta dauzkana. Eskuarki, binaka erabiltzen dira. Kaxa eta bateriako gainerako instrumentuak jotzeko erabiltzen dira.

- en** brush
- es** escobilla
- fr** balai
- + **mailu; makila; mazo**

eskusoinu

Ã akordeoi

eskusoinu diatoniko

Ã akordeoi diatoniko

eskusoinu kromatiko

Ã akordeoi kromatiko

eskusoinu txiki

Ã trikiti

83

espineta (4)

Hari pultsatuko tekla-instrumentua. Hari bakarra du nota bakoitzeko, eta hariak teklatuarekiko 45°-ko angelua osatzen dute. XVI-XVIII. mendeen bitartean erabili zen batez ere. Kaxa trapezoide-formakoa izaten zen hasieran, eta gero, XVII. mendearen erdialdean, hegats-formakoak egiten hasi ziren, behe-erregistroa hedatzeko. Klabezinaren ahaide txikia da.

en spinet

es espineta

fr épinette

+ birjinal; klabezin

estudiantina

Ã tuna

84

eufonio (4)

Saxhornoen familiako baritonoa, bombardino edo saxhorno baritonoa baino zertxobait handiagoa. Tutuaren ezaugarrien aldetik, bombardinoak baino tutu konikoa du (tubaren antzekoagoa da). Si instrumentua da.

en euphonium

es bombardino; eufonio

fr euphonium

+ bombardino; saxhorno

85

fagot (4)

sin. basoi (4)

Mihi bikoitzeko zurezko haize-instrumentua, baxuaren erregistrokoa.

Zurezko tutu koniko luzea du, erdialdean tolestuta dagoena (ukondoa behean sortzen da). Ahokoa mihi bikoitza duen metalezko hoditxo mehe eta kurbatua da (*bokal* edo *tudel* izeneko). Beheko erregistroa laugarren lerroko fa klabean idazten da, eta goikoa laugarren lerroko do klabean.

en bassoon

es fagot

fr basson

+ adar ingeles; kontrafagot; oboe

fagotista

Ã fagot-jotzaile

86

fagot-jotzaile (4)

sin. basoi-jotzaile (4); basonista (4); fagotista (4)

Fagota edo basoia jotzen duen musikaria.

en bassoonist

es fagot; fagotista

fr bassoniste

87

falsetto (4)

Gizonezko-ahotsaren buru-ahotsarena baino goragoko erregistroa lortzeko teknika, ahots-korden ertzen bibrazio soilean oinarritua; horrela lortutako ahots-soinua, berezko hedadura gaindizten duena.

en falset voice; falsetto; falsetto voice

es falsete

fr fausset

88

fanfarre (4)

sin. klika (4); txaranga (4)

Metalezko haize-instrumentuez osatutako musika-taldea, eskuarki perkusio-instrumentuak ere izaten dituena.

! Gaur egun, *txaranga* terminoak zurezko haize-instrumentuak ere badituen taldea adierazten du, batez ere herri-musikakoa (esaterako, herriko festetan kalez kale ibiltzen dena). *Klika* terminoa militarra da jatorriz.

en brass band
es charanga; fanfarria
fr clique; fanfare
 + **banda**

89

fidula (4)

Erdi Aroko hari igurtziko instrumentu batzuen izen generikoa.

en fiddle
es fidula; vihuela de arco
fr fidula; vièle; vielle

90

flauta (4)

sin. txirula (4)

Zurezko haize-instrumentu mota, non airearen bibrazioa alaka edo ertz bate-rantz putz eginez sortzen baita. Ertz horren kontra jotzean, airearen parte bat tututik atera egiten da, eta beste parteak tutu barnetik jarraitzen du aurrera. Batzuetan, airea tutuaren barnetik iristen da ertz edo alaka moduko batera, hala nola flauta ez-tietan edo hiru zuloko flautetan (txistuan eta txirulan, esaterako). Beste batzuetan, instrumentuaren gainazalean dagoen zulo baten ertzerantz putz egiten da (adibidez, zeharkako flautetan). Soinu-altuera desberdinak lortzeko, gehieneztan zuloak erabiltzen dira, batzuetan hatzez zuzenean estaltzen direnak,

bestetan giltzen laguntzaz; zenbaitetan, soinu hainbat tutu antolatzen dira (pan flauta).

en flute
es flauta
fr flûte
 + **flauta ez-ti; zeharkako flauta**

91

flauta ez-ti (4)

sin. moko-txirula (4); txirula ez-ti (4)
 Ahokotzat *moko* izeneko pieza duten haize-instrumentuen familiako bakoitza. Mokoaren barneko hoditik airea alaka-moduko ertz baten kontra bideratzen da. Zuzenak dira, zurezkoak eta hainbat zulo izaten dituzte (eskuarki, zortzi, horietako bat azpialdean). Errenazimentukoek tutu zilindrikoa zuten, eta Barrokokoek, tutu konikoa (estutuz doana). Zenbait tamaina eta afinaziotakoak daude.

en recorder
es flauta de pico; flauta dulce
fr flûte à bec; flûte douce; flûte droite
 + **flauta; zeharkako flauta**

92

flauta-jotzaile (4)

sin. flautista (4); txirulari (4)
 Flauta jotzen duen musikaria.

en flautist; flutist
es flauta; flautista
fr flûtiste

flautista

Ã **flauta-jotzaile**

fliskorno

Ã **bugle**

folk gitarra

Ã **gitarra akustiko**

forte pedal

Ã **erresonantzia-pedal**

gaita

1 **Ã** xiolarrua

2 **Ã** dultzaina

93

gaita-jotzaile (4)

Gaita edo xiolarrua jotzen duen musikaria.

en bagpiper

es gaitero

fr cormeuseur

+ **dultzainero**

gaitero

Ã dultzainero

94

ganbera-orkestra (4)

Orkestra txikia, eskuarki 20-40 bitarteko musikari-kopurua izaten duena.

XVII-XVIII. mendeetako musika da ganbera-orkestraren errepertorio-iturri nagusia, baina ez bakarra (XX. mendeko musikan ere erabili da). Hari-instrumentuak izaten dira oinarrizko osagaiak, eta zurezko haize-instrumentuak ere maiz agertzen dira; musika barrokoa jotzen denean, baxu jarraitua egiten duten instrumentuak ere gehitzen zaizkio (eskuarki, klabezina).

en chamber orchestra

es orquesta de cámara

fr orchestre de chambre

95

gezur (4)

sin. poto (4)

Jotzaileak nota jotzean huts egitea eta okerreko soina sortzea.

es fallo; pifia

96

gider (4)

Zenbait hari-instrumentutan, erresonantzia-kaxari atxikia den pieza estu eta luzea. Giderraren buruan, larako-etxea dago, instrumentuaren harien mutu-

rrak lotzeko. Gainaldean, diapasoi izeneko xafla-moduko pieza dauka itsatsita, eta haren gainetik tenkatzen dira hariak.

en neck

es mástil

fr manche

+ **diapasoi; larako-etxe**

97

giltza (4)

1 Zenbait haize-instrumentutan (saxofoi, klarinete, oboe eta abarretan), zuloak ixteko edo irekitzeko mekanismoa. Hatz ez eragiten zaion metalezko palanka-modukoa izaten da, eta helburu nagusia du instrumentistaren hatzen helmenean ez dauden zuloak edota zulo batzuk batera irekitzea eta ixtea.

en key

es llave

fr clé; clef

2 **Ã** tekla

98

gitarra (4)

Hari pultsatuko instrumentua, gehienez sei harikoa, gider koskaduna duena eta hatzez edo plektroz jo daitekeena. Ohiko afinazioa: $mi_2-la_2-re_3-sol_3-si_3-mi_4$. Oso erabilia da musika akademikoan zein herri-musikan, eta era askotakoa izan daiteke.

en guitar

es guitarra

fr guitare

99

gitarra akustiko (4)

1 Baliabide elektrikorik erabiltzen ez duten gitarren izendapen generikoa, *gitarra elektrikotik* bereizteko erabili ohi dena.

en acoustic guitar

es guitarra acústica

fr guitar acoustique

+ **gitarra elektrikoa**

2 sin. folk gitarra (4)

Altzairuzko hariak dituen gitarra-mota. Ameriketako Estatu Batuetan sortu zen XIX. mendearen amaieran, eta herri-musikan erabiltzen da.

en country guitar; folk guitar;
steel-string guitar

es gitarra acústica

fr guitare folk

100

gitarra barrokoa (4)

Gitarra klasikoaren aitzindari den gitarra-mota, XVII. mendez gero bihuela eta lautea ordezkatzen hasi zena.

Gitarra klasikoa baino txikixeagoa da, eta hasieran 5 hari bikoitz zituen (gerora, XVIII. mendearen amaieran, 6. haria jarri zen, eta hari bakunak erabiltzen hasi ziren). Baxu jarraitua jotzeko instrumentua da.

en baroque guitar

es gitarra barroca

fr guitare baroque

+ **gitarra klasiko**

gitarra baxu

Ã **baxu elektrikoa**

101

gitarra elektrikoa (4)

Harien bibrazioak jasotzeko eta entzunarazteko baliabide elektronikoak darabiltzan gitarra-mota. Harien bibrazioa hargailuek jasotzen dute eta kable bidez kanpo-anplifikadorera bideratzen dira, hortik seinalea bozgorailura bidaltzeko. Hariak altzairuzkoak izaten dira. Erresonantzia-kaxa edo gorputz trinkoa izan dezake. Eskuarki, plektroz jotzen da.

en electric guitar

es gitarra eléctrica

fr guitare électrique

gitarra espainol

Ã **gitarra klasiko**

102

gitarra klasiko (4)

sin. gitarra espainol (4)

Sei hariko gitarra-mota, hatzez jotzen dena, zuzeko eta soinu-zulo biribil bakarra duena. Taula harmonikoa laua da, eta hondoa ere bai, edo zertxobait sabeldua. Diapasoian metalezko 19 koska edo traste ditu, eta larako-etxea mekanikoa da. Gaur egun, lehen hiru hariak nylonezkoak dira, eta beste hirurak bihurrikatuak. Afinazioa: mi₂-la₂-re₃-sol₃-si₃-mi₄. Sol klabean idazten da, soinu erreala baino zortzidun bat gorago. Gitarra-mota zabalduenetakoa da. Musika akademikoan eta herri-musikan erabiltzen da. Flamenkoa jotzeko erabiltzen den gitarra-mota oso antzekoa da, baina ezaugarri batzuk bereziak ditu (txikixeagoa eta arinagoa, soinu zoliagoa, kaxa eskuineko eskuaren hatz-puntez jotzeko babesa, zubitoaren erabilera...).

en classical guitar; Spanish guitar

es gitarra clásica; gitarra española

fr guitar acoustique; guitare

classique; guitare espagnole

103

gitarra-jotzaile (4)

sin. gitarrista (4)

Gitarra jotzen duen musikaria.

en guitar player

es guitarrista

fr guitariste

gitarrista

Ã **gitarra-jotzaile**

104

gong (4)

Metalezko disko gutxi-asko ganbil batez osatutako perkusio-instrumentua, zintzilik dagoela mazo batez jotzen dena. Diskoaren ertza barnerantz tolestua izaten da (batzuetan, ontzi-itxura hartzeraino), eta erdian irtengune biribila du, intonazio jakineko soinua sortzeko.

en gong
es gong
fr gong
 + **tam-tam**

gozagailu

Ã afinagailu

gozakaiztu

Ã tonua galdu

gozatu

Ã tonuan jarri

gozatzaille

Ã afinatzaile

gozatzte

Ã tonuan jartze

105

güiro (4)

Azalean ildaskak egin zaizkion kui huts batez osatutako perkusio-instrumentua, ildasken gainetik makila batez marruskatuz jotzen dena. Musika latinoamerikarrean erabiltzen da.

en güiro
es güiro
fr güiro

106

haize-instrumentu (4)

Soinua tutu baten barneko airearen bibrazioaren bidez sortzen duen instrumentua. Aireari putz eginez edo mekanismo berezi batez bibrarazten zaio (organoan edo akordeoian, adibidez).

Putz eginez jotzen diren haize-instrumentuetan, bi talde bereizi ohi dira: metalezkoak (tronpeta, tronboia...) eta zurezkoak (klarinetea, saxofoia, flauta...).

! Metalezko eta zurezko haize-instrumentuen izendapena, jatorriz, instrumentuen gaiari edo materialari zegokion, baina bereizketa, berez, aireari bibrarazteko erari dagokio gaur egun: metalezkoetan, instrumentistaren ezpainek sortzen dute bibrazioa; zurezkoetan, berriz, instrumentuaren mihiak (klarinetea, saxofoia, oboea...) edo alaka edo ertz batek (flauta).

Horregatik, saxofoia eta gaur egungo zeharkako flauta, metalez eginak izanagatik ere, zurezkoen taldeko haize-instrumentuak dira.

en wind instrument
es instrumento de viento
fr instrument à vent
 + **aerofono**

haize-kaxa

Ã sekretu

107

hari (4)

Luzeraren aldean oso mehea den objektu elastikoa, bi euskarriren artean tenkatzten dena, eta pultsatuz, igurtziz edo kolpekatuz bibrarazten zaiona soinua sortzeko. Hariaren gaia naturala (hestea, zeta, metala...) edo sintetikoa izan daiteke (nylona). Hariak sortzen duen soinuaren maiztasuna luzeraren funtzioa da (luzeago, baxuago), eta lodiera ere luzeraren arabera handitu behar da. Soinu baxuak sortu behar dituzten hari batzuk bihurrikatuak dira (metalezko hari bat kiribilduta dago haien inguruan).

en string
es cuerda
fr corde
 + **hari-instrumentu**

108

hari sinpatiko (4)

Instrumentuaren beste hari baten edo batzuen bibrazioen eraginez (erresonantziatz) bibratzen duen haria, instrumentistak pultsatzea, igurztea edo kolpekatzea behar ez duena. Esaterako, *viola d'amore*arenak.

en sympathetic string

es cuerda simpática

fr corde sympathique

+ **viola d'amore**

109

hari-instrumentu (4)

Soinua bi puntu finkoren artean tenkatu-tako hari baten bibrazioaren bidez sortzen duen instrumentua. Hariari bibrarazteko erabiltzen den eraren arabera sailkatu ohi dira: a) haria hatzez, plektroz edo mekanismo batez pultsatzea (gitarra, harpa, klabezina...); b) haria arkuz igurztea (biolinaren familia); c) haria mailuz edo zotzez jotzea (pianoa, zitarra...).

en string instrument; stringed instrument

es instrumento de cuerda

fr instrument à cordes

+ **kordofono**

110

hari-laukote (4)

Lau hari-instrumentuz osatutako taldea, eskuarki bi biolinez, biolaz eta biolontxeloz osatua.

en string quartet

es cuarteto de cuerda

fr quatuor à cordes

111

hari-orkestra (4)

Biolinaren familiako instrumentuez osatutako orkestra. Hainbat tamainatakoa izan daiteke.

en string band; string orchestra

es orquesta de cuerda

fr orchestre à cordes

+ **ganbera-orkestra; orkestra; orkestra sinfoniko**

harmonika

Ä **aho-soinu**

112

harmoniko (4)

Hari-instrumentuetan, hariaren oinarritzko bibrazioa puntu jakin batzuetan eragotziz sortzen den soinua. Puntu horiek harmonikoen bibrazioei dagozkien nodoak dira. Eskuarki, lehen eta bigarren harmonikoak erabiltzen dira (hariaren erdiguneko eta herenekoak). Bibratzen ari den hariaren gainean hatza horietako puntu batean leun jarriz egin daiteke, edo hatza bertan dagoela hariari bibraraziz.

en harmonic; overtone

es armónico

fr harmonique

+ **serie harmoniko**

113

harmonium (4)

Mihi libreko haize-instrumentu tekladuna. Pedalez eragiten zaion hauspoa du, eta teklak sakatzean, bultzatzen duen airea mihietarantz bideratzen da. Batik bat, areto txikietan erabiltzen da, organoaren ordezkotzat.

en harmonium

es armonio; armónium

fr harmonium

114

harpa (4)

Zenbait hari-instrumenturen izendapen generikoa, ezaugarritzat hariak eta erresonantzia-kaxa elkarzut izatea dute-nak. Bi eskuetako hatzez jotzen dira, harien alde banatatik. Harpa guztietan, luzera desberdineko hariak euskarri baten alde batetik bestera tenkatzen dira. Euskarria triangelu-formakoa izan daiteke (*bastidore-harpak*), angelu-formakoa (*harpa angeluarrak*) edo kurba-tua (*arku-harpak*). Beheko aldean erresonantzia-kaxa egoten da. Harpak mundu zabaleko zenbait herri-musika-tan erabiltzen dira. Musika barrokoan, harpa baxu jarraituko instrumentua da.

en harp

es arpa

fr harpe

115

harpa klasiko (4)

sin. kontzertu-harpa (4)
47 hari dituen bastidore-harpa diatoni-koia. Pedal-sistema baten bidez, nota bakoitza (bi baxuenak izan ezik) bi tonuerdi igo daiteke.

en concert harp; double-action harp; orchestral harp

es arpa clásica; arpa de concierto; arpa de orquesta

fr harpe classique; harpe de concert

116

harpa-jotzaile (4)

sin. harpista (4)
Harpa jotzen duen musikaria.

en harp player; harpist

es arpista

fr harpiste

harpista

Ã harpa-jotzaile

117

hatz-joko (4)

Instrumentu bat jotzean, hatzak erabil-tzeko modua.

en fingering

es digitación

fr doigté

118

helikoi (4)

Forma zirkularreko tuba baxua, gorpu-tzaren inguruan eta ezkerreko sorbal-dan bermatua dagoela jotzen dena. Ibilian edo zaldiz jotzeko diseinatua da. Banda militarretan eta fanfarreetan erabiltzen da batez ere.

en helicon

es *helicón*

fr *hélicon*

+ **sousafoi; tuba**

119

hirukote (4)

Hiru musikariz osatutako taldea.

en trio

es trío

fr trio

+ **trio**

hodi ezpaindun

Ã tutu ezpaindun

hodi itxi

Ã tutu itxi

hodi koniko

Ã tutu koniko

hodi mihidun

Ã tutu mihidun

hodi zilindriko

Ã tutu zilindriko

hodi-kanpaiak

Ã tutu-kanpaiak

120

idiofono (4)

sin. instrumentu idiofono (4)

Soinua bere materialaren beraren bibrazioz sortzen duen instrumentua, hari, mintz eta aire-zutaberik gabea.

Instrumentuak bibrazteko eraren arabera sailkatu ohi dira (perkusio-idiofonoak, pulsatze-idiofonoak, eta igurzte- edo frikzio-idiofonoak).

en idiophone; idiophonic instrument

es idiófono; instrumento idiófono

fr idiophone; instrument idiophone
+ **perkusio-instrumentu**

121

ihes (4)

Pianoaren mekanismoaren partea, mailua, haria jo ondoren, jatorrizko posizioa arin itzularazten duena. *Ihes bikoitz* izeneko sistemaren bidez, nota bera azkar errepika daiteke, tekla guztiz altxatu gabe ere.

en escapement

es escape

fr échappement

122

instrumentista (4)

sin. jotzaile (4)

Instrumentu bat jotzen duen musikaria.

! *jotzaile* hitza instrumentu-hitzari loturik erabiltzen da (*piano-jotzaile, tronboi-jotzaile...*).

en instrumentalist

es instrumentista

fr instrumentiste

123

instrumentu (4)

sin. musika-instrumentu (4); musika-tresna (4)

Musika-soinuak sortzen dituen tresna.

Instrumentuak aztertzen eta sailkatzen

dituen jakintza organologia da; haren arabeko sailkapen erabilienean (Hornbostel-Sachs), bibratzen duen materia da sailkatze-irizpidea: idiofonoak, menbrabofonoak, aerofonoak eta kordofonoak (gerora, elektrofonoak gehitu zaizkio sailkapen horri). Dena den, tradiziozko sailkapena ere erabiltzen da gaur egun: hari-instrumentuak, haize-instrumentuak, perkusio-instrumentuak eta instrumentu elektronikoak.

! Zenbaitetan, ahotsa ere instrumentutzat hartzen da, baina, dena den, *ahots/instrumentu* bereizketa indarrean dago hainbat alorretan (ahots-musika/instrumentu-musika).

en instrument; musical instrument

es instrumento; instrumento musical

fr instrument; instrument musical

+ **aerofono; elektrofono; haize-instrumentu; hari-instrumentu; idiofono; kordofono; menbranofono; perkusio-instrumentu**

instrumentu aerofono

Ã **aerofono**

124

instrumentu akustiko (4)

Soinua baliabide mekaniko edo fisiko hutsez sortzen duen instrumentua, *elektrofonori* kontrajarria. Terminoa musika modernoaren testuinguruan erabiltzen da batez ere, instrumentu elektriko eta elektronikoetatik bereizteko.

en acoustic instrument; acoustical instrument

es instrumento acústico

fr instrument acoustique

+ **elektrofono**

125

instrumentu diatoniko (4)

Tonalitate bateko edo batzuetako eskala diatonikoko notak soilik jotzen dituen instrumentua. Esaterako, akordeoi diatonikoa edo harmonika diatonikoa.

en diatonic instrument
es instrumento diatónico
fr instrument diatonique
 + **instrumentu kromatiko**

instrumentu elektronikoa

À **elektrofono**

instrumentu idiofono

À **idiofono**

instrumentu kordofono

À **kordofono**

126

instrumentu kromatiko (4)

Eskala kromatikoko hamabi notak jotzakeen instrumentua.

en chromatic instrument
es instrumento cromático
fr instrument chromatique
 + **instrumentu diatoniko**

instrumentu membranofono

À **membranofono**

127

instrumentu-talde (4)

Instrumentistaz osatutako musikari-taldea.

en instrumental ensemble
es conjunto instrumental
fr ensemble instrumental
 + **ahots-talde**

128

interpretatzaile (4)

Musika-obra bat, eskuarki aurrez finkatua edo idatzia dena, kantuaren edo instrumentuaren bidez gauzatzen duen musikaria, idatzitakoari dagozkion musika-soinuen bidez gauzatzen duena. Egilearen eta entzulearen arteko bitartekaria da.

en performer
es intérprete
fr interprète
 + **interpretazio**

129

intonazio (4)

sin. afinazio (3)
 Soinu edo nota baten altuera behar den doitasunez jotzea edo kantatzea.

en intonation
es afinación; entonación
fr intonation; justesse

130

intonazio zehatzeko perkusio-instrumentu (4)

Maiztasun edo altuera jakineko soinua sortzen duen perkusio-instrumentua. Funtzio melodikoa edo harmonikoa izan dezakete. Esaterako, tinbalak, marinba, xilofonoa eta zelesta.

en definite pitch percussion instrument; tuned percussion instrument
es instrumento de percusión afinado; instrumento de percusión de afinación determinada; instrumento de percusión de altura determinada
fr instrument à percussion accordé
 + **perkusio-instrumentu**

131

intonazio zehaztugabeko perkusio-instrumentu (4)

Maiztasun edo altuera jakineko soinua sortzen ez duen perkusio-instrumentua. Esaterako, danborrak, txindatak, kla-bea, marakak, eta kaskainetak.

en untuned percussion instrument
es instrumento de percusión de afinación indeterminada; instrumento de percusión de altura indeterminada; instrumen-to de percusión no afinado

fr instrument de percussion non accordé

+ **perkasio-instrumentu**

132

irristailu (4)

Metalen taldeko zenbait haize-instrumentutan, tutu nagusiaren luzera aldatzeko aukera ematen duen U-formako tutu mugikorra. Irristailuaren adar paraleloak instrumentuaren bi tutu-adar paraleloetan ahokutzen dira.

Tronboian, instrumentua kromatikoa izatea da helburua, eta irristailua aurrera eta atzera mugituz jotzen dira notak. Beste batzuk afinazio-irristailuak dira (tronpetan, esaterako).

en slide

es vara

fr coulisse

+ **irristailu-tronboi**

133

irristailu-tronboi (4)

sin. tronboi irristailudun (4)

Soinuaren altuera aldatzeko irristailu-sistema darabilen tronboi-mota.

Irristailua aurrera eta atzera mugituz, instrumentuaren tutu osoaren luzera aldatzen da, eta eskala kromatikoko notak jo daitezke (berez, soinu guztiak jo daitezke). Irristailuak zazpi posizio ditu.

en slide trombone

es trombón de varas

fr trombone à coulisse

+ **irristailu; pistoi-tronboi; posizio**

isats handiko piano

Ã **kontzertu-piano**

isats-erdiko piano

Ã **kaxa-erdiko piano**

isats-piano

Ã **piano horizontal**

134

isilgailu (4)

Zenbait teklatu-instrumenturen mekanismoan, hariari bibratzea eragozten dion pieza. Pianoan, tekla sakatu gabe dagoenean hariaren kontra dagoen feltroz estalitako pieza txikia da. Tekla sakatzean edo erresonantzia-pedalari sakatzen zaio-
nean, isilgailua goratuta dago, haria ukitzeari utzi eta bibratzen uzten dio. Klabezinean, plektroaren zurezko pieza berean, plektroaren gainean hain zuzen, dagoen feltrozko puska da.

en damper

es apagador

fr étouffoir

jack

Ã **jack konektore**

135

jack konektore (4)

sin. jack (4)

Audio-aplikazioetan ohikoa den konektore-mota, itxura zilindriko eta luzexka duena. Hainbat era eta tamainatakoak daude, aplikazioaren arabera.

en audio jack; jack; TRS connector

es conector jack; jack

fr connecteur jack; jack

136

jo (4)

1 Instrumentua erabiliz, soinua sortu, instrumentuari soinua atera.

en play

es tocar

fr jouer

2 Musika-elementu bati buruz (nota, akordea, arpegioa, frasea, pasarte...), instrumentua(k) erabiliz gauzatu, hura osatzen duten soinuak sortu.

en perform; play

es ejecutar; tocar

fr exécuter; jouer

+ **interpretazio**

jotzaile

Ã **instrumentista**

137

kanpai (4)

Metalezko perkusio-instrumentua, iraulitako kopa baten forma duena. Mailuz jotzen da.

en bell

es campana

fr cloche

+ **tutu-kanpaiak**

138

kaskabilo (4)

sin. txintxarri (3); txirrin (3)

Barnetik hutsa eta zuloduna den metalzko bola, barruan metal-zatitxo bat izaten duena eta astintzean hotsa egiten duena. Herri-dantzetan erabiltzen dira (besoan edo orkatilan lotzen den larruzko zerranda batean), edo, orkestrako instrumentu gisa, euskarri kirten-dun batean antolatuta.

en crotal; pellet bell

es cascabel

fr grelot

139

kaskainetak (4)

sin. kriskitinak (4)

Perkusio-instrumentua, lokarri batez loturiko zurezko edo bolizko bi pieza ahurrez eratua. Esku-ahurrean hartu eta bata bestearen kontra kolpekatuz jotzen dira.

en castanet

es castañuelas

fr castagnettes

140

kaxa (4)

1 Danbor zapala, azpialdeko azalean pordoia dituen. Instrumentu modernoan, pordoia azalaren kontra jartzeko eta altxatzeko mekanismoa izaten da. Banda, orkestra eta bateriako instrumentua da, besteak beste.

en side drum; snare drum

es caja; caja clara

fr caisse claire

2 Ã **erresonantzia-kaxa**

kaxa handiko piano

Ã **kontzertu-piano**

141

kaxa txinatar (4)

Perkusio-instrumentua, barnean hutsuena duen zurezko kaxa laukizuzen batez osatua. Makilaz kolpekatuta jotzen da.

en Chinese block; wood block

es caja china

fr bloc de bois; caisse chinoise

142

kaxa-erdiko piano (4)

sin. isats-erdiko piano (3)

Gutxi gorabehera 1,5 metro inguru luze den piano horizontala.

en baby grand piano

es piano de media cola

fr piano demi-queue

+ **kontzertu-piano; piano horizontal**

143

kena (4)

Hego Amerikako flauta-mota, gainaldean 5-6 zulo eta azpialdean zulo bat dituena. Soinua sortzeko, hodiaren goialdean dagoen U-formako koska baten kontra egiten da putz. Andeetako herri-musikan erabiltzen da (Peru, Bolivia...).

en quena**es** quena**fr** kena; quena**klabe****Ā klabezin**

144

klabeak (4)

Zurezko bi zilindro txikiz osatutako perkusio-instrumentua. Bata eskuan hartzen da, hutsune bat utziz haren eta ahurraren artean hutsuneak erresonantzazile-lana egin dezan), eta besteaz jotzen da. Musika afrokubatarrean erabiltzen dira batik bat.

en claves**es** claves**fr** claves

145

klabezin (4)

sin. klabe (4); klabizenbalo (4)
Hari pulsatuko tekla-instrumentua, XVII-XVIII. mendeetako musika europarrean oso erabilia. Bi hari edo gehiago ditu notako. Teklatu bat baino gehiago izan dezake (eskuarki bi), eta kaxa hegats-formakoa du. Tekla sakatzaren denean, hortza duen zutikako pieza bat gorantz mugitzen da, eta hortzak haria pulsatzen du. Hortza lumazko plektroa da. Tekla askatzean, pieza jaitsi egiten da, eta hortzaren gainean dagoen isilgailua hariaren

gainean kokatzen da, hasieran zegoen eran, eta soinua isildu egiten du. Instrumentu solistatzen zein baxu jarraituz erabili zen. XIX. mendean desagertu zen, eta XX. mendean berreskuratu egin zen.

en harpsichord**es** clave; clavecín; clavicémbalo**fr** clavecin

+ **birjinal; espineta; klabikor-dio; piano**

klabezinista**Ā klabezin-jotzaile**

146

klabezin-jotzaile (4)

sin. klabezinista (4)

Klabezina jotzen duen musikaria.

en claveciniste; harpsichord-player**es** clavecinista**fr** claveciniste**klabier****Ā teklatu**

147

klabikordio (4)

Hari kolpekatuko tekla-instrumentua. Tekla sakatzean, *ukitzaila* edo *tangente* izeneko metalezko pieza igoarzen da. Pieza horrek haria jo, eta jotze-puntuaren eta zubiaren arteko hari-zatiari bibrarazten dio; isilgailu batek eragozten dio bibratzea jotze-puntutik beste alderako hari-zatiari, eta, tekla sakatzaren denean, hari osoari. Soinuaren altuera, beraz, haria zubitik jotzen den distantziaren arabera da, eta hari bera erabil daiteke nota desberdinak jotzeko. Bestetik, tekla jotzeko indarraren arabera, soinuaren intentsitatea aldatu egiten da (klabezinean ez bezala). XVI-XIX. mendeetan erabili zen batez ere, eta gerora pianoa gailendu zitzaion.

en clavichord
es clavicordio
fr clavicorde
 + **klabezin; piano**

klabizenbalo
 Æ **klabezin**

148

klarinete (4)

Mihi bakuneko zurezko haize-instrumentua, tutu zilindrikoa eta giltzak dituena. Hainbat tamaina eta afinazio-takoak daude; horietatik arruntenak dira sopraninoa edo errekintoa (eskuarki, mi^b-ekoa), sopranoa (si^b) eta baxua (si^b). Transposizio-instrumentuak dira. Orkestra-instrumentua da, eta oso erabilia bandan eta jazz-musikan.

en clarinet
es clarinete
fr clarinette

149

klarinete sopranino (4)

sin. errekintoa (4)
 Klarinetearen familiako goren erregistro instrumentua.

en soprano clarinet
es requinto
fr clarinette soprano; petite clarinette
 + **klarinete**

150

klarinete-jotzaile (4)

sin. klarinetista (4)
 Klarinetea jotzen duen musikaria.

en clarinetist
es clarinetista
fr clarinetteste

klarinetista
 Æ **klarinete-jotzaile**

klika
 Æ **fanfarre**

kobre
 Æ **metalezko haize-instrumentu**

151

koloratura (4)

Ahots-musikan, oinarritzko melodia apaindura-notaz, eskalaz edo arpegioz apaintzea.

en coloratura
es coloratura
fr colorature

152

koloratura-soprano (4)

Arintasun handiko soprano-ahotsa, koloraturaren ezaugarri diren apaindura eta arpegioetan trebetasun handikoa dena.

en coloratura soprano
es soprano de coloratura
fr colorature
 + **soprano**

kontrabaxista
 Æ **kontrabaxu-jotzaile**

153

kontrabaxu (4)

1 Zenbait instrumentu-familiatan, erregistro beherenekoak.

en contrabass
es contrabajo
fr contrebasse

2 Hari igurtziko arku-instrumentua, biolinen familiako laugarrena eta erregistro beherenekoak. Familiako gainerako kideak ez bezala, harien artean laudunak daudela afinatzen da (mi₀-la₀-re₁-sol₁). Instrumentu batzuek bosgarren haria izaten dute, do₀ tonuan. Laugarren lerroko fa klabea idazten da, soinu erreala baino zortzidun bat gorago. Musikaria zutik edo aulki hankaluze batean eserita dagoela jotzen da, behealdea hagatxo batez

lurrean bermatuz. Jazzean eta hainbat herri-musikatan, arruntagoa da hatzez (*pizzicato*) jotzea arkuz baino.

en acoustic bass; double bass; string bass; upright bass
es contrabajo
fr contrebasse
 + **biolin**

154

kontrabaxu-jotzaile (4)

sin. kontrabaxista (4)
 Kontrabaxua jotzen duen musikaria.

en double bass player
es contrabajista; contrabajo
fr contrebassiste

155

kontrafagot (4)

Mihi bikoitzeko zurezko haize-instrumentua, kontrabaxuaren erregistrokoa. Tutu koniko luzea du, bi aldiz tolestua, eta, jotzeko, lurrean bermatzen da hagatxo batez. Fagotak baino zortzidun bat behezagoko erregistroa du, eta soinu erreala baino zortzidun bat gorago idazten da. Orkestrako soinu behe-renak sortzen dituen instrumentuetako bat da.

en contrabassoon
es contrafagot
fr contrebasson
 + **fagot; oboe**

156

kontralto (4)

sin. altu (4)
 Emakumezkoen ahotsetan baxuena; ahots hori duen kantaria.

en alto; contralto
es alto; contralto
fr alto; contralto

157

kontratenor (4)

Tenorrarena baino goragoko erregistroa duen gizonezko-ahotsa, kontraltoari edo mezzosopranoari dagokiona, eta eskuarki *falsetto* teknikaren bidez lortzen dena, eta batzuetan buru-ahotsaren bidez ere bai; ahots hori duen kantaria.

en countertenor
es contratenor
fr haut-contre
 + **tenor**

158

kontsola (4)

1 Harpan, harien tentsioa doitzeko larakoak dauden atala.

en neck
es consola
fr console
 + **larako**

2 Organoan, instrumentistak darabil-tzan aginte guztiak biltzen dituen altzaria (teklatuak, pedalierra eta erregistroen kontrolak).

en console
es consola
fr console

159

kontzertina (4)

Akordeoiaren familiako instrumentua, hauspoaren heldulekuak botoidunak eta eskuarki hexagono-formakoak dituen. Kontzertina diatonikoak eta kromatikoak daude. Herri-musikan erabiltzen da.

en concertina
es concertina
fr concertina
 + **akordeoi; bandoneon**

160

kontzertista (4)

sin. kontzertu-emaile (4)

Kontzertu batean bakarlaritzat jotzen duen musikaria.

en concert artist; concert performer

es concertista

fr concertiste

161

kontzertu-areto (4)

Kontzertuak eta bestelako musika-emanaldiak egiteko berariaz prestatutako aretoa.

en concert hall

es sala de conciertos

fr salle de concerts

kontzertu-emaile

Ã kontzertista

kontzertu-harpa

Ã harpa klasiko

162

kontzertu-piano (4)

sin. isats handiko piano (3); kaxa handiko piano (3)

Piano horizontal luzea, 2,80 metro inguru luze izaten dena. Kontzertu eta errezitaletan erabili ohi den piano-mota da.

en concert grand; concert grand piano

es piano de concierto; piano de gran cola

fr piano de concert; piano grande queue

+ **kaxa-erdiko piano; piano horizontal**

163

kordofono (4)

sin. instrumentu kordofono (4)

Soinua harien bibrazioz sortzen duen instrumentua. Ohiko hari-instrumentuez gain (biolina, gitarra, lautea, har-

pa, zitarra...), zenbait tekla-instrumentu ere sail honetakoak dira (pianoa).

en chordophone; chordophone instrument

es cordófono; instrumento cordófono

fr cordophone; instrument cordophone

+ **hari-instrumentu**

164

korneta (4)

1 Zurezko, bolizko edo metalezko antzinako instrumentu-familiaren izen generikoa, katilu-formako ahoko pieza eta sei zulo zituena (zortziduneko soinuak lortzeko, hatzak banan-banan altxatu behar dira, eta ondorengo zortziduna posizio berak erabiliz, baina indar handiagoz putz eginez lortzen da); delako familiako instrumentu sopranoa.

en cornett

es corneta; corneto

fr cornet à bouquin

2 Ã pistoi-korneta

165

korneta-jotzaile (4)

Korneta jotzen duen musikaria.

en cornet player

es corneta; cornetista

fr cornettiste

166

koru (4)

1 sin. abesbatza (4)

Kantari-taldea, ahotsetarako konposizioak zein konposizioen ahotsetarako parteak kantatzen dituen.

en choir; choral group; chorus

es coro; masa coral

fr choeur

2 Ã ordena

167

koska (4)

sin. traste (3)

Zenbait hari-instrumenturen diapasoian zeharka kokatuta dauden irtene meheetako bakoitza. Halako nota jotzeko haria non zapaldu behar den mugatzen dute (bi koska jakinen artean), eta intonazioa errazten dute. Mendebaldeko instrumentu klasikoe-tan, finkoak izaten dira, eta koska-tar-tea tonuerdiari dagokio. Koskadunak dira, esaterako, lautea, gitarra eta *viola da gambaren* familiakoak.

en fret

es traste

fr frette; touchette

+ **diapasoi; gider**

kriskitinak

Ã **kaskainetak**

168

krotaloak (4)

Metalezko bi disko txikiz osatutako perkusio-instrumentua, bata bestearen kontra kolpekatuz eta bibratzen utziz jotzen dena. Intonazio jakineko instrumentua da, eta armazoi batean antola daitezke, instrumentu kromatikoa osatzeko.

en antique cymbals; crotales

es crótalos

fr crotales

+ **txindata**

169

lagingailu (4)

sin. sampler (4)

Soinua sortzeko lehengaitzat soinuen laging digitalak erabiltzen dituen instrumentu elektronikoa. Soinuak hutsetik sintesi bidez sortu beharrean, aukera ematen du soinu errealean uhin digitalizatuak biltegitratzeko eta hainbat parametroren arabera prozesatzeko.

Instrumentu errealak berdintzeko erabil daiteke, edo soinu elektronikoko berriak sortzeko. Hardware- edo software-instrumentua izan daiteke. Gaur egun, instrumentu polifonikoa eta multitimbrikoa da. Normalean, teklatu bat edo sekuentziadore bat erabiltzen da lagingailuaren soinuak entzunarazteko.

en sampler

es muestreador; sampler

fr échantillonneur

+ **sintetizadore**

170

larako (4)

Hari-instrumentuetan, hariaren tentsioa eta, beraz, soinuaren altuera doitzeko erabiltzen den pieza birakaria.

en peg

es clavija

fr cheville

171

larako-etxe (4)

1 Hari-instrumentu giderdunetan (biolin, gitarra eta abarretan), harien tentsioa doitzeko larakoak dauden atala. Giderraren buruari atxikia izaten da.

en machine head; pegbox

es clavijero

fr chevillier

2 Pianoan, klabezinean eta kideko instrumentuetan, harien tentsioa doitzeko larakoak dituen zurezko pieza.

en pin block

es clavijero

fr sommier

172

laukote (4)

Lau musikariz osatutako taldea.

en quartet

es cuarteto

fr quatuor

+ **kuarteto**

173

laute (4)

1 Hari pulsatuko instrumentu batzuen izen generikoa; ezaugarri nagusiak dira madari-formako erresonantzia-kaxa eta hondo sabeldua izatea. Laute-mota nagusiak: a) laute arabiarra edo *uda* (gainerako lauteen jatorria dena); eta b) laute europarra (errenazentista eta barrokoa).

en lute

es laúd

fr luth

2 sin. laute europar (4)

Errenazimentu eta barrokoaren garaiko hari pulsatuko instrumentua.

Erresonantzia-kaxak madari-erdiaren itxura du eta atzetik sabelduna da.

Larako-etxeak atzeranzko angelu nabaria osatzen du giderrarekin. Laute arabiarra edo *uda* ez bezala, hatzez jotzen da eta koskak ditu, eta, horren ondorioz, funtzio harmonikoa bete dezake. Oso erabilia izan zen Europan XVI-XVII. mendetan (Errenazimentuan, musika europarraren instrumentu nagusia izan zen). Era eta tamaina askotakoak daude, hari-kopurua aldatu egiten da, eta harien tonuak ere bai. Dena den, laute errenazentistak 6 hari zituen, beheko bostak bikoitzak, eta harien tonuak ereduaren araberakoak izaten ziren: sol₁sol₁-do₁do₂-fa₂fa₂-la₂la₂-re₃re₃-sol₃ (*viel ton*). XVII. mendetik aurrera, tonu-ereduak ugaritu egin ziren.

en lute; western lute

es laúd; laúd europeo

fr luth; luth européen; luth occidental

laute europar

Ã **laute**

174

laute-jotzaile (4)

Lautea jotzen duen musikaria.

en lute-player; lutenist

es lautista

fr luthiste

175

lira (4)

Hari pulsatuko instrumentua, euskarri batean tenkatutako zenbait hariz osatua. Euskarriaren oinarrian erresonantzia-kaxa dago, eta kaxa horren mutur-retatik bi beso paralelo irteten dira. Besoen muturrak lotzen dituen zeharkako piezaren eta kaxaren artean tenkatzten dira hariak. Antzinako Grezian eta Erroman, plektroz jotzen zen.

en lyre

es lira

fr lyre

176

luthier (4)

Hari-instrumentu giderdunak egiten edo konpontzen dituen pertsona.

! *luthier* hitzak, jatorriz, laute-egilea adierazten zuen (frantsesezko *luth*-etik dator), baina bestelako hari-instrumentu giderdunak, batik bat biolinaren familiakoak, egiten dituen ere bada.

en luthier

es luthier; lutier

fr luthier

177

mailu (4)

1 Hainbat perkusio-instrumentu kolpekatuz jotzeko erabiltzen den buru gogorreko tresna. Esaterako, kanpaiak jotzeko erabiltzen direnak.

en hammer

es martillo

fr marteau

+ **makila; mazo**

2 Pianoaren mekanismoan, tekla saketzean hariak jotzen dituen pieza, feltrozko burua duena.

en hammer

es macillo; martillo

fr marteau

+ **pieza**

3 Hari kolpekatuko zenbait instrumentu jotzeko erabiltzen den metalezko haga. Binaka erabiltzen dira; esaterako, tinpanoa edo zinbaloa jotzeko erabiltzen direnak.

en hammer

es macillo

fr marteau

+ **tinpano; zinbalo**

178

makila (4)

sin. ziri (3); zotz (3)

Zenbait perkusio-instrumentu jotzeko erabiltzen den tresna, zurezko pieza mehe, luze, zilindriko eta buruduna dena. Burua makilaren gorputzarena baino diametro txikiagokoa eta bertan landua izaten da, baina batzuetan material plastikoz estalia izan daiteke. Eskuarki, binaka erabiltzen dira. Esaterako, danborrak jotzeko erabiltzen direnak.

en drumstick; stick

es baqueta; palillo

fr baguette

+ **baketa; mailu; mazo**

179

mandolina (4)

Hari pultsatuko instrumentua, madariformako erresonantzia-kaxa sabelduna eta gider laburra dituena. Hasieran, 4-6 bitarteko hari bikoitz izaten zituen; gaur egun, arruntena 4 hari bikoitzekoa da, koskak edo trasteak ditu eta plektroz jotzen da. Musika akademikoan eta herri-musikan erabiltzen da.

en mandolin

es mandolina

fr mandoline

180

manual (4)

Zenbait teklatu-instrumentutan, eskuz erabiltzen den teklatua. Batez ere, organoan erabiltzen da terminoa, oinez eragiten zaion pedalierretik bereizteko.

en manual

es manual

fr manuel

+ **teklatu**

181

maraka (4)

Astinduz jotzen den perkusio-instrumentua, barnean aleak edo harritxoak dituen gorputz huts batez (eskuarki, kuia-azalez) eta euskarri batez osatua. Binaka erabili ohi dira.

en maraca

es maraca

fr maraca

182

marinba (4)

Intonazio jakineko perkusio-instrumentua, neurri desberdineko zurezko oholtxo laukizuzenez osatua, eta haien azpian erresonantzia-tutu bana duena (kuia, banbuak edo metalezko tutuak). Xilofonoaren kidea da, eta jatorriz afrikarra da (*balafon*).

en marimba
es marimba
fr marimba
 + **bibrafono; xilofono**

183

mazo (4)

Zenbait perkusio-instrumentu kolpekatuz jotzeko erabiltzen den tresna, mutur batean material bigunezko buru handia duen makila dena. Esaterako, dunbala edo tam-tama jotzekoa.

en mallet
es maza; mazo
fr mailloche
 + **baketa; mailu; makila**

184

mekanismo (4)

Teklatu-instrumentuetan (pianoan, organoan...), tekla sakatzean dagokion hariak edo hodiak soinua egitea eragiten duen pieza-multzoa.

en action
es mecanismo
fr mécanique

185

membranofono (4)

sin. instrumentu membranofono (4)
 Soinua mintz baten bibrazioz sortzen duen instrumentua. Mintza animalialarru tenkatua izaten da, baina instrumentu modernoetan material sintetikoekin ere izaten dira. Membranofono gehienak danborren familiako perkusio-instrumentuak dira.

en membranophone; membranophone instrument
es instrumento membranófono; membranófono
fr instrument membranophone; membranophone
 + **perkusio-instrumentu**

metal

Ã **metalezko haize-instrumentu**

186

metalezko haize-instrumentu (4)

sin. kobre (4); metal (4)

Haize-instrumentu mota, non instrumentistaren ezpainek bibrarazten baitioten aireari; horretarako, ezpainetan bertan erabiltzen den ahoko pieza berezi bat erabiltzen da. Metalen taldekoak dira, adibidez, tronpeta, tronboia, tuba eta tronpa. Aire-zutabearen presioaren arabera, serie harmonikoaren soinuak jotzen dira. Eskala kromatikoko notak jo ahal izateko, tutuaren luzera aldatzea lortu behar da; horretarako, pistoi-sistema erabiltzen da batzuetan (airea hodi nagusitik aterarazi eta aireari luzera handiagoko bidea eginarazteko), edo irristailu-sistema beste batzuetan (hodi nagusiaren beraren luzera aldatzeko; irristailu-tronboian, adibidez).

en brass; brass instrument
es cobre; instrumento de metal; instrumento de viento metal; metal
fr cuivre; instrument à vent famille métal; instrument en métal
 + **haize-instrumentu; zurezko haize-instrumentu**

187

mezzosoprano (4)

Emakumezkoaren ahotsa, soprano eta kontraltoaren artekoa; ahots hori duen emakumezkoa.

en mezzo soprano; mezzo-soprano
es mezzo-soprano; mezzosoprano
fr mezzo-soprano; mezzosoprano
 + **kontralto; soprano**

Mezzosoprano-ahotsaren hedadura

MIDI

Ã MIDI protokolo

MIDI arau

Ã MIDI protokolo

MIDI estandar

Ã MIDI protokolo

188

MIDI interfaze (4)

MIDI instrumentuak edo bestelako gailuak konputagailuarekin komunikatu ahal izateko erabiltzen duen gailua. MIDI mezuak jasotzen ditu (esaterako, instrumentuetan jotako notak software-sekuentziadorean grabatzeko), eta bidaltzen ditu (sekuentziadorean grabatutako MIDI datuak instrumentuak jo ditzan).

en MIDI interface

es interfaz MIDI

fr interface MIDI

189

MIDI protokolo (4)

sin. MIDI (4); MIDI arau (4); MIDI estandar (4)

Musika-instrumentu elektronikoen, konputagailuen edo beste zenbait gailu elektronikoren arteko komunikazioa bideratzeko estandarra. MIDI bidez, sintetizadoreak, lagingailuak, erritmo-kutxak, soinu-txartelak, sekuentziadoreak, efektu-unitateak, ordenagailuak, eta abar konekta daitezke. MIDI bidez ez da soinu-uhinik transmititzen, soinuak jotzeko zenbakizko informazioa baizik.

en MIDI; MIDI protocol; MIDI standard; musical instrument digital interface

es estándar MIDI; MIDI; norma MIDI; protocolo MIDI

fr MIDI; norme MIDI; protocole MIDI; standard MIDI

+ MIDI interfaze

190

mihi (4)

Zenbait haize-instrumentutan erabiltzen den xafla mehea, gutxi-asko elastikoa, bibratzean soinua sortzen duena. Mutur bat finkatua du, eta bestea aire-korrontearen eraginez bibratzen da. Instrumentu batzuek mihi bakarra dute (klarinetea, saxofoia), beste batzuek bikoitza edo *pita* (oboea, dultzaina...). Lehenengoetan, mihiak ahoko piezaren kontra bibratzen du; besteetan, bata bestearen kontra. Horrelakoak kanaberrazkoak izaten dira. Badira *mihi libreak* dituzten instrumentuak ere (harmoniuma, akordeoia, harmonika...); mihia metalezkoa izaten da horrelakoetan.

en reed

es caña; lengüeta

fr anche

mihi bikoitz

Ã pita

191

mihi-kolpe (4)

Haize-instrumentuetan, mihia erabiltzeko modua eta teknika. Batez ere, notei ekiteko eta artikulatzeko moduen arabera, mihia erabiltzeko moduetako bakoitza.

en tonguing

es golpe de lengua

fr coup de langue

192

mikrofono (4)

Jasotzen dituen soinu-uhinak korronte elektriko bihurtzen dituen tresna. Sortzen duen seinale elektrikoa amplifikadore batera edo grabazio-sistema batera bideratu ohi da.

en microphone

es micrófono

fr microphone

moko-txirula

Ã flauta ezti

193

monokordio (4)

Antzinako zitarra-moduko instrumentua, hari bakarra eta erresonantzia-kaxa laukizuzena dituena. Grekoek akustikaren oinarrizko legeak ikertzeko erabili zuten. Erdi Aroan ere erabili zen, batez ere musikaren teorian, kantariak trebatzeko eta instrumentuak tonuan jartzeko.

en monochord

es monocordio

fr *monocorde*

194

musette (4)

Xirolarru txikia, hauspoduna eta 4-6 pordoi-tutu dituena, Frantzia XVII-XVIII. mendeetan gorte-instrumentua izan zena. Apaindura handiz egin izaten da.

en musette

es mussette

fr musette

musika-instrumentu

Ã instrumentu

musika-tresna

Ã instrumentu

195

musu-gitarra (4)

Euskarri batez eta bertan mutur bat finkatua duen mihi batez osatutako instrumentua. Mihiari hatzez pulsatuz bibrazatzen zaio, eta aho-barrunbean erresonantzia eginez sortzen da soinua. Herri-musikan erabiltzen da. Ia beti, euskarria eta mihia metalezkoak izaten dira.

en Jew's harp

es guimbarda

fr guimbarde

196

nahaste-mahai (4)

Soinu-iturri batzuetako seinaleak konbinatzeko eta moldatzeko tresna (bolu-mena, ekualizazioa...).

en mixer; mixing console

es mesa de mezclas

fr console de mixage

197

oboe (4)

Zurezko haize-instrumentua, tutu konikoa eta mihi bikoitza duena. Do instrumentua da. Orkestran, oboearen la nota erabili ohi da gainerako instrumentuak tonuan jartzeko.

en oboe

es oboe

fr hautbois

+ **adar ingeles; fagot**

198

oboe-jotzaile (4)

Oboea jotzen duen musikaria.

en oboe player; oboist

es oboe

fr hautboïste

199

okarina (4)

Arrautza-formako gorputza duen haize-instrumentua, moko-erako ahokoa eta hatzez estaltzen diren zuloak dituena. Zulo-kopurua aldatu egiten da instrumentu batetik bestera (ohikoena da hamar izatea, zortzi gainaldean eta bi azpialdean). Eskuarki, buztinezkoak edo portzelanazkoak izaten dira, baina badira plastiko, metal eta zurezkoak ere.

en ocarina; sweet potato; sweet potato whistle

es ocarina

fr ocarina

200

opera-kantari (4)

sin. operista (4)

Opera-errepertorioan espezializatua den kantaria.

en opera singer

es cantante de ópera; operista

fr chanteur d'opéra; chanteur lyrique

operista

Ã opera-kantari

201

ordena (4)

sin. koru (4)

Hari-instrumentuetan, hatz batez batera jotzen diren bi hari edo gehiagoren multzoa, eskuarki tonu berean edo zortzidunean afinatzen direnak.

en course

es orden

fr choeur

202

orfeoi (4)

Jatorriz, gizonetzko-ahotsez osatutako koru-mota, XIX. mendean Frantzian sortutakoa; gaur egun, zenbait koruk edo abesbatzak, batik bat aski handiak izaten direnek, hartzen duten izena.

en choral society

es orfeón

fr orphéon

organista

Ã organo-jotzaile

203

organo (4)

Teklatu-instrumentu tutuduna, non soinua hauspoetatik datorren airea tutuetatik igarotzean sortzen baita. Teklatu edo manual bat baino gehiago izan ditzake, eta, batzuetan, haien azpian oinez erabiltzen den pedalierra. Organoaren tutuak gai, tamaina eta era

askotakoak izan daitezke. Soinua sortzen den eraren arabera, bi tutu-mota daude: ezpaindunak eta mihidunak. Tinbre bereko soinua sortzen duten tutuek *erregistroa* osatzen dute.

en organ

es órgano

fr orgue

+ **erregistro; tutu ezpaindun; tutu mihidun**

204

organo elektronikoa (4)

Jatorriz tutu-organo akustikoaren antzeko soinua sortzeko diseinatutako teklatu-instrumentu elektronikoa. Soinua prozedura elektronikoz sortzen da, eta zenbait sistema erabiltzen dira horretarako. Organo-erako kontsola izaten du.

en electronic organ

es órgano electrónico

fr orgue électronique

+ **elektrofono; organo**

205

organo garraiarri (4)

Batetik bestera garraia daitekeen organo txikia, eskuarki mahai baten gainean ezartzen dena eta tutu-errenkada bat edo bi izaten dituen. XV-XVI. mendean erabili ziren batez ere.

en portable organ

es órgano portátil; órgano

portativo; órgano procesional

fr orgue portatif

+ **organo positibo**

206

organo positibo (4)

Organo txikia, teklatu bakarrekoa eta pedalik gabea izaten dena. Zoruan bermatzen den altzaria du, eta batzuetan garraigarria izan daiteke. Baxu jarraitua jotzeko instrumentua da, XVI-XVIII. mendeen bitarteko erlijio-musikan oso garrantzitsua.

- en** positive organ
- es** órgano de cámara; órgano positivo
- fr** positif
- + **organo garraigarri**

207

organo-jotzaile (4)

sin. organista (4)
Organoa jotzen duen musikaria.

- en** organ player; organist
- es** organista
- fr** organiste

208

organologia (4)

Musika-instrumentuak aztertzen dituen jakintza-alorra. Organologiaren egitekoak dira instrumentuak sailkatzea eta deskribatzea, baita haien historia, fabrikazioa, akustika eta jotzeko teknika aztertzea ere.

- en** organology
- es** organología
- fr** organologie
- + **instrumentu**

209

orquestra (4)

Zenbait instrumentistaz osatutako musika-taldea, eskuarki aski handia eta sailetan antolatua izaten dena; instrumentu horien multzoa. Ohiko sailak hari-instrumentuak eta haize-instrumentuak dira (metalezkoak eta zurezkoak), eta perkusio-saila ere izaten du batzuetan. Orkestraren osaera zehatza

konpositoreak partituran zehaztutakoa da. Barrokoaren garaiko orkestratik gaur egungo orkestra sinfonikora, orkestra handituz joan da (dena den, XX. mendean gutxi aldatu da orkestra sinfoniko modernoaren ohiko osaera).

- en** orchestra
- es** orquesta
- fr** orchestre
- + **ganbera-orkestra; hari-orkestra; orkestra sinfoniko**

210

orquestra sinfoniko (4)

Orkestra handia, 100 musikari ingurukoa. Orkestra sinfonikoa sailetan dago antolatua: hari-instrumentuak, haize-instrumentuak (metalezkoak eta zurezkoak) eta perkusioa; oinarrizko sail horiez gain, beste zenbait instrumentu ere izan ditzake (harpa eta pianoa, adibidez).

- en** symphony orchestra
- es** orquesta sinfónica
- fr** orchestre symphonique
- + **ganbera-orkestra; hari-orkestra; orkestra**

211

otso (4)

Arku-instrumentuetan, gainerako noten aldean soinu-kalitate eskasagoa duen nota, instrumentuak maiztasun jakin batean edo batzuetan dituen erresonantzia-propietateen ondorioz gertatzen dena.

- en** wolf; wolf note
- es** lobo
- fr** loup; roulement

212

otxote (4)

Zortzi gizonetaz osatutako ahots-taldea.

- en** octet
- es** ochote
- fr** ochote
- + **zortzikote**

213

pabiloi (4)

Haize-instrumentuetan, tutuaren muturreko zabalgunea.

en bell
es pabellón
fr pavillon

214

pan txirula (4)

Hainbat luzeratako tutuez osatutako flauta-mota. Soinua sortzeko, tutuaren buruan zeharka putz egiten da. Tutuek nota bana sortzen dute. Tutuak bertikalean daudela jotzen da, ezpainak tutu batetik bestera mugituz. Pan txirulak oso antzinako instrumentuak dira, eta munduko herri-musika askotan erabiltzen dira.

en panpipes
es flauta de Pan; flauta de pan
fr flûte de Pan
+ **flauta**

215

pandero (4)

1 **Ã** zaldabai

2 **sin.** zaldabai (4)

Uztai-formako euskarria duen azal bakarreko perkusio-instrumentua, euskarrian txindata txikien moduko metalezko pieza-pareak dituena. Esku batez heldu eta besteaz jotzen da. Euskal herri-musikan, panderoa trikitiarekin batera erabiltzen da. Orkestran ere erabiltzen da. Bada euskarri hutseko mota bat, esku batez astinduz jotzen dena (batzuetan, beste eskuaren ahurra-
ren kontra joz).

en tambourine; timbrell
es pandereta
fr tambour de basque; tambourin

216

pandero-jotzaile

Panderoa jotzen duen musikaria.

en tambourine player
es panderetista
fr tambourinaire

217

pedal (4)

1 Pianoan, oinez eragiten zaien piezetako bakoitza. Pedal bakoitzak bere funtzioa du.

en pedal
es pedal
fr pédale
+ **erresonantzia-pedal; pedal tonal; sordina-pedal**

2 Zenbait organotan, oinez sakatzen diren piezetako bakoitza. Behe-soinuak sortzen dituzten erregistroak jotzeko erabiltzen direnak pedalierra izeneko teklatu-modukoan antolatuta daude.

en pedal
es pedal
fr pédale
+ **pedalier**

3 Harpa klasikoan, oinez eragiten zaien zazpi piezetako bakoitza. Pedalaren bidez, harien luzera aldatu egiten da, eta nota bat tonuerdi bat edo bi igotzeko aukera dago.

en pedal
es pedal
fr pédale
+ **harpa klasiko**

pedal gozo

Ã **sordina-pedal**

218

pedal tonal (4)

sin. sostenuto pedal (4)

Piano horizontalean, beste bien erdian dagoen pedala, sakatuta dauden teklen isilgailuak soilik altxarazten dituena.

en sostenuto pedal

es pedal tonal

fr pédale de prolongation; pédale de sostenuto; pédale tonale

+ **erresonantzia-pedal; piano; sordina-pedal**

219

pedalier (4)

sin. pedal-klabier (3); pedal-teklatu (3)
Organoaren behealdeko pedal-multzoa, teklatu baten eran antolatua izaten dena. Pedalak oinez sakatzen dira, eta behe-erregistroa jotzeko erabili ohi dira.

en pedal keyboard; pedalboard

es pedal; pedalera; pedalero

fr pédalier

+ **organo**

pedal-klabier

Ã **pedalier**

pedal-teklatu

Ã **pedalier**

220

perkusio (4)

1 Musika-talde edo orkestra bateko perkusio-instrumentuen multzoa edo atala.

en percussion

es percusión

fr percussion

2 Soinua sortzeko erabiltzen diren bi objektu edo gehiagoren arteko talka. Perkusio-instrumentuen oinarria da.

! Zenbait hari-instrumentutan, haria jo edo kolpekatu egiten da (pianoan, esaterako), baina gertakari hori ez da

“perkusiotzat” hartzen, soinuaren eragile hariaren bibrazioa baita.

en percussion

es percusión

fr percussion

+ **perkusio-instrumentu**

221

perkusio-instrumentu (4)

Soinua kolpe, astintze edo marruskaduren bidez sortzen duen instrumentua. Oso familia zabala da, eta era askotakoak dira. Instrumentu batzuk makila, mailu, esku edo beste zenbait tresnaz kolpekatzen dira; horietako batzuk, minzdunak dira (danborrak, tinbalak, congak...), eta beste batzuk ez, instrumentua bera kolpekatzen da (kanpaia, xilofonoa, marinba, güiroa...). Beste batzuetan, instrumentuaren beraren atalak elkarren kontra jotzen dira (kaskainetak, txindatak, klabea, krotaloak...). Azkenik, soinua instrumentua bera astinduz sortzen da batzuetan (marakak).

en percussion instrument

es instrumento de percusión

fr instrument à percussion

+ **idiofono; membranofono**

222

perkusio-jotzaile (4)

sin. perkusionista (4)

Perkusio-instrumentuak jotzen dituen musikaria.

en percussionist; percussion player

es perkusionista

fr perkusioniste

perkusionista

Ã **perkusio-jotzaile**

pianista

Ã **piano-jotzaile**

223

piano (4)

Hari kolpekatuko tekla-instrumentua. Tekla sakatzen denean, mekanismo konplexu batek haria ukitzen duen isilgailua igoarazten du eta mailuari gorantz eragiten dio. Horrek haria jotzen du, eta horrela sortzen da soinua, tekla askatu eta isilgailuak haria berriz ukitu arte (pedalen bidez, isilgailuen itzulera-mugimendua kontrola daiteke). Mailuaren abiadura tekla sakatzen den indarraren abiaduraren arabera da. Gaitasun hori bera da pianoaren oinarria eta haren izenaren arrazoia bera ere (*piano* eta *forte* jo dezakeen instrumentua). Pianoan, nota bakoitzeko hiru hari izaten dira (baxuetan izan ezik, horietarako hari bat edo bi izaten baitira). Gaur egun, piano gehienek 88 nota izaten dituzte (7 zortzidun eta hirudun minorra, la₁-do₇), eta 1,5 metro zabal inguru izaten dira. Pianoaren aurrekari zuzena *pianoforte* da, B. Cristoforik 1700 inguruan asmatutako instrumentua.

en piano; pianoforte

es piano

fr piano

+ **erresonantzia-pedal;**
isats-piano; pedal tonal;
piano bertikal; pianoforte;
sordina-pedal

224

piano bertikal (4)

sin. zutikako piano (4)
Hariak, taula harmonikoa eta mekanismoa bertikalean antolatuta dauzkan pianoa.

en upright piano

es piano vertical

fr piano droit

+ **piano horizontal; taula harmoniko**

225

piano elektrikoa (4)

Pianoaren soinua berdintzeko sortutako teklatu-instrumentu elektromekanikoa, modu mekanikoan sortutako soinua baliabide elektronikoz jaso, transmititu eta anplifikatzen duena. Hasierako modeloetan (1920), hariak eta mailuak erabili ziren, eta gerora metalezko barrak (kolpekatzeak) eta mihiak (pultsatzeak).

en electric piano

es piano eléctrico

fr piano électrique

226

piano horizontal (4)

sin. isats-piano (4)
Hariak, taula harmonikoa eta mekanismoa horizontalean antolatuta dauzkan pianoa. Hainbat neurritakoak daude; ohikoenak kaxa-laurdeneko pianoa, kaxa-erdikoa, hiru laurdenekoa eta kaxa handiko kontzertu-pianoa dira.

en grand piano

es piano de cola

fr piano à queue

+ **kaxa-erdiko piano; kontzertu-piano; taula harmoniko**

227

piano mekanikoa (4)

Mekanismo automatiko baten bidez jotzen den pianoa. Zenbait mota daude; zaharrenek zilindro koskadun bati birarazten dion biradera dute, baina ezagunena piano pneumatikoa edo pianola da.

en player piano

es piano mecánico

fr piano mécanique

+ **piano pneumatiko**

228

piano pneumatiko (4)

sin. pianola (4)

Piano mekaniko mota, paper-biribilki batean egindako zulotxoan bidez erre-
gistratutako obra automatikoki jo
dezakeena. Sistema pneumatikoa era-
biltzen da mailuei eragiteko (pedalez
eragiten zaiona edo elektrikoa).

! Jatorriz, *Pianola* marka erregistratua
zen (Aeolian Company); gerora, sistema
horretan oinarritutako piano automati-
koak izendatzeko erabiltzen hasi zen, eta
batzuetan *piano mekaniko* terminoaren
baliokidetzat erabiltzen da.

en pianola; player piano

es pianola

fr piano pneumatique

+ **piano mekaniko**

229

pianoforte (4)

Hari pultsatuko tekla-instrumentua,
pianoaren aurrekari zuzena dena. 1700
inguruan asmatu zuen Bartolomeo
Cristoforik.

en fortepiano

es pianoforte

fr pianoforte

+ **piano**

230

piano-jotzaile (4)

sin. pianista (4)

Pianoa jotzen duen musikaria.

en pianist; piano player

es pianista

fr pianiste

pianola

Ā **piano pneumatiko**

231

piccolo (4)

Zeharkako flauten familiako instru-
mentua, familiako zein orkestrako

goren erregistroa duena. Do flauta
sopranoarena baino zortizidun bat
goragoko erregistroa du, eta dagokion
baino zortizidun bat beherago idazten
da, sol klabean.

en piccolo

es flautín; piccolo

fr petite flûte; piccolo

+ **zeharkako flauta**

232

pifano (4)

Zeharkako flauta-mota, ohi baino
barne-sekzio txikiagokoa eta soinu
zoliagokoa. Zurezkoa izaten da eta
piccolo baino luzexeagoa. Arruntenak
sei zulo izaten ditu, eta giltzarik gabea
izaten da. Eskuarki, musika militarrean
erabili izan da.

en fife

es pífano

fr fifre

+ **piccolo; zeharkako flauta**

233

pistoi (4)

sin. balbula (4)

Metalen taldeko haize-instrumentue-
tan, aireak ibili beharreko tutuaren
luzera handitzeko aukera ematen duen
mekanismoa. Behar adinako pistoi-ko-
purua eta tutu gehigarrien luzerak
antolatuz, eskala kromatikoko nota
guztiak jo daitezke. Pistoiari sakatzean,
airea luzera handiagoko tutu-zati gehi-
garri batetik igaroarazten da, gerora
tutu nagusira itzultzeko, eta jotzen den
nota baxuagoa da. Bi eratakoak daude:
a) pistoi arrunta: gora eta behera higi-
tzen dena (tronpeta, buglea...); b) pistoi
birakaria (tronpa...).

en piston; valve

es pistón; válvula

fr piston

234

pistoi-korneta (4)

sin. korneta (4)

Metalezko haize-instrumentu pistoiduna, tronpetaren antzeko forma eta hedadura duena; tutu konikoa du, eta tinbrea ez da harena bezain zolia.

en cornet

es corneta; corneta de pistones; corneta de válvulas

fr cornet; cornet à pistons

+ **tronpeta**

235

pistoi-tronboi (4)

sin. balbula-tronboi (4)

Soinuen altuera aldatzeko, irristailu bidezko sistemaren ordeztu pistoi-sistema duen tronboia. Hiru pistoi izaten ditu. Irriestailu-tronboia baino arintasun handiagoz jo daiteke, baina ez du haren soinu-kalitatea.

en valve trombone

es trombón de pistones; trombón de válvulas

fr trombone à pistons

+ **irristailu-tronboi**

236

pita (4)

sin. mihi bikoitz (4)

Zenbait haize-instrumentutan, bi mihiz osatutako ahoko pieza (adibidez, dulzaina, oboe eta fagotarena).

! Txistuaren eta albokaren ahoko piezari ere *pita* deitu ohi zaio (mihi bikotzkoa ez izan arren).

en double reed; double reed mouthpiece

es boquilla de lengüeta doble; lengüeta doble

fr anche double

+ **ahoko pieza**

237

plektro (4)

sin. zi (4)

Zenbait instrumenturen hariak esku pultsatzeko erabiltzen den pieza txiki eta zapala. Zurezkoa, bolizkoa eta beste hainbat materialezkoa izan daiteke (gaur egun, eskuarki, plastikozkoa).

en pick; plectrum

es plectro; púa

fr médiator; plectre

238

pordoi (4)

1 Xirolarruan, zulorik gabeko tutueta-ko bakoitza, nota bakarra sortzen duena (*pedal-nota edo pordioia*).

en drone

es bordón

fr bourdon

+ **xirolarru**

2 Zenbait hari-instrumentutan, haririk lodiena (soinu behearena sortzen duena).

en bourdon

es bordón

fr bourdon

3 Danborraren, batez ere kaxaren, beheko azalaren gainean dauden harien multzoa. Goiko azala jotzen denean, pordioaren hariak beheko azalaren kontra bibratzen dute. Hariak tripazkoak edo metalezkoak izan daitezke (maiz bihurrikatuak), eta mekanismo bat izaten da pordioa azalaren kontra jartzeko edo altxaturik edukitzeko.

en snare

es bordón

fr timbre

+ **atabal**

239

posizio (4)

1 Hari-instrumentuetan, hariak zapal-tzen dituen eskua diapasoian kokatzen den lekuetako bakoitza. Kokaleku batean dagoela, eskuaren hatzek halako notak dituzte helmenean hari bakoitzean; kokalekua aldatuz, instrumentistak beste nota batzuk jo ditzake hari bakoitzean.

en position

es posición

fr position

2 Irristailu-tronboian, irristailuaren ohiko zazpi kokalekuetako bakoitza. Lehen posizioa irristailua bilduen dagoena da. Lehen posiziotik hasita, posiziotik posiziora tonuerdi bat jaisten da soinua. Posizio berean, dagokion oinarrizko soinuaren serie harmonikoko notak sortzen dira (aire-zutabearen presioa handituz).

en position

es posición

fr position

+ **irristailu-tronboi**

poto

Ã **gezur**

240

pultsatu (4)

Instrumentu baten hariari hatzez edo pieza txiki batez bibrarazi. Haria alde batera behartzen da, eta askatzen denean sortzen da bibrazioa. Haria ukitzeko, hatz-mamia, azazkala, plektroa edo (tekla-instrumentutan) beste zenbait sistema erabiltzen dira.

en pluck

es pulsar

fr jouer

241

rondalla (4)

Ohiko osagaitzat gitarrak, lauteak eta bandurriak dituen musika-taldea, garaiaren eta herrialdearen arabera beste zenbait instrumentu ere izan ditzakeena; estatu espainoleko zenbait herri-musikatan erabiltzen da.

en rondalla

es rondalla

fr rondalla

242

sakebut (4)

Antzinako metalezko haize-instrumentua, gaur egungo irristailu-tronboiaren aitzindaritzat jo ohi dena.

en sackbut

es sacabuche

fr saqueboute

+ **tronboi**

243

salterio (4)

Hatzez edo plektroz jotzen den zitaren familiako antzinako hari-instrumentua, funtsean kaxa baten gainean tenkatutako zenbait hariz osatua dena. Erdi Aroan erabili zen batez ere.

en psaltery; psaltry

es salterio

fr psaltérion

+ **dultzimer; zinbalo; zitarra**

sampler

Ã **lagingailu**

244

saxhorno (4)

Tutu konikoko metalezko haize-instrumentu pistoidunen izen generikoa.

Familia oso bat da, eta terminoa

Adolphe Sax asmatzailearen izenetik dator. Ezagunenak si¹ sopranoa da (*bugle* edo *fliskornoa*), si² baritonoa (*bonbardino* eta *eufonia*) eta tuben azpifamilia.

en saxhorn
es saxhorno
fr saxhorn
 + **bonbardino; bugle; eufonio; tuba**

saxhorno baritono

Ã **bonbardino**

saxo

Ã **saxofoi**

245

saxofoi (4)

sin. saxo (4)

Mihi bakuneko haize-instrumentua, tutu konikoa eta giltzak dituena. Metalezkoa da, baina zurezkoen taldean sailkatzen da. Adolphe Sax-ek asmatutako instrumentu-familia da. Transposizio-instrumentua da. Hainbat tamaina eta afinaziotakoak daude; horietatik arruntak dira sopranoa (si^b), altoa (mi^b), tenorra (si^b) eta baritonoa (mi^b). Tutu zuzena duen sopranoa izan ezik, gainerakoak tutu ukondotua dute: pabiloia gorantz eta aurrerantz bihurtua dago, eta ahoko piezaren aldean atzerantz. Bandetan, jazzean eta herri-musikan erabiltzen dira batez ere.

en saxophone
es saxo; saxofón; saxófono
fr saxophone

246

saxofoi-jotzaile (4)

sin. saxofonista (4); saxo-jotzaile (4)
 Saxofoia jotzen duen musikaria.

en saxophon player; saxophonist
es saxofonista
fr saxophoniste

saxofonista

Ã **saxofoi-jotzaile**

saxo-jotzaile

Ã **saxofoi-jotzaile**

247

seikote (4)

Sei musikariz osatutako taldea.

en sextet
es sexteto
fr sextet
 + **sesteto**

248

sekretu (4)

sin. haize-kaxa (4); somier (4)

Organoan, hauspoetatik datorren aire konprimitua jasotzen duen eta tutuetara bideratzen duen kutxa-modukoa. Erregistroaren kontrola irekitzen denean, airea sartu egiten da, eta tekla edo pedala sakatzen denean, balbula bat ireki eta barruan dauden tutuetara bideratzen da. Organoaren osagai giltzarria da.

en wind chest; windchest; windchest
es secreto
fr sommier
 + **organo**

249

sekuentziadore (4)

MIDI edota audio-gertakariak grabatzeko, editatzeko, prozesatzeko eta erreproduzitzeko aukera ematen duen hardware- edo software-tresna. Hasieran, sekuentziadoreak MIDI datuak prozesatzen zituzten hardware-tresnak ziren, baina gaur egun badira audio-informazioa ere prozesa dezaketen software-programak. Instrumentu elektronikoak MIDI bidez komunikatzen dira sekuentziazio-softwarearekin. Ordenagailu bidez musika konposatzeko edo moldatzeko erabiltzen den software nagusi mota da.

en sequencer
es secuenciador
fr séquenceur
 + **MIDI**

silbote

Ã **txistu handi**

sintesi

Ã **soinu-sintesi**

250

sintetizadore (4)

Soinuak sintesi bidez sortzeko eta prozesatzeko ahalmena duen instrumentu elektronikoa. Eskuarki teklatu bat edo sekuentziadore bat erabiltzen da sintetizadorearen soinuak entzunarazteko (instrumentu asko tekladunak dira; teklatu gabea denean, *soinu-modulu* esan ohi zaio). Lehen sintetizadore komertziala 1964an merkaturatu zen (Moog-a). Lehenak tresna analogikoak ziren, eta gerora sortu ziren digitalak (1976) eta software-sintetizadoreak. Musika elektroakustikoan eta elektronikoan ez ezik, beste hainbat estilotan ere zabalkunde handia izan dute.

en synthesizer

es sintetizador

fr synthétiseur

+ **lagingailu; soinu-sintesi**

soinu handi

Ã **akordeoi kromatiko**

soinu txiki

Ã **trikiti**

251

soinu-jotzaile (4)

sin. akordeoilari (4); soinulari (4)
Akordeoia edo soinua jotzen duen musikaria.

en accordionist

es acordeonista

fr accordéoniste

soinulari

Ã **soinu-jotzaile**

252

soinu-sintesi (4)

sin. sintesi (4)

Soinua prozedura elektronikoa analogiko-koz edo digitalez sortzea. Askotariko sintesi-metodoak sortu dira, uhinak sortzeko eta prozesatzeko eraren araberrakoak. Soinu-sintesiaren bidez, instrumentu errealean soinua berdindu nahi da batzuetan, eta soinu erabat berriak sortu bestetan. Sintesi analogikoan, oinarritzko elementuak osziladoreak, iragazkiak eta bilkariak dira. Soinu-sintesian oinarritutako musika-instrumentuari *sintetizadore* deritzo, eta gaur egun analogikoa zein digitala izan daiteke, baita hardware- edo software-sintetizadorea ere.

en sound synthesis; synthesis

es síntesis; síntesis de sonido; síntesis sonora

fr synthèse; synthèse sonore

+ **sintetizadore**

253

soinu-zulo (4)

sin. zulo akustiko (4)

Hari-instrumentuetan, taula harmonikoan egiten den zuloa edo irekigunea, soinua kanporatzen laguntzen duena. Hari igurtziko instrumentuek bi izaten dituzte (biolinaren familia), eta hari pultsatukoek bakarra (gitarra klasikoa) edo *erroseta* izeneko tailla dekoratua (lautea, bihuela, gitarra barrokoa, mandolina...).

en soundhole

es abertura acústica; oído

fr ouïe

+ **taula harmoniko**

somier

Ã **sekretu**

254

sopranista (4)

Sopranoaren erregistroan kantatzeko gai den gizona.

en sopranist

es sopránista

fr soprániste

+ **kontratenor; soprano**

255

soprano (4)

1 Emakumezko- edo haur-ahotsik altuena; ahots hori duen kantaria.

en soprano; treble

es soprano; tiple

fr soprane; soprano

2 Zenbait instrumentu-familiatan, erregistro gorena duen instrumentua.

! Zenbait familiatan, bada sopranoak baino goragoko erregistroa duen *soprano* izeneko instrumentua.

en soprano

es soprano

fr soprane; soprano

256

soprano arin (4)

Goi-erregistro argi eta arineko soprano-ahotsa.

es soprano ligera

fr soprane léger; soprano léger

257

soprano dramatiko (4)

Soprano-ahots sendoa, hedadura handikoa, eta arinak eta lirikoak baino tinbre ilunxeagoa izaten duena.

en dramatic soprano

es soprano dramática

fr soprane dramatique; soprano dramatique

258

soprano liriko (4)

Soprano arina baino bolumen handiagokoa eta sendoagoa den soprano-ahotsa, soprano-ahotsaren erdi-mailako erregistroa izaten duena.

en lyric soprano

es soprano lírica

fr soprane lyrique; soprano lyrique

259

sordina (4)

Instrumentu baten ozentasuna gutxitzeko edo tinbrea aldatzeko erabiltzen den tresna edo mekanismoa.

Metalezko haize-instrumentuetan, pabiloian ahokatzen den pieza hutsa da; tronpan, jotzailearen eskua bera da. Biolinaren familian, zubiari atxikitzen zaion pieza da, taula harmonikora transmititzen diren bibrazioak ahultzen dituena. Zenbait pianotan, pedal berezi batek betetzen du funtzio hori (sordina-pedalak).

en mute

es sordina

fr sourdine

+ **sordina-pedal**

260

sordina-pedal (4)

sin. pedal gozo (4)

Pianoaren ezkerreko pedala, soinuaren intentsitatea gutxitzeko erabiltzen dena. Piano horizontalean, mailua alde batera mugiarazten du, eta tekla sakatzen denean, mailuak hari bat edo bi besterik ez du jotzen. Piano bertikaletan, mailuak harietarantz gerturatzen ditu, tekla sakatzen denean mailuak egiten duen distantzia (eta, beraz, haria kolpekatzeko indarra) txikiagoa izan dadin. Sordina-pedala erabili behar dela adierazteko, *una corda* argibidea erabiltzen da partituran.

en soft pedal

es pedal celeste; pedal de sordina

fr pédale douce; pédale sourdine

+ **erresonantzia-pedal; pedal tonal; piano**

sostenuto pedal

Ã **pedal tonal**

261

sousafoi (4)

Helikoiaren antzeko tuba-mota, pabiloia jotzailearen buruaren gainetik aurrealdera bihurtuta daukana. Banda militarretan eta fanfarreetan erabiltzen da batez ere.

en sousaphone

es sousafón

fr sousaphone

+ **helikoi; tuba**

262

sunprinu (4)

Hurritz-azalez egindako instrumentua, mihi bikoitzekoa. Azala mutur batetik pita osatzen duela tolesten hasi eta kiribilean biltzen da, tutu konikoa osatuz. Soinuaren tonua aldatzeko, bi zulo ditu aurrealdean. Euskal Herriko herri-instrumentua da, jatorriz artzain-girokoa.

263

tam-tam (4)

Gong-aren antzeko perkusio-instrumentua, disko aski zapala duena, ertza oso gutxi tolestua duena eta erdiko irtengune biribilik gabea. Intonazio zehaztugabeko instrumentua da.

en tam-tam

es tam-tam

fr tam-tam

+ **gong**

tarrapata

Ã **arrada**

264

taula harmoniko (4)

1 Pianoan eta kideko instrumentuetan, harien azpian dagoen zurezko xafla, harien bibrazioak transmititzen dituena. Haren gainean bermatzen da pianoaren xasis edo armazoa.

en soundboard

es tabla armónica

fr table d'harmonie; table de résonance

2 Hari igurtziko eta pultsatuko instrumentuetan (biolinean, gitarran...), erresonantzia-kaxaren gainaldea, laua (gitarran) edo sabeldua (biolinaren familian) izan daitekeena. Taula harmonikoan egiten dira instrumentuaren soinu-zuloak edo zulo akustikoak.

en belly; table

es tapa armónica

fr table d'harmonie

+ **erresonantzia-kaxa; soinu-zulo**

265

tekla (4)

sin. giltza (4)

Zenbait musika-instrumentutan, soinua sortzen duen mekanismoari eragiten dion pieza. Instrumentistaren hatz

bakoitzaren mugimendua transmititzen duen palanka-moduko pieza da.

Eskuarki, nota naturalen eta kromatiko-koen teklak desberdinak izaten dira (esaterako, pianoaren tekla zuriak eta beltzak). Zenbait instrumentu-motatan erabiltzen da: hari pulsatukoetan (klabezina), hari kolpekatukoetan (pianoa), organoan, mihi libreko haize-instrumentuetan (akordeoia), perkusio-instrumentuetan (zelesta) eta instrumentu elektronikoetan.

en digital; key
es tecla
fr touche
 + **teklatu**

tekla-instrumentu

Ã **teklatu-instrumentu**

266

teklatu (4)

sin. klavier (4)

Musika-instrumentu baten tekla ordenatuen multzoa.

en keyboard
es teclado
fr clavier
 + **tekla**

267

teklatu-instrumentu (4)

sin. tekla-instrumentu (4)

Soinua egiten duen osagaiari edo mekanismoari eragiteko tekla bidezko sistema (*teklatura*) *darabilen instrumentua*.

Hari-instrumentuak dira horietako asko (pianoa, klabezina...), baina badira haize-instrumentuak (organoa, akordeoia), perkusio-instrumentuak (zelesta) eta instrumentu elektronikoak ere (piano eta organo elektrikoak).

en keyboard instrument
es instrumento de tecla; instrumento de teclado
fr instrument à clavier

268

tenor (4)

1 Gizonezko-ahotsen ohiko erregistroetan gorena den ahotsa, baritonoren eta kontraltoaren artekoa; ahots hori duen gizonezkoa. Ohiko erregistrotik gora, kontratenorraren eta sopranoaren ahotsak daude.

en tenor
es tenor
fr ténor

Tenor-ahotsaren
 hedadura

2 Zenbait instrumentu-familiatan (*saxofoian, tronboian...*), erregistro behe-reneko bigarren instrumentua (tronboian, baxuaren gainekoa; saxofoian, altuaren eta baritonaren artekoa).

en tenor
es tenor
fr ténor

269

tinbal (4)

Intonazio zehatzeko perkusio-instrumentu minzduna. Esferaerdi-formako metalezko (maiz kobrezko) edo beira-zuntzezko ontzi-modukoa da, larru edo antzeko mintz elastiko batez estalia. Mintzaren tentsioa doitzeko torlojuak ditu ertzean, eta batzuek soinuaren altuera aldatzeko pedal-mekanismoa dute. Eskuarki, baketat jotzen dira. Hainbat tamaina eta intonaziotakoak daude. Orkestrako instrumentua da, eta eskuarki tinbal-multzoa erabiltzen da.

en kettledrum; timpani
es timbal
fr timbale
 + **intonazio zehatzeko perkusio-instrumentu**

270

tinbalari (4)

Tinbala jotzen duen musikaria.

en timpanist

es timbalero, -a

fr timbalier, -ière

271

tinpano (4)

sin. dultzimer (4)

Hariak mailutxo kolpekatuz jotzen den zitara kaxaduna. Kaxak trapezoide-forma izaten du, eta mahai batean edo hanken gainean dagoela jotzen da. Tinpanoa edo haren moduko instrumentuak hainbat kulturatan erabiltzen dira. Klabikordioaren eta pianoaren aitzindaritzat jo izan da.

en dulcimer; hammer dulcimer

es dulcemel; tímpano

fr dulcimer; tympanon; zymbalon

+ **salterio; zinbalo; zitara**

272

tiorba (4)

Behe-erregistro hedatua duten lauteen familiako instrumentua, *chitarronearen* antzekoa eta artxilautea baino luzeagoa. Koskadun giderrari beste gider luzeago bat eransten zitzaion, airean jotzeko hari luzeei eusten ziena. 6 harikoa izaten zen eskuarki, eta larako-etxe gehigarrian 7 hari osagarri izaten zituen. Hari osagarriak zanpatu gabe jotzen dira, airean, eta diatonikoki afinatzen dira. Paduan sortu zen XVI. mendean, eta XVIII. mendearen lehen erdialdera bitarte erabili zen.

en theorbo

es tiorba

fr théorbe

+ **artxilaute; chitarrone; laute**

273

tiple (4)

Ahots- edo instrumentu-talde baten ahots altuena.

en treble

es tiple

fr dessus

+ **soprano**

274

tobera (4)

Metalezko barra edo hodi batez osatutako perkusio-instrumentua, muturretatik zintzilik dagoela bi pertsonak jotzen dutena, metalezko bina hagatxo edo ziriz kolpekatuz. Euskal Herriko herri-musikan erabiltzen da; tradizioan, eztei aurretik mutil-taldeak ezkongaiaren etxe aurrean koplak kantatuz batera jotzen da.

+ **txalaparta**

275

tonua galdu (4)

sin. desafinatu (3); gozakaiztu (3)

Musika-instrumentu batek intonazio egokia galdu (esaterako, beroaren edo hezetasanaren eraginez).

en get out of tune

es desafinarse

fr se désaccorder

276

tonuan jarri (4)

sin. afinatu (3); gozatu (3)

Musika-instrumentua diapasoi baten araberako tonu egokian jarri; musika-instrumentu batzuk tonu berean jarri.

en temper; tune

es afinar

fr accorder

277

tonuan jartze (4)

sin. afinazio (3); gozatze (3)

Musika-instrumentua diapasoi baten araberrako tonu egokian jartzea; musika-instrumentu batzuk tonu berean jartzea.

en tuning

es afinación

fr accord; accordage

278

transposizio-instrumentu (4)

Noten izendapena eta sortzen dituen noten altuera erreala bat ez datozen instrumentua. Transposizio-instrumentuak izendatzeko, instrumentuaren *do* nota jotzean sortzen den nota erreala lotzen zaio aurretik instrumentuaren izenari. Esaterako, *si bemol tronpeta* batean, instrumentistak *do* jotzen duenean, entzuten den nota erreala *si bemol* da.

en transposing instrument

es instrumento transpositor

fr instrument transpositeur

traste

Ã koska

279

triangelu (4)

Erpinetako bat itxi gabe duen triangelu aldeakide formako perkusio-instrumentua, altzairuz egina eta, esekita dagoela, metalezko hagatxo batez kolpekatuz jotzen dena.

en triangle

es triángulo

fr triangle

280

trikiti (4)

sin. eskusoinu txiki (4); soinu txiki (4)

Euskal Herriko herri-musikan erabiltzen den akordeoi diatonikoa.

en trikitixa

es trikitixa

fr trikitixa

+ akordeoi diatoniko

281

trikitilari (4)

Trikitia edo esku-soinu txikia jotzen duen musikaria.

282

tronboi (4)

Metalezko haize-instrumentua, tutuaren luzeraren parte handiengan zilindrikoa dena, eta tenor edo baxuaren erregistrokoa izan daitekeena. Arruntena *si* tronboi tenorra da, batik bat irristailuduna (pistoiduna baino erabiliagoa da). Laugarren lerroko fa klabean idazten da (goi-notak, laugarren lerroko *do* klabean).

en trombone

es trombón

fr trombone

+ irristailu; irristailu-tronboi; pistoi-tronboi

tronboi irristailudun

Ã irristailu-tronboi

283

tronboi-jotzaile (4)

sin. tronbonista (4)

Tronboia jotzen duen musikaria.

en trombone player; trombonist

es trombón; trombonista

fr tromboniste

tronbonista

Ã tronboi-jotzaile

284

tronpa (4)

Metalezko haize-instrumentua, pabiloi zabal batean amaitzen den tutu koniko kiribildu batez osatua. Kono-formako ahoko pieza du, eta 3-4 pistoi birakari. Tronpa arruntena fa/si^b tronpa bikoitza da. Transposizio-instrumentua da, soinu erreala baino bostun bat gorago idazten dena. Ohiko hedadura: si₀^b-fa₄. Behe-erregistroa fa klabean idazten da, eta goikoa sol klabean.

en French horn; horn

es trompa

fr cor d'harmonie

285

tronpa-jotzaile (4)

Tronpa jotzen duen musikaria.

en hornist

es trompa

fr corniste

286

tronpeta (4)

Tutu zilindrikoa duen metalezko haize-instrumentua; horrelako instrumentuen familia. Kopa-formako ahoko pieza dute, eta pabiloi nabaria. Hainbat tamaina eta afinaziotakoak daude. Arruntena soprano-erregistroko si^b tronpeta da; do tronpeta ere aski arrunta da orkestran. Pistoi-sistema du, eta hirugarren pistoia irristailu txikia du, zenbait behe-nota tonu egokian jotzeko. Sol klabean idazten da. Orkestrako instrumentua da, eta garrantzi handia du jazzean, musika afrokubatarrean eta hainbat herri-musikatan. Beste tronpeta-mota batzuk dira *piccolo* delakoa (Barrokoan erabilia), irristailu-tronpeta, tronpeta baxua eta tronpeta barrokoak.

en trumpet

es trompeta

fr trompette

+ **pistoi**

287

tronpeta-jotzaile (4)

sin. tronpetari (4); tronpetista (4)

Tronpeta jotzen duen musikaria.

en trumpet player; trumpeter

es trompetista

fr trompettiste

tronpetari

Ã **tronpeta-jotzaile**

tronpetista

Ã **tronpeta-jotzaile**

ttunttun

1 Ã **danbolin**

2 Ã **tuntun**

288

tuba (4)

Tutu konikoko metalezko haize-instrumentua, baxu edo kontrabaxuaren erregistrokoa; horrelako instrumentuen familia. Kopa-formako ahoko pieza du, eta pistoiduna da (3-5 pistoi izan ditza-ke eskuin-eskurako). Zenbait tamaina eta afinaziotakoak daude: tuba baxuak (fa eta mi^b) eta kontrabaxuak (do eta si^b). Fa klabean idazten dira, eta ez dira transposizio-instrumentuak. Orkestra-eta banda-instrumentua da.

en tuba

es tuba

fr tuba

+ **bonbardino; helikoi; saxhorno; sousafoi**

289

tuba-jotzaile (4)

Tuba jotzen duen musikaria.

en tuba player

es tuba

fr tubiste

tudel

Ã **bokal**

tumbadora

Ã conga

290

tuna (4)

sin. estudiantina (4)

Unibertsitateko ikaslez osatutako rondalla.

en estudiantina; tuna

es estudiantina; tuna

fr estudiantina; tuna

+ **rondalla**

291

tuntun (4)

1 Ã danbolin

2 sin. ttuntun (3)

Hari kolpekatuko instrumentua, zitararen familiakoa, zurezko erresonantziakaxa luzea eta sei hari dituen. Hariak makilatxo batez kolpekatuz jotzen da, pordoi harmonikoa eta erritmikoa sortzeko. Zuberoan, txirularekin batera erabiltzen da.

es chicotén; salterio; tambor de cuerdas

fr tambourin à cordes; tambourin du Béarn

292

tuntunlari (4)

1 Ã danbolin-jotzaile

2 Tuntuna (hari kolpekatuko instrumentua) jotzen duen musikaria.

293

turuta (4)

Metalezko haize-instrumentua, goi-erregistrokoa, pistoirik gabea eta tutu konikoa duena. Armadan erabiltzen da batez ere.

en bugle

es clarín; corneta; cornetín

fr clairon

turuta-jotzaile

Ã turutari

294

turutari (4)

sin. turuta-jotzaile (4)

Turuta jotzen duen musikaria.

en bugle player

es corneta

fr clairon

295

tutu ezpaindun (4)

sin. hodi ezpaindun (4)

Organo-tutu mota, soinua flauta eztiaren antzeko sistema batez sortzen duena. Tutuak aho-formako irekigune bat du, eta aireak goiko ezpainaren ertzaren kontra jotzean sortzen da soinua.

en flue pipe; labial pipe

es tubo de boca; tubo labial

fr tuyau à bouche

+ **tutu mihidun**

296

tutu itxi (4)

sin. hodi itxi (4)

Goiko muturra itxia duen organo-tutu ezpainduna. Luzera bereko tutu irekiak baino zortizidun bat beheargoko soinua sortzen du.

en stopped pipe

es tubo tapado

fr tuyau bouché

+ **tutu ezpaindun**

297

tutu koniko (4)

sin. hodi koniko (4)

Haize-instrumentuetan, diametroa uniformeki zabalduz doan tutua. Esaterako, korneta, tronpa, tuba, dulzaina edo oboarena.

en conical bore; tapered bore

es tubo cónico

fr perce conique

+ **pabiloi; tutu zilindriko**

298

tutu mihidun (4)

sin. hodi mihidun (4)

Organo-tutu mota, soinua aireak mihi bati bibrarazten dionean sortzen duena.

en reed pipe

es tubo de lengüetería

fr tuyau à anche

+ **tutu ezpandun**

299

tutu zilindriko (4)

sin. hodi zilindriko (4)

Haize-instrumentuetan, luzeraren parte handiengan diametro konstantea duen tutua. Esaterako, tronpeta edo flautarena (tronboiak tutu zilindrikoa du bere luzera gehiengan, bi herenak gutxi gorabehera). Metalen taldeko instrumentuen tutua bat-batean zabaltzen da amaieran, eta pabiloi nabarmenak dituzte.

en cylindrical bore

es tubo cilíndrico

fr perce cylindrique

+ **pabiloi; tutu koniko**

300

tutu-kanpaiak (4)

sin. hodi-kanpaiak (4)

Euskarri batetik zintzilik dauden metalezko tutuz osatutako perkusio-instrumentua. Tutuak intonazio jakina dute, teklatu baten antzera daude antolatuta, eta mailuz jotzen dira, goialdean. Elizako kanpaien antzeko soinua sortzen dute.

en chimes; tubular bells

es campanas tubulares

fr cloche tubulaires; cloche-tube

+ **kanpai**

301

txalaparta (4)

Makilaz kolpekatzen diren oholez osatutako euskal musika-instrumentua. Oholak euskarri baten gainean ezartzen dira, tartean gai isolatzaile bat dagoela. Makilak kono-enbor formakoak dira, eta horien oinarriaz kolpekatzen da ohola, goitik behera, makila bertikalki hartuta. Bi musikariren artean jotzen da.

en txalaparta

es txalaparta

fr txalaparta

+ **tobera**

302

txanbela (4)

Zuberoako dultzaina txikia.

en txanbela

es txanbela

fr txanbela

+ **dultzaina; oboe; xaramela**

txaranga

Ã fanfarre

303

txarango (4)

Hego Amerikako hari pulsatuko instrumentua. Gitarra txiki baten forma du, 5 hari bikoitz, eta koskaduna da. Batez ere, Andeetako herri-musikan erabiltzen da (Peru, Bolivia, Txile eta Argentina), laguntza-instrumentutzat.

en charango

es charango

fr charango

txelo

Ã biolontxelo

304

txindata (4)

sin. zinbalo (3)

Disko-formako metalezko xafla ganbil batez edo biz osatutako perkusio-ins-

trumentua. Xaflak zuloa du erdian, dela uhal batez eskuz heltzeko dela zutoin batean eusteko. Binaka erabil daitezke, eta uhaletatik helduta elkarren kontra jo (*txindatak*), edo, zutoin batean erdiko zulotik esekita dagoela, objektu batez jo (*txindata esekia*). Zenbaitetan, pedal-sistema bat erabiltzen da txindatei elkar joarazteko (*charleston* txindata). Binaka erabiltzen direnean, ertzek soilik jotzen dute elkar, eta talkaren bibrazioa pieza osoari transmititzen zaio.

en cymbal
es címbalo; platillo; plato
fr cymbale

305

txindata eseki (4)

sin. zinbalo eseki (4)

Metalezko disko batez osatutako perkusio-instrumentua, bereziki bateriaren osagaia dena. Erdiko irekigunea hagar txo baten muturrean finkatzen da, diskoaren higadura eragotzi gabe, eta zotz batez kolpekatuz jotzen da.

en suspended cymbal
es plato
fr cymbale suspendue
 + **charleston txindatak; txindata; txindatak**

306

txindatak (4)

Uhal banatatik helduta eskuz elkar joarazten diren bi txindataz osatutako perkusio-instrumentua.

en cymbals; hand cymbals
es platillos
fr cymbales; cymbales à main; cymbales frappées
 + **charleston txindatak; txindata; txindata eseki**

txintzarri

Ã kaskabilo

307

txirimia (4)

sin. xaramela (3)

Oboearen familiako antzinako musikako eta herri-musikako instrumentuen izen generikoa. Mihi bikoitzekoak dira, giltzarik gabeak izaten dira, eta kanpai-formako pabiloia izaten dute. European, XIII-XVII. mende bitartean erabili ziren, eta herri-musikan iraun dute gaur arte. Munduko herri askotan erabiltzen dira. Familia honetakoak dira, funtsean, dultzaina, txanbela edo bonbarda.

en schalmey; shawm
es chirimía
fr chalemelle; chalemie
 + **bonbarda; dultzaina; oboe; txanbela**

txirrin

Ã kaskabilo

308

txirula (4)

1 Ã flauta

2 Euskal Herriko haize-instrumentua, hiru zuloko flauten familiakoa. Txistua bezala, zuzena da eta hiru zuloak beheko muturrean ditu, bi zulo gainaldean eta hirugarrena azpialdean. Zurezkoa da (gehienetan, ezpelezkoa) eta 25 cm luze izaten da. Txistuak baino bostun bat goragoko soinua du. Ipar Euskal Herrikoa da, eta oso erabilia da Zuberoako herri-musikan (maskaradana, batik bat).

en xirula
es xirula
fr txirula
 + **flauta; txistu**

txirula ezti

Ã flauta ezti

txirula-jotzaile

Ã txirulari

309

txirulari (4)

1 Ã flauta-jotzaile

2 sin. txirula-jotzaile (4)

Txirula jotzen duen musikaria.

310

txistu (4)

Euskal Herriko haize-instrumentua, hiru zuloak flauten familiakoa. Zuzena da, eta hiru zuloak beheko muturrean ditu, bi gainaldean eta hirugarrena azpialdean.

Normalean, zuzekoa izan ohi da.

Metalezko eraztun batzuk izan ohi ditu, eta beheko muturrean, hatz nagia sartu eta txistuari eusteko beste eraztun bat.

Ezkerreko eskuaz jotzen da, eskuarki eskuineko eskuaz jotzen den danbolinak lagunduta. Oso erabilia da Euskal

Herriko herri-musikan, batik bat dantzaren lagungarri. Transposizio-

instrumentua da; gaur egungo txistu estandarra fa edo fa dieseko instrumentua da; txistuaren familiako behe-erregistroko instrumentuari *txistu handi* edo *silbote* deritzo; goi-erregistrokoari, *txirula*.

en txistu

es chistu; txistu

fr txistu

+ **danbolin; flauta; txirula; txistu handi**

311

txistu handi (4)

sin. silbote (3)

Zuzeko haize-instrumentua, txistuaren familiako behe-erregistrokoa. Txistua baino luzeagoa da, eta bi eskuz helduta jotzen da. Txistua baino bostun bat beheagoko tonua du. Berez, baritonoaren erregistroa du, eta gehienetan baxuaren egitekoa izaten du.

en silbote

es silbote

fr silbote

+ **txirula; txistu**

312

txistulari (4)

Txistua jotzen duen musikaria.

en txistu player

es chistulari

fr txistulari

313

ukelele

Hari pulsatuko instrumentua, gitarra txiki baten antzekoa dena. Lau hari ditu, eta plektroz jotzen da. Portugalgo *cavaquinho* instrumentuaren egokitza-pena da, eta Hawaiin erabiltzen da batez ere.

en ukelele; ukulele

es ukelele

fr ukelele; ukulele

314

viola da braccio (4)

sin. beso-biola (4)

XVI-XVII. mende bitarteko arku-instrumentua, besoan bermaturik jotzen dena. Zenbait tamainatakoak daude (sopranoa, tenorra eta baxua).

Biolinaren aitzindariak dira.

en viola da braccio

es viola da braccio

fr viole de bras

+ **viola da gamba**

315

viola da gamba (4)

sin. zango-biola (4)

XVI-XVIII. mende bitarteko arku-instrumentua, zango artean bermaturik jotzen dena. Zenbait tamainatakoak daude (sopranoa, altua, tenorra, baxua eta kontrabaxua), baina arruntena baxua da, XVIII. mendera arte erabili zena. 6-7 hari izaten ditu, giderrak

koskak ditu, atzealdea zapala da, soinu-zuloak C-formakoak dira, eta zubia kurbatura txikikoa da (biolinaren familiaren aldean). Arkua esku-ahurra gorantz dagoela erabiltzen da.

en viol; viola da gamba

es viola da gamba

fr viole de gambe

+ **biola; viola da braccio**

316

viola d'amore (4)

XVIII. mendeko *viola da braccio* moduko hari-instrumentua, 6-7 hari bitartekoa, koska edo trasterik gabea eta maiz hari sinpatikoak izaten dituen arkuaz jotzen diren harien azpian.

en viola d'amore

es viola d'amore; viola de amor

fr viole d'amour

+ **viola da braccio; viola da gamba**

xaramela

Ã **txirimia**

317

xilofono (4)

Intonazio zehatzeko perkusio-instrumentua, neurri desberdineko zurezko oholtxo laukizuzenez osatua. Oholen azpian, erresonantzia-tutu bana dago. Baketaz kolpekatuz jotzen da.

Orkestrako instrumentua kromatikoa da, eta oholtxoak piano-teklatuaren antzera antolatuta daude. Soinu erreala baino zortzidun bat beherago idazten da. Hedadura do₃-do₇ bitartekoa da.

en xylophone

es xilófono

fr xylophone

+ **bibrafono; marinba**

318

xirolarru (4)

sin. gaita (4)

Haize-instrumentu mihiduna, hauspoz edo putz eginez airez betetzen den zahagi-antzeko batez eta horri loturik dauden ezpelezko zenbait tutuz osatua (nota desberdinak sortzeko tutu zuloduna eta pordoia sortzeko beste bat edo batzuk).

en bagpipe

es gaita

fr binio; cornemuse

319

zaldabai (4)

1 sin. pandero (4)

Euskarri batean tenkatutako azal batez edo biz osatutako perkusio-instrumentua, euskarriaren hondoa zabaleraren aldean txikia duena. Hainbat herri-musikatan erabiltzen dira, eta askotarikoak daude. Euskarria uzta-formakoa izaten da, baina badira lauki-formakoak ere, eta gehienak azal bakarrekoak dira. Batzuetan, euskarrian kaskabiloak edo bestelako osagarriak izaten dituzte (esaterako, trikitian erabiltzen den panderoak txindata txikien moduko metalezko pieza-pareak ditu).

en frame drum; hoop drum

es pandero

fr tambour à cadre; tambour sur cadre

2 Ã **pandero**

zango-biola

Ã **viola da gamba**

320

zarrabete (4)

Hari igurtziko instrumentua, hariak igurzteko esku batez eragiten zaion biradera-sistema eta, melodia egiteko, beste eskuaz erabiltzen diren teklak dituen. Tekla sakatzean, hari batzuen luzaera laburtu egiten da; beste hari batzuek pordoia sortzen dute. Jatorriz, *organistrum* zuen izena, eta gaur egun zenbait herrialdetako herri-musikan erabiltzen da.

en hurdy-gurdy
es zanfona; zanfoña; zanfonía
fr chiffonie; chifonie; sinfonie; symphonie

321

zazpikote (4)

Zazpi musikariz osatutako taldea.

en septet
es septeto
fr septet
 + **septeto**

322

zeharkako flauta (4)

sin. zeharkako txirula (4)

Tutuaren muturreko alde batean putz egiteko zuloa duen flauta-mota. Aire zeharka putz eginez bideratzen da zuloaren ertzen kontra. Flauta zeharka hartzen da, horizontalean dagoela. Gaur egun orkestran erabiltzen den instrumentua Boehm-ek diseinatu zuen, zenbait giltza ditu, eta metalezkoa da. Egun, putz egiteko zuloaren inguruan, beheko ezpaina bermatzeko pieza irtena du. Zenbait tamaina eta afinaziotakoak daude. Arruntena do flauta sopranoa da. Antzinako musikan, musika klasikoan eta herri-musikan, badira zurezkoak.

en cross flute; side-blown flute; transverse flute

es flauta travesera

fr flûte traversière

+ **flauta; flauta ezti**

zeharkako txirula

Â **zeharkako flauta**

323

zelesta (4)

Perkusio-instrumentua, piano bertikal txiki baten antzekoa. Teklek metalezko oholtxoak jotzen dituzten mailuei eragiten diete.

en celesta

es celesta

fr célesta

zi

Â **plektro**

324

zinbalo (4)

1 Â **txindata**

2 Zitara kaxadunen familiako instrumentua, tinpanoaren antzekoa, bi mailutxoaz jotzen dena eta Hungariako musikan erabilia. Irango *santurrean* du jatorria. Instrumentu modernoa erresonantzia-kaxa hankadun handia du, eta isilgailuari eragiteko pedalez hornituta dago.

en cimbalom

es címbalo; cimbálón

fr cymbalum

+ **tinpano**

zinbalo eseki

Â **txindata eseki**

325

zintzarri (4)

Metalezko perkusio-instrumentua, abere-zintzarri baten forma duena baina mihirik gabea dena. Makilaz jotzen da, esku-ahurrean zein euskarri batean bermatuta.

en cowbell

es cencerro

fr cloche de vache

ziri

Ã **makila**

326

zistro (4)

Europar XVI-XVIII. mende bitartean erabili zen hari pulsatuko instrumentua, madari-formako kaxa, hondo laua eta diapasoi koskadun luzea zituena. Metalezko hari bikoitzak izaten zituen (estandarrenak, sei).

en cittern

es cistro; sistro

fr cistre

327

zitara (4)

Hariak instrumentuaren luzera osoa hartzen duten hari-instrumentuen izen generikoa. Instrumentuaren gorputza bera da erresonantzia-kaxa, eta giderrik gabeak dira. Haria pulsatua, kolpekatua edo igurtzia izan daiteke. Batzuk hatzez jotzen dira, beste batzuk mailuz. Familia zabala da, eta era askotakoak daude. Mota nagusia da taula edo kaxa-formako gorputza dutenena. Mota horretakoak dira, esaterako, salterioa, tinpanoa, zinbaloa, ttunttuna... Erdialdeko Europar, hariak kaxa trapezoidal baten gainean dituzten instrumentuak izaten dira.

en zither

es cítara

fr cithare

+ **mailu; salterio; tinpano; zinbaloa**

328

zortzidun labur (4)

Antzinako zenbait teklatu-instrumentutan, behe-erregistroko tekla batzuei eskala kromatikoko notak esleitu ordez, beheragoko zortziduneko nota batzuk esleitzea. Eskuarki, nota alteratuak kentzen ziren, la[#]-si^b izan ezik.

Helburua instrumentuaren hedadura handitzea zen.

en short octave

es octava corta

fr octave réduite

329

zortzikote (4)

Zortzi musikariz osatutako taldea.

en octet

es octeto

fr octet

+ **okteto**

zotz

Ã **makila**

330

zubi (4)

Hari-instrumentuetan, hariak giderritik altxaturik egonarazten dituen zurezko pieza, taula harmonikoan bermatzen dena eta harien bibrazioak taulara transmititzen dituena. Hari pulsatuko instrumentuetan, zubia taulan itsasten da.

en bridge

es puente

fr chevalet

+ **gider; taula harmoniko**

331

zubito (4)

1 Hari-instrumentuetan, giderraren goiko muturrean dagoen zeharkako pieza. Zubitoaren funtzioa da hariak diapasoitik altxaturik eta bata bestetik bereizirik mantentzea. Horretarako, arteka bat du hari bakoitzeko.

en nut
es ceja
fr sillet

2 Gitarran eta kideko instrumentuetan, hariak diapasoiaren kontra zapaltzen dituen pieza, giderrean nahi den koskaren parean estutzen dena. Giderraren luzera efektiboa laburtzeko, eta beraz, hariak airean jotzean sortzen diren soinuaren altuera igotzeko erabiltzen da. Horri esker, zenbait tonalitate-tan jotzea erosoagoa da.

en capo; capotasto
es ceja; cejilla; cejuela
fr capodastre

3 Gitarran eta kideko gider-instrumentuetan, hatz erakusleaz hari guztiak diapasoiaren kontra zapaltzea.

en barré
es cejilla
fr barré; grand barré
+ **zubito-erdi**

332

zubito-erdi (4)

Gitarran eta kideko gider-instrumentuetan, hatz erakusleaz hari batzuk (eskuarki, 3-4) diapasoiaren kontra zapaltzea.

en half-barre
es media cejilla
fr petite barré
+ **zubito**

zulo akustiko

Ã soinu-zulo

333

zurezko haize-instrumentu (4)

Haize-instrumentu mota, non airearen bibrazioa instrumentuaren mihiaz edo ertz baten kontra putz eginez sortzen baita. Mihia bakuna (*klarinetea, saxofoia...*) edo bikoitza edo *pita* izan daiteke (oboera, dultzaina...). Flauta edo txirularen familian, airea tutuaren barneko edo kanpoko ertz baterantz bideratzen da, eta horren kontra jotzean sortzen da bibrazioa. Tutuaren zuloak itxiz eta irekiz, luzera aldatzea lortzen da, eta horren bidez aldatzen da soinuaren altuera. Instrumentu batzuetan (edo zulo batzuen kasuan), hatzez estaltzen dira zuloak, eta beste batzuetan, *giltza* izeneko mekanismoa erabiltzen da.

en woodwind; woodwind instrument
es instrumento de madera; instrumento de viento madera
fr instrument à vent famille bois; instrument en bois

+ **haize-instrumentu; metalzko haize-instrumentu**

zutikako piano

Ã piano bertikal

334

zuzendari (4)

Musikari-talde baten zuzentze-lanak egiten dituen pertsona. Eskuarki, musika-talde handiek izaten dute zuzendaria (orkestrak, bandak, abesbatzak...).

en conductor
es director
fr chef; chef d'orchestre
+ **zuzentze**

335

zuzentze (4)

Musika-talde bateko instrumentista edota kantarien jarduna gidatzeko eta bateratzeko artea. Jardunean bertan, zuzentze-lana keinuen eta mugimenduen bidez egiten da, eta helburua obraren interpretazioaren hainbat alderdiri buruzko argibideak transmititzea da: neurria, tempoak, dinamika, musikarien sarrerak, artikulazioa... Zuzentze-lanaren parte ere bada, bestalde, obraren interpretazioaren prestatze-lanak egitea, entseguak eta zuzenketak egitea.

en conducting**es** dirección**fr** direction

MUSIKA-FORMAK

abesti

Ā **kanta**

336

agur (4)

sin. erreberentzia (4)

Gipuzkoako brokel-dantza zikloko dantzetako bat. Norbaiten omenez edo norbait agurtzeko dantzatzen da.

es *reverencia; saludo*

ahaire

Ā **doinu**

337

ahots-musika (4)

sin. musika bokal (3)

Ahotsez bakarrik zein instrumentuz lagunduta interpretatzen den musika.

en vocal music

es música vocal

fr musique vocale

+ **musika instrumental**

aldi klasiko

Ā **klasizismo**

338

alemanda (4)

Tempo lasaia duen bikote-dantza, XVI. mendean sortutakoa eta alemaniar jatorrikoa. Hasieran, biko konpasa izaten zuen, baina XVIII. mendeko konposizioetan, laukoa erabili ohi zen. Konposizio instrumental gisa, suite barrokoaren ohiko osagaietako bat da (eskuarki, lehena, edo preludea dutenetan, bigarrena).

en allemande

es alemanda

fr allemande

+ **suite**

339

antifona (4)

Salmo edo kantika baten ahapaldiekin txandakatzen den kantu laburra.

en antiphon

es antífona

fr antiphonie

antzerki-musika

Ā **musika eszeniko**

340

antzinako musika (4)

Klasizismoaren aurreko europar musikaren multzoa izendatzeko erabili ohi den terminoa. Eskuarki, antzinako musikaren kontzeptuak berekin ekarri ohi du musika garaiko instrumentuez eta interpretazio-irizpidez jotzea.

! *antzinako musika* kontzeptua ez da erabat zehatza, eta, zenbaiten ustez, Barrokoaren garaiko musika ez du bere baitan hartzen.

en early music

es música antigua

fr musique ancienne

341

aria (4)

Eskuarki ahots bakarrekakoa eta orkestraz lagundua izaten den konposizioa edo konposizio-atala, forma handiago baten osagai izaten dena (opera, oratorio, kantata...).

en aria

es aria

fr air; aria

342

arin-arin (4)

sin. Bizkai-dantza (4)

Euskal plaza-dantzetako bat; dantza horretarako doinu desberdinetako bakoitza. Erritmo bitarrekoa da eta hiru edo lau musika-esaldi eta dantza-pauso ditu. Taldean, biribilean edo binaka dantzatzen da, besoak gora eta eskuko hatzez kriskitin eginez.

+ **porrusalda**

343

ars antiqua (4)

XII-XIII. mendeetako europar musika-estiloak eta formak izendatzeko erabiltzen den terminoa, XIV. mendeko *ars novarekin* kontrajarririk erabili ohi dena. Polifoniaren hasiera, kantu laua eta *organuma* dira ezaugarri nagusiak.

en ars antiqua

es ars antiqua

fr ars antiqua

+ **ars nova**

344

ars nova (4)

XIV. mendeko europar musika-estiloak eta formak izendatzeko erabiltzen den terminoa. Besteak beste, *ars novaren* ezaugarri nagusiak dira *ars antiquak* baino baliabide harmoniko eta erritmiko ugariagoak eta konplexuagoak erabiltzea, parteen independentzia handiagoa, forma-aniztasuna eta notazio mentsurala erabiltzea.

en ars nova

es ars nova

fr ars nova

+ **ars antiqua**

345

atal (4)

sin. parte (4)

Konposizio bat osatzen duten zati nagusietako bakoitza.

en part

es parte

fr partie

+ **mugimendu**

346

atariko (4)

Konposizio baten atal edo gorputz nagusiaren aurretik jotzen den atal edo pasarte, haren hasiera nolabait prestatzeko eginkizuna esleitu ohi zaiona.

en introduction

es introducción

fr introduction

+ **obertura; preludio**

347

aurkezpen (4)

Konposizio baten hasierako atala, non gaitzat edo subjektutzat erabiliko diren musika-elementuak edo motiboak aurkezten diren. Fugan, ahots guztiak sartu artekoa da; sonata-forman, garapenaren aurreko atal osoa.

en exposition; statement

es exposición

fr exposition

+ **fuga; gai; sonata-forma**

348

auresku (4)

Euskal dantza, gizonaek soka dantzatzen dutena eta emakumezkoak soka tartekatzerara gonbidatzen dituztena; txistu eta danbolinaz laguntzen da.

ausazko musika

Â **musika aleatorio**

349

bagatela (4)

Konposizio laburra eta arina, eskuarki teklatu-instrumenturako egina.

en bagatelle

es bagatela

fr bagatelle

350

balada (4)

1 Hitz neurtuzko kontakizuna, izaera epiko-lirikoa izaten duena, eta gaitzat antzinako gertaera bat izaten duena; horren doinua, edo horren estiloan egindako musika-konposizioa.

! Euskal literaturan, erromantzearen baliokidetzat har daiteke balada.

en ballad

es balada

fr ballade

+ **erromantze**

2 Jazzean, tempo geldoko konposizioa, izaera liriko edo erromantikoa izaten duena.

en ballad

es balada

fr ballade

351

ballet (4)

1 Dantzari batek edo multzo batek antzetzutako ikuskizun koreografikoa. Jatorriz italiarra da (*balletto*), eta XVI. mendean dantza-eredutzat garatu zen Frantziako gortean (*danse d'école*). Gaur egun, dantza klasikoko eredu horretatik harantz egiten diren ikuskizun koreografikoen izendapen generikoa ere bada.

en ballet

es ballet

fr ballet

+ **dantza**

2 Ballet-ikuskizunaren musika.

en ballet

es ballet

fr ballet

3 Ikuskizun koreografikoak antzetzten dituen dantzari-taldea.

en ballet

es ballet

fr ballet

352

bals (4)

Erritmo hirutarreko bikote-dantza, azentua lehen aldi duena; dantza horren musika, edo horren erritmoan egindako konposizioa. Jatorriz germaniarra da (*ländler* herri-dantzak). XVIII. mendean sortu zen, eta XIX. mendean Europako areto-dantza nagusietakoa izatera heldu zen.

en waltz

es vals

fr valse

353

bariazio (4)

1 Motibo edo pasarte batetik abiatuta material berria garatzeko teknika. Bariazioaren funtsa da jatorrizko motiboaren aldaketa melodiko, erritmiko edo harmonikoak egitea, eta harekiko kidetasuna nolabait gordetzen duten musika-idea eta material berriak garatzea.

en variation

es variación

fr variation

2 Bariazioaren teknikan oinarritutako musika-forma; teknika horren bidez sortutako konposizioa.

! Eskuarki, pluralean erabiltzen da (*bariazioak*).

en variation

es variación

fr variation

354

barkarola (4)

Veneziako gondolarien kantua, eta horren estilora moldatutako ahots-edo instrumentu-konposizioa. Gehienetan, 6/8 edo 12/8 konpasekoa izaten da, tempo lasaia izaten du, eta ontziaren kulunka iradokitzen duela esan ohi da.

en barcarolle
es barcarola
fr barcarolle

355

basse danse (4)

XV-XVI. mendeetako gorte-dantza, tempo geldokoa, eta oinak lurretik gutxi altxatuz, jauzirik egin gabe, dantzatzeko zena. Pabanak ordezkatu zuen.

en basse danse
es basse danse
fr basse danse
 + **pabana**

356

bel canto (4)

XVII. mendearen bigarren erdialdetik XIX. mendearen lehen hamarkadetara bitartean Italian garatutako kantu-estiloa, ezaugarri nagusizat soinuaren garbitasuna eta birtuosismoa dituena (tonuaren kalitate ona hedadura osoan, *legato* kantatzeko trebezia eta apaindurarako erraztasuna, goi-erregistroan aise aritzea, arintasuna...).

en bel canto
es bel canto
fr bel canto

beltz espiritual

Ã **espiritual**

357

berceuse (4)

XIX. mendearen eta XX. mendearen hasieran, lo-kantaren erara moldatutako konposizio batzuei emandako izena. Erritmo lasaia eta izaera samurra izaten dute, eta pianorako piezak izaten dira gehienbat.

en berceuse
es berceuse
fr berceuse

358

berraurkezpen (4)

Sonata-formaren azken atala, aurkezpeneko materiala errepikatzen duena, baina bigarren tema tonikan amaituta. Eskuarki, koda bat izaten da ondoren.

en recapitulation
es recapitulación; reexposición
fr réexposition
 + **aurkezpen; sonata-forma**

359

bertso (4)

Euskal herri-literaturako ahapaldia, bat-batean botatzen dena edo jartzen dena.

360

bilantziko (4)

Espainiako XV-XVI. mendeetako poesia- eta -musika-forma, leloaz eta ahapaldiez osatua. Gaiak gorte-, herri- edo erlijio-girokoak izaten dira.

en villancico
es villancico
fr villancico

361

biribilketa (4)

sin. *kalejira* (4); *karrika-dantza* (4)
 Dantzariak eskutik helduta eta elkarren atzean ibiliz dantza egiteko jotzen den musika-pieza. Euskal Herriko erromerieta, azken pieza izaten da. Doinua biko konpasean eta tempo arinean idazten da.

! *biribilketa* hitza neologismoa da, XX. mendearen hasieran sortua, eta Txistulari Elkartearen sorrerarekin zabaldu dena.

es pasacalle

Bizkai-dantza

Ã **arin-arin**

362

blues (4)

AEBko beltzen herri-kantu mota, erritmo lautar geldokoa. Forma ohikoenak 12 konpaseko egitura du (I-I-I-I-IV-IV-I-I-V-IV-I-V). Ezaugarri melodiko bereziak ditu (*blue nota*, *blues-eskala*). Jazzaren eta rock-and-rollaren sorreran eragin handia izan zuen.

en blues

es blues

fr blues

363

bolero (4)

1 XVIII. mendearen bigarren erdialdean sortutako dantza espainola, erritmo hirutarrekoa eta tempo lasaia duena; dantza horren doinua edo horren estiloan egindako konposizioa.

en bolero

es bolero

fr boléro

2 Jatorriz Kubakoa den erritmo bitarreko dantza eta konposizioa, tempo geldokoa eta eskuarki sentimentala. XIX. mendearen amaiera aldera sortu zen, eta oso zabaldua dago Latinoamerikan.

en bolero

es bolero

fr boléro

364

bossa nova (4)

Brasilgo herri-musikako estiloa, 1950eko hamarkadan sortua. Gitarra da laguntza-instrumentu nagusia, jazzaren eragina agertzen du (melodia eta harmonia konplexuak), eta erritmikoki sanbaren elementu batzuk dituen arren, perkusioak sanban baino nabarmentasun gutxiago du.

en bossa nova

es bossa nova

fr bossa nova

+ **sanba**

365

bourrée (4)

Errenazimentuaren eta Barrokoaren garaiko konpas bitarreko dantza arina, frantziar jatorrikoa. Gabotaren kidea da. Konposizio instrumental gisa, suite barrokoaren osagai izan daiteke (eskuarki, sarabandaren ondorengoa).

en bourrée

es bourrée

fr bourrée

+ **suite**

366

branle (4)

XV. mendean, *basse danceren* pausoetako bat; XVI. mendetik aurrera, Frantziako herri-dantza (soka-dantzaren familiakoa). Garaiaren eta herrialdearen arabera branle-mota ugari daude. Euskal Herrian, Zuberoako maskaradako dantzetako bat da.

en branle

es branle

fr branle

367

cadenza (4)

Konposizio baten amaiera aldean solistak bakarrik jotzen edo kantatzen duen pasarte, helburutzat haren bertuosismoa erakustea izaten duena. Jatorriz, cadenzak inprobisatuak izaten ziren, baina gerora (XIX. mendean) konposizioaren parte finkoak bihurtu ziren. Gehienak arietan eta kontzertuetan jotzen dira. Normalean, dominante-akordean amaitzen da, eta une horretan orkestra hasten da (*tutti*), mugimendua amaitzeko.

en cadenza

es cadenza

fr cadence

+ **fermata**

368

cantus firmus (4)

sin. tenor (4)

Erdi Aroan eta Errenazimentuan, konposizio polifoniko baten oinarria den melodia, eskuarki konposizioa bera baino lehenagokoa izaten dena.

en cantus firmus; tenor

es cantus firmus; tenor

fr cantus firmus; teneur

+ **organum; polifonia**

369

concerto grosso (4)

Solista-multzo txiki baterako eta instrumentu-multzo handiago baterako egindako konposizioa. Solista-multzoaren (*concertino*aren) eta gainerako instrumentu-multzoaren (*ripieno*aren) arteko kontrastean oinarritua da. Barrokoaren garaiko forma da (XVII-XVIII. m.).

en concerto grosso

es concerto grosso

fr concerto grosso

+ **kontzertu**

370

country (4)

AEBko hego-ekialdeko zurien herri-musikatik eratorritako estiloa, sustraiak folklore ingelesean eta irlandarrean dituena. 1920ko hamarkadan agertu zen, eta instrumentu adierazgarrienak banjoa, biolina eta gitarra dira.

en country

es country

fr country

371

courante (4)

Errenazimentuaren eta Barrokoaren garaiko konpas hirutarreko dantza, aldaera frantsesa (3/2) eta italiarra (3/4; *corrente* forman erabilia) dituena.

Jatorriz dantza arina zen, baina courante frantsesak tempo geldoa izaten zuen.

Konposizio instrumental gisa, suite barrokoaren ohiko osagaietako bat da (eskuarki, alemandaren ondorengoa).

en courante

es courante

fr courante

+ **suite**

372

cueca (4)

Txileko bikote-dantza, tempo arinekoa eta hemiolia-eritmoa izaten duena (3/4 - 6/8). Danborrez eta gitarraz, harpaz edota akordeoiz laguntzen da.

Jatorriz Perukoa bide da, eta Argentinako *zambaren* kidea da.

Txileko dantza nazionala da.

en cueca

es cueca

fr cueca

+ **hemiolia; zamba**

373

cumbia (4)

Jatorriz Panamakoa eta Kolonbiako Atlantikoko kostaldekoa den dantza; dantza horren musika. Konpas bitarrekoa da (2/4), eta tempoa lasaia edo arina da. Jatorri afrikarreko, amerindiarreko eta espainoleko eraginak ditu. XX. mendean, Latinoamerikako zenbait herrialdetara hedatu da.

en cumbia

es cumbia

fr cumbia

374

da capo aria (4)

Forma hirutarreko aria (ABA). Bigarren atalaren ondoren, lehen atala errepikatzen da (hortik *da capo* izendapena), eskuarki apainduraz hornituta.

Barrokoaren garaiko forma da.

en da capo aria

es aria da capo

fr aria da capo

375

dantza (4)

1 Gorputz-mugimendu kateatuen multzoa, helburu erritual, sozial edo espresiboa izan dezakeena. Eskuarki, musika batekin batera egin ohi da. Dantza inprobisatua izan daiteke, baina, finkatu diren dantza-motetan, eredu baten arabera urrats eta mugimendu bereizgarriak egiten dira.

en dance
es danza
fr danse
+ **ballet**

2 Dantza baten erritmo bereizgarrian eginiko musika-konposizioa (esaterako, suite barrokoaren osagaiak).

en dance
es danza
fr danse
+ **suite**

376

danzón (4)

Kubako dantza-generoa, XIX. mendearen amaieran sortutakoa, eta kontradantzaren eta erritmo afrokubatarren eragin-trukearen emaitza dena. 2/4 konpasa izaten du, eta rondo egitura. Danzón-en berrikuntzak mambo eta txa-txa-txa erritmoak ekarri zituen XX. mendearen erdialdean.

en danzón
es danzón
fr danzón
+ **mambo; txa-txa-txa**

377

diatonismo (4)

Eskala diatonikoaren erabileran oinarritua den musika-sistema.

en diatonicism
es diatonismo
fr diatonisme

378

diferentzia (4)

XVI-XVII. mendeetako Espainiako musikan erabilitako bariazio-antzeko forma.

! Eskuarki, pluralean erabiltzen da (*diferentziak*).

en diferencia
es diferencia
fr diferencia
+ **bariazio**

379

diskantu (4)

Erdi Aroko polifonia, inprobisatua edo idatzia, *cantus firmus* edo tenorrari ahots bat edo batzuk eransten dizkiona, eskuarki horren kontrako mugimenduan. XII-XIII. mendeetan erabili zen batez ere.

en descant; discant
es discanto
fr déchant
+ **cantus firmus; organum**

380

divertimento (4)

Egitura aski libreko konposizio-mota batzuen izendapena. Instrumentu solistarako edo ganbera-talde baterako idatzia da, eta eskuarki lau mugimendu baino gehiago izaten ditu.

en divertimento
es divertimento
fr divertimento; divertissement

381

dodekafonismo (4)

Eskala kromatikoko hamabi notak haien arteko hierarkiarik ezarri gabe erabiltzen dituen sistema.

! Adiera hertsian sinonimoak ez badira ere, batzuetan *dodekafonismo* eta *serialismo* baliokidetzat erabiltzen dira.

en dodecaphonism; twelve note music
es dodecafonismo
fr dodécaphonisme
 + **serialismo; serie**

382

doinu (4)

sin. ahaire (4); melodia (4)
 Osotasuna eta izaera berezia duen nota-segida identifikagarria.

en melody; tune
es melodía; tonada
fr air; mélodie
 + **melodia**

383

duo (4)

Bikote batentzat egindako konposizioa edo pasarte.

en duet; duo
es dúo
fr duo
 + **bikote**

384

entzualdi (4)

Obra bat jendaurrean jotzen den aldi-tako bakoitza.

en recital
es audición
fr audition

385

episodio (4)

1 Garrantzi tematiko nagusiko pasartearen artean jotzen den bigarren mailako pasarte.

en episode
es episodio
fr épisode

2 Fugan, subjektuaren aurkezpenaren ondoren edo horien geroko agerpenen artean tartekatzen den atala.

en episode
es episodio
fr divertissement; épisode
 + **aurkezpen; fuga**

3 Rondon, leloaren errepikapenen arteko pasarte.

en episode
es copla; episodio
fr couplet; épisode
 + **rondo**

386

erantzun (4)

Fugaren subjektuaren lehen agerraldia-
 ren ondoren hasten den melodia, es-
 kuarki bostun bat gorago edo laudun
 bat beherago (beraz, dominantean)
 jotzen dena. Subjektuaren transposizio
 tonala (diatonikoa) edo erreala (zeta-
 tza) izan daiteke.

en answer
es respuesta
fr réponse
 + **fuga; subjektu**

ereserki

Ä **himno**

387

erlijio-musika (4)

sin. musika erlijioso (3)
 Elizkizunetan interpretatzeko edo
 erlijio-gaietan oinarriturik sortua den
 musika.

en religious music; sacred music
es música religiosa; música sacra
fr musique religieuse; musique
 sacrée
 + **musika profano**

erreberentzia

Ä **agur**

388

errepertorio (4)

1 Alderdi komun batzuk (garaia, estiloa...) dituzten eta erlazionatu ohi diren obren multzoa; bereziki, estilo batean denboraren poderioan finkatu diren eta eskuarki jotzen diren obren multzoa.

en repertoire

es repertorio

fr répertoire

2 Instrumentistak, kantariak edo talde batek eskuarki interpretatzen duen obramultzoa.

en repertoire

es repertorio

fr répertoire

errepika

1 *Ã* lelo

2 *Ã* lelo

389

errezital (4)

Instrumentista edo kantari batek eginitako saioa, dela bakarrik, dela beste instrumentista batek lagunduta.

en recital

es recital

fr récital

+ **kontzertu**

390

errezitatibo (4)

Testu bat deklamazio-estiloan kantatzen den eta instrumentuz lagundua izaten den musika-pasarte edo konposizio-atala. Musikaren ezaugarri melodiko eta erritmikoak testuaren egituraren arabera dira. Opera, oratorio, pasio eta beste zenbait musika-formatan erabiltzen da.

en recitative

es recitativo

fr récitatif

391

erritmo (4)

Musika- edo dantza-estilo jakin baten patroia den unitatea, halako tempo, konpasa eta azentu-banaketa ezaugarri dituena.

en rhythm

es ritmo

fr rythme

392

erritmo-sekzio (4)

Zenbait musika-estilo modernotan, eta bereziki jazzean, erritmoaz eta linea harmonikoaz arduratzen diren instrumentuen multzoa (bateria, kontrabaxua edo baxu elektrikoa, gitarra edota pianoa nahiz antzeko teklatu-instrumentua).

en rhythm section

es sección de ritmo; sección rítmica

fr section rythmique

393

erromantza (4)

XIX. mendean, italiar operako aria-moduko konposizio batzuei emandako izena. Eskuarki, ariak baino giro intimoagokoak izaten dira.

en romance; romanza

es romanza

fr romance

+ **erromantze**

394

erromantze (4)

1 XVI. mendean geroko gaztelaniazko poesia-generoa, zortzi silabako lerrotan moldatua eta gertaera bat azaltzen duena; horren kide den XV-XVIII. mendeen bitarteko euskarazko herri-poesia mota.

! Euskal literaturan, baladaren baliokidetzat jo daiteke erromantzea.

en romance

es romance

fr romance

+ **balada**

2 XVIII-XIX. mendeetan, ahotserako eta laguntza edo akonpainamendurako konposizioa, bereziki Frantzia eta Italian indarra izan zuena. Lirikoa izaten da, eta formaz sinplea.

en romance

es romance

fr romance

395

espiritual (4)

sin. beltz espiritual (4)

AEBko komunitate beltzaren erlijiozko herri-kantua, afrikar jatorriko kantuen eta europar liturgia-kantuen eraginak agertzen dituen. XIX. mendean sortuak dira, eta eragin handia izan dute gospel estiloan.

en spiritual

es espiritual; negro espiritual

fr negro spiritual

+ **gospel**

396

estandar (4)

Jazzean, ohiko erreperatoriokoa den konposizioa. Batez ere, komedia musikal edo filmetako piezak izaten dira, edo jazz-musikariaren konposizioak.

en standard

es estándar

fr standard

397

estudio (4)

Instrumentu-teknikan trebatzeko helburuz idatziko musika-konposizioa, eskuarki teknikaren alderdi jakin bat edo batzuk lantzeko.

en etude; study

es estudio

fr étude

eszenako musika

Ã **musika eszeniko**

398

ezpata-dantza (4)

Euskal erritmo-mota, 6/8 + 3/4 konpasetan idatzi ohi dena; izen bereko dantzari dagokio.

399

fado (4)

Portugalgo herri-kanta, erritmo bitarrekoa, gitarra portugesez, fabordaz eta kideko instrumentuez lagundua kantatzen dena. Giro hiritarrekoa da, bereziki Lisboakoa.

en fado

es fado

fr fado

400

fundango (4)

sin. orripeko (3)

Erritmo hirutarreko dantza, tempo bizi samarrekoa; dantza horren musika, 3/4 edo 6/8 konpasean idatzi ohi dena. Zenbait herrialdetako herri-musikan sustraituta dago (Iberiar Penintsulan eta Hego Amerikan), eta bakoitzean ezaugarri bereziak izaten ditu (Andaluzian, flamenkoaren *palo*etako bat ere bada). Jotaren kidea da (Euskal Herriko plaza-dantzetan, bi izendapenak erabiltzen dira, herrialdearen araberak).

! *orripeko* terminoa euskal fundangoaren sinonimoa da.

en fundango

es fundango

fr fundango

+ **jota**

401

fanfarre (4)

Metalezko haize-instrumentuetarako, bereziki tronpetetarako, egindako konposizioa, sarritan perkusioz lagunduta jotzen dena. Zeremonia- eta ospakizun-funtzioa izaten du, baita armadako edo ehizako deiena ere.

en fanfare
es fanfarria
fr fanfare

402

fantasia (4)

Forma askeko konposizio instrumental mota, inprobisazio-obra edo -pasartearen ezaugarriak agertu ohi dituen.

en fancy; fantasia; fantasy
es fantasía
fr fantaisie

403

finale (4)

1 Sonata, sinfonia, kontzertu eta kideko konposizio baten azken mugimendua, eskuarki tempo arina izaten duena.

en finale
es finale
fr finale

2 Operan, ekitaldi baten amaierako pieza, pertsonaia nagusiek eta batzuetan koruak ere parte hartzen dutena.

en finale
es finale
fr finale

404

flamenko (4)

Andaluziako herri-musika eta -dantza, zenbait kulturaren eragina agertzen duena: Espainiako musika-tradizioa, ekialdeko kulturetako osagaiak (batez ere, arabiarak), ijitoen espresioak... Instrumentazioren aldetik,

ahotsa, gitarra eta txalo-jotzea dira tradiziozko osagaiak.

en flamenco
es flamenco
fr flamenco

405

folia (4)

Jatorriz portugesa bide den dantza, konpas hirutarrekoa. Lehen aztarnak XV. mendekoak dira, eta dantza arina eta informala zela adierazten dute; aurrerago, XVII. mendetik aurrera, tempo geldotu egin zen, sarabandaren erara. Gainera, foliaren egitura harmonikoa eta oinarritzko linea melodikoa finkatu egin ziren, eta bariazioak egiteko ostinato-moduko oinarritzat erabili zuten hainbat konpositorek.

en folia
es folía
fr folia; follia

406

folk (4)

Herri-musika modernoaren esparruan, batez ere herri anglosaxoniarren tradiziozko musikan oinarritutako estiloa, 1960ko hamarkadan sortutakoa; hedaturaz, tradiziozko musikan oinarritutako estiloa izendatzeko erabili izan den terminoa.

en folk
es folk
fr folk

407

forma bitar (4)

Bi atalez osatutako musika-forma (AB, AABB). Eskuarki, lehen atalean tonika-tik gertuko tonalitate batera modulatzeko da, normalean dominantero edo, tonika minorra bada, erlatibo maiorre. Bigarren atalean, alderantzizko modulazioa egiten da, tonikan amaitzeko, hain zuzen ere.

en binary form; two part form
es forma binaria
fr forme binaire
 + **forma hirutar**

408

forma hirutar (4)

Hiru atalez osatutako musika-forma (ABA). Lehen eta hirugarren atalak berdinak izaten dira, edo oso antzekoak.

en ternary form; three-part form
es forma ternaria
fr forme ternaire
 + **forma bitar**

forma musikal

Ã **musika-forma**

409

fuga (4)

Kontrapuntu-teknika darabilen musika-forma polifonikoa, hasieran aurkezten den tema edo subjektu batetik abiatuta eratzen dena, batik bat imitazioaren bidez. Atal nagusiak aurkezpena, garapena eta stretto dira. Barrokoaren garaiko forma nagusietakoa izan zen.

en fugue
es fuga
fr fugue
 + **aurkezpen; episodio; garapen; imitazio; kontrapuntu; stretto**

410

gabota (4)

XVII. eta XVIII. mendeetako dantza frantsesa, jatorriz nekazari-girokoa eta konpas bitarra duena; dantza horren musika edo horren estiloan egindako konposizioa. Suite barroko batzuen osagaia ere bada. Zuberoako maskaradako dantzetako bat da.

en gavotte
es gavota

fr gavotte

gai

Ã **tema**

411

gaillarda (4)

XVI-XVII. mendeetako dantza arina, konpas hirutarrekoa eta bost pauso desberdin dituena; dantza horren doinua, edo horren estiloan egindako konposizioa. Saltarelloaren antzekoa da, eta, hura bezala, pabanarekin elkar-tu ohi zen dantza-konposizioetako bat da.

en galliard
es gallarda
fr gaillarde
 + **pabana; saltarello**

412

ganbera-musika (4)

Musikari-talde txiki batek jotzeko konposatutako musika (eskuarki, gehienez hamar kidez osatutako taldeentzat egindakoa hartu ohi da ganbera-musikatzat). Jatorriz, gela edo areto batean jotzeko konposatutako musika zen, eta, beraz, musika erlijiosoari eta antzerkirako musikari kontrajarria.

en chamber music
es música de cámara
fr musique de chambre

413

garapen (4)

1 Konposizioaren hasieran aurkeztu den materiala hedatzea eta eraldatzea, harekin nolabaiteko erlazio tematikoa atxikiz eta aldi berean musika-idea eta material berriak sortuz.

en development
es desarrollo
fr développement

2 Musika-forma batzuetan, aurkezpenaren ondoko atala (esaterako, fugan edo sonata-forman).

en development
es desarrollo
fr développement
 + **aurkezpen**

414

giga (4)

Errenazimentuaren eta Barrokoaren garaiko dantza arina, eskuarki konpas konposatukoa. Jatorria Ingalaterrako eta Irlandako *jig* dantza bide da. Konposizio instrumental gisa, suite barrokoaren ohiko osagaietako bat da, eta sarritan 6/8 konpasean idatzia.

en gigue
es giga
fr gigue
 + **suite**

415

gospel (4)

AEBko komunitate beltz protestantearen erlijio-kantuaren estiloa, XX. mendearen hasieran sortutakoa. Beltz espiritualetan erlazionatuta daude, eta haiek baino erritmo biziagoa izaten dute.

en gospel
es gospel
fr gospel
 + **espiritual**

gregoriano

Ã **kantu gregoriano**

416

guajira (4)

Kubako dantza eta kantua, 6/8 eta 3/4 konpasak konbinatu ohi dituenak, eta hamarrekoko bertsoak erabiltzen dituenak. Kubako nekazari-giroko musika da.

en guajira
es guajira
fr guajira

417

habanera (4)

Jatorriz Kubakoa bide den dantza, 2/4 konpasa eta tempo lasaia dituena; dantza horren doinua, edo horren estiloan egindako konposizioa.

Konpasaren lehen aldian figura bereizgarria du, kortxeardia, kortxea, kortxeardia eta bi kortxeaz osatua.

Kontradantzaren bilakaeraren emaitza da, eta eragina izan du Kubako *danzón* en zein Argentinako tangoaren garapenean.

en habanera
es habanera
fr habanera
 + **danzón; tango**

418

hari-kuartetu (4)

Hari-laukotarako egindako konposizioa. XVIII. mendearen bigarren erdialdeaz geroztik, ganbera-musikan gehien landu den eta eragin handiena izan duen konposizio-mota da.

en string quartet
es cuarteto para cuerda
fr quatuor à cordes; quatuor pour cordes

419

herri-kanta (4)

Herri-tradizioan finkatu eta bertatik jaso den kanta.

en folk song
es canción popular; canto popular
fr chanson populaire

420

herri-musika (4)

1 sin. musika folkloriko (4); tradiziozko musika (4)

Herri edo kultura baten tradiziozko ondarearen parte den musika, eskuarki entzunez transmititu eta errotu ohi dena.

- en** folk music; traditional music
es música folklórica; música popular; música tradicional
fr musique folklorique; musique populaire; musique traditionnelle

2 Jendartean zabalkunde handia izan duten zenbait musika-mota izendatzeko erabili ohi den terminoa; batzuetan, musika akademikoaren esparrutik kanpo sortzen den musika izendatzeko erabili ohi da. Adiera horretan, XIX. mendean gero tradiziozko musikatik eta musika akademikotik nolabait bereziak diren edo haietatik abiatuta garatu diren zenbait genero adierazten ditu (esaterako, vaudevillea, tangoa, bluesa, jazz, rock-and-rolla, soula, popa, folka, sona, salta...). Nolanahi ere, bereizketa lausoa da, eta eztabaidatua.

- en** popular music
es música popular
fr musique populaire

hileta-doinu

Ā **hileta-martxa**

421

hileta-martxa (4)

sin. hileta-doinu (4)

Tempo geldoko martxa zeremoniatsua, hiletetan jotzeko konposatua.

- en** funeral march
es marcha fúnebre
fr marche funèbre

+ **martxa**

422

himno (4)

sin. ereserki (4)

Jainko zein pertsona bat laudatzeko edo gertakari gogoangarri bat ospatzeko egindako konposizioa.

- en** hymn
es himno
fr hymne

423

hip hop musika (4)

Hip hop kultura-mugimenduaren barneko musika-estiloa, osagai nagusi hauek dituena: *rappinga* (hitzak musikarekin batera erritmikoki errezitatzea), *beatboxinga* (perkusio-instrumentuak aho-soinuz egitea), *DJinga* eta musika elektronikoaren *sampling* teknika.

- en** hip hop music
es música hip hop
fr musique hip-hop

424

impromptu (4)

Erromantizismoaren garaiko obra instrumentala, formaz askea dena eta inprobisazioa iradokitzen duena. Gehienetan, pianorako konposizioa izaten da.

- en** impromptu
es impromptu
fr impromptu

425

inprobisazio (4)

Musika jo ahala sortzea, alde zurretik konposatu edo finkatu gabe; horrela egindako joaldia eta, bereziki jazzean, konposizio baten eskema harmonikoa-ren gainean egindako joaldia.

- en** improvisation
es improvisación
fr improvisation

instrumentu-musika

Ā **musika instrumental**

426

interludio (4)

Konposizio edo antzerki-obra baten bi atalen artean jotzen den musika-pieza, eskuarki laburra eta instrumentala izaten dena.

- en** interlude
es interludio
fr interlude

427

jazz (4)

XX. mendean Ipar Amerikako beltzen musiketarik sorturiko musika-moten eta -estiloen multzoa, ezaugarri nagusiztat inprobisazioa eta *swing* dituena. Jazzak bilakaera eta garapen handia izan du, eta izaera berritzailea eta eklektikoa agertu du hasieratik; folkloretik dantza-musika izatera pasatu zen, musika landu eta jasoa izatera gero, abangoardia-estiloak eskaintzeraino.

en jazz

es jazz

fr jazz

+ **blue nota; inprobisazio; swing**

428

jota (4)

Erritmo hirutarreko herri-dantza eta kantua, Iberiar Penintsulako zenbait herri-musikatan sustraitua dena. 3/4 konpasean idatzi ohi da, baina 6/8an ere bai, eta tempoz bizia izaten da (jota kantatua pausatuagoa izaten da).

Euskal Herrian, jotak garrantzi handia du Nafarroako herri-musikan, batik bat jota-kantuak. Beste eskualde batzuetako musiketara, trikitian esaterako, jota fandangoaren kideko dantza da.

en jota

es jota

fr jota

+ **fandango**

429

kabatina (4)

XVIII-XIX. mendeetako operan, aria labur eta sinple baten moduko konposizioa. XVIII. mendean, *da capo* aria baino laburragoa den ahots-konposizioa da; XIX. mendeko opera italiarrean, pertsonaia aurkeztekoa.

en cavatina

es cavatina

fr cavatine

+ **aria**

kalejira

Ä **biribilketa**

430

kanon (4)

Instrumentuek edota ahotssek melodia edo subjektu bera edo haren transposizioa une desberdinetan jotzen hasiz osatzen den kontrapuntu-konposizioa. Parteak bata bestearen ondoren hasten dira, tarte erregular edo irregularretan. Subjektua unisonoan, zortzidunean edo bestelako bitarte jakin batzuetan errepika daiteke (eskuarki, laudunean edo bostunean).

en canon

es canon

fr canon

+ **fuga; kontrapuntu**

431

kanta (4)

sin. abesti (4); kantu (4)

Ahotsez interpretatzen den musika-pieza, testua izaten duena eta kantu hutsez edo instrumentuz lagundurik interpreta daitekeena. Herri-tradiziokoia izan daiteke (herri-kanta), edo egile-konposizioa.

en song

es canción; cantar; canto

fr chanson; chant

432

kantata (4)

Ahots batentzat edo gehiagorentzat egina den eta laguntza instrumentala duen konposizioa. Obra-mota eta genero bat baino gehiago adierazten ditu kantata terminoak. Eliza-musikako obra izan daiteke (oratorioaren antze-

koa), edo profanoa (antzezenen gabe-ko operaren estilora moldatua).

Kantata barrokoa da genero ezagunena (atal nagusiak: errezitatiboak, ariak, *da capo* ariak, duoak eta koruak).

en cantata
es cantata
fr cantate

433

kantilena (4)

Erdi Aroan, kanta, melodia; XIII-XV. mendeen bitartean, kanta polifonikoa; XIX. mendetik aurrera, ahots- edo instrumentu-konposizio laburra, eskuarki lirikoa edo sentimental izaten dena.

en cantilena
es cantinela
fr cantilène

434

kantu (4)

1 Ahotsaren bidez musika-soinuak egitea; hori egiteko teknika eta artea.

en singing
es canto
fr chant

2 Ahots-musikako genero edo estilo batzuei emandako izena (esaterako, *kantu laua*, *kantu gregoriano*...).

en chant
es canto
fr chant

3 Ñ kanta

435

kantu gregoriano (4)

sin. gregoriano (4)

Eliza katolikoaren kantu liturgikoaren tradizioaren gunea osatzen duen kantu lau mota, mezan eta ofizioan kantatzen. Kantu monodikoa da, instrumentuen laguntzarik gabea, eliza-moduetan oinarritua eta noten arteko jauzi handirik gabea. Neuma bidezko notazioa erabiltzen du batez ere.

en Gregorian chant

es canto gregoriano; gregoriano

fr chant grégorien

436

kantu lau (4)

Eliza kristauaren kantu liturgikoen oinarria den kantu monodikoa eta eskuarki erritmo librekoa.

Mendebaldeko elizaren tradizioan, kantu anbrosiotarra, galikanoa, antzinako erromatarra eta mozarabiarrak hartzen ditu; ekialdeko tradizioan, kantu armeniarra, bizantziarra eta siriarra.

en plain chant; plain song
es canto llano
fr plain-chant

437

kapritxo (4)

Forma askeko eta izaera biziko zenbait konposizio instrumental edo bokalek hartzen duten izena.

en caprice
es capricho
fr caprice

karrika-dantza

Ñ biribilketa

438

kinteto (4)

Boskote batentzat egindako konposizioa.

en quintet
es quinteto
fr quintet

439

klasizismo (4)

sin. aldi klasiko (4)

Europar musikan, Barrokoaren eta Erromantizismoaren arteko aldia (XVIII. mendearen amaiera eta XIX. mendearen hasiera bitartekoa). J. Haydn eta W.A. Mozart konpositoreen adierazle aipatuena (L. Van Beethoven ere klasizismoaren barnean kokatu ohi dute aditu batzuek).

en Classical period; classicism

es clasicismo; período clásico

fr classicisme; ère classique

+ **musika klasiko**

440

koda (4)

Konposizio baten azken zatia, eranskin modukoa. Koda hasten den lekua ^p ikurraz adierazten da.

en coda

es coda

fr coda

441

konposizio (4)

Musika sortzearen edo konposatzearen emaitza, egile batek sortutako musika-obra.

en composition

es composición

fr composition

442

kontradantza (4)

Erritmo bitarreko dantza arina, eskuarki 2/4 edo 6/8 konpasekoa, eta zortzi konpaseko oinarrizko egitura errepikakorra izaten duena. Ingalaterrako *country dancen* du jatorria, eta handik zabaldu zen Europa kontinentalera. XVIII. mendean jo zuen goia. Europa osoko folklorean gorde da, hainbat aldaeratan.

en contredance

es contradanza

fr contredanse

443

kontrasubjektu (4)

Fugan eta bestelako kontrapuntu-konposizioetan, subjektu nagusiaren ondoren agertzen den bigarren mailako subjektua, harekin edo haren erantzunarekin (dominantean jotzen den subjektuarekin) kontrastea egiten duena.

en countersubject

es contrasujeto

fr contresujet

+ **fuga; subjektu**

444

konzertante (4)

Instrumentu solistek eskaintzen dituzten posibilitateez baliatzen den pasarte-, konposizio- edo musika-mota. Esaterako, sinfonia kontzertantea edo estilo kontzertantea.

en concertante

es concertante

fr concertant, -ante

+ **sinfonia kontzertante**

445

konzertu (4)

1 Instrumentu solista baterako edo batzuetarako eta orkestrarako idatzitako konposizioa. Barrokoan sortzen da (*concerto grosso*ekin), eta Klasizismoan eta Erromantizismoan finkatzen da egitura (eta solista bakarra izatera jotzen du). Zenbait mugimenduz (eskuarki hiruz) osatuak izaten dira (arina-geldoa-arina).

en concerto

es concierto

fr concerto

+ **concerto grosso**

2 Musika-konposizio baten edo batzuen jendaurreko emanaldia.

en concert
es concierto
fr concert
 + **errezital**

446

koral (4)

Eliza protestantearen kantu liturgikoa, jatorriz unisonoan eta laguntza edo akonpainamendurik gabe kantatzen zena. Barrokoaren hasieran, polifonia eta laguntza sartzen dira (eskuarki organoan). Koralek konposizio-mota askotarako materiala eman dute (kanta, motetea...) eta bertatik forma instrumentalak ere sortu dira, batik bat organorako koralak (preludio, fuga, fantasia eta bariazio koral).

en chorale
es coral
fr choral

447

koru (4)

Koruak kantatzeko musika-pieza edo konposizio-atala.

en chorus
es coro
fr choeur

448

kuarteto (4)

Laukote batentzat egindako konposizioa.

en quartet
es cuarteto
fr quatuor

449

lelo (4)

1 sin. errepika (4)

Kanta batean, ahapaldien artean errepi-
 katzen den atala.

en chorus; refrain
es estribillo
fr refrain

2 sin. errepika (4)

Rondo-forman, gai edo subjektu nagusia jotzen den atala.

en refrain; rondo
es estribillo; rondó
fr refrain; ritournelle
 + **rondo**

450

libreto (4)

Ahots-konposizio baten literatura-testua, batez ere opera, zarzuela eta kidekoena.

en libretto
es libreto; libro
fr libretto; livret

451

lied (4)

Alemanezko kanta, testutzat poema eskuarki lirikoa izaten duena, eta ahots bakarrak edo batzuek kantatzekoa, instrumentu-laguntzaz edo gabe. Erromantizismoan garapen handia izan zuen, bereziki piano eta ahotserako genero gisa.

! Alemanezko hitza *lied* da, eta *lieder*, berriz, horren plurala; singularerako zein pluralerako *lieder* forma erabiltzea aski hedatua dago (*lieder bat kantatu, liederrak konposatu*), baina singularerako egokiagoa litzateke *lied* forma erabiltzea (*lied bat kantatu*...).

en lied
es lied
fr lied

452

lo-kanta (4)

sin. obauba (4); sehaska-kanta (4)

Erritmo geldoko kanta samurra, haurrak loak harrarazteko kantatzen dena; antzeko estiloa duen konposizioa.

en berceuse; cradle song; lullaby
es canción de cuna; nana
fr berceuse
 + **berceuse**

453

madrigal (4)

Italian XIV. mendean sortutako eta Europan hedatutako musika-konposizio polifonikoa, ahots batzuetarako egina eta laguntza edo akonpainamendurik gabea. Testuetan gai profanoak erabiltzen dira.

en madrigal

es madrigal

fr madrigal

454

mambo (4)

Kubatar jatorriko dantza, tempo bizia eta lauko konpasa dituena; dantza horren musika. 1950eko hamarkadan sortu zen, eta jazz-banden instrumentazioa bereganatu zuen. *Txa-txa-txa* bezala, *danzón*aren bilakaeraren emaitza da.

en mambo

es mambo

fr mambo

+ **danzón; txa-txa-txa**

455

martxa (4)

Talde baten urratsa markatzeko egindako konposizioa, biko edo lauko konpasa izaten duena, eta ospakizunaren izaeraren araberako tempoak izaten duena (martxa militarra, eztei-martxa, hileta-martxa...).

en march

es marcha

fr marche

456

mazurka (4)

Poloniako herri-dantza, erritmo hirutarrekoa, eta azentu sinkopatuak izaten dituena (bigarren eta hirugarren al-dian); dantza horren musika, edo horren estiloan egindako konposizioa. XIX. mendearen erdialdean arrakasta

handia izan zuen Europan, eta zenbait konpositorek erabili zuten musika-formatzat.

en mazurka

es mazurca

fr mazurka

melodia

Â **doinu**

457

merengue (4)

Errepublikan Dominikarreko dantza, konpas bitarrekoa (2/4), eta tempo bizia duena. XIX. mendean garatu zen, batez ere jatorri afrikarreko erritmoetatik abiatuta.

en merengue

es merengue

fr merengue

458

meza (4)

Eliza katolikoaren mezaren atal batzuetan interpretatzen diren musika-piezez osatutako forma eta konposizioa.

Forma ohikoenean, ordinararioaren atal kantatuen araberako egitura du: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus/Benedictus eta Agnus dei.

en mass

es misa

fr messe

459

minuet (4)

Konpas hirutarreko bikote-dantza, tempo geldokoa. Frantziar jatorrikoa da, eta XVII-XVIII. mendeetan oso dantza ezaguna izan zen. Konposizio instrumental gisa, suite barrokoaren osagaia ere izan daiteke, sarritan *minuet eta trio* forman. Barrokoaren ondoren, minuetak ez zuen indarririk galdu.

en minuet

es minué; minueto

fr menuet

460

motet (4)

XIII-XVIII. mendeen bitarteko ahots-konposizio mota, polifonikoa eta eskuarki laguntza edo akonpainamendurik gabea, eta elizkizunetako testuak dituena. Moteteak garaia araberako ezaugarriak ditu. Erdi Aroan, *cantus firmus* baten gaineko polifonia-forma da; Errenazimentuan, latinezko testuak dituen erlijiozko ahots-polifonia kontrapuntistikoa.

en motet

es motete

fr motet

+ **cantus firmus**

461

mugimendu (4)

Zenbait konposizioaren atalen izena. Mugimendua atal aski beregaina izaten da, konposizio bereko beste mugimenduetatik bereizten duten tempo eta izaera izaten dituena. Esaterako, sonata, kontzertu, sinfonia eta hari-koartetoaren atalak mugimenduak dira.

en movement

es movimiento

fr mouvement

462

musette (4)

Gabotaren antzeko dantza, konpas hirutarrekoa, eta artzain-giroa iradokitzen duena. Musette instrumentuaz lagundua izaten zen, eta XVII-XVIII. mendeetako ballet frantsesetan erabili zen batez ere.

en musette

es mussette

fr musette

463

musika akademiko (4)

sin. musika jaso (4); musika klasiko (4); musika landu (4)

Europar musikaren testuinguruan, *herri-musika* terminoarekin kontrajarririk erabili ohi den terminoa, arte-sormenaren emaitza diren musika-estiloak izendatzeko.

en art music; classical music

es música académica; música clásica; música culta

fr musique classique; musique savant

464

musika aleatorio (4)

sin. ausazko musika (3)

1950eko hamarkadan sortutako musika-estiloa, obraren konposizioan eta interpretazioan ausazko prozesuei garrantzia ematen diena eta horietaz baliatzen dena.

en aleatory music

es música aleatoria

fr musique aléatoire

musika bokal

Ã **ahots-musika**

465

musika elektroakustiko (4)

1950eko hamarkadan sortutako musika-estiloa, zinta magnetikoan grabatutako soinuak eta sintesi bidez sortutakoak batera erabiltzen dituena.

en electroacoustic music

es música electroacústica

fr musique électroacoustique

+ **musika konkretu**

466

musika elektronikoa (4)

Instrumentu elektronikoen eta bestelako gailu elektronikoen bidez egiten diren musikaren izendapen generikoa. Eskuarki, musika elektronikotzat jotzen da horrelako teknologian oinarritutakoa dena edo horrelakoez baliatzearen ondorio diren ezaugarriak dituena.

en electronic music

es música electrónica

fr musique électronique

musika erlijioso

Ã **erlijio-musika**

467

musika eszeniko (4)

sin. antzerki-musika (3); eszenako musika (4)

Antzezpen-obra batean jotzen den musika. Obraren atal oso bat hartzen duen instrumentu-musika izan daiteke (obertura edo interludio baten modukoa), ekintzan tartekatzen den pieza, edo aktoreen hizketarekin batera entzuten den hondo-musika.

! Antzeko funtzioa betetzen badu ere, filmen musika izendatzeko ez da eskuarki *antzerki-musika* terminoa erabiltzen (horretarako, *soinu-banda* edo *film-musika* erabili ohi da).

en incidental music

es música escénica

fr musique de scène; musique scénique

musika folkloriko

Ã **herri-musika**

468

musika garaikide (4)

Musika akademikoaren testuinguruan erabili ohi den terminoa, berez gaur egungo musika adierazten duena, baina maiz XX. mendearen hasieraz gero

tonalitatearen behaldiarekin batera sortutako musika-produkzioa adierazteko erabiltzen dena.

en contemporary music

es música contemporánea

fr musique contemporaine

+ **musika moderno**

469

musika instrumental (4)

sin. instrumentu-musika (4)

Instrumentuek bakarrik jotzekoa den musika, ahotsak parte hartzen ez duena.

en instrumental music

es música instrumental

fr musique instrumentale

+ **ahots-musika**

musika jaso

Ã **musika akademiko**

470

musika klasiko (4)

1 Europar klasizismoan sortutako musika (Haydn, Mozart, Beethoven...).

en classical music

es música clásica

fr musique classique

+ **klasizismo**

2 **Ã musika akademiko**

471

musika konkretu (4)

1940ko hamarkadaren amaieran sortutako musika-estilo esperimentalak, lehengaitzat soinu naturalak erabiltzen dituena. Soinu-iturriak objektu arruntak, natura-gertakariak, musika-instrumentuak eta abar izan daitezke, eta euskarri magnetikoan grabatu ondoren, zenbait prozeduraz eraldatuz eta konbinatuz bideratzen da sortze-prozesua.

en concrete music

es música concreta

fr musique concrète

+ **musika elektroakustiko**

musika landu

Ã **musika akademiko**

472

musika moderno (4)

Esanahi lausoa duen terminoa; musika akademikoaren testuinguruan, musika garaikidearen antzeko adieraz erabili ohi da, baina baita herri-musikatik garatutako musika-genero eta -estilo batzuen multzoa adierazteko ere (jazza, rock-a, musika elektronikoa...).

en modern music

es música moderna

fr musique moderne

+ **herri-musika; musika garai-kide**

473

musika profano (4)

Erljioarekin erlazioaturik ez dagoen musika.

en secular music

es música profana

fr musique profane

+ **erljio-musika**

musika serial

Ã **serialismo**

474

musika-forma (4)

sin. forma musikala (4)

Konposizioen egitura deskribatzeko erabiltzen diren eredu abstraktuetakoko bakoitza. Esaterako, forma bitarra, hirutarra, sonata forma... Ikuspegi zabalago batetik, egitura kontuan hartuta bereiz daitezkeen konposizio-motak ere musika-formak dira, hala nola kanon, fuga, suitea, sonata, kontzertua, sinfonia...

en musical form

es forma musical

fr forme musicale

475

mutil-dantza (4)

Nafarroa Garaiko iparraldeko zenbait eskualdetako dantza batzuen izen generikoa. Gizonezkoak biribil irekian dantzatzen dute, eta biribilaren erdian txistularia eta atabal-jotzailea jartzen dira. Iparraldeko mutxikoen kideak dira.

+ **mutxiko**

476

mutxiko (4)

Ipar Euskal Herrian biribil irekian dantzatzen diren dantza batzuen izen generikoa. Nafarroa Garaiko mutil-dantzen kideak dira.

+ **mutil-dantza**

477

neoklasizismo (4)

XX. mendearen hasierako korrontea, musika barrokoari eta klasikoari lotu ohi zaizkien ezaugarri eta prozedura batzuk modu eta irizpide berriz bererabiltzen dituen. Esaterako, I. Stravinskik 1920-1950 bitartean konposatutako musika.

en Neoclassicism

es neoclasicismo

fr néo-classicisme

478

nokturno (4)

XIX. mendean sortutako konposizio-mota, tempo geldokoa eta eskuarki pianorako egina.

en nocturne

es nocturno

fr nocturne

obauba

Ã **lo-kanta**

479

obertura (4)

Opera, oratorio eta oro har orkestra-obra nabarmenen sarrera gisako konposizio instrumentala. Obertura XVII. mendean sortzen da, oratorio eta operaren lehen atalzat. Gerora, XIX. mendean, orkestra hutserako obren obertura edo *kontzertu-obertura* sortzen da.

en overture

es obertura

fr ouverture

480

okteto (4)

Zortzikote batentzat egindako konposizioa.

en octet

es octeto

fr octuor

481

opera (4)

Agertokian antzetzua izateko sortutako musika-obra, eskuarki testua osorik kantatua izaten duena eta orkestraz lagunduta interpretatzen dena. Antzetzua izatea da osorik kantatuak diren ahots-musikako beste konposizio-motetatik bereizten duena (esaterako, oratoriotik), eta testua osorik edo ia osorik kantatua izatea da kantua erabiltzen duten beste zenbait antzerki-obrekiko duen bereizgarri nagusia. Operaren generoak Italiako Errenazimentuan du jatorria, eta konposizio formalki desberdinak hartzen ditu.

en opera

es ópera

fr opéra

482

opera bufo (4)

sin. opera komiko (4)

Izaera komikoa edo arina duen operamota, eguneroko gaiak eta pertsonaiak erabiltzen dituen eta zati mintzatuak tartekatzen dituen. Italian sortu zen XVIII. mendean, opera serioaren amaieran edo intermezzoetan antzetzten ziren pasarteak beregain bihurtu zirenean. Beste herrialdeetara zabaltzean, izendapen eta ezaugarri bereziak dituzten generoak eman zituen.

en comic opera; opera buffa

es ópera bufa; ópera cómica

fr opéra bouffe

opera komiko

Ã **opera bufo**

483

opera serio (4)

Gai historikoa edo mitologikoa duen opera, hiru ekitalditan emana, eta nagusiki errezitatiboz eta *da capo* ariaz osatua. XVII. mendearen amaieratik XIX. mendearen hasierara arte izan zuen indarra. Italiar jatorrikoa da, eta Alemania, Austrian eta Ingalaterran zabaldu zen.

en opera seria

es ópera seria

fr opera seria

+ **opera bufo**

484

opereta (4)

Testu kantatuko atalen artean zati mintzatuak eta dantza-saioak tartekatzen dituen opera arin moduko obra. XIX. mendean sortu zen, eta konpositore nagusia J. Offenbach izan zen. Opereta da XX. mendeko musika-komedia edo musikalaren jatorria.

en operetta

es opereta

fr opérette

485

oratorio (4)

Orkestra, koru eta kantari solistentzako musika-obra, eskuarki erlijiozko gaia eta narrazio-egitura izaten dituen, eta antzeztu gabe interpretatzen dena.

XVII. mendean sortu zen.

en oratorio

es oratorio

fr oratorio

486

organum (4)

Antzinako polifonia-forma, *cantus firmus* bat den melodia nagusiari (*vox principalis*) ahots bat edo batzuk (*vox organalis*) gehitzean oinarritua. Ahotsak melodia nagusia zortzidunean, bostunean edo beheko laudunean bikoiztu ohi du. IX. mendean sortu, eta XIII. mendearen lehen erdialdera bitartean erabili zen.

en organum

es organum

fr organum

+ **cantus firmus; polifonia**

487

orkestrazio (4)

Instrumentu baterako edo instrumentu-multzo txiki baterako idatzitako konposizioa orkestrarako moldatzea, eta horren emaitza den moldaketa.

en orchestration

es orquestación

fr orchestration

+ **instrumentazio**

orripeko

Â **fandango**

488

pavana (4)

XV-XVII. mendeetako bikote-dantza, konpas bitarrekoa, geldoa eta zeremonia-tsua; dantza horren musika edo horren

estiloan egindako konposizioa. Pabanaren ondoren, saltarelloa edo gaillarda dantza arinak dantzatu ohi ziren.

en pavan; pavane

es pavana

fr pavane

+ **gaillarda; saltarello**

parte

Â **atal**

489

partita (4)

1 XVI-XVII. mendetan, bariazio-formako konposizio batzuen izendapena.

en partita

es partita

fr partita

2 XVII-XVIII. mendeetan, suite barrokoaren egitura bertuko konposizio batzuei emandako izena.

en partita

es partita

fr partita

+ **suite**

490

pasio (4)

Jesukristoren nekaldia kantatzen den konposizioa, ebanjelioen testuetan oinarritua izaten dena. XVII-XVIII. mendeetan, *oratorio-pasio* generoa landu zen (esaterako, J.S. Bachen pasioak).

en passion; Passion music

es pasión

fr Passion

491

pasodoble (4)

Erritmo bitarreko dantza, jatorriz Espainiakoa; dantza horren musika, eta horren estiloan egindako konposizioa.

en paso doble

es pasodoble

fr pasodoble

492

passacaglia (4)

Konpas hirutarreko dantza eta konposizioa, baxu ostinato baten gaineko bariazio-forma hartu ohi duena.

Txakonaren antzeko ezaugarriak ditu. Jatorriz espainiarra da, eta handik pasatu zen Frantziara eta Italiara. Zenbait suite barrokoren osagaia da.

en passacaglia
es passacalle
fr passacaille
+ **txakona**

493

passamezzo (4)

Konpas bitarreko dantza geldoa, pabana baino arinxegoa. Jatorriz italiarra da, eta, pabanak bezala, saltarelloa edo gaillarda izaten zituen ondoren.

en passamezzo
es passamezzo
fr passamezzo
+ **gaillarda; pabana; saltarello**

494

passepied (4)

XVII-XVIII. mendeetan, konpas hirutarreko dantza arina (3/8), jatorriz frantsesa; dantza horren musika edo horren estiloan egindako konposizioa. Minuetaren antzekoa da, baina arinxegoa, eta konpasaren azken aldiari hasi ohi da.

en passepied
es passepied
fr passe-pied; passepied
+ **minuet**

495

pastoral (4)

Zuberoako herri-antzerki mota, gaur egun herritarrek plazan ematen dutena. Antzezlan-, kantu- eta dantza-atalak ditu. Aktoreak bi taldetan banatuta daude, *onak* eta *gaiztoak*, eta ate bana-

tatik sartu eta jalgitzen dira agertokira. Horien guztien buru *errejentia* dago, zuzendaria. Seguru aski, Erdi Aroko antzerkian du jatorria.

en pastoral
es pastoral
fr pastorale

496

pieza (4)

Musika-konposizio soltea, edo beregaina den konposizio-atala.

en piece
es pieza
fr pièce

497

poema sinfoniko (4)

Orkestrarako konposizioa, eskuarki mugimendu bakarrekota eta musikaz kanpoko gai baten erreferentzia izaten duena (poesia, narrazioa, kondaira...). Erromantizismoaren garaiko konposizio-mota da, programa-musikaren alorrekoa.

en symphonic poem
es poema sinfónico
fr poème symphonique
+ **programa-musika**

498

polifonia (4)

Melodikoki beregainak diren ahotsak konbinatzen dituen konposizio-teknika eta musika-estiloa, linea melodiko bakarrekota *homofoniari* kontrajarria. Historikoki, XII-XVI. mendeen bitarreko laguntza edo akonpainamendurik gabeko ahots-musikari dagokiola erabili ohi da. Polifoniaren lehen formetako bat *organum* izan zela esan ohi da.

en polyphony
es polifonia
fr polyphonie
+ **homofonia; organum**

499

polka (4)

2/4 konpaseko dantza arina, jatorriz Bohemiakoa eta XIX. mendearen lehen erdian Europa osora hedatu zena; dantza horren doinua, edo horren estiloan egindako konposizioa.

en polka
es polca
fr polka
+ **bals**

500

polonesa (4)

Poloniar jatorriko dantza, 3/4 konpasekoa, eta tempo lasaia izaten duena; dantza honen musika, edo horren estiloan egindako konposizioa. XVI. mendearen amaieran sortu zen, XVII. mendean suitean agertu izan zen, eta XIX. mendean asko zabaldu zen, pianorako konposiziotzat. Anakrusirik gabea izaten da, eta aldi ahuleko kadentziak izaten ditu.

en polonaise
es polonesa
fr polonaise

pop

Ã pop musika

501

pop musika (4)

sin. pop (4)

Herri-musika modernoaren testuinguruan, nagusiki rock-aren eta folk-aren eraginak agertzen dituzten zabalkunde handiko zenbait musika-estilo izendatzeko edota kalifikatzeko erabiltzen den terminoa. Askotariko musika-ezaugarriak dituzten estiloak sailkatu ohi dira pop etiketaren barnean, baina ezaugarri nagusiztat aipatu ohi dira entzuleria handi bati begira sortua izatea, melodia argiak eta harmonia sinpleak, erritmo sinpleak (eskuarki lau-lauko konpase-

koak) edo instrumentu elektrikoak zein akustikoak erabiltzea.

en pop; pop music
es música pop; pop
fr pop; pop musique
+ **folk; herri-musika; rock**

502

porrusalda (4)

1 Euskal plaza-dantzetako bat. Arin-arin erritmoaren mota berekoa da, eta koplak tartekatuz kantatzen da. 2/4ko konpasean eta tempo arinean idazten da.

2 Txistularien artean, arin-arinaren aldaera, erritmo-oinarrian konpasaren bi parteetan kortxea puntuduna eta kortxeardia dituen, arin-arin normalari, soilik aurreko parteetan puntuak dituenari, kontrajarria.

503

pot-pourri (4)

Konposizio-zatiak kateatuz osatutako konposizioa edo musika-emanaldia. Eskuarki, kateamendua modulazio-pasarteetan bidez egiten da.

en medley
es popurrí
fr pot-pourri

504

preludio (4)

1 Konposizio batzuen sarrera- edo atariko-moduko atal instrumentala, formaz aski librea. Jatorriz, konposizioaren tonalitatea finkatzeko erabili ohi zen eta inprobisazio-izaera izaten zuen. Barrokoan, fugaren aurrekoa izaten zen, eta suite batzuen lehen ataltzat ere agertzen da, alemandaren aurretik (bere barnean fuga-erako bigarren parte bat ere izaten du maiz).

en prelude
es preludio
fr prélude
+ **atariko; obertura**

2 Opera baten atariko-moduko konposizioa.

en prelude

es preludio

fr prélude

+ **atariko; obertura**

3 XIX. mendetik aurrera, instrumentu bakarrerako, eskuarki piano edo organorako, pieza beregain laburra. Bildumatan antolatu ohi dira.

en prelude

es preludio

fr prélude

505

programa-musika (4)

Musika hutsetik haraindi dauden ideiak, sentsazioak edo sentimenduak sorrarazi edo iradokitzeke asmoz konposatzen den musika. Batik bat, Erromantizismoaren garaian izan du garrantzia, XIX. mendean.

en program music

es música programática

fr musique à programme

506

ragtime (4)

AEBko musika-estiloa, 1890-1910 bitartekoa eta jazzaren garapenean eragina izan zuena. Pianorako musika gisa hedatu zen batez ere. Martxa-erritmoetatik eratorria da, eta erritmo sinkopatua du ezaugarri.

en ragtime

es ragtime

fr ragtime

+ **jazz**

507

hapsodia (4)

XIX. mendearen hasieran sortutako konposizio instrumental mota, herri-musikako elementuak erabili ohi dituen eta formaz aski librea izaten dena.

en rhapsody

es rapsodia

fr rhapsodie

508

reggae (4)

Jamaikan 1960ko hamarkadan sortutako musika-estiloa, bertako *rock steady*ren eta beste zenbait estiloren bilakaera dena (*rhythm and blues, ska...*). 4/4 konpasa izaten du, baxuaren azentua hirugarren aldian, eta gitarra- edo piano-laguntza bigarren eta laugarren aldian.

en reggae

es reggae

fr reggae

509

requiem (4)

Eliza Katolikoak hildakoen alde egiten duen meza oinarritzat hartuz eginiko musika-konposizioa. Konpositore aleman batzuen *requiem*ak Bibliako testuetan oinarrituak dira; XX. mendean, hildakoen omenez egindako zenbait konposiziok ere *requiem* izena dute.

en Requiem

es réquiem

fr Requiem

510

rhythm and blues (4)

AEBko beltzen herri-musika, gospel, jazz eta bluesetik eratorria. 1940ko hamarkadaren amaieran sortu zen, eta eragin handia izan zuen rock-and-rollaren sorreran.

en rhythm and blues

es rhythm and blues

fr rhythm and blues

+ **blues; rock-and-roll**

ripieno

Ã **tutti**

511

ritornello (4)

1 XVII. mendean, opera, kantata edo bestelako ahots-konposizio bateko instrumentu-pieza edo -atala.

en ritornello
es ritornello
fr ritournelle

2 XVII-XVIII. mendeetan, kontzertu-mugimendu edo aria batean errepikatzen den *tutti* atala.

en ritornello
es ritornello
fr ritournelle

512

rock (4)

Rock-and-rolletik eratorritako musika-estiloen multzoa. 1960ko hamarkadaren bigarren erdialdean hasi zen garatzen, batez ere AEBn eta Erresuma Batuan, eta era zein jatorri askotako eraginak hartu ditu.

en rock
es rock
fr rock

513

rock-and-roll (4)

AEBn 1950eko hamarkadan sortutako musika-estiloa, zenbait herri-musikaren eragina duena (*blues, country...*), baina batez ere rhythm and blues-ena.

Ezaugarri nagusiak dira bigarren eta laugarren aldian oso azentu ozena duen erritmoa izatea, eta gitarra elektriko eta bateria erabiltzea.

en rock and roll
es rock and roll
fr rock and roll

rondo

Ã **rondo-forma**

514

rondo-forma (4)

sin. rondo (4)

Errepikatzen den lelo batez eta errepikapen horien arteko atalez (*episodioez*) osatutako musika-forma. Hainbat konposizio-motaren egitura da. Rondoaren ohiko egiturak dira ABACA, ABACADA edo ABACBA. Europar musikaren garai klasikoan, rondoaren A atalak tonalitate berekoak izaten dira, eta episodioak, berriz, beste tonalitate eskuarki gertuko batzuetakoak. Sonata klasikoaren azken mugimendua rondo-formakoa izaten da.

en rondo; rondo form
es forma rondó; rondó
fr forme refrain; rondo
+ **episodio; lelo; sonata**

rondo-sonata

Ã **rondo-sonata forma**

515

rondo-sonata forma (4)

sin. rondo-sonata (4)

Rondo- eta sonata-formaren ezaugarriak konbinatzen dituen musika-forma. Ohiko egitura ABACABA da, non B atalak bigarren gaia aurkezten baitu, eta C garapena baita. Garai klasikoko sonata eta beste zenbait konposizioren azken mugimenduaren forma izaten da.

en sonata-rondo; sonata-rondo form
es rondó sonata
fr forme rondo-sonate
+ **rondo-forma; sonata-forma**

516

runba (4)

Afrikar erroak dituen Kubako dantza eta dantza horretarako musika. Erritmo bitar konplexua du eta oso sinkopatua da. Perkusio-instrumentuz laguntzen da (funtsean, conga-multzo batez eta klabez).

en rhumba; rumba

es rumba

fr rumba

+ **son**

517

saltarello (4)

Konpas hirutarreko edo konpas konposatu bitarreko dantza arina, jatorriz italiarra, bikoteka eta konpas-hasieran hanka altxatuz dantzatzen zena; dantza horren doinua, edo horren estiloan egindako konposizioa. Gaillardaren antzekoa da, eta, hura bezala, pabanarekin elkartu ohi zen dantza-konposizioetako bat da.

en saltarello

es saltarello; saltarelo

fr saltarelle

+ **gaillarda; pabana**

518

saltsa (4)

Jatorri afrikarreko zenbait erritmo karibetar (batez ere, kubatarak) biltzen dituen musika-estiloa. Saltsak erritmo hauen eragina agertzen du batez ere: son, runba, cumbia, merengue eta plena. Saltsa-taldean osaera arruntena honelakoa da: perkusio-instrumentuak, haize-instrumentuak, baxua, pianoa eta ahotsak. *Saltsa* izena New Yorkeko puertorricorak erabiltzen hasi ziren, 1960ko hamarkadaren amaieran.

en salsa

es salsa

fr salsa

519

sanba (4)

Dantza afrobrasildarra, 2/4 konpasekoa, tempo arinekoa eta erritmo sinkopatua duena.

en samba

es samba

fr samba

+ **bossa nova**

520

sarabanda (4)

Errenazimentuaren eta Barrokoaren garaiko erritmo hirutarreko dantza. Jatorriz, Espainiako dantza arina zen, baina gerora tempo geldoko gorte-dantza bihurtu zen. Konpasaren bigarren aldia azentuduna izatea du ezaugarri. Konposizio instrumental gisa, suite barrokoaren ohiko osagaietako bat da (eskuarki, *courantearen* ondorengoa).

en sarabande

es sarabanda; zarabanda

fr sarabande

+ **suite**

521

scherzo (4)

Estilo eta tempo arineko konposizio-atala edo konposizioa, garaiazen araberrako ezaugarriak dituena. XVIII. mendean, suitearen edo mugimendu anitzeko konposizio baten osagaia da, eskuarki 2/4 konpasekoa eta tempo arinekoa. XVIII. mendean amaieratik aurrera, sinfonian eta sonatan minueta-oren ordean agertu ohi den mugimendua da, eskuarki konpas hirutarrekoa eta tempo arinekoa izaten dena.

Erromantizismoan, gainera, scherzoko konposizio beregaintzat ere lantzen da (batez ere, pianorako).

en scherzo

es scherzo

fr scherzo

+ **minuet**

sehaska-kanta

Ã lo-kanta

522

septeto (4)

Zazpikote batentzat egindako konposizioa.

- en** septet
- es** septeto
- fr** septuor

523

serenata (4)

1 Gaeuz eta kanpoan, kalean edota norbaiten etxe aurrean interpretatzen den ahots- edota instrumentu-konposizioa.

- en** serenade
- es** serenata
- fr** sérénade

2 XVII-XVIII. mendeetan, zerbaiten kariaz egindako instrumentu-konposizioa, maiz ganbera-taldeek jotzeko konposatua. Garai klasikoan, 5-9 mugimenduz osatua izaten zen.

- en** serenade
- es** serenata
- fr** sérénade

524

serialismo (4)

sin. musika serial (4)

Serieen erabileran oinarritzen den konposizio-sistema. Dodekafonismoa hartu ohi da lehen serialismo-formatzat, eta 1940 inguruan serie dodekafonikoaren kontzeptua eskalako soinuen altueratik harantz aplikatzen hasi zen (iraupena, erritmoa, intentsitatea...; eskuarki, *erabateko serialismo* deritzo serialismoaren garapen horri).

- en** serial music; serialism
- es** música serial; serialismo
- fr** musique sérielle; sérialisme
- + **dodekafonismo; serie**

525

sesteto (4)

Seikote batentzat egindako konposizioa.

- en** sextet
- es** sexteto
- fr** sextuor

526

sinfonia (4)

Orkestrarako konposizioa, hiru edo lau mugimendu aski luzez osatua. Sinfonia klasikoaren heldutasuna XVIII. mendearen erdialdean hasten da. Musika klasikoaren forma nagusietakoa da. Sonata orkestrara moldatzearen emaitza dela esan daiteke, eta lehen mugimenduak sonata-forma izaten du.

- en** symphony
- es** sinfonía
- fr** symphonie

527

sinfonia kontzertante (4)

XVIII. mendeko eta XIX. mendearen hasierako generoa, zenbait instrumentu bakarlarirentzakoa, eta kontzertu-formaren antzeko ezaugarriak dituena.

- en** symphonie concertante
- es** sinfonía concertante
- fr** symphonie concertante
- + **konzertante; kontzertu**

528

siziliana (4)

Konpas konposatu bitarreko (6/8) edo lautarreko (12/8) konposizio geldoa, giga geldo baten modukotzat jo izan dena. XVII-XVIII. mendeetakoa da, eta aria edo instrumentu-pieza izan daiteke. Suite barroko batzuen osagaia da.

- en** siciliana
- es** siciliana
- fr** sicilienne
- + **giga**

529

ska

Jamaikan 50eko hamarkadaren amaieran sortutako musika-estiloa. Ezaugarri nagusietako bat da erritmoa konpasaren aldi ahuletan azentuatua izatea. Skaren bilakaerak reggae estiloa ekarri zuen, eta 80ko hamarkadan indarberritu egin zen, musikari britainiar batzuen eskutik.

en ska

es ska

fr ska

+ **reggae**

530

son (4)

Kubako musika-generoa, XIX. mendearen amaieran europar eta afrikar elementuen nahasteak sortua. Konpas bitarra, tempo lasaia eta erritmo sinkopatua ditu; klabe-erritmo bereizgarria du. Talde txikiek (kantaria, *tres* gitarra, gitarrak, klabe, marakak, bongoak, güiro...) zein talde handiagoek (metala, kontrabaxua, congak...) jotzen dute.

en son

es son

fr son

+ **runba**

531

sonata (4)

Konposizio instrumentala, eskuarki hiru edo lau mugimendu dituen, eta bakarlari batek edo instrumentu-talde batek jotzekoa dena. Sonataren egitura aldatuz joan da historian. Hasieran (XVI. mendea) egitura ez oso zehatzeko instrumentu-konposizioa zen.

Barrokoan, bi forma nagusik zeramaten sonata izena: *sonata da chiesa*, lau mugimendukoa (geldoak eta arinak, txandaka); eta *sonata da camera*, dantza-suitarean antzekoa. Klasizismoan, sonataren egitura heldutasunera iritsi zen: hiru-lau mugimendu, tempo arin-

geldoak txandaka (lehen allegro), eta lehen mugimendua sonata-forman.

en sonata

es sonata

fr sonate

+ **sinfonia; sonata-forma;**

suite

532

sonata-forma (4)

Mugimendu anitzeko zenbait konposizio-motaren lehen mugimenduaren eta eskuarki ondorengo mugimendu batzuen eredu den musika-forma, aurkezpenaz, garapenez, berraurkezpenaz eta, eskuarki, kodaz osatua. Sonata, sinfonia, kontzertu, hari-koarteto eta beste hainbat konposizioen lehen mugimendua sonata-forma eredukoa izaten da.

Klasizismoan heldutasunera iritsi zen.

en sonata form; sonata-allegro form

es forma sonata

fr forme sonate

+ **aurkezpen; berraurkezpen;**

garapen; sonata

533

sonatina (4)

Sonataren antzeko egitura duen konposizio instrumentala, laburragoa eta, teknikoki, eskakizun gutxiagokoa. Maiz pianorako konposizioa izaten da.

XVIII. mendearen amaieran sortu zen.

en sonatina

es sonatina

fr sonatine

+ **sonata**

534

soul (4)

1960ko hamarkadan AEBn sortutako herri-musika beltzaren estiloa, gospel, jazz eta bluesaren eragin handia duena.

en soul; soul music

es soul

fr soul

535

stretto (4)

Fugan, ahotsek subjektuaren imitazioa aurkezpenean baino denbora-tarte laburragoz egiten duten atala, eskuarki amaiera aldekoa izaten dena.

en stretto

es estrecho

fr strette

+ **aurkezpen; fuga**

536

subjektu (4)

Konposizio baten edo horren atal baten oinarria den melodia edo melodia-atala, konposizioa garatzeko lehengaitzat hartzen dena, eta prozedura jakin batzuen arabera garatzen edo eraldatzen dena (askotan imitazio edo bariazioen bidez).

! Batzuetan, subjektua eta tema baliokidetzat erabiltzen dira (esaterako, sonata-forman); dena den, batez ere XIX. mendean geroztik, tema subjektua baino luzeagoa eta osatuagoa den elementutzat jo ohi da; bestetik, polifoniano eta kontrapuntuan, *subjektu* erabili ohi da batez ere.

en subject

es sujeto

fr sujet

+ **kontrasubjektu; tema**

537

suite (4)

Nolabaiteko batasuna edo ezaugarri komunak dituzten atalez osatutako konposizioa. Batasunaren eragilea askotarikoa izan daiteke: tonalitate bera, obra beretik ateratako atalak izatea, musikaz kanpoko gaiak... Suitearen izaera eta osaera garaiaren arabera aldatu da. Barrokoan (XVII-XVIII. m.), jatorriz dantza-formak diren eta eskuarki tonalitate berean

(edo erlatibo maior eta minorrean) idatziak diren obra instrumentalez osatua da (*dantza-suite* ere erabili ohi da). Suite barrokoaren ohiko gunea alemanda, courante, sarabandaz eta gigaz osatua da. Horien aurretik, preludio bat izaten da batzuetan, eta beste dantza batzuk ere tarteka daitezke (gabota, bourrée, minuet...). XIX-XX. mendeetan, suitea iraupen luzeoko obra batetik hautatutako zatien multzoa izan daiteke, edo gai batekin lotutako pieza-multzoa.

en suite

es suite

fr suite

+ **partita; sonata**

538

swing (4)

1930eko hamarkadako jazz-estiloa, nagusiki orkestra handiek jotako dantza-musika izan zena.

en swing

es swing

fr swing

539

tango (4)

1 Dantza argentinarra, erritmo bitarrekoa eta bikoteka dantzatzen dena; dantza honen doinua, edo horren estiloan egindako konposizioa.

en tango

es tango

fr tango

2 Habaneraren antzeko dantza eta erritmoa.

en tango

es tango

fr tango

+ **habanera**

540

tarantela (4)

Italiako hegoaldeko dantza, tempo arinekoa eta 3/8 edo 6/8 konpasekoa; dantza honen musika.

en tarantella
es tarantela
fr tarantelle

541

tema (4)

sin. gai (4)

Konposizio baten edo horren atal baten oinarria den ideia musikala, eskuarki melodia bat izaten dena, eta konposizioan areago garatu eta eraldatu daitekeena, material berria sortzeko.

! Batzuetan, *tema* eta *subjektu* baliokidetzat erabiltzen dira (esaterako, sonata-forman).

en theme
es tema
fr thème
+ **bariazio; kontrapuntu; subjektu**

tenor

Â **cantus firmus**

542

tertzeto (4)

Hirukote batentzat egindako konposizioa.

en terzet
es terceto
fr tercet

543

tokata (4)

Instrumentu bakarlarirako konposizioa, eskuarki estilo librekoa, fantasia- edo inprobisazio-erakoa, eta birtuosismoa agertzen duena. Tekla-instrumentuek (organoak, klabezinak) edo hari pulsatuko instrumentuak (lauteak) jotzekoa

izaten da. Barrokoaren garaiko konposizioa da batez ere.

en toccata
es toccata
fr toccata

tradiziozko musika

Â **herri-musika**

544

trikiti (4)

1 Akordeoi diatonikoz (*trikiti* ere deritzonaz) eta panderoz jotzen den euskal herri-musika eta, bereziki, ohikoak diren euskal plaza-dantzen eta kalejiren musika.

en trikitixa
es trikitixa
fr trikitixa
+ **akordeoi**

2 Erritmo hirutarreko konposizioa, 3/4 edo 6/8ko konpasean tempo bizian idazten dena.

en trikitixa
es trikitixa
fr trikitixa
+ **arin-arin**

545

trio (4)

Hirukote batentzat egindako konposizioa edo pasartea.

en trio
es trío
fr trio

546

trio-sonata (4)

Hiru partetarako instrumentu-konposizioa, eskuarki goi-erregistroko bi parte (bi instrumentu bakarlarik jotzekoak) eta baxu jarraituko parte dituen (instrumentu bakarrak edo bik jotzekoa). Barrokoaren garaiko ganbera-musikako forma nagusietako bat da.

en trio sonata
es sonata en trío; trío sonata
fr sonate en trio

547

tutti (4)

sin. ripieno (4)

*Concerto grosso*an, solista ez diren instrumentuen multzoa (*concertinori* kontrajarria).

en ripieno; tutti
es ripieno; tutti
fr ripieno; tutti

548

txakona (4)

Konpas hirutarreko dantza eta musika-konposizioa, tempo lasaia izaten duena eta baxu ostinato baten gaineko bariazio-forma hartzen duena. Jatorriz espainiarra da, eta *passacagliaren* antzeko ezaugarriak ditu. Suite barroko batzuen osagaia ere bada.

en chaconne
es chacona
fr chaconne
 + **passacaglia**

549

txa-txa-txa (4)

Kubatar jatorriko dantza, tempo lasaia eta lau konpasa dituena; dantza horren musika. 1950eko hamarkadan sortu zen, eta, *mambo*a bezala, *danzónaren* bilakaeraren emaitza da.

en chachachá
es chachachá
fr chachachá
 + **danzón; mambo**

550

verismo (4)

Italian XIX. mendearen amaieran sortutako literatura- eta opera-eskola, eguneroko errealitatea eta gizarte-ara-
zoak gaitzat hartzen zituena.

en verismo
es verismo
fr vérisme

551

zamba (4)

Argentina eta Boliviako bikote-dantza soltea, 6/8 konpasekoa, eta hemiolia-eritritmoa agertu ohi duena; dantza horren musika, edo horren estiloan egindako konposizioa. Jatorriz Perukoa bide da, eta *cuecaren* kidea da.

en zamba
es zamba
fr zamba
 + **cueca; hemiolia; sanba**

552

zarzuela (4)

Zati kantatuak eta mintzatuak txandakatzten dituen Espainiako opera-moduko obra. Garaiaren arabera, ezaugarri desberdinak izan ditu. XVII. mendean, italiar eragina handia izan zen; gerora, 1760 inguruan, gai kostunbristak hasi ziren lantzen; XIX. mendean, Espainiako musika-tradizioaren eta herri-musikaren eragina nabaria da, eta *género grande* (hiru ekitaldiko zarzuela) eta *género chico* (ekitaldi bakarrekoa) sortzen dira.

en zarzuela
es zarzuela
fr zarzuela

553

zortziko (4)

1 Euskal erritmo-mota, 5/8 konpasean idatzi ohi dena. Zortzikoaren erritmoa musika-notazioaren bidez adierazteko zein neurri edo konpas-mota erabili behar litzatekeen eztabaidatua da gaur egun ere, eta aski onartua da 5/8 erritmo erregularrak ez duela jasotzen zortzikoaren izaera zehatza.

! *zortziko* izeneko erritmoa ez da nahasi behar euskal bertso-gintzako *zortziko* izeneko neurri-motarekin, hau da, zortzi bertso-lerroz osaturiko ahapaldia-rekin (bertso-lerroen silaba-kopuruaren arabera *zortziko handi* eta *zortziko txiki* motak bereizten dira).

en zortziko

es zortziko

fr zortziko

2 Zortzi konpaseko zenbait dantza-doinuren izen generikoa. Horrelakoen konpasa bitarra izan daiteke (ez du zertan zortziko erritmoaren ohiko 5/8 konpasa izan).

en zortziko

es zortziko

fr zortziko

554

zubi (4)

1 Konposizio baten bi pasarteren arteko trantsizioa egiteko erabiltzen den pasartea. Zenbaitetan, modulazio-funtzioa izaten du (esaterako, sonata-formaren lehen eta bigarren temen artekoa).

en bridge

es puente

fr pont

2 Jazzean, AABA egiturako konposizioen B atalari eman ohi zaion izena.

en bridge

es puente

fr pont

MUSIKAREN TEORIA

555

a capella (4)

Musika-obraren interpretazioari buruz, kantu hutsez, instrumenturik gabe, edo, instrumenturik bada, ahotsen parteak bikoiztuz.

en a cappella

es a capella

fr a capella

556

a tempo (4)

Hasierako tempora itzuli behar dela adierazteko erabiltzen den argibidea.

en a tempo

es a tempo

fr à la mesure; a tempo

557

accelerando (4)

Tempoa pixkanaka handitzeko argibidea (*accel.*).

en accelerando

es accelerando

fr accelerando

558

acciaccatura (4)

sin.apoiatura labur (4)

Apaindura-nota, nota nagusiaren aurretik oso azkar eta hari dagokion aldian zein lehenago hasita joz interpretatzen dena. Nota nagusira beste edozein notatatik hurbil daiteke, eta marratxo zehar bat duen kortxea txiki batez irudikatzen da (f).

en acciaccatura; short appoggiatura; short grace note

es acciaccatura; apoyatura breve; mordente de una nota

fr petit note non accentuée; petite note barrée

+ apaindura; apoiatura

559

adagietto (4)

Tempo geldoa, *adagio* baino arinxeagoa; hedaduraz, tempo horretan jotzen den konposizioa edo atala.

en adagietto

es adagietto

fr adagietto

560

adagio (4)

Tempo geldoa, *largo* eta *andanteren* artekoa; hedaduraz, tempo horretan jotzen den konposizioa edo atala.

en adagio

es adagio

fr adagio

+ tempo

afinazio

À intonazio

afinazio doi

À intonazio doi

afinazio pitagoriko

À intonazio pitagoriko

561

agogika (4)

Abiadura-aldaketarekin lotuta dagoen espresioaren alderdia.

en agogics

es agógica

fr agogique

+ dinamika; ñabardura agogiko

562

ahoa itxita (4)

Ahoa ireki gabe kantatu behar dela adierazteko erabiltzen den argibidea.

en humming; mouth closed

es boca cerrada

fr bouche fermée

ahots

Ā parte

563

ahots-joskera (4)

sin. ahots-mugimendu (3)

Polifonian eta kontrapuntuan, ahotsen mugimenduak elkarrekiko antolatzea, eta hori egiteko era. Irizpide nagusiak izaten dira ahotsen independentzia lortzea, eta mugimendu txikiak egitea.

en part writing; voice leading

es conducción armónica; conducción de voces

fr conduite des voix; marche des voix

ahots-mugimendu

Ā ahots-joskera

aitzinatze

Ā aurreratze

akonpainamendu

Ā laguntza

akonpainamendua egin

Ā lagundu

akonpainatu

Ā lagundu

564

akorde (4)

Harmonikoki konbinatutako nota batzuen multzoa. Eskuarki, akordea hiru notaz edo gehiagoz osatutakoari esaten zaio. Musika tonalean, akordeen oinarritzko egitura oinarri-nota baten gaineko hirudunetz (maiorrez edo mi-

norrez) osatua izaten da. Akordearen notak aldi berean jo daitezke, edo bata bestearen ondoren, halako ordenan (akorde arpegiatuan).

en chord

es acorde

fr accord

+ **akorde arpegiatu; koatrida; triada**

565

akorde alteratu (4)

Dagokion tonalitatekoak ez diren notak dituen akordea. Alterazio kromatikoak dira, tonuerdiko urratsez ebatzi ohi direnak. Nagusiak: akorde seidun napolitarra, bostun gehitukoa, bostun gutxitukoa eta seidun gehitukoa.

en altered chord

es acorde alterado

fr accord altéré

566

akorde arpegiatu (4)

Notak batera ez baizik bata bestearen ondoren jotzen diren akorde-mota. Notak jotzeko ordenak ez du zertan altueraren arabera ondoz ondokoa izan, eta akordea horizontalean hedaturik adierazten da, hau da, noten balio erreala adierazten da notazioan.

en broken chord

es acorde arpegiado

fr accord arpégé; accord brisé

567

akorde gehitu (4)

Adiera zabalean, bitarte gehitu bat duen akordea; eskuarki, bostun gehitua duen akorde maiorra. Esaterako, do-mi-sol[#] triada gehitua.

en augmented chord

es acorde aumentado

fr accord augmenté

+ **triada gehitu**

568

akorde gutxitu (4)

Hirudun minorra eta bostun gutxitua dituen akordea. Esaterako, triada gutxitua (mi-sol-si^b) edo zazpidun gutxituko akordea (mi-sol-si^b-re^b).

en diminished chord

es acorde disminuido

fr accord diminué

+ **triada gutxitu; zazpidun gutxituko akorde**

akorde inbertitu

Â **akorde irauli**

569

akorde irauli (4)

sin. akorde inbertitu (3)

Akordearen notak altueraren arabera antolatzeko erari dagokionez, behe-nean oinarri-nota ez duen akordea. Esaterako, do akorde maiorraren oinarriko antolaera do-mi-sol da. mi-sol-do eta sol-do-mi ere do akordearen antolaerak dira, baina iraulita edo inbertituta daude, eta akordearen inbertsioak direla esaten da. Lehena akorde seiduna da, eta bigarrena, sei-lauduna.

en inverted chord

es acorde invertido

fr accord renversé

+ **akorde seidun; akorde sei-laudun; inbertsio**

akorde koatriada

Â **koatriada**

570

akorde maior (4)

Hirudun maiorra eta bostun justua dituen akordea. Esaterako, do-mi-sol triada akorde maiorra da.

en major chord

es acorde mayor

fr accord majeur

+ **akorde minor; triada**

571

akorde minor (4)

Hirudun minorra eta bostun justua dituen akordea. Esaterako, do-mi^b-sol triada akorde minorra da.

en minor chord

es acorde menor

fr accord mineur

+ **akorde maior; triada**

572

akorde perfektu (4)

Oinarri-notaz, horren hirudunaz eta bostun justuaz eratua den akordea. Hiruduna maiorra edo minorra den, akorde perfektu maiorra edo minorra da; esaterako, do akorde perfektu maiorra (do-mi-sol) eta do akorde perfektu minorra (do-mi^b-sol).

en common chord

es acorde perfecto

fr accord parfait

+ **triada**

akorde perfektu maior

Â **triada maior**

akorde perfektu minor

Â **triada minor**

573

akorde seidun (4)

Seidun bitartea duen akordea. Mota asko daude. Arruntena triada maiorraren lehen inbertsioa da (mi-sol-do); inbertsioa adierazteko, 6 goi-indizea erabiltzen da.

en sixth chord

es acorde de sexta

fr accord de sixte

+ **seidun atxikiko akorde**

574

akorde seidun napolitar (4)

sin. seidun napolitar (4)

Subdominantearen gainean eratu ohi den akordea, hirudun minorra eta seidun minorra dituena (do tonalitatean, fa-la-re litzateke).

en Neapolitan sixth; Neapolitan sixth chord

es acorde de sexta napolitana; sexta napolitana

fr accord de sixte napolitaine; sixte napolitaine

575

akorde sei-laudun (4)

Triada maiorraren bigarren inbertsioa. Esaterako, do akordearen sol-do-mi inbertsioa. Inbertsioa adierazteko, 6 eta 4 goi-indizeak erabiltzen dira, bata bestearen gainean daudela.

en six-four chord

es acorde de sexta y cuarta

fr accord de sixte et quarte

akorde triada

Ä triada

576

akorde zazpidun (4)

Oinarri-notaren zazpiduna duen akordea. Esaterako, zazpidun minorreko akordea (sol-si-re-fa), V. graduan eratua denean, dominante-akorde zazpiduna esaten zaiona.

en seventh chord

es acorde de séptima

fr accord de septième

+ **dominante-akorde zazpidun; koatriada**

577

akorde zazpidun minor (4)

Oinarri-notaren zazpidun minorra duen akorde minorra. Esaterako, do-mi-sol-si.

en minor seventh chord

es acorde de séptima menor; acorde menor de séptima

fr accord de septième mineure

578

akorde-progresio (4)

sin. akorde-segida (4); progresio harmoniko (4)

Bi akorde edo gehiagoren segida koherentea; ondoz ondoko akordeen arteko lotura egiteko era.

en chord progression; progression

es encadenamiento de acordes; progresión; progresión armónica

fr enchaînement d'accords; enchaînement harmonique; progression harmonique

akorde-segida

Ä akorde-progresio

579

Alberti baxu (4)

Baxuan egiten den laguntza- edo akonpainamendu-mota, triadaren notak behekoa-goikoa-erdikoa-goikoa ereduaren arabera errepikatuz jotzen dena. XVIII. mendeko teklatu-musikan erabili da batez ere.

en Alberti bass

es bajo de Alberti

fr basse d'Alberti

alderantzikatze

Ä inbertsio

Alberti baxua
(Fernando Sor, op. 35, No. 13)

580

aldi (4)

Konpasaren zatietako bakoitza. Konpasean dagoen aldi-kopuruaren arabera, konpasa bikoia edo bitarra (esaterako, 2/4), hirukoa edo hirutarra (esaterako, 3/4) eta laukoa edo lautarra izan daiteke (esaterako, 4/4). Bestelako aldi-kopurua badu (5, 7, 11...), konbinazio-konpasa da. Aldi bakoitza zenbatetan zatitzen den, konpasa bakuna izan daiteke (biko zatiketa: 2/4, 3/2, 4/8), edo konposatua (hiruko zatiketa: 6/4, 9/8, 12/8).

- en** beat
- es** parte; tiempo
- fr** temps
- + **konpas**

581

aldi ahul (4)

Konpasaren aldi indartsuaren ondorengo aldietako bakoitza, azentu metrikoa ez duena.

- en** weak beat
- es** parte débil
- fr** temps faible
- + **aldi indartsu**

582

aldi indartsu (4)

Azentu metrikoa duen konpasaren aldia. Erritmo bitar eta hirutarretan, lehen aldia da. Orobat erritmo lautarretan, baina horrelakoetan hirugarren

parte bigarren mailako parte indartsutzat jo ohi da.

- en** downbeat; strong beat
- es** parte fuerte
- fr** temps fort
- + **aldi ahul**

583

allegretto (4)

Tempo arina, *allegro* baino arinxegoa; hedaduraz, tempo horretan jotzen den konposizioa edo atala.

- en** allegretto
- es** allegretto
- fr** allegretto

584

allegro (4)

Tempo arina, *andante* eta *vivacere*n artekoa; hedaduraz, tempo horretan jotzen den konposizioa edo atala.

- en** allegro
- es** allegro
- fr** allegro
- + **tempo**

585

alteratu (4)

Nota baten altuera alterazio batez aldatu.

- en** alter
- es** alterar
- fr** altérer

586

alterazio (4)

Notaren altuera aldatzen duen zeinua. Aldaketa tonuerdikoa izan daiteke (alterazio bakunetan) edo tonu batekoa (alterazio bikoitzetan). Alterazio bakunak bemola (♭), diesea edo sostenitua (♯) eta bekoadroa (♮) dira. Bekoadroak aurreko alterazioen eragina baliogabetzen du. Alterazio bikoitzak, berriz, bemol bikoitza (♭♭) eta diesea edo sostenitu bikoitza (♯♯).

es alteración

fr altération

+ **bekoadro; bemol; diesea**

alterazio akzidental

∩ **behin-behineko alterazio**

587

alterazio bakun (4)

Tonuerdiko aldaketa adierazten duen alterazioa. Bemola (♭) eta diesea edo sostenitua (♯) eta bekoadroa (♮) dira.

es alteración simple

fr altération simple

+ **alterazio bikoitz**

588

alterazio bikoitz (4)

Tonu bateko aldaketa adierazten duen alterazioa. Bemol bikoitza (♭♭) eta diesea edo sostenitu bikoitza (♯♯) dira.

en double accidental

es alteración doble

fr double altération

+ **alterazio bakun**

589

alterazio propio (4)

Armaduran zehazten den alterazioa, tonalitatearen baitakoa dena.

es alteración propia

fr altération constitutive

+ **behin-behineko alterazio**

590

altu (4)

1 sin.goi- (4)

Instrumentu edo ahots baten erregistroan, goialdeko soinuei esaten zaie; oro har, maiztasun handiko soinuei esaten zaie.

! Zenbaitetan, *goi-* erabil daiteke: *goi-erregistro*, *goi-notak...*

en high; treble

es agudo, -a

fr aigu

+ **baxu**

2 Lau ahotseko konposizio batean, goitik hasita bigarrena den ahots edo partea, sopranoaren eta tenorraren artekoa.

en alto

es alto

fr alto

591

altuera (4)

sin.soinu-altuera (4)

Soinu-uhinaren maiztasunarekin zuzenean lotutako ezaugarria. Uhinaren maiztasuna handitu ahala, soinua behe-erregistrotik goi-erregistroa igotzen da.

en pitch
es altura; altura del sonido
fr hauteur; hauteur du son; hauteur tonal
 + **maiztasun; soinu**

592

anakrusi (4)

Musika-esaldi baten hasierako aldi azentudunaren aurretik dagoen nota edo nota-multzo azentugabea.

en anacrusis; pickup; upbeat
es anacrusa; anacrusis
fr anacrouse

593

analisi (4)

sin. azterketa (4)

Musika-konposizioen ezaugarrien azterketa. Analisiaren aztergaiak eta horiek aztertzeko ikuspegiak askotari-koak izan daitezke (harmonia, melodia, eritmoa, forma eta egitura, instrumentazioa...; estiloen, garaiaren edo konpositorearen arabera...).

en analysis
es análisis
fr analyse

594

andante (4)

Tempo lasaia, *adagio* eta *allegro*ren artekoa; hedaduraz, tempo horretan jotzen den obra edo obraren zatia.

en andante
es andante
fr andante

595

andantino (4)

Tempo lasaia, *andante* baino arinxegoa dena; hedaduraz, tempo horretan jotzen den konposizioa edo atala.

en andantino
es andantino
fr andantino

596

antolaera (4)

Akorde baten notak edo konposizio baten ahotsak elkarrekiko antolatzeko moduetako bakoitza. Antolaeraren arabera, akordearen noten ordena aldatu egiten da.

en position
es posición
fr position
 + **antolaera ireki; antolaera itxi; inbertsio**

597

antolaera ireki (4)

Noten arteko distantzia izan litekeena baino handiagoa den antolaera-mota; akordeetan, behe- eta goi-notaren arteko bitartea (oinarri-nota kontuan hartu gabe) zortziduna baino handiagoa den antolaera-mota (hau da, goiko hiru ahotsen artean bostun edo seidun bitartek daude).

en open position
es posición abierta
fr position large; position ouverte
 + **antolaera itxi**

598

antolaera itxi (4)

Noten arteko distantzia ahal den txikiena den antolaera-mota; akordeetan, behe- eta goi-notaren arteko bitartea (oinarri-nota kontuan hartu gabe) zortziduna baino txikiagoa den antolaera-mota (hau da, goiko hiru ahotsen artean hirudun edo laudun bitartek daude).

! Eskuarki, baldintza hori goiko hiru ahotsen bakarririk ezarri ohi zaie, eta behe-notak edo baxuak askatasun handiagoa izaten du zortzidunetz aldatzeko, antolaera itxia izateari utzi gabe.

en close position
es posición cerrada
fr position fermée; position serrée
 + **antolaera ireki**

599

antzinako modu (4)

sin. eliza-modu (3)

Erdi Aroan, kantu gregorianoaren erreperitorioa sailkatzeko zenbait teoria-lanetan erabilitako terminoa. Moduen izenak antzinako grekoek erabilitako musika-sistematik hartu omen ziren, baina bi sistemen arteko ustezko lotura gero eta eztabaidatuagoa da, eta, gainera, interpretazio eta ulerkuntza desegokia tartean da (izen-nahasketa ekarri zuena). Modu bakoitzaren ezau-garriak dira amaiera-nota (*finalis*), nota osagaien arteko bitarte-erlazioak, eta hedadura (*ambitus*). Moduak bi tetrakordez osatutako unitatetzat analizatu ohi dira.

en ancient mode; church mode; ecclesiastical mode

es modo antiguo; modo eclesiástico

fr mode ancien; mode d'Église; mode ecclésiastique

+ **modu autentiko; modu plagal; tetrakorde**

600

apaindura (4)

1 Melodiaren (eta, gutxiagotan, harmoniaren) osagarri erabiltzen den baliabidea, eskuarki nota batez edo batzuez osatua, eta musika edertzeko asmoz erabiltzen dena.

en embellishment; grace; ornament; ornamentation

es adorno; ornamentación

fr agrément; ornementation

+ **apaindura-nota**

2 **Ã apaindura-nota**

601

apaindura-nota (4)

sin. apaindura (4)

Melodia bateko nota baten apaingarri den nota edo nota-multzoa.

en grace note; ornament

es adorno; nota de adorno

fr note d'ornement; ornement

+ **acciaccatura; apoiatura; gruppetto; mordente; trillo**

602

apoiatura (4)

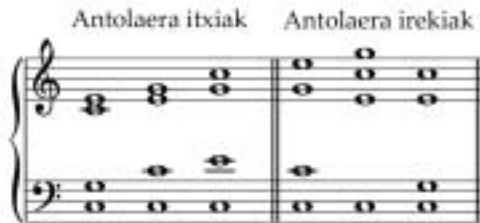
1 Nota nagusiarekin bitartea osatzen duen aurretiko apaindura-nota, behe-ranzkoa zein goranzkoa. Osatzen duen bitartea gradukoa (biduna) zein jauzi-erakoa izan daiteke (biduna baino handiagoa). Tentsio harmonikoa sortzea da haren funtzioa, eta beti konpasaren aldian gertatzen da, aurreratu gabe.

en appoggiatura; grace note; leaning note

es apoyatura

fr appoggiature; petit note

+ **acciaccatura; apaindura-nota**

Akordearen antolaeraren adibideak

2 Kontrapuntuan, konpasaren aldi indartsu batean gertatzen den nota arrotza, hurrengo aldi batean urraskako mugimenduz ebazten dena.

en appoggiatura

es apoyatura

fr appoggiature

+ **nota arrotz**

apoiatura labur

Ã acciaccatura

603

argibide (4)

sin. marka (3)

Konposizio, atal edo pasarte bat nola jo edo interpretatu behar den adierazteko erabiltzen den ikurra, laburdura, hitza edo esaldia. Noten altuera eta balioa zehazten dituzten notazio-baliabideen osagarriak dira. Musikaren hainbat alderdiri eragiten diote: tempo, neurria (konpasa), intentsitatea edo dinamika, artikulazioa, espresioa, instrumentua jotzeko argibide tekniko bereziak...

en direction; indication; mark; performance mark

es indicación

fr indication

604

armadura (4)

Pentagraman klabearen ondoan idazten diren bemol edo dieseen multzoa.

Eskuarki, armadurak konposizioaren edo pasartearen tonalitatea adierazten du. Armadura bakoitzak modu maior bat eta dagokion minor erlatibo adierazten ditu; esaterako, armaduran diese bat (fa diesea, hain zuzen) agertzeak adierazten du tonalitatea sol maiorra edo mi minorra izan daitekeela).

en key signature

es armadura

fr armature; armure

+ **alterazio propio**

605

armadura-aldaketa (4)

Pentagraman armadura berria agertzea, tonalitate-aldaketaren adierazgarri.

Aurretik barra bikoitza izaten du.

en change of key signature; key signature change

es cambio de armadura

fr changement d'armure

+ **modulazio**

606

arpeggio (4)

Akorde baten noten elkarren segidako interpretazioa, behetik gora zein goitik behera egina. Arpeggio-eran jo behar dela adierazteko, \updownarrow ikurra erabili ohi da akordearen aurretik.

en arpeggio
es arpeggio
fr arpège
 + **akorde**

607

artikulazio (4)

Interpretazioan, notari ekiteko eta hurrengo noten soinuekin lotzeko edo horietatik bereizteko moduetako bakoitza. Artikulazioaren funtsa dira notari ekiteko moduen kontrola eta noten arteko isilune txikiak kudeatzea (artikulazio-isiluneak), musika-esaldiak argitasuna izan dezan. Antzinako musikan, artikulazioa espresio-bide nagusietakoa zen.

en articulation
es articulación
fr articulation
 + **legato; staccato**

608

atonalismo (4)

sin. atonalitate (4)
 Atonaltasuna oinarri duen sistema, konposizio-teknika eta -estiloa; bereziki, Europan XX. mendearen lehen hamarkadan sortzen den musika-estiloa (Schoenberg, Webern, Berg...). Dodekafonismoa sortu aurrekoari (1906-1923) *atonalismo libre* deitu ohi zaio.

en atonality
es atonalidad; atonalismo
fr atonalisme; atonalité
 + **dodekafonismo**

atonalitate

- 1 Æ atonaltasun
- 2 Æ atonalismo

609

atonaltasun (4)

sin. atonalitate (4)

Harmonia klasikoko funtzio tonalak utzi eta eskala kromatikoko graduen autonomian oinarritzen den musikaren ezaugarria.

en atonality
es atonalidad; atonalismo
fr atonalisme; atonalité
 + **atonalismo**

610

atzekoz aurrerako (4)

Motibo edo serie bati buruz, jatorrizkoaren nota-ordena atzekoz aurrera berrantolatuz sortzen dena. Musika dodekafonikoan maiz erabiltzen da seriearen atzekoz aurrerako bihurketa.

en retrograde
es retrógrado, -a
fr rétrograde

611

atzeratze (4)

Akordea aldatzean ahots batean mantentzen den aurreko akordearen nota erabiltzea, une horretan disonantzia sortzen duena, hurrengo une batean akorde berriarekin kontsonantea den notara aldatu arte. Notaren ebazpena, beraz, atzeratu egiten da. Eskuarki, atzeratzen den nota konpasaren aldi indartsuan mantentzen da, eta urraskako mugimenduz ebazten da, maiz beherantz.

en retardation; suspension
es retardo
fr retard
 + **aurreratze; nota arrotz**

612

aurreeratze (4)

sin. aitzinatze (4)

Uneko harmoniarekiko disonantea den eta ondoren datorren akordearena den nota erabiltzea.

en anticipation

es anticipación

fr anticipation

+ **atzeratze; nota arrotz**

613

auzo-nota (4)

sin. nota osagarri (4)

Nota kontsonante baten ondoko graduan (ganean zein azpian) dagoen nota arrotza, nota kontsonantera itzuliz ebazten dena. Auzo-notak konbinatu egin daitezke (*auzo-nota bikoitzak*).

en auxiliary tone; neighboring tone; neighbour tone

es bordadura; floreo; nota auxiliar

fr broderie

+ **nota arrotz**

614

azentu (4)

I Musika-elementu bat nabarmentzea. Nabarmendua nota baten edo batzuen intentsitatea izan daiteke (azentu dinamikoa), haien iraupena edo haien altuera. Horrez gain, azentu metrikoa eta erritmikoa ere badaude. Lehena neurri edo konpasaren aldi indartsuan gertatzen da. Azentu erritmikoa, berriz, zenbait alderdiren emaitza da (azentu dinamikoa, artikulazioa, fraseatzea...), eta azentu metrikoarekin gatazka sor dezake (horrelakoetan, sinkopa sortzen dela esan ohi da).

en accent

es acento

fr accent

+ **artikulazio**

2 sin. azentu-marka (3)

Nota baten azentu dinamikoa adierazteko erabiltzen den ikurra. Notaren ganean jartzen da. Bi ikur nagusi daude: > eta ^. Oro har, esan ohi da bigarrenak intentsitate handiagoa eta ekite bizkorragoa adierazten dituela, baina konpositoreen praktika ez da beti horrelakoa.

en accent; accent mark

es acento; signo de acentuación

fr accent

+ **artikulazio**

615

azentu dinamiko (4)

sin. intentsitate-azentu (4)

en dynamic accent

es acento de intensidad; acento dinámico

fr accent d'intensité; accent

dynamique

616

azentu erritmiko (4)

en rhythmic accent

es acento rítmico

fr accent rythmique

617

azentu metriko (4)

en metrical accent

es acento métrico

fr accent métrique

618

azentuatzte (4)

sin. azentuazio (4)

Musika-elementu bat azentuz nabarmentzea.

en accentuation

es acentuación

fr accentuation

+ **azentu**

azentuazio

Ã **azentuatzte**

619

azentudun (4)

Azentuz nabarmenduta dagoen musika-elementua (esaterako, nota azentuduna).

- en** accented
- es** accentuado, -a
- fr** accentué, -ée
- + **azentu**

azentu-marka

Ã **azentu**

azpimarratu

Ã **tenuto**

azterketa

Ã **analisi**

620

bakarlari (4)

sin. solista (4)

Soloaren partea interpretatzen duen instrumentista edo kantaria.

! Zenbaitetan, *bakarreko* izena egitura ere erabili ohi da; esaterako, *bakarreko kantari*.

- en** soloist
- es** solista
- fr** soliste
- + **solo**

621

balio (4)

Noten edo isiluneen iraupen erlatiboa. Ohiko musika-notazioan, balioa adierazteko nota-irudi bakoitzak hurrengoaren balio bikoitza du (hau da, h = q + q). Balioak luzatzeko aukera dago, esaterako, puntua erabiliz (balioaren erdia gehitzen zaio), edo balio-ligatura erabiliz.

- en** value
- es** valor
- fr** valeur
- + **balio-ligatura; iraupen; puntu; tempo**

622

balio-ligatura (4)

sin. balio-lotura (4)

Altuera bereko bi nota-irudi lotzen dituen ligatura, bi nota-irudien balioak batzen dituena.

- en** tie
- es** arco; ligadura de prolongación; ligadura de unión
- fr** liaison de durée; liaison de prolongation; liaison de tenue
- + **espresio-ligatura; ligatura**

balio-lotura

Ã **balio-ligatura**

notak		isilunak
nota-irudia	balioakidetzak	isilun-irudia

noten eta isilunoen balioak

623

barra bikoitz (4)

Pentagrama goitik behera zeharkatzen duten bi barra paraleloak. Barra bikoitz arruntak armadura- edo konpas-aldaketa adierazteko erabiltzen dira, edo pasarte baten amaiera. Bigarren barra lodiagoa denean, konposizioaren edo

atal nagusi baten amaiera adierazten du.

en double bar; double barline

es doble barra

fr double barre

+ **konpas-barra**

624

bat-bateko irakurketa (4)

sin. errepentizazio (4)

Partitura lehen aldiz irakurri ahala jotzea edo kantatzea, aurretik ikasi edo prestatu gabe.

en sight-reading; sight-singing

es lectura a primera vista; repentización

fr déchiffrage; lecture à vue

625

baxu (4)

1 sin. behe- (3)

Instrumentu edo ahots baten erregistroan, behealdeko soinuei esaten zaie; oro har, maiztasun txikiko soinuei esaten zaie.

! Zenbaitetan, *behe-* erabil daiteke: *behe-erregistro*, *behe-notak*...

en bass; low

es grave

fr grave

+ **altu**

2 Ahots anitzeko konposizio batean, goitik hasita azkena den ahots edo parte, erregistro beherenekoa.

en bass

es bajo

fr basse

3 Akorde baten beheko nota.

en bass

es bajo

fr basse

+ **oinarri-nota**

626

baxu ibiltari (4)

sin. walking bass (4)

Baxuan egiten den laguntza- edo akonpainamendu-mota, oro har balio bereko notez osatua (esaterako, beltzez), eta nagusiki urraskako mugimenduz gartzen dena. Terminoa jazzean erabiltzen den baxu-mota adierazteko erabiltzen da.

en walking bass

es bajo caminante

fr walking bass

627

baxu jarraitu (4)

sin. continuo (4)

Konposizio baten etengabeko baxu instrumentala, gehienetan zifratua eta instrumentu polifonikoak (klabezinak, organoak, lauteak...) edo monodikoak (biolontxelok, kontrabaxuak, fagotak...) jotzen duena (XVI-XVIII. m.) *Continuo* ere esaten zaio, eta askotan *baxu zifratu*ren sinonimoa da.

en basso continuo; continuo; thoroughbass

es bajo continuo; continuo, -a

fr basse continue; continuo

+ **baxu zifratu**

628

baxu ostinato (4)

Baxuan egiten den ostinatoa, eskuarki motibo melodiko-erritmiko laburra izaten dena.

en ground; ground bass

es bajo ostinato

fr basse contrainte; basse obstinée

+ **ostinato**

629

baxu zifratu (4)

Akordeak adierazteko sistema, akordearen beheko notaz eta gainean horri erantsi behar zaizkion notak adierazten dituzten zenbaki batzuez osatua. XVII-XVIII. mendeetan erabili zen batez ere.

en figured bass

es bajo cifrado

fr basse chiffrée

+ **baxu jarraitu**

behe-

Ã **baxu**

630

beheko zortzidunean (4)

Pasarte bat idatzita dagoen baino zortzidun bat behe-rago jo behar dela adierazteko argibidea. Pentagramaren behealdean jartzen da (Ã edo V).

en ottava bassa

es octava baja

fr octave inférieure

631

beheranzko bitarte (4)

Bigarren nota edo soinua lehena baino baxuagoa den bitarte melodikoa.

en descending interval

es intervalo descendente

fr intervalle descendant

+ **goranzko bitarte**

632

behin-behineko alterazio (4)

sin. alterazio akzidental (3)

Armaturan ez baizik dagokion nota-irudiaren aurretik jartzen den alterazioa. Aski praktika zabaldua da behin-behineko alterazioek konpas barruko balioa izatea (hurrengo konpasean, armaturan zehaztutako alterazioek balio dute berriz), baina praktika hori ez da orokorra, ez garai guztietan, ez estilo guztietan.

en accidental

es alteración accidental

fr altération accidentelle

+ **alterazio propio**

633

bekoadro (4)

Aurretik diese edo bemol batez aldatu den nota batek altuera naturala hartzen duela adierazteko erabiltzen den zeinua (♭).

en natural

es becuadro

fr bécarre

+ **bemol; diese**

634

beltz (4)

Zuriaren erdia (edo kortxearen bikoitza) balio duen nota-irudia (q).

en crotchet; quarter note

es negra

fr noire

635

beltzeko isilune (4)

Beltz baten balioa duen isilunea (î).

en crotchet rest; quarter rest

es silencio de negra

fr soupir

+ **isilune**

636

bemol (4)

1 Tonu-erdiko beheranzko altuera-aldaketa adierazten duen zeinua (♭).

en flat

es bemol

fr bémol

+ **alterazio; diese**

2 Berez duen soinu naturala baino tonuerdi bat behe-rago dagoen nota (esaterako, re bemola, la bemola...).

en flat

es bemol

fr bémol

+ **diese**

637

bemol bikoitz (4)

1 Beheranzko tonu bateko altuera-al-daketa adierazten duen zeinua (°).

- en** double flat
- es** doble bemol
- fr** double bémol

2 Berez duen soinu naturala baino tonu bat beherago dagoen nota.

- en** double flat
- es** doble bemol
- fr** double bémol

638

bidun (4)

sin. bidun bitarte (4)

Eskala diatonikoaren ondoz ondoko bi notaren arteko bitarte. Bitarte tonu osokoa bada *bidun maiorra* da (do-re), eta tonuerdikoa bada, *bidun minorra* (do-re°).

- en** second; step
- es** intervalo de segunda; segunda
- fr** seconde
- + **bitarte maior; bitarte minor**

bidun bitarte

Ã **bidun**

639

bigarren lerroko do klabe (4)

Do nota (do₃) pentagramaren bigarren lerroan kokatzen duen klabe-mota.

- en** mezzo-soprano clef
- es** clave de do en segunda línea
- fr** clé d'ut deuxième ligne; clef d'ut deuxième ligne
- + **do klabe**

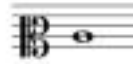
640

biko konpas (4)

sin. konpas bitar (4)

Bi aldi dituen konpas-mota. Lehen aldia indartsua da, eta bigarrena, ahula. Konpas-adierazlearen goiko zenbakia 2

edo 6 da, konpas bakuna edo konposatua den. Esaterako, 2/2, 2/4, 2/8 edo 6/4 eta 6/8.

Bigarren lerroko do klabea (do₃)

- en** duple meter; duple time
- es** compás binario
- fr** mesure à deux temps; mesure binaire
- + **konpas bakun; konpas konposatu**

641

bikoiztu (4)

1 Ahots edo instrumentu baten parte bera kantatu edo jo, unisonoan zein zortzidun bateko edo batzuetako distantzian.

- en** double
- es** doblar
- fr** doubler

2 Pasarte baten tempoa bi aldiz arinagoa egin.

- en** double
- es** doblar
- fr** doubler

642

bikotxo (4)

Bi notaz osatutako balio bereziko multzoa, balio bereko hiru notaren baliokidea dena. Esaterako, 6/8 konpas batean, kortxea-bikotxoak aldi oso baten balioa du, hau da, hiru kortxearen balioa. Noten gaineko 2 zenbakiaz adierazten da.

- en** duplet
- es** dosillo
- fr** duolet

bikotxo

643

biribil (4)

Gaur egun erabiltzen den balio handie-
neko nota-irudia, bi zurien (edo lau
beltzen) balioa duena (^W).

en semibreve; whole note

es redonda

fr ronde

644

biribileko isilune (4)

Biribil baten balioa duen isilunea (.).

en semibreve rest; whole rest

es silencio de redonda

fr pause

+ **isilune**

645

bitarte (4)

Bi soinu edo notaren arteko altuera-tar-
tea. Delako tartea izendatzeko, har-
tzen dituen noten kopurua hartzen da
lehenik kontuan (direlako bi notak
barne hartuta); horretara, bitartea bidu-
na, hiruduna, lauduna, bostuna, seidu-
na, zazpiduna, zortziduna eta abar izan
daiteke. Horietako bakoitzaren barnean
ere, bitarteak tonu- eta tonuerdi-kopu-
ruaren arabera bereizten dira (esatera-
ko, *gebitu*, *maior*, *justu*, *minor*, *gutxi-
tu*...). Elkarren segidan dauden bi
soinuren artekoari *bitarte melodiko*
deritzo, eta aldebereko bi soinuren
artekoari, *bitarte harmoniko*.

en interval

es intervalo

fr intervalle

646

bitarte bakun (4)

sin. bitarte simple (4)

Zortziduna edo hori baino txikiagoa
den bitartea.

en simple interval

es intervalo simple

fr intervalle simple

+ **bitarte konposatu**

647

bitarte disonante (4)

Sistema tonalean, disonantziatzen har-
tzen den bitartea, beste bitarte batera
aldatzea eskatzen duena.

en dissonant interval

es intervalo disonante

fr intervalle dissonant

+ **disonantzia; kontsonantzia**

bitarte doi

Â **bitarte justu**

648

bitarte gehitu (4)

Bitarte justuak edo bitarte maiorrak
baino tonuerdi bat gehiago duen bitar-
tea. Esaterako, bidun gehitua (do-re[#]),
laudun gehitua (do-fa[#]) edo bostun
gehitua (do-sol[#]).

en augmented interval

es intervalo aumentado

fr intervalle augmenté

+ **bitarte gutxitu; bitarte
justu**

Bitarte-izen generikoak

Bitarteen taula

	Gutxitua	Minorra	Majorra	Justua	Gehitua
Unisonoa				↔ ↔	
Biduna (2duna)	↔	↔	↔	↔	↔
Hiruduna (3duna)	↔	↔	↔	↔	↔
Lauduna (4duna)	↔	↔	↔	↔	↔
Bostuna (5duna)	↔	↔	↔	↔	↔
Seiduna (6duna)	↔	↔	↔	↔	↔
Zazpiduna (7duna)	↔	↔	↔	↔	↔
Zortziduna (8duna)	↔	↔	↔	↔	↔

649

bitarte gutxitu (4)

Bitarte justuak edo bitarte minorrak baino tonuerdi bat gutxiago duen bitartea. Esaterako, bostun gutxitua (do-sol^b).

en diminished interval

es intervalo disminuido

fr intervalle diminué

+ **bitarte gehitu; bitarte justu; bitarte minor**

650

bitarte harmoniko (4)

Aldi berean jotzen diren bi notaren arteko bitartea.

en harmonic interval

es intervalo armónico

fr intervalle harmonique

+ **bitarte melodiko**

651

bitarte justu (4)

sin. bitarte doi (4)

Eskala diatonikoan, oinarri-notaren eta laudunaren, bostunaren zein zortzidunaren artean sortzen diren bitarteei esaten zaie. Laudun justuak 2 tonu eta tonuerdia ditu; bostun justuak, 3 tonu eta tonuerdia eta zortzidunak 5 tonu eta 2 tonuerdi. Unisonoa bitarte justuzat hartu ohi da.

en perfect interval

es intervalo justo

fr intervalle juste

+ **bitarte gehitu; bitarte gutxitu**

652

bitarte konposatu (4)

Zortziduna baino handiagoa den bitartea; adibidez, bederatziduna, hamaikaduna, hamahiruduna...

en compound interval
es intervalo compuesto
fr intervalle composé

653

bitarte kontsonante (4)

Sistema tonalean, kontsonantziatzat hartzen den bitartea, beste bitarte batera aldatzea eskatzen ez duena.

en consonant interval
es intervalo consonante
fr intervalle consonant
+ **kontsonantzia**

654

bitarte maior (4)

Eskala maior diatonikoan, oinarri-notaren eta bidunaren, hirudunaren, seidunaren eta zazpidunaren artean sortzen diren bitarteei esaten zaie. Bidun maiorrak tonu bat du, hirudun maiorrak 2 tonu, seidun maiorrak 4 tonu eta tonuerdia, eta zazpidun maiorrak 5 tonu eta tonuerdia.

en major interval
es intervalo mayor
fr intervalle majeur
+ **bitarte minor**

655

bitarte melodiko (4)

Elkarren segidan jotzen diren bi nota-ren arteko bitartea.

en melodic interval
es intervalo melódico
fr intervalle mélodique
+ **bitarte harmoniko**

656

bitarte minor (4)

Bitarte maiorra baino tonuerdi bat txikiagoa den bitartea. Horretara, bidun minorrak tonuerdia du, hirudun minorrak tonu eta tonuerdia, seidun minorrak 3 tonu eta 2 tonuerdi, eta zazpidun minorrak 4 tonu eta 2 tonuerdi.

en minor interval
es intervalo menor
fr intervalle mineur
+ **bitarte maior**

bitarte simple

Â **bitarte bakun**

657

bitonalitate (4)

Konposizio edo pasarte batean, aldi berean bi tonalitate erabiltzea. Politonalitate-mota arruntena da.

en bitonality
es bitonalidad
fr bitonalité
+ **politonalitate**

658

blue nota (4)

Tonalitate maior baten hiruduna, bostuna edota zazpiduna tonuerdi inguru beheratzea. Blues estiloaren ezaugarri nagusietakoa da (jazzean eta rock-and-rollean ere erabiltzen da).

en bent pitch; blue note
es nota blue; nota blues
fr blue note
+ **blues; blues-eskala**

659

blues-eskala (4)

sin. blues-gama (4)

Blue notak dituen eskala; batik bat, tonikaz, laudunaz eta bostunaz gain, hirudun eta zazpidun minorrak dituen eta bostun gutxitua ere izaten duen

eskala (do-mi^b-fa-sol^b-sol-si^b). Ohiko notez gain blue notak dituen eskala maiorra ere izan daiteke (batez ere, modu mixolidioa).

en blues scale
es escala de blues
fr gamme blues
 + **blue nota; blues**

blues-gama

Ã **blues-eskala**

660

bokalizazio (4)

Hitzak edo noten izena esan gabe, bokal bat edo batzuk ahoskatuz kantatzea.

en vocalisation; vocalization
es vocalización
fr vocalise

661

bostekotxo (4)

Bost notaz osatutako balio bereziko multzoa. Zatiketa bitarreko konpasetan, balio bereko lau notaren baliokidea da, eta, zatiketa hirutarrekoetan, balio bereko sei notaren baliokidea.

en quintuplet
es quintillo
fr quintolet

662

bostun (4)

sin. bostun bitarte (4)
 Eskala diatonikoaren ondoz ondoko bost notaren arteko bitartea. Bitartea hiru tonu eta erdikoa bada, *bostun justua* da (do-sol).

en fifth
es intervalo de quinta; quinta
fr quinte

+ **bitarte justu**

bostun bitarte

Ã **bostun**

663

bostun gehituko akorde (4)

Oinarri-notaren bostun gehitua duen akordea. Esaterako, do akorde edo triada gehitua: do-mi-sol[#].

en augmented fifth chord
es acorde de quinta aumentada
fr accord de quinte augmentée

664

bostun paraleloak (4)

Ahotsen mugimenduan, ahotsen artean gertatzen diren ondoz ondoko bi bostun justuak. Mugimendu paraleloaren kasu bat da.

en consecutive fifths; parallel fifths
es quintas paralelas
fr quintes parallèles
 + **mugimendu paralelo; zortzidun paraleloak**

bostunen ziklo

Ã **bostunen zirkulu**

665

bostunen zirkulu (4)

sin. bostunen ziklo (4)
 Bostun bitartez berezitatez kateatuz osatzen den 12 urratseko zirkulua, 12. urratsaren ondoren hasierako tonikara itzultzen dena. Zirkuluan eskuinetarantz mugitzean, goranzko bostun bitartek gertatzen dira; ezkerretarantz, beherazkoak. Do-n hasita, hau da bostunen eskuinetarako zirkulua: do-sol[#]-re^b-la-mi-si[#]-fa[#]-do[#]-sol[#](la^b)-re[#](mi^b)-la[#](si)-fa-do.

en circle of fifths
es círculo de quintas
fr cycle des quintes

666

cluster (4)

Tonuerdiz bereizita dauden eta batera jotzen diren zenbait notaz osatutako multzoa.

en cluster; note cluster; tone cluster
es cluster
fr cluster

667

concertino (4)

Orkestra sinfoniko bateko lehen biolina.

en concertmaster; leader
es concertino
fr chef d'attaque; chef de pupitre
 + **biolin; orkestra sinfoniko**

continuo

Ã **baxu jarraitu**

668

crescendo (4)

Soinuaren intentsitatea pixkanaka handitzeko argibidea (*cresc.*). < ikurrak ere adierazten da (ikurraren luzera dagokion nota-multzora hedaturik).

en crescendo
es crescendo
fr crescendo
 + **diminuendo**

669

da capo (4)

Konposizio edo atal bat hasieratik berriz jo behar dela adierazteko erabiltzen den argibidea (D). Eskuarki, *al Fine* edo *al Coda* adierazpenez osatzen da, hurrenez hurren, hasieratik amaieraraino edo hasieratik kodaren ikurre-raino eta hortik amaieraraino jo behar dela adierazteko.

en da capo
es da capo
fr da capo

desafinatu

Ã **tonua galdu**

670

dezibel (4)

Soinu-maila edo -indarra adierazteko erabiltzen den unitatea. Berez, magnitude baten bi balioen erlazioa eskala logaritmikoan neurtzeko unitatea da. Soinu-mailaren kasuan, soinuaren zenbait magnitude fisiko erabil daitezke konparazio hori egiteko (presio akustikoa, potentzia akustikoa eta soinu-intentsitatea). Hiruetan ere, entzumetatariari dagokion balioa erabiltzen da konparazioaren erreferentziatzat.

en decibel
es decibel; decibelio
fr décibel
 + **intentsitate**

671

diapasoi (4)

Ahotsa eta musika-instrumentuak tonuan jartzeko erabiltzen den erreferentzia-nota. *La* nota hartu ohi da erreferentziatzat, eta garaia, herrialdearen eta instrumentuaren arabera, asko aldatu izan da erreferentzia-maiztasunaren balio zehatza. Gaur egun, 440 eta 442 Hz da estandarrena (lehen aipatu ohi da estandar orokortzat, baina Europako herrialde batzuetako orkestratan 442 Hz da erabiliena).

en concert pitch; diapason
es diapasón
fr diapason

672

diatoniko (4)

Tonu eta tonuerditan antolatua dagoena (*sistema, eskala...*), *kromatikori* kontrajarria.

en diatonic
es diatónico, -a
fr diatonique

+ **eskala diatoniko; instrumentu diatoniko; kromatiko**

673

diese (4)

2 sin. sostenitu (3)

Goranzko tonu-erdiko altuera-aldaketa adierazten duen zeinua (♯).

en sharp

es sostenido

fr dièse

+ **alterazio; bemol**

2 sin. sostenitu (3)

Berez duen soinu naturala baino tonuerdi bat gorago dagoen nota (esaterako, re diesea, fa diesea...).

en sharp

es sostenido

fr dièse

+ **bemol**

674

diese bikoitz (4)

1 sin. sostenitu bikoitz (3)

Goranzko tonu bateko altuera-aldaketa adierazten duen zeinua (♯).

en double sharp

es doble sostenido

fr double dièse

2 sin. sostenitu bikoitz (3)

Berez duen soinu naturala baino tonu bat gorago dagoen nota.

en double sharp

es doble sostenido

fr double dièse

675

diktaketa (4)

sin. diktatu (4)

Musika-pasarte bat entzute hutsez idaztean datzan ariketa. Ariketaren helburua melodia, erritmoa zein harmonia atzematea eta idaztea izan daiteke (horren arabera, *diktaketa melodiko*,

diktaketa erritmiko edo *diktaketa harmoniko* terminoak erabiltzen dira).

en dictation; musical dictation

es dictado; dictado musical

fr dictée; dictée musicale

diktatu

Ã **diktaketa**

676

diminuendo (4)

Soinuaren intentsitatea pixkanaka ahultzeko argibidea (*dim.*, *dimin.*). > ikurraz ere adierazten da (ikurraren luzera dagokion nota-multzora hedaturik).

en diminuendo

es diminuendo

fr diminuendo

+ **crescendo**

677

dinamika (4)

Soinu-intentsitatearekin eta horren aldaketarekin lotuta dagoen espresioaren alderdia.

en dynamics

es dinámica

fr dynamique

+ **agogika; ñabardura dinamiko**

dinamika-argibide

Ã **ñabardura dinamiko**

diskordante

Ã **disonante**

678

disonante (4)

sin. diskordante (4)

Disonantzia sortzen duena (*bitartea*, *akordea...*).

en discordant; dissonant

es discordante; disonante

fr discordant, -ante; dissonant, -ante

+ **disonantzia; kontsonantzia**

679

disonantzia (4)

Kontsonantziarik eza, aldi bereko soinu-
nuen egonkortasunik edo kidedasunik
eza; horrelako soinu-multzoa.

en dissonance

es disonancia

fr dissonance

+ **kontsonantzia**

680

ditonu (4)

Intonazio-sistema pitagorikoko hiru-
dun maiorra, sistema horretako bi tonu
handiz osatua (9:8 + 9:8=81:64).

en ditone

es ditono

fr diton

+ **intonazio pitagoriko;**
tritonu

681

do (4)

Nota-izena, solmisazio-sistemako lehe-
na.

! Jatorriz, *ut* zuen izena, eta horrela
erabiltzen da oraindik hizkuntza ba-
tzuetan.

en C

es do

fr do; ut

+ **solmisazio**

682

do klabe (4)

Do notaren (do₃-ren) pentagramako
kokalekua zehazten duen klabea (B).
Zeinuaren erdialdeko sartuneak adie-
razten du do notaren kokalekua. Do
klabea pentagramaren lau lerrotan koka
daiteke (1., 2., 3. eta 4. lerroetan).

en C clef; C-clef

es clave de do

fr clé d'ut; clef d'ut

+ **klabe**

683

dodekafoniko (4)

Dodekafonismoaren araberakoa edo
horri dagokiona. Esaterako, serie dode-
kafonikoa, musika dodekafonikoa...

en dodecaphonic; twelve-tone

es dodecafónico, -a

fr dodécaphonique

684

dominante (4)

Eskala diatonikoaren bosgarren gradua,
tonikarekiko bostun justua osatzen
duena.

en dominant

es dominante

fr dominante

+ **eskala diatoniko; gradu;**
tonika

685

dominante-akorde (4)

Eskalaren bosgarren graduaren gainean
eratutako akordea. Esaterako, do tonalitatean,
dominante-akordea sol akordea da (sol-si-re). Dominante-akordeak
garrantzi handia du musika tonalean,
tonikara daraman akordea izaten dela-
ko (tonalitatearen sentsiblea du, toni-
kara gehien jotzen duen soinua).

en dominant chord

es acorde de dominante

fr accord de dominante

686

dominante-akorde zazpidun (4)

Eskalaren bosgarren graduaren gainean
eratutako zazpidun minorreko akordea.
Adibidez, do tonalitatean, dominante-
akorde zazpiduna sol-en gainean eratua
da, eta sol-si-re-fa da. Akorde honek
garrantzi handia du musika tonalean.
Tritonua du (si-fa) eta bitarte horren
tentsioa askatu beharrean oinarritua da,
hein handian, akordeak tonikara bide-

ratzeko duen joera (si-fa bitarteak do-mi bitartera eraman ohi du).

en dominant seventh chord
es acorde de séptima dominante
fr accord de septième de dominante
 + **akorde zazpidun; tritonu**

687

ebatzi (4)

sin. erresolbitu (3)

Disonantzia batetik kontsonantzia batera iragan. Esaterako, sol dominante-akorde zazpidunaren fa-si disonantziatik mi-do bitarte kontsonanterara iragaita.

en resolve
es resolver
fr résoudre

688

ebazte (4)

sin. erresoluzio (4)

Bitarte edo akorde batetik beste baterako mugimendua, tentsio melodikoa edo harmonikoa nolabait lasaitzen duena.

en resolution
es resolución
fr résolution

689

egokitzapen (4)

Musika-konposizio bat jatorrizkoa ez bezalako genero edo testuinguru batean interpretatzeko aldatzea. Egokitzapenak jatorrizkoaren pasarteak aldatu edo kendu egin ditzake, testura alda dezake, eta, eskuarki, transkripzioa edota transposizioa ekarri ohi ditu berekin.

en adaptation
es adaptación
fr adaptation
 + **moldaketa; transkripzio; transposizio**

690

ekite (4)

Instrumentuz edo ahotsez sortzen den soinuaren hasiera.

en attack
es ataque
fr attaque
 + **artikulazio; azentu**

eliza-modu

Ä **antzinako modu**

691

enarmoniko (4)

Soinu bera adierazten duten nota desberdinetako bakoitza. Tenperamentu berdineko sisteman soilik gertatzen dira enarmonikoak; esaterako, *fa dieseak* eta *sol bemolak* maiztasun bereko soinua adierazten dute.

en enharmonic
es enarmónico
fr enharmonique
 + **tenperamentu berdin**

692

entzumen absolutu (4)

Soinu baten altuera (dagokion nota) entzute hutsez zein den jakiteko gaitasuna, aurretik erreferentzia-nota entzun gabe.

en absolute pitch; perfect pitch
es oído absoluto
fr oreille absolue
 + **entzumen erlatibo**

693

entzumen erlatibo (4)

Noten arteko bitarteak zein diren jakiteko gaitasuna, banako noten altuera absolutua jakiteko gaitasunik gabe ere.

en relative pitch
es oído relativo
fr oreille relative
 + **entzumen erlatibo**

694

erdikadentzia (4)

Dominante-akordean amaitzen den kadentzia.

en half cadence; half close cadence; imperfect cadence

es cadencia imperfecta; cadencia incompleta; semicadencia

fr demi-cadence

IV V IV
Erdikadentzia

695

erdiko do (4)

Sol eta fa klabeen arteko lerro gehigarrian idatzitako do nota (do₃).

Pianoaren teklatuaren erdian izaten da.

en middle C

es do central

fr do de la serrure; do du milieu; do serrure

Erdiko do nota (do₃)

696

erregistro (4)

Instrumentu, ahots edo konposizio baten hedadura bereizten diren altuera-multzoetako bakoitza. Erregistro bakoitzean, soinuak ezaugarri homogeneoak izaten ditu. Eskuarki, hiru bereizten dira: behe-erregistroa (edo

erregistro baxua), ertaina eta goi-erregistroa (edo erregistro altua).

en register

es registro

fr registre

+ **hedadura; tesitura**

errepentizazio

Â bat-bateko irakurketa

697

errepikapen (4)

Konposizio bateko pasarte bat berriz jotzea. Errepikatu beharreko pasartearen zein den zehazteko, zenbait baliabide erabiltzen dira musika-notazioan; esaterako, konpasa errepikatze-ikurra (O), atalaren errepikapen-zeinua eta bidaltze-oharren modukoak, hala nola D (*da capo*) al Coda/Fine eta C (*dal segno*) al Coda/Fine.

en repeat

es repetición

fr répétition; reprise

+ **errepikapen-zeinu**

698

errepikapen-zeinu (4)

Atal edo pasarte bat berriz jo behar dela adierazteko erabiltzen den zeinua edo zeinu-multzoa. Pasartearen hasiera eta bukaera bina barra bikoitzez mugatzen dira, eta hasierakoaren ondoren bi puntu eta bukaerakoaren aurretik beste bi idazten dira (J, J). Errepikatzen den pasartearen bigarren joaldian amaiera aldatzen bada, 1. (*prima volta*) eta 2. (*seconda volta*) adierazleak erabiltzen dira bi amaierak bereizteko.

en repeat sign

es signo de repetición

fr signe de répétition; signe de reprise

+ **barra bikoitz; errepikapen**

erresolbitu
 Æ ebatzi

erresoluzio
 Æ ebazte

699

erritmo (4)
 Soinuek denboran agertzen duten ordenazioa eta proportzioa, elementu azentudunak eta azentugabeak gertatzen diren sekuentziaren arabera dena (elementuon iraupena zein ereden). Erritmoa musikaren hiru alderdi nagusietako bat da, melodiarekin eta harmoniarekin batera.

en rhythm
es ritmo
fr rythme
 + **konpas**

700

erritmo anakrusiko (4)
 Konpasaren lehen aldi indartsuaren aurretik hasten den erritmoa.

es ritmo anacrúsico
fr rythme anacrousiqne
 + **erritmo azefalo; erritmo tetiko**

701

erritmo azefalo (4)
 Konpasaren lehen aldi indartsuaren ondoren hasten den erritmoa.

es ritmo acéfalo
fr rythme acéphale
 + **erritmo anakrusiko; erritmo tetiko**

702

erritmo sinkopatu (4)

Sinkopak dituen erritmoa.

en syncopated rhythm
es ritmo sincopado
fr rythme syncopé
 + **sinkopa**

703

erritmo tetiko (4)

Konpasaren lehen aldi indartsuarekin batera hasten den erritmoa.

es ritmo tético
fr rythme thétique
 + **erritmo anakrusiko; erritmo azefalo**

esaldi

Æ frase

esaldi-ligatura

Æ frase-ligatura

esaldi-lotura

Æ frase-ligatura

704

eskala (4)

sin. gama (4)

Eredu baten arabera antolatutako nota-segida. Eredua noten arteko bitarteen sekuentzia bera da (tonu-tonuerdi segida). Eskuarki, zortzidun baten barnean zehazten da eskala, eta goranzko zein beheranzko ordenan deskribatzen da.

en scale
es escala; gama
fr gamme
 + **modu**

705

eskala diatoniko (4)

sin. gama diatoniko (4)

Zazpi notako eskala, noten artean bost tonu oso eta bi tonuerdi dituena, hainbat eratarata banatuta. Eskala diatoniko nagusiak eskala maiorra eta minorrak dira.

en diatonic scale

es escala diatónica; gama diatónica

fr gamme diatonique

+ **eskala maior; eskala minor**

eskala gutxitu

Ã **eskala oktattoniko**

706

eskala hexatono (4)

sin. gama hexatono (4)

Sei notaz osatua den eskala. Arruntenak tonu osoko eskala eta blues-eskala dira.

en hexatonic scale

es escala hexátona

fr gamme hexatone

+ **blues-eskala; tonu osoko eskala**

707

eskala kromatiko (4)

sin. gama kromatiko (4)

Hamabi notako eskala, noten artean tonuerdi bana duena.

en chromatic scale

es escala cromática; gama cromática

fr gamme chromatique

708

eskala maior (4)

sin. gama maior (4)

Tonuerdiak III-IV. graduen artean eta VII-VIII. graduen artean dituen eskala diatonikoa.

en major scale

es escala mayor

fr gamme majeure

+ **eskala minor**

Eskala maior diatonikoa

709

eskala minor (4)

sin. gama minor (4)

II-III. graduen artean tonuerdia duen eskala. Eskala minor motak daude, gainerako graduen artean dauden bitarteen arabera. Nagusiak eskala minor naturala, minor melodikoa eta minor harmonikoa dira.

en minor scale

es escala menor

fr gamme mineure

+ **eskala maior**

710

eskala minor harmonikoa (4)

sin. gama minor harmonikoa (4)

Eskala minor naturalaren VII. gradua tonuerdi bat goratuz eratzen den eskala minorra. Horren arrazoia izan da eskala naturalak ez duen sentisibleria lortzea; horren ondorioz, tonu eta erdiko tartea sortzen da VI-VII. graduen artean. Harmonian erabiltzen da batez ere, eta hortik datorkio izena.

en harmonic minor scale

es escala menor armónica

fr gamme mineure harmonique

Eskala minor harmonikoa

711

eskala minor melodikoa (4)

sin. gama minor melodikoa (4)

Goranzkoan eskala minor naturalaren VI. eta VII. graduak tonuerdiz goratuak dituen eskala minorra.

! Eskala minor melodikoa goranzkoa da, eta, beheranzko pasarteetan, minor naturala erabiltzen da.

- en** melodic minor scale
- es** escala menor melódica
- fr** gamme mineure mélodique

Eskala minor melodikoa

712

eskala minor natural (4)

sin. gama minor natural (4)
V-VI. graduen artean tonuerdia duen eta VII-VIII. graduen artean tonu osoa duen eskala minorra. Tonalitate maiorren VI. graduan (hau da, tonalitate erlatiboan) hasten den eskala da, modu eoliarraren baliokidea.

- en** natural minor scale
- es** escala menor natural
- fr** gamme mineure naturelle
- + **modu eoliar**

Eskala minor naturala

713

eskala misto (4)

sin. gama misto (4)
Eskala maiorren eta minorren tetrakorde banaz osatutako eskala. Eskala mistoa maiorra edo minorra izan daiteke, lehen tetrakordea eskala maior edo minor batetik hartu den. Bi eskala maior misto daude, bata bigarren tetrakordetzat eskala minor harmonikoarena duena, eta bestea, minor melodikoa-rena. Eskala misto minor bakarra dago, minor melodikoa bera dena.

- es** escala mixta
- fr** gamme mixte
- + **eskala maior; eskala minor; tetrakorde**

714

eskala oktagoniko (4)

sin. eskala gutxitu (4); gama gutxitu (4); gama oktagoniko (4)
Tonuak eta tonuerdiak txandakaturaz osatutako eskala. Eskala simetrikoa da, eta tonu-tonuerdi segidaz edo tonuerdi-tonu segidaz osatua izan daiteke.

! Berez, zortzi notako edozein eskala da eskala oktagonikoa, baina horietatik eskala gutxitua da arruntena, batzuetan bi terminoak sinonimotzat erabiltzeraino. *Eskala gutxitu* terminoa jazzean erabiltzen da, eta zazpidun gutxituko akordearekin erlazionatuta dago.

- en** diminished scale; octatonic scale
- es** escala disminuida; escala octatónica
- fr** gamme diminuée; gamme octatonique

Eskala oktagonikoa (T-TE credua)

Eskala oktagonikoa (TE-T credua)

715

eskala pentatoniko (4)

sin. gama pentatoniko (4)
Bost notako eskala. Eskala pentatoniko gehienetan, ez dago tonuerdiko bitartetik. Oso arruntak dira garai guztietako eta mundu zabaleko musketan, hala nola, ekialdeko musikan, musika zeltan, Amerikako herrien musketan, bluesean... Ezagunenak eskala maior pentatonikoa (do-re-mi-sol-la) eta eskala minor pentatonikoa dira (do-mi-fa-sol-la). Mendebaldeko musikaren teoriarari zenbaiten arabera, eskala pentatonikoa bost bostunen segidaren emaitza diren tonuek osatzen dute (esaterako, do-sol-re-la-mi).

en pentatonic scale
es escala pentatónica
fr gamme pentatonique

716

eskala tenperatu (4)

sin. gama tenperatu (4)
 Tenperamentu berdineko sistemaren araberako eskala. Tonuerdi guztiak balioa bera dute (zortzidunaren balioa zati 12), eta tonu guztiak ere berdinak dira (balio bereko bi tonuerdi).

en tempered scale
es escala temperada; gama temperada
fr gamme tempérée
 + **tenperamentu; temperamentu berdin**

717

espresio (4)

1 Interpretazioan, konposizioaren soinuak (notak) jotze hutsetik haratago dauden musika-alderdien multzoa, horiek jotzeko moduarekin zerikusia dutenak. Alderdi nagusiak intentsitatea, tempoa (eta horien aldaketak) eta artikulazioa izaten dira.

en expression
es expresión
fr expression

2 Konposizio bati buruz, musikaren izaerak berak iradokitzen, eragiten edo adierazten dituen sentsazio, emozio edo sentimenduen alderdia.

en expression
es expresión
fr expression

718

espresio-argibide (4)

sin. espresio-marka (4)
 Musika-pasarte edo -elementu baten dinamikarekin, tempoarekin edo artikulazioarekin zerikusia duten alderdiei buruzko informazioa ematen duen

argibidea. Espresio-argibideen artean daude, esaterako, ñabardura dinami-koak, tempo-adierazleak edo artikulazio-markak.

en expression mark
es indicación de carácter; indicación de expresión
fr indication de caractère; signe d'expression

719

espresio-ligatura (4)

sin. espresio-lotura (4)
 Hartzen duen nota-multzoa *legato* jo behar dela adierazten duen ligaturamota.

en slur
es ligadura de expresión
fr liaison d'expression; liaison de phrases; liaison expressive
 + **balio-ligatura; frase-ligatura; ligatura**

espresio-lotura

Ã **espresio-ligatura**

espresio-marka

Ã **espresio-argibide**

720

etnomusikologia (4)

Musika kulturaren testuinguruan aztertzen duen jakintza. Munduko musiken eta kulturen arteko erlazioak aztertzen ditu, dela bakoitzaren berezitasunak zehazteko dela musikaren ezaugarri komunak bilatzeko. Zenbaiten arabera, etnomusikologiaren aztergaia mundu zabaleko musika tradizionalak dira, mendebaldeko musika kultua alde batera utzita.

en ethnomusicology
es etnomusicología
fr ethno-musicologie; ethnomusicologie
 + **musikologia**

721

fa (4)

Nota-izena, solmisazio-sistemako laugarrena, *mi* eta *sol*en artekoa.

en F

es fa

fr fa

+ **solmisazio**

722

fa klabe (4)

1 Fa notaren (fa₂-ren) pentagramako kokalekua zehazten duen klabea (♯). Zeinuaren ondoan ageri diren bi puntuak adierazten dute fa notaren kokalekua. Arruntena laugarren lerrokoa da, eta eskuarki *fa klabe* terminoa klabe hori adierazteko erabiltzen da, beste fa klabe bat dagoen arren (hirugarren lerrokoa). Behe-erregistrorako erabiltzen da.

en F clef; F-clef

es clave de fa

fr clé de fa; clef de fa

+ **klabe**

2 \tilde{A} laugarren lerroko fa klabe

723

fermata (4)

1 sin. kalderoi (4)

Nota edo isilune baten gainean ezarritik, horren balioa luza daitekeela adierazten duen ikurra (U, U).

Interpretatzailearen edo zuzendariaren irizpide artistikoaren arabera da nota edo isilunea zenbat luzatu.

en fermata; pause

es calderón; fermata

fr point d'orgue

2 Kontzertu klasikoetan, solistak cadenza jotzen hasi behar duen unea adierazten duen ikurra (U).

en fermata

es fermata

fr point d'orgue

+ **cadenza**

724

filatu (4)

Nota luzatu, intentsitatea aldatu gabe eta berriz artikulatu gabe. Ahotsari buruz, nota arnasa hartu gabe luzatzea da; hari-instrumentuetan, beste arku-kolpe bat jo gabe.

es filar

fr filer

725

forte (4)

Musika-pasarte bat soinu-intentsitate handiz jo behar dela adierazten duen ñabardura dinamikoa (f).

en forte

es forte

fr forte

+ **ñabardura dinamiko**

726

fortissimo (4)

Musika-pasarte bat oso soinu-intentsitate handiz, *forte* baino handiagoz, jo behar dela adierazten duen ñabardura dinamikoa (ff).

en fortissimo

es fortissimo

fr fortissimo

+ **forte**

727

frase (4)

sin. esaldi (4)

Unitate melodiko eta espresiboa osatzen duen nota-multzoa. Musika-frasea nolabaiteko osotasun eta beregaintasuna duen nota-multzoa da, eskuarki beste unitate baten osagai izaten dena (perio-*do*a) eta unitate txikiagoz osatua izan daitekeena (motiboa). Musika tonalean, frasea kadentzia batean amaitu ohi da, eta, sarritan, 2ren multiploa den konpas-kopuru batez osatua izaten da.

en phrase
es frase
fr phrase

728

fraseatze (4)

Musikaren egitura melodikoaren edota harmonikoaren arabera fraseak osatzea. Interpretazioan, musika-fraseak osatzeak zenbait alderdiren erabilera egokia eskatzen du: artikulazioa, azentuazioa, noten eta nota-multzoen arteko isiluneak, dinamikaren eta tempoaren kudeaketa...

en phrasing
es fraseo
fr phrasé

729

frase-ligatura (4)

sin. esaldi-ligatura (4); esaldi-lotura (4); frase-lotura (4)

Bere baitan hartzen duen nota-multzoa frase bat dela eta horren arabera jo behar dela adierazten duen ligatura-mota.

en phrase mark; slur
es ligadura de fraseo
fr liaison de phrase
 + **balio-ligatura; espresio-ligatura; ligatura**

frase-lotura

Ä frase-ligatura

730

fusa (4)

Kortxeardiaren erdia balio duen nota-irudia (r).

en demisemiquaver; thirty-second -note
es fusa
fr triple croche

731

fusaerdi (4)

Fusaren erdia balio duen nota-irudia (Æ).

en sixty-fourth note
es semifusa
fr quadruple croche

732

klabe (4)

Pentagramaren hasieran ezartzen den zeinua, pentagramaren lerro eta tarte bakoitzari zein nota esleitzen zaion zehazten duena. Gaur egun, hiru zeinua mota erabiltzen dira: sol, fa eta do klabeak. Klabe horien zeinuak G, F eta C letren idazkera eraldatuak dira. Horietako bakoitzak hainbat kokapen izan ditzake pentagraman, eta, beraz, noten kokalekua ere horren arabera aldatzen da.

en clef
es clave
fr clé; clef
 + **do klabe; fa klabe; sol klabe**

733

klabe-aldaketa (4)

Pentagraman klabe-zeinu berria agertzea, eskuarki erregistroa edo tesitura aldatzeko.

en clef change
es cambio de clave
fr changement de clef
 + **erregistro; klabe; tesitura**

gama

Ä eskala

gama diatoniko

Ä eskala diatoniko

gama gutxitu

Ä eskala oktatoniko

gama hexatono

Ä eskala hexatono

gama kromatiko

Ã eskala kromatiko

gama maior

Ã eskala maior

gama minor

Ã eskala minor

gama minor harmoniko

Ã eskala minor harmoniko

gama minor melodiko

Ã eskala minor melodiko

gama minor natural

Ã eskala minor natural

gama misto

Ã eskala misto

gama oktattoniko

Ã eskala oktattoniko

gama pentatoniko

Ã eskala pentatoniko

gama tenperatu

Ã eskala tenperatu

734

giltza (4)

Instrumentu bati dagozkion pentagramak lotzeko erabiltzen den ikurra (l). Esaterako, pianoaren ezker eta eskuineko eskuen parteak pentagrama banatan adierazten dira (hurrenez hurren, fa eta sol klabeetan), eta horien hasierak giltza batez elkartzen dira. Hainbat instrumenturen edo ahotsen pentagramak erlazionatzeko, berriz, kako zuzena erabiltzen da.

en brace

es llave

fr accolade ronde

+ **kako zuzen**

735

glissando (4)

Bi notaren arteko nota edo soinu guztietatik pasatzea. Instrumentuaren izaeraren arabera, efektu zehatza (entzuten diren soinuak) aldatu egiten da. Esaterako, koskadun hari-instrumentuetan (gitarran, esaterako), eskala kromatikoko notak aditzen dira; teklatu-instrumentuetan (pianoan...), berriz, giltza zuriei edo beltzei dagozkien noten segida baino ez; azkenik, biolinaren familian, irristailu-tronboian eta antzekoetan, bi notaren arteko soinu guztiak aditzen dira, eta *portamento*ren baliokidetzat har daiteke.

en glissando

es glissando

fr glissando

+ **portamento**

goi-

Ã **altu**

736

goiko zortzidunean (4)

Pasarte bat idatzita dagoen baino zortzidun bat gorago jo behar dela adierazteko argibidea. Pentagramaren goialdean jartzen da (Ã).

en all' ottava; ottava alta

es octava alta

fr octave supérieur

737

goranzko bitarte (4)

Bigarren nota edo soinua lehena baino altuagoa den bitarte melodikoa.

en ascending interval

es intervalo ascendente

fr intervalle ascendant

+ **beheranzko bitarte**

738

gradu (4)

Eskala diatonikoan, nota bakoitzaren posizioa eta funtzioa. Zenbaki erromatarrez adierazi ohi dira. Eskala diatonikoan, hauek dira graduak: tonika (I), supertonika (II), mediantea (III), subdominantea (IV), dominantea (V), superdominante (VI) eta sentsiblea (VII). Bakoitzak bere funtzioa du harmonian, eta horren oinarria osatzen dute.

- en degree
- es grado
- fr degré

Eskalako graduak

I II III IV V VI VII

- I tonika
- II supertonika
- III mediantea
- IV subdominantea
- V dominantea
- VI superdominantea
- VII sentsiblea

739

gradu modal (4)

Eskala diatonikoko III., VI. edo VII. gradua. Horien artean, III. gradua da modu maiorra eta minorra bereizten dituen (VI. eta VII. graduak aldatu egin daitezke modu horietako eskalen artean).

- en modal degree
- es grado modal
- fr degré modal
- + modu maior; modu minor

740

gradu tonal (4)

Eskala diatonikoko I., IV. edo V. gradua. Gradu tonalak ez dira modu maiorretik minorrera aldatzen.

- en tonal degree
- es grado tonal
- fr degré tonal
- + gradu modal

741

gruppetto (4)

Hiru edo lau notaz ostutako apainduramota, nota nagusiaz eta haren ondoko graduetak bi notez osatua. Nota nagusiaren inguruan eratzen da, graduz gradu. Goiko zein beheko notatik hasi daiteke (hiru notako gruppettoa), edo nota nagusitik, gorantz zein beherantz (lau notako gruppettoa) (T).

- en turn
- es grupeto
- fr grupetto; gruppetto
- + apaindura-nota

Gruppettoa eta bi interpretazio-aukera

742

harmonia (4)

Akordeen osaketaz, konbinazioaz eta modulazioaz diharduen teknika eta arte musikala. Garaiaren eta estiloaren arabera, harmonia-arauak edo -ohiturak aldatu egin dira. Musikaren hiru alderdi nagusietako bat da, melodiarekin eta erritmoarekin batera.

- en harmony
- es armonía
- fr harmonie
- + akorde; modulazio

743

harmoniko (4)

Oinarrizko soinu baten osagarri diren bibrazioetako bakoitza. Harmonikoen uhin-luzerek lehenengoaren azpimultiploak dira; hau da, oinarrizkoa bera da lehen harmonikoa (1:1), bigarren harmonikoa 2:1 da oinarrizkoarekiko (zortziduna); hirugarrena 3:1 (zortziduna + bostuna), eta abar. Horien guztien segidari *serie harmoniko* deritzo.

Instrumentutik instrumentura, oinarri-nota baten harmonikoen intentsitateen banaketa aldatu egiten da, eta horrek zerikusia handia du soinuaren tinbrea deritzon ezaugarrian.

- en** harmonic; overtone
- es** armónico
- fr** harmonique
- + **partzial**

harmonikoen serie

Â **serie harmoniko**

744

harmonizatu (4)

Melodia baten laguntza edo akonpainamendurako akordeak idatzi.

- en** harmonize
- es** armonizar
- fr** harmoniser

745

hatz-joko (4)

Musika-notazioan, instrumentua jotzean zein hatz eta zein posiziotan erabili gomendatzen duen zeinu-multzoa (notaren inguruan idazten diren zenbakien bidez adierazia).

- en** fingering
- es** digitación
- fr** doigté

746

hedadura (4)

Instrumentu edo ahots batek jo edo kanta ditzakeen nota baxuenaren eta altuenaren arteko bitartea.

- en** range
- es** diapasón; extensión
- fr** ambitus; diapason; étendue
- + **erregistro; tesitura**

747

hemiolia (4)

1 Erritmo hirutarreko bi konpas eritmo bitarreko hiru konpasen gisan jotzea, edo alderantziz. Batetik bestera aldatzean, aldi azentudunak birbanatu egiten dira (IAA | IAA -> IA | IA | IA). Oso baliabide erabilia da hainbat garai eta kulturatako musketan.

- en** hemiola; hemiola
- es** hemiolia
- fr** hémiole

2 3:2 maiztasun-erlazioa duten bi soinuren bitartea. Bostun justuari dagokio (hori baita 3:2 luzera-erlazioa duten bi harik bibratzean sortzen duten bitartea).

- en** hemiola; hemiola
- es** hemiolia
- fr** hémiole

748

hexakorde (4)

Sei notako eskala, Erdi Aroko musika-teorian eta irakaskuntzan (solmizazioan) erabilia. Kantu lau eta gregoria-noaren analisisan ere erabiltzen zen. Hiru mota daude: a) gogorra (*hexachordum durum*): sol-la-si-do-re-mi; b) naturala (*hexachordum naturale*); do-re-mi-fa-sol-la; c) biguna (*hexachordum molle*): fa-sol-la-si-do-re.

- en** hexachord
- es** hexacordo
- fr** hexacorde

749

hirudun (4)

sin. hirudun bitarte (4)
Eskala diatonikoaren ondoz ondoko hiru notaren arteko bitartea. Bitartea bi tonukoa bada, *hirudun maiorra* da (do-mi), eta tonu eta erdikoa bada, *hirudun minorra* (do-mi^b).

- en** third
es intervalo de tercera; tercera
fr tierce
+ **bitarte maior; bitarte minor**

hirudun bitarte

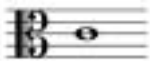
Ã hirudun

750

hirugarren lerroko do klabe (4)

Do nota (do₃) pentagramaren hirugarren lerroan kokatzen duen klabe-mota. Besteak beste, biolaren musika idazten da hirugarren lerroko do klabean.

- en** alto clef
es clave de do en tercera línea
fr clé d'ut troisième ligne; clef d'ut troisième ligne
+ **do klabe**

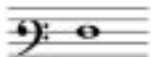
Hirugarren lerroko do klabea (do₃)

751

hirugarren lerroko fa klabe (4)

Fa nota (fa₂) hirugarren lerroan kokatzen duen klabe-mota.

- en** baritone clef
es clave de fa en tercera línea
fr clé de fa troisième ligne; clef de fa troisième ligne
+ **fa klabe**

Hirugarren lerroko fa klabea (fa₂)

752

hiruko konpas (4)

sin. konpas hirutar (4)
Hiru aldi dituen konpas-mota. Konpas-adierazlearen goiko zenbakia 3 edo 9 da, konpas bakuna edo konposatua den. Esaterako, 3/2, 3/4 edo 9/8.

- en** triple meter
es compás ternario
fr mesure à trois temps; mesure ternaire
+ **konpas bakun; konpas konposatu**

753

hirukotxo (4)

Hiru notaz osatutako balio bereziko multzoa, balio bereko bi notaren balio-kidea dena. Esaterako, 2/4 konpas batean, kortxea-hirukotxoak aldi oso baten balioa du, hau da, bi kortxearen balioa. Noten gaineko 3 zenbakiaz adierazten da. Hiru noten balioa bera bada, erregularra da; balioak desberdinak badira, irregularra.

- en** triplet
es tresillo
fr triolet

754

homofonia (4)

Linea melodiko bakarreko musika, *polifoniari* kontrajarria. Ahots edo parteek ez dute linea melodiko independenterik osatzen (unisonoa egin dezakete, edo zortzidunak, akordeak), eta zenbaitetan laguntza edo akonpainamendua izan dezakete (pordoia, esaterako).

- en** homophony
es homofonía
fr homophonie

idazkera

Ã notazio

755

imitazio (4)

Parte batek aurkeztutako motiboa beste parte batek edo batzuek errepikatzea. Motiboa bere horretan errepika daiteke, edo beste zortzidun edo tonu batean. Musika-forma eta estilo askotan erabiltzen da, eta, bereziki, kontrapuntuan (kanon eta fugaren funtsa da).

- en** imitation
- es** imitación
- fr** imitation

756

inharmoniko (4)

Serie harmonikoaren araberakoa ez dena. Esaterako, instrumentu batzuen partzialen maiztasunak ez dira oinarritzko bibrazioaren maiztasunaren osoko multiploak.

- en** inharmonic
- es** inarmónico
- fr** inharmonique
- + **harmoniko; partzial; serie harmoniko**

757

inbertsio (4)

1 sin. alderantzikatze (4)

Bitarte bat osatzen duten notak alderantzizko altuera-erlazioan antolatzea (behean dagoena goian eta alderantziz); horren emaitza den bitartea jatorrizko bitartearen inbertsioa dela esaten da.

Eskuarki, notaren altuera-aldaketa zortzidunaren baliokoa izaten da.

Beraz, beheko nota zortzidun bat goratuz edo goiko nota zortzidun bat behe-ratuz eraten dira inbertsioak.

Esaterako, mi-sol 3dunaren inbertsioa sol-mi 6duna da.

- en** inversion
- es** inversión
- fr** renversement
- + **bitarte**

2 sin. alderantzikatze (4)

Akorde baten antolaera-mota, behe-neko nota oinarri-nota ez denean hartzen duena. Esaterako, do akordearen mi-sol-do eta sol-do-mi antolaerak do-mi-sol oinarritzko akordearen lehen eta bigarren inbertsioak dira. Lehena akorde seiduna da, eta bigarrena, sei-lauduna.

- en** inversion
- es** inversión
- fr** renversement
- + **akorde; akorde seidun; akorde sei-laudun; oinarri-nota; oinarritzko antolaera**

3 sin. alderantzikatze (4)

Melodia-linea baten noten arteko mugimenduak alderantzikatzea; horren emaitza den doinua. Goranzko bitarte melodikoak beheranzkoak bihurtzen dira (esan liteke inbertsioa jatorrizko linearen ispilu-irudia dela).

- en** inversion
- es** inversión
- fr** inversion
- + **bitarte melodiko**

758

instrumentazio (4)

1 Instrumentuen, haien ezaugarrien eta konbinazioen jakintza eta teknika.

- en** instrumentation
- es** instrumentación
- fr** instrumentation

2 Konposizio batean erabiltzen diren instrumentuen konbinazioa.

en instrumentation
es instrumentación
fr instrumentation
 + **orkestrazio**

759

intentsitate (4)

Akustikan, soinu-uhin baten anplitu-deari lotuta dagoen ezaugarria, soinuaren ozentasun-mailaren erantzule dena.

en intensity
es intensidad
fr intensité
 + **dinamika**

intentsitate-azentu

Ä **azentu dinamiko**

760

interpretazio (4)

Instrumentu-jotzaille, kantari edo zuzendari batek musika idatzia gauzatzea (“jotzea”) eta hori egiteko era.

en interpretation
es interpretación
fr interprétation
 + **jotze**

761

intonazio (4)

sin. afinazio (3)

Noten altuera zehatza, hau da, notei dagozkien soinuen maiztasunak ezartzeko erabiltzen diren sistemetakako bakoitza. Sistema desberdinak proposatu eta erabili izan dira: noten arteko bitarteen balio zehatzak dira batetik bestera aldatzen direnak. Nagusiak: intonazio pitagorikoa, intonazio doia, sistema tenperatua (tenperamentu mesotonikoa, tenperamentu berdina, eta hainbat tenperamentu desberdin: Kirnberger, Valotti, Werckmeister...).

en intonation
es afinación; entonación
fr intonation

+ **intonazio doi; intonazio pitagoriko; sistema tenperatu**

762

intonazio doi (4)

sin. afinazio doi (3)

Serie harmonikoan oinarritutako intonazio-sistema. Noten arteko maiztasun-erlazioak serie harmonikoaren erlazioen arabera dira (hau da, osoko zenbakien arteko erlazioak).

en just intonation; just tuning
es afinación justa; afinación pura
fr gamme zarlinienne; intonation juste

+ **intonazio; koma; serie harmoniko; tenperamentu**

763

intonazio pitagoriko (4)

sin. afinazio pitagoriko (3)

Bostun justuen (3:2) kateamenduan oinarritutako intonazio-sistema. XVI. mendera bitartean erabili zen. Tonu guztiak berdinak dira (9:8), eta bi tonuerdi-mota daude: diatonikoa (256:243) eta kromatikoa (2187:2048). Nota enarmonikoak desberdinak dira (si diesea ez da doren berdina); horien arteko bitartea koma pitagorikoa da.

en Pythagorean intonation;
 Pythagorean tuning

es afinación pitagórica
fr gamme pythagoricienne

+ **intonazio; koma; tenperamentu**

764

iraupen (4)

Soinuak dirauen denbora-bitartea. Iraupen absolutua, berez, adieraz daiteke, denbora-unitateak erabiliz. Hala ere, ohiko musika-notazioan, iraupena erlatiboki adierazten da, noten eta isiluneen

balioen bidez (*zuria, biribila, beltza, kortxea...*). Balio erlatiboari dagokion iraupen absolutua konposizioaren edo pasartearen tempoaren arabera da. Tempo adierazteko, bi bide nagusi daude: a) berariazko tempo-adierazleak (*lento, adagio, allegro, presto, vivace...*); b) metronomo-abiaduraren adierazpena (esaterako, $q = 120$). Tempo aldatzen duen adierazpenek ere aldatzen dute, noski, iraupena (*accelerando, rallentando, rubato...*).

en duration; length

es duración

fr durée

+ **balio; tempo**

765

isilune (4)

1 Soinurik gabeko unea.

en rest

es pausa; silencio

fr pause; silence

+ **nota**

2 Soinurik gabeko unea adierazteko erabiltzen den ikurra. Isiluneak adierazteko ikurren balioa nota-irudien balioen era berean daude mailakatuta (nota-balio bakoitzari balio bereko isilunea dagokio).

en rest

es pausa; silencio

fr pause; silence

+ **balio; nota**

766

isilune-konpas (4)

Konpas osoaren balioa duen isilunea. Sarritan, konpas batzuk izaten dira. Hori adierazteko, konpasak bakarrean bil daitezke, erdian marra bat dagoela, eta horren gainean isiluneak dirauen konpas-kopurua adierazten duen zenbakia dagoela.

en whole bar rest

es compás de espera; compás de silencio; compás en silencio

fr mesure de silence

joaldi

Ã **jotze**

767

jotze (4)

sin. joaldi (4)

Musika-elementu, -parte edo -konposizio bat ahotsez edo instrumentuz gauzatzea; horren osagai diren soinuak sortzea.

en performance

es ejecución

fr exécution

+ **interpretazio**

768

kadentzia (4)

Esaldi baten amaiera adierazten duten lotura harmonikoen multzoa.

en cadence; close

es cadencia

fr cadence

769

kadentzia ahul (4)

Azentu metrikoa ez dagoen aldian amaitzen den kadentzia.

! Terminologia tradizionalan, *kadentzia femenino* erabiltzen zen; termino hori baztertzekoa da, dituen konnotazio sexistengatik.

en feminine cadence; metrically unaccented cadence; weak cadence

es cadencia femenino

fr cadence faible; cadence féminine

770

kadentzia eten (4)

sin. kadentzia hautsi (4)

Dominante-akordeaz eta VI. graduko akordeaz osatutako kadentzia.

en deceptive cadence; interrupted cadence

es cadencia interrumpida; cadencia rota

fr cadence évitée; cadence interrompue; cadence rompue

Kadentzia eten

kadentzia hautsi

Ä **kadentzia eten**

771

kadentzia indartsu (4)

Azentu metrikoa dagoen aldian amaitzen den kadentzia.

! Terminologia tradizionalan, *kadentzia maskulino* erabiltzen zen; termino hori baztertzekoa da, dituen konnotazio sexistengatik.

en masculine cadence; metrically accented cadence; strong cadence

es cadencia masculina

fr cadence forte; cadence masculine

772

kadentzia perfektu (4)

Dominante-akordeaz eta tonika-akordeaz osatutako kadentzia (V-I). Musika tonaleko kadentzia sendoena da, amaiera-sentsazio handiena ematen duena.

en authentic cadence; final cadence; full cadence; full close; full close cadence; perfect authentic cadence; perfect cadence

es cadencia perfecta

fr cadence parfaite

Kadentzia perfektu

773

kadentzia plagal (4)

Subdominante-akordeaz eta tonika-akordeaz osatutako kadentzia (IV-I).

en amen cadence; church cadence; plagal cadence; plagal close

es cadencia eclesiástica; cadencia plagal

fr cadence amen; cadence plagale

Kadentzia plagal

774

kako zuzen (4)

Elkarrekin erlazionaturiko zenbait instrumentu edo ahotsen pentagramak lotzeko erabiltzen den ikurra (|).

Esaterako, familia bereko instrumentuen parteak (zurezkoak, metalezkoak...) kako zuzenez elkar daitezke.

Instrumentu beraren pentagramak lotzeko, giltza erabiltzen da.

en bracket
es corchete
fr accolade carrée
 + **giltza; sistema**

kalderoi
 Æ **fermata**

klabe
 Æ **klabe**

775

koatriada (4)

sin. akorde koatriada (4); lau notako akorde (4)

Lau notaz osatutako akordea. Koatriada nagusiak zazpidun akordeak dira. Esaterako, dominante-akorde zazpiduna (do-mi-sol-si^b).

en 4-note chord
es acorde cuatríada; cuatríada
fr accord de 4 notes; accord de quatre notes
 + **akorde zazpidun**

776

koma (4)

1 Intonazio-sistema baten arabera teorikoki nota enarmonikoen artean sortzen den bitarte fisiko txikia. Esaterako, intonazio pitagorikoan, si diesea eta do ez dira altuera berekoak; horien arteko tarteari *koma pitagoriko* deritzo. Intonazio doian, *koma sintoniko* esaten zaio tonu handiaren eta txikiaren arteko bitarteari (81:80).

en comma
es coma; comma
fr comma
 + **intonazio doi; intonazio pitagoriko**

2 Pentagramaren gainean ezartzen den zeinua, zesura eta arnasa hartzeko unea adierazteko erabiltzen dena (◡).

en apostrophe; comma
es coma
fr virgule
 + **zesura**

777

konbinazio-konpas (4)

sin. konpas konbinatu (4)

Aldi-kopuru desberdineko konpasen konbinazioa edo aldiaren zatiketa desberdineko konpas bakun eta konposatuen konbinazioa den konpas-mota. Lehen kasuan, biko, hiruko edo lauho konpasen konbinazioa da. Esaterako, 5/4 (3/4 + 2/4, edo alderantziz), 7/4 (3/4 + 4/4, edo alderantziz)... Bigarren kasuan, 5/8 konpasa bi aldiko konpas-tzat har daiteke, aldi batean hiru kortxea dituen eta bestean bi kortxea (horregatik, *aldi desberdineko konpas* ere esaten zaie horrela analiza daitezkeen konpasei).

en additive metre; asymmetrical metre; irregular metre
es compás asimétrico; compás de amalgama; compás de partes desiguales; compás de ritmo combinado; compás mixto
fr mesure asymétrique; mesure irrégulière
 + **biko konpas; hiruko konpas; konpas bakun; konpas konposatu; lauho konpas**

778

konpas (4)

1 sin. neurri (4)

Iraupen bereko aldi edo pultsazioen arabera denbora-zatiketa. Konpas-motak bereizten dira, batetik, aldi-kopuruaren arabera (bikoa, hirukoa, lauho...); bestetik, aldi bakoitza zenbatetan banatzen den (bitan bada, bakuna; hirutan bada, konposatua).

en meter; metre; time
es compás; medida
fr mesure
 + **aldi; erritmo; konbinazio-konpas; konpas bakun; konpas bitar; konpas hirutar; konpas konposatu; konpas lautar; konpas-adierazle**

2 Konpas edo neurri-unitatea. Konpas bakoitza aurrekotik eta ondorengotik banantzeko, pentagrama goitik behera zeharkatzen duen lerroa idazten da (*konpas-barra* edo *zatileerroa*).

en bar; measure
es compás
fr mesure

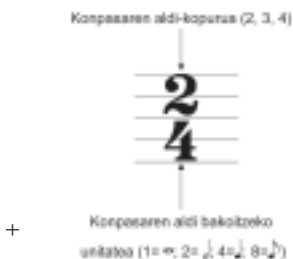
779

konpas bakun (4)

sin. zatiketa bitarreko konpas (4)
 Aldi bakoitza bitan banaturik daukan konpas-mota. Konpas-adierazlearen goiko zenbakitzat 2, 3 edo 4 dutenak dira. Esaterako, bi-biko konpasa (2/2), bi-lauko konpasa (2/4), hiru-lauko konpasa (3/4) edo lau-lauko konpasa (4/4).

en simple meter; simple metre; simple time
es compás de subdivisión binaria; compás simple
fr mesure à temps binaires; mesure simple

Konpas bakunaren adierazpidea

konpas bitar

Ã biko konpas

konpas hirutar

Ã hiruko konpas

konpas konbinatu

Ã konbinazio-konpas

780

konpas konposatu (4)

sin. zatiketa hirutarreko konpas (4)
 Aldi bakoitza hirutan banaturik daukan konpas-mota. Konpas-adierazlearen goiko zenbakitzat 6, 9 edo 12 dutenak dira. Esaterako, sei-lauko konpasa (6/4), bederati-zortzikoko konpasa (9/8) edo hamabi-zortzikoko konpasa (12/8).

en compound meter; compound metre; compound time
es compás compuesto; compás de subdivisión ternaria
fr mesure à temps ternaires; mesure composée
 + **konpas bakun**

Konpas konposatuaren adierazpidea
 Konpasaren aldi-kopurua (2, 3, 4) x 3

Konpasaren aldi bakoitzeko, korrelako 3 nota-trid (1 = c, 2 = c, 4 = c, 8 = c)

konpas lautar

Ã lauho konpas

781

konpas-adierazle (4)

sin. neurri-adierazle (4)

Pentagraman bata bestearen gainean ezartzen diren zenbakiak, konposizioaren edo pasartearen konpasa edo neurria adierazten dutenak. Pentagramaren hasieran jar daitezke (klabearen eta armaduraren ondoren), edo konposizioaren barnean konpasa aldatzen den tokian, eskuarki barra bikoitzaren ondoren. Konpas bakunetan, goiko zenbakiak konpasaren aldi-kopurua adierazten du; behekoak, aldi bakoitzean sartzen den nota-balioa ($1=W$, $2=H$, $4=Q$, $8=E$, eta abar). Zenbait konpasen kasuan, zeinu bereziak erabili daitezke ($C=4/4$; $C=2/2$). Konpas konposatuetan, goiko zenbakia 3ren multiploa da (6, 9, 12...), eta konpas osoan beheko zenbakiak adierazten dituenen moduko zenbat unitate sartzen diren adierazten du; horren erdiak, berriz, konpasean zenbat aldi dauden (2, 3, 4...).

en time signature

es quebrado indicador del compás

fr chiffres indicateurs de mesure; indication de mesure

+ **konbinazio-konpas; konpas bakun; konpas konposatu**

782

konpas-aldaketa (4)

Pentagraman konpas-adierazle berria agertzea, aurretik barra bikoitza duela.

en change of time signature

es cambio de compás

fr changement de mesure

+ **barra bikoitz; konpas-adierazle**

783

konpas-barra (4)

sin. zatilerro (3)

Konpas bakoitza aurreko eta ondorengotik banantzeko, pentagrama goitik behera zeharkatzen duen marra edo lerroa. Giltzaz edo kako zuzenez elkar-tutako pentagramen kasuan, zatilerroak pentagrama guztiak zeharkatzen ditu.

en barline

es barra de compás; línea divisoria

fr barre de mesure

+ **giltza; kako zuzen**

784

konpositore (4)

sin. musikagile (4)

Musika-sortzailea, musika-konposizioak egiten dituen pertsona.

en composer

es compositor

fr compositeur

785

konposizio (4)

Musika-obrak sortzea; horretarako arte eta teknika.

en composition

es composición

fr composition

786

kontradenbora (4)

Soinu bat konpasaren aldi ahulean artikulatzea, aurretik isilunea duela, eta aldi indartsuan jarraitu gabe.

en off-beat

es contratiempo

fr contretemps

+ **sinkopa**

787

kontrakantu (4)

sin. kontramelodia (4)

Funtsean melodiaz eta akonpainamenduaz osatua dagoen konposizio batean, laguntza edo akonpainamenduaren parte den melodia-izaerako atala, melodia nagusiarekin kontrastea egiten duena.

en countermelody

es contracanto; contramelodía

fr contre-chant; contrechant

788

kontrako mugimendu (4)

Ahotsetarako konposizio batean, bi ahotsak kontrako noranzkoan mugitzea (bata gorantz eta bestea beherantz).

en contrary motion

es movimiento contrario

fr mouvement contraire

+ **mugimendu zehar; mugimendu zuzen**

kontramelodia

Ã **kontrakantu**

Konpas bakunen taula

Biko konpasak Hiruko konpasak Lauko konpasak

The image shows musical notation for 'Konpas bakunen taula' (Table of simple measures). It consists of three columns: 'Biko konpasak' (Two measures), 'Hiruko konpasak' (Three measures), and 'Lauko konpasak' (Four measures). Each column contains four staves of music. The first staff in each column shows a sequence of notes on a single line. The second staff shows a sequence of notes on a single line with a different rhythm. The third and fourth staves show a sequence of notes on a single line with a different rhythm. The notation is in a simple, rhythmic style.

Konpas konposatuen taula

Biko konpasak Hiruko konpasak Lauko konpasak

The image shows musical notation for 'Konpas konposatuen taula' (Table of compound measures). It consists of three columns: 'Biko konpasak' (Two measures), 'Hiruko konpasak' (Three measures), and 'Lauko konpasak' (Four measures). Each column contains four staves of music. The first staff in each column shows a sequence of notes on a single line. The second staff shows a sequence of notes on a single line with a different rhythm. The third and fourth staves show a sequence of notes on a single line with a different rhythm. The notation is in a simple, rhythmic style.

789

kontrapuntu (4)

Zenbait linea melodiko gainjarriz konbinatzea, ahots bakoitzak bere independentzia atxikiz eta konbinazioak osotasun bat eratuz; horretan oinarritutako konposizio-teknika.

en counterpoint

es contrapunto

fr contrepoint

+ fuga

790

kontserbatorio (4)

Musika-, dantza- edota antzerki-eskolak ematen dituen erakundea.

en conservatory

es conservatorio

fr conservatoire

791

kontsonante (4)

Kontsonantzia sortzen duena (bitartea, akordea...).

en consonant

es consonante

fr consonant, -ante

+ kontsonantzia

792

kontsonantzia (4)

Aldi bereko soinuen egonkortasuna edo kidetasuna; horrelako soinu-multzoa.

Kontsonantzetzat jotzen den bitartea bere horretan da egonkor eta tentsiorik gabea, eta ez du beste batera aldatzeko joerarik agertzen. Kontsonantzia kontzeptu erlatiboa eta kulturala dela esan daiteke, baina hein batean badu oinarri objektiboa ere: bitarte bat serie harmonikoan zenbat eta lehenago agertzen den, kontsonantzetzat jotzeko joera handiagoa izan da, oro har. Sistema tonalean, kontsonantzetzat jotzen dira zortziduna, bostuna eta lauduna, eta, neurri txikiagoan, hiruduna eta seidu-

na. Gainerako bitartekak, berriz, disonantzetzat jo ohi dira, zein bere neurrian. Akorde kontsonantzetzat, berriz, bitarte kontsonantetz osatuak direnak jo izan dira.

en consonance

es consonancia

fr consonance

+ disonantzia

793

kortxea (4)

Beltzaren erdia balio duen nota-irudia (e).

en eighth-note; quaver

es corchea

fr croche

794

kortxeaerdi (4)

Kortxearen erdia eta beltzaren laurdena balio duen nota-irudia (x).

en semiquaver; sixteenth note

es semicorchea

fr double croche; double-croche

795

kortxeaerdiko isilune (4)

Kortxeaerdi baten balioa duen isilunea (^h).

en semiquaver rest; sixteenth rest

es silencio de semicorchea

fr quart de soupir

+ isilune

796

kortxeako isilune (4)

Kortxea baten balio duen isilunea (^h).

en eighth rest; quaver rest

es silencio de corchea

fr demi-soupir

+ isilune

kortxete

Ã mako

797

kromatiko (4)

Eskala kromatikoa edo horren erabile-
ran oinarritua, batez ere tonalitateko
eskala diatonikoan ez dauden nota bat
edo batzuk erabiltzen dituen (melodia,
harmonia...).

en chromatic

es cromático, -a

fr chromatique

+ **diatoniko; eskala kromati-
ko; instrumentu kromatiko**

798

kromatismo (4)

Eskala kromatikoa oinarritzen den
linea melodikoa erabiltzea, bereziki
eskala diatonikoari ez dagozkion bitarte
kromatikoak erabiliz; pasarte diatoniko
batean tartekatzen den bitarte edo
pasarte kromatikoa.

en chromaticism

es cromatismo

fr chromatisme

799

la (4)

Nota-izena, solmisazio-sistemako seiga-
rrena, *sol* eta *siren* artekoa.

en A

es la

fr la

+ **solmisazio**

800

lagundu (4)

sin. akonpainamendua egin (3); akon-
painatu (3)

en accompany

es acompañar

fr accompagner

801

laguntza (4)

sin. akonpainamendu (3)

Ahots- edo instrumentu-konposizio
baten oinarritzko parte batekin edo
batzuekin harmonizatzen duen partea
edo parteen multzoa; parte-multzo
horren joaldia.

en accompaniment

es acompañamiento

fr accompagnement

802

largetto (4)

Tempo geldoa, *largo* baino arinxegoa;
hedaduraz, tempo horretan jotzen den
konposizioa edo atala.

en larghetto

es larghetto

fr larghetto

+ **tempo**

803

largo (4)

Tempo geldoa, *adagio* baino geldoagoa;
hedaduraz, tempo horretan jotzen den
konposizioa edo atala.

en largo

es largo

fr largo

+ **tempo**

lau notako akorde

Ã **koatriada**

804

laudun (4)

sin. laudun bitarte (4)

Eskala diatonikoaren ondoz ondoko
lau notaren arteko bitartea. Bitartea bi
tonu eta erdikoa bada, *laudun justua* da
(do-fa).

en fourth

es cuarta; intervalo de cuarta

fr quarte

+ **bitarte justu**

laudun bitarte

Ã laudun

805

laugarren lerroko do klabe (4)

Do nota (do₃) pentagramaren laugarren lerroan kokatzen duen klabe-mota.

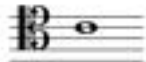
Besteak beste, fagot eta tronboiaren goi-erregistroa idazten da laugarren lerroko do klabean.

en tenor clef

es clave de do en cuarta línea

fr clé d'ut quatrième ligne; clef d'ut quatrième ligne

+ **do klabe**

Laugarren lerroko do klabea (do₃)

806

laugarren lerroko fa klabe (4)

sin. fa klabe (4)

Fa nota (fa₂) pentagramaren laugarren lerroan kokatzen duen klabe-mota.

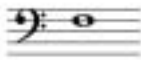
Klabe arruntenetakoa da, sol klabearekin batera. Instrumentu hauen musika idazten da fa klabean: teklatu-instrumentuen ezkerreko eskua, kontrabaxua, baxuaren ahotsa...

en bass clef

es clave de fa; clave de fa en cuarta línea

fr clé de fa quatrième ligne; clef de fa quatrième ligne

+ **fa klabe**

Laugarren lerroko fa klabea (fa₂)

807

lauko konpas (4)

sin. konpas lautar (4)

Lau aldi dituen konpas-mota. Konpas-adierazlearen goiko zenbakia 4 edo 12 da, konpas bakuna edo konposatua den. Esaterako, 4/4 edo 12/8.

en quadruple meter; quadruple time

es compás cuaternario

fr mesure à quatre temps; mesure quaternaire

+ **konpas bakun; konpas konposatu**

808

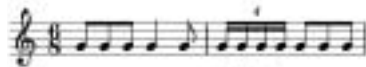
laukotxo (4)

Lau notaz osatutako balio bereziko multzoa, balio bereko hiru notaren baliokidea dena. Esaterako, 6/8 konpas batean, kortxea-laukotxoak aldi oso baten balioa du, hau da, hiru kortxearen balioa. Noten gaineko 4 zenbakiaz adierazten da.

en quadruplet

es cuatrillo

fr quartolet

laukotxo

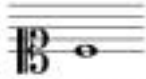
809

legato (4)

Notak bata bestetik bereizi gabe jotzen diren artikulazio-mota; horrela jo behar direla adierazteko ikurra (espresio-ligatura da). Notak elkarren segidan jotzen dira, eta iraupen osoa ematen zaie.

Legatoak ez du zertan artikulaziorik gabea izan; hari- eta haize-instrumentuetan, lehen notaren ondorengoak eskuarki ez dira artikulatzen (arku-kolpe, pultsazio edo mihi-kolpe bakarrean jo ohi dira), edo oso artikulazio arina dute. *Legatorekin* kontrajarritako artikulazioa *staccato* da.

- en** legato
es legato
fr legato
 + **artikulazio; espresio-ligatura; staccato; tenuto**

Lehen lerroko do klabea (do₃)

810

lehen lerroko do klabe (4)

Do nota (do₃) pentagramaren lehen lerroan kokatzzen duen klabe-mota. Sopranoaren partea idazteko erabiltzen da batzuetan, lerro gehigarri asko ez erabiltzeko aukera ematen baitu.

- en** soprano clef
es clave de do en primera línea
fr clé d'ut première ligne; clef d'ut première ligne
 + **do klabe**

811

lehen lerroko sol klabe (4)

Sol nota (sol₃) pentagramaren lehen lerroan kokatzzen den klabe-mota. XVII. eta XVIII. mendeetako musika frantsesean erabili zen, batik bat biolinaren partea idazteko.

- en** French clef; French violin clef
es clave de sol en primera línea
fr clé de sol première ligne; clef de sol première ligne
 + **sol klabe**

812

lento (4)

Tempo geldoa, *largo* baino arinagoa; hedaturaz, tempo horretan jotzen den konposizioa edo atala.

- en** lento
es lento
fr lento
 + **tempo**

813

lerro (4)

Pentagrama osatzen duten bost lerro horizontaletako bakoitza.

- en** line
es línea
fr ligne
 + **klabe; lerro gehigarri; pentagrama; tarte**

814

lerro gehigarri (4)

Nota bat pentagramatik kanpo dagoenean, nota kokatzeko erabiltzen den lerro laburra. Notaren altueraren arabera, behar hainbat lerro gehigarri erabiltzen dira. Pasarte batean lerro gehigarri asko behar direnean, eta, ondorioz, irakurketa zailtzen denean, *goiko zortzidunean* (*octava alta*) edo *beheko zortzidunean* (*octava bassa*) argibideak erabiltzen dira.

- en** ledger line; leger line
es línea adicional; línea suplementaria
fr ligne supplémentaire
 + **beheko zortzidunean; goiko zortzidunean; lerro**

lerroarte

Ã tarte

815

ligatura (4)

sin. lotura (4)

Pentagraman nota batzuk elkartuz idazten den lerro kurbatua. Hainbat funtzio ditu: altuera bereko bi nota (edo gehiago) burutik burura lotuz, bi noten balioak batu egiten ditu (*balio-ligatura*); nota batzuen gainetik idatzita, denak era jarraituan (*legato*) jo behar direla adierazten du (*espresio-ligatura*) edo frasea osatzen dutela (*frase-ligatura*).

es ligadura

fr liaison

+ **balio-ligatura; espresio-ligatura**

816

linea melodiko (4)

Melodia baten bitarteen segidak eta erritmoak agertzen duten forma.

en melodic line; melody line

es línea melódica

fr ligne mélodique

+ **melodia**

lotura

Ã ligatura

817

maiztasun (4)

Akustikan, soinu-uhinaren ziklo bat denbora-unitatean errepikatzen den aldi-kopurua. Unitatea *bertza* da.

Maiztasuna handitu ahala, soinuaren altuera handiagoa da.

en frequency

es frecuencia

fr fréquence

+ **altuera; soinu**

818

mako (4)

sin. kortxete (3)

Kortxea eta balio txikiagoko nota-irudietan, plikaren muturrari lotzen zaion lerro kurbatua (j). Plikari mako bat atxikitzean, notari balio-erdia kentzen zaio (esaterako, kortxeak beltzaren erdia balio du). Balio bereko makodun nota batzuk ondoz ondo daudenean, mako adina marraz lotu daitezke.

en flag

es corchete

fr crochet

+ **plika**

marka

Ã argibide

819

mediante (4)

Eskala diatonikoaren hirugarren gradua.

en mediant

es mediante

fr médiate

+ **eskala diatoniko; gradu; tonika**

820

melodia (4)

Ondoz ondoko notek edo soinuek osatzen duten segida. Melodiaren ezau-garriak dira soinuen arteko altuera-al-daketak (bitarteak) eta soinuen iraupe-nak (hau da, erritmoa). Melodia musikaren alderdi “horizontala” da (alderdi “bertikala” den harmoniari kontrajarririk), eta, harmoniarekin eta erritmoarekin batera, musikaren hiru alderdi nagusietakoa da.

en melody

es melodía

fr mélodie

+ **doinu**

821

metronomo (4)

Tempoa zehatz markatzeko erabiltzen den tresna mekaniko edo elektronikoa. Pultsazio erregularra ematen du, nahi den abiaduran. Mekanikoak erloju-mekanismo penduluduna du, eta penduluaren periodoa aldatzeko (nahi den tempoa markatzeko), goiko besoan dagoen pisua eskala bateko posizio jakinetan jarri behar da.

en metronome
es metrónomo
fr métronome

822

metronomo-argibide (4)

sin. metronomo-marka (4)

Konposizioaren tempo zehatza adierazteko, metronomoaren minutuko pultsazio-kopurua zehazten duen argibidea. Esaterako: $\text{♩} = 120$.

en metronome marking
es indicación metronómica
fr indication métronomique;
marque métronomique
+ **tempo; tempo-adierazle**

metronomo-marka

Ã **metronomo-argibide**

823

mezzoforte (4)

Musika-pasarte bat *forte* baino intentsitate txikixeagoz jo behar dela adierazten duen ñabardura dinamikoa (F).

en mezzo forte
es mezzoforte
fr mezzoforte
+ **forte**

824

mezzopiano (4)

Musika-pasarte bat *piano* baino intentsitate handixeagoz jo behar dela adierazten duen ñabardura dinamikoa (P).

en mezzo piano
es mezzopiano
fr mezzopiano
+ **piano**

825

mi (4)

Nota-izena, solmisazio-sistemako hirugarrena, *re* eta *fa*ren artekoa.

en E
es mi
fr mi
+ **solmisazio**

826

mikrotonalismo (4)

Mikrotonuak erabiltzen dituen musikasisistema.

en microtonality
es microtonalidad; mikrotonalismo
fr microtonalisme; microtonalité
+ **mikrotonu**

827

mikrotonu (4)

Tonuerdia baino txikiagoa den bitartea. Mendebaldekoak ez diren munduko hainbat musikatan erabiltzen da, eta zenbait musika garaikidetan.

en microtone
es microtono
fr micro-intervalle

828

modal (4)

Moduak erabiltzen dituen edo moduetan oinarrituta dagoena. Esaterako, musika modala, harmonia modala, jazz modala...

en modal
es modal
fr modal, -ale
+ **modu**

829

modalitate (4)

Moduen erabileran oinarritutako musika-sistema.

- en** modality
- es** modalidad
- fr** modalisme; modalité
- + **tonalitate**

830

moderato (4)

1 Tempo adierazteko beste hitz bati erantsirik, delakoak iradokitzen duen abiadura-mailari indarra kentzeko erabiltzen den hitza, "ez oso"ren balio-kidea (*allegro moderato*: ez *allegro* bezain arin; *andante moderato*: ez *andante* bezain lasai).

- en** moderato
- es** moderato
- fr** moderato

2 *Andante* eta *allegro*ren arteko tempo; hedaturaz, tempo horretan jotzen den konposizioa edo atala.

- en** moderato
- es** moderato
- fr** moderato

831

modu (4)

1 Zortzidun baten barnean notak tonu eta tonuerdien segida desberdinen arabera antolaturik dauden segidetako bakoitza. Moduak garai, kultura eta musika-genero askotan erabili eta erabiltzen dira.

- en** mode
- es** modo
- fr** mode
- + **antzinako modu; modu autentiko; modu greko; modu plagal**

2 Sistema tonalean, III. graduaren arabera sortzen diren eskala-multzoetako bakoitza. III. gradua maiorra edo

minorra den, modu maiorra eta minorrak sortzen dira.

- en** mode
- es** modo
- fr** mode
- + **gradu modal; gradu tonal**

832

modu autentiko (4)

Antzinako modu nagusietako bakoitza. Tradizioan, lau hauek dira: doriarra, frigiarra, lidiarra eta mixolidiarra.

- en** authentic mode
- es** modo auténtico
- fr** mode authentique
- + **antzinako modu; modu plagal**

833

modu doriar (4)

Antzinako moduetan eta, oro har, musika modalean, re notan hasten den nota naturalen segidaren egitura duen modua (T-TE-T-T-T-TE-T). Eskala minor naturalari seigarren gradua tonuerdi jaitsita ere eratzten da.

- en** Dorian mode
- es** modo dórico
- fr** mode dorien
- + **eskala minor natural**

834

modu eoliar (4)

Antzinako moduetan eta, oro har, musika modalean, la notan hasten den nota naturalen segidaren egitura duen modua, musika tonaleko eskala minor naturalaren baliokidea dena (T-TE-T-T-TE-T-T).

- en** Aeolian mode
- es** modo eólico
- fr** mode éolien
- + **eskala minor natural**

835

modu frigiar (4)

Antzinako moduetan eta, oro har, musika modalean, mi notan hasten den nota naturalen segidaren egitura duen modua (TE-T-T-T-TE-T-T).

en Phrygian mode

es modo frigio

fr mode phrygien

836

modu greko (4)

Antzinako Greziako teorialariek musika-sistema aztertzean azaldu zituzten *harmonia* eta *tonos* direlakoan sistema izendatzeko, geroagoko teorialari batzuek erabili izan duten terminoa. Erabilera hori Erdi Aroan hasi zen, seguru aski Boezioren eskutik. Gaur egun ere aztergai eta eztabaidagai dira antzinako Greziako musika-sistemaren xehetasunak; indarrean den ikuspegian, *tonos* direlakoak tetrakordez osatuak bide ziren, eta beheranzkotzat deskribatzen dira. Horiek izendatzeko, Greziako zenbait eskualderen izenak ageri dira testuetan (doriar, frigiar, lidiar...). Hala ere, badirudi, soinuen arteko bitartean banaketan baino, soinuaren altueran oinarritzen zela bereizketa.

en Greek mode

es modo griego

fr mode grec

+ **antzinako modu; modu; tetrakorde**

837

modu joniar (4)

Antzinako moduetan eta, oro har, musika modalean, do notan hasten den nota naturalen segidaren egitura duen modua, musika tonaleko eskala maior diatonikoaren baliokidea dena (T-T-TE-T-T-T-TE).

en Ionian mode

es modo jónico

fr mode ionien

+ **eskala maior**

838

modu lidiar (4)

Antzinako moduetan eta, oro har, musika modalean, fa notan hasten den nota naturalen segidaren egitura duen modua (T-T-T-TE-T-T-TE).

en Lydian mode

es modo lidio

fr mode lydien

839

modu lokriar (4)

Antzinako moduetan eta, oro har, musika modalean, si notan hasten den nota naturalen segidaren egitura duen modua (TE-T-T-TE-T-T-T).

en Locrian mode

es modo locrio

fr mode locrien

840

modu maior (4)

Sistema tonalean, hiruduna maiorra izatea ezaugarri duen modua.

en major mode

es modo mayor

fr mode majeur

841

modu minor (4)

Sistema tonalean, hiruduna minorra izatea ezaugarri duen modua.

en minor mode

es modo menor

fr mode mineur

842

modu mixolidiar (4)

Antzinako moduetan eta, oro har, musika modalean, sol notan hasten den nota naturalen segidaren egitura duen modua (T-T-TE-T-T-TE-T).

en Mixolydian mode
es modo mixolidio
fr mode mixolydien

843

modu plagal (4)

Modu autentikoetatik eratorritako antzinako moduetako bakoitza, tonika dagokion autentikoarena baino laudun bat beherago duena. Modu plagalak dagokien modu autentikoaren izenari *hipo-* aurrizkia erantsiz izendatzen dira.

en plagal mode
es modo plagal
fr mode plagale
 + **antzinako modu; modu autentiko**

844

modulazio (4)

Musika tonalean, konposizio baten barnean tonalitate batetik bestera igarotzeko prozedura.

en modulation
es modulación
fr modulation

845

moldaketa (4)

1 Musika-konposizio bat berridaztea jatorrizkoa ez bezalako instrumentaziorako edota ahotsetarako, edo bertasio murriztu edo sinplifikatua idaztea.

en arrangement
es arreglo
fr arrangement
 + **egokitzapen**

2 Jazzean eta herri-musikan, kanta, pieza edo melodia bat instrumentu-edota ahots-talde baterako prestatzea. Oro har, abiapuntua melodia eta oinarritzko harmoniak izaten dira, eta moldatze-lanak, batez ere, instrumentazioa eta harmonizazio zehatza hartzen ditu.

en arrangement
es arreglo
fr arrangement

846

monodia (4)

Ahots edo linea melodiko bakarreko musika, laguntza edo akonpainamendurik gabea edo, XVII. mendetik aurrera, baxu jarraituarekin batera egiten dena.

en monody
es monodia
fr monodie

847

mordente (4)

Apaindura-mota, nota nagusiaren aurretik nota nagusia bera eta behe-ranzko biduna joz interpretatzen dena (M).

en mordent
es mordente
fr mordant
 + **trillo**

Mordentea eta interpretazioa

848

motibo (4)

Melodia-, erritmo- edota harmonia-idea eskuarki laburra, nolabaiteko osotasuna duena, eta konposizioa garatzeko osagaitzat erabiltzen dena, bere horretan, eraldatuta zein material gehiagorekin konbinatuta.

en motif; motive
es motivo
fr motif

849

mugimendu (4)

Melodia edo ahots batean, nota batetik bestera gertatzen den altuera-aldaketa edo bitarte-mota; ahotsetarako konposizio batean, bi ahotsen noten artean gertatzen den bitarte-aldaketa. Melodia batean, mugimendua urraskakoa (edo konjuntua) eta disjuntua izan daiteke; ahotsen artean, zuzena, paraleloa, alde-rantzizkoa eta zeharra.

en motion
es movimiento
fr mouvement

850

mugimendu disjuntu (4)

Melodia edo ahots batean, nota batetik ondokoa ez den gradu batera egiten den mugimendua.

en disjunct motion; leap; skip
es movimiento disjunto; salto
fr disjonction; mouvement disjoint
+ **urraskako mugimendu**

mugimendu konjuntu

Ä **urraskako mugimendu**

851

mugimendu paralelo (4)

Ahotsetarako konposizio batean, bi ahotsen arteko bitartea ez aldatzea. Mugimendu zuzen mota bat da. Harmoniaren arau klasikoen arabera, mugimendu paralelo batzuk ez dira onargarriak edo gomendagarriak, bostun eta zortzidun paraleloak, hain zuzen ere.

en parallel motion
es movimiento paralelo
fr mouvement parallèle
+ **bostun paraleloak; mugimendu zuzen; zortzidun paraleloak**

852

mugimendu zehar (4)

Ahotsetarako konposizio batean, ahots bat ez aldatzea eta bestea gorantz edo beherantz mugitzea.

en oblique motion
es movimiento oblicuo
fr mouvement oblique
+ **kontrako mugimendu; mugimendu zuzen**

853

mugimendu zuzen (4)

Ahotsetarako konposizio batean, bi ahotsak noranzko berean mugitzea (gorantz edo beherantz). Bi noten arteko bitartea aldatzen ez denean, *mugimendu paralelo* deritzo.

en direct motion; similar motion
es movimiento directo
fr mouvement direct
+ **kontrako mugimendu; mugimendu paralelo; mugimendu zehar**

854

musika (4)

1 Soinuak denboran konbinatzeko artea.

en music
es música
fr musique

2 Musika-artearen eta -jardueraren emaitza (esaterako, musika konposatu, musika entzun...).

en music
es música
fr musique

3 Herri, garai, konpositore, eskola eta abarren musika-lanen multzoa (esaterako, musika italiarra, Ravelen musika...).

en music
es música
fr musique

musikagile

Ã **konpositore**

855

musika-hizkuntza (4)

Musika-konposizioetan erabiltzen diren tekniken eta elementu melodiko, erritmiko, harmoniko eta formalen multzoa, konpositore, estilo edo garai baten ezaugarri izan daitekeena.

en musical language

es lenguaje musical

fr langage musical

856

musikaren teoria (4)

Musikaren izaera, osagaiak eta egitura aztertzen dituen jakintza-alorra. Oso aztergai-esparru zabala hartzen du: soinuaren propietateak, altuera, iraupena, erritmoa, abiadura, dinamika, intonazioa, melodia, eskalak, bitarteak, akordeak, harmonia, musika-formak...

en music theory

es teoría de la música

fr théorie musicale

+ **musikologia**

857

musikari (4)

Ogibidez musikan diharduen pertsona; musika jotzen duen pertsona.

en musician

es músico, -a

fr musicien, -enne

858

musikologia (4)

Musikaren historiaren eta teoriaren zientzia. Musikologiaren aztergaia zabala da, eta musikaren alderdi asko hartzen ditu: musikaren teoria, musikaren historia, musika bere kultura-tesuinguruan (etnomusikologia), instrumentuak, formak, estetika, akustika, fisiologia...

en musicology

es musicología

fr musicologie

+ **etnomusikologia; musikaren teoria**

859

natural (4)

1 Alteraziorik ez duena (nota, eskala, akordea...).

en natural

es natural

fr naturel, -elle

2 Serie harmonikoaren araberakoa (bitartea, instrumentua...; esaterako, *tronpeta natural*).

en natural

es natural

fr naturel, -elle

860

neuma (4)

Erdi Aroko eliz kantuan, testuaren ondoan idazten ziren azentu- edo puntu-moduko zeinuetako bakoitza, ahotsaren gorabeherak adierazteko erabilia. Neumek ez dute nota-altuera eta erritmoa adierazten, kantuararen noranzkoa baizik.

en neume

es neuma

fr neume

+ **kantu gregoriano; neuma-notazio**

861

neuma-notazio (4)

sin. notazio neumatiko (4)

Neumen bidezko notazio-sistema.

Kantu lauaren eta batez ere gregorianoaren notazio-sistema nagusia da.

en neumatic notation

es notación neumática

fr notation neumatique

+ **neuma**

neurri

Ã konpas

neurri-adierazle

Ã konpas-adierazle

862

nota (4)

1 Soinu bat adierazten duen silaba (do, re, mi...) edo letra (C, D, E...).

en note

es nota

fr note

+ **notazio alfabetiko; solmisa-zio**

2 sin. nota-irudi (4)

Soinuaren edo notaren balioa adierazteko erabiltzen den irudi edo ikurra.

Mendebaldeko gaur egungo notazio-sisteman, nota-irudiek bata bestearen balio bikoitza dute (biribilak bi zuri, zuriak bi beltz, eta abar). Pentagraman, nota-irudiak soinuaren altuerari dago-kion posizio batean kokatzen dira (lerro edo tarte batean).

en note; note sign

es figura; figura de nota; nota

fr figure de note; note

+ **balio**

863

nota arrotz (4)

Uneko harmoniarekiko disonantea den nota, eskuarki ondoren datorren akordean ebazten dena.

en embellishing tone; non-harmonic note; non-chord tone

es nota de adorno; nota extraña

fr note étrangère; note étrangère aux accords

+ **apoiatura; atzeratze; aurretatze; auzo-nota; pasadizo-ko nota**

nota osagarri

Ã auzo-nota

nota-irudi

Ã nota

864

notazio (4)

sin. idazkera (4)

Musikaren soinuak eta haiek jotzeko modua idatziz adierazteko erabiltzen diren baliabideen multzoa (ikurrak, laburdurak, hitzak, testuak...). Notazioaren bidez, musikaren hainbat alderdi eta osagai grafikoki idazten dira: soinuen altuera eta iraupena, erritmo eta neurria, abiadura, dinamika (intentsitatea), artikulazioa, konposizioaren egitura... Notazio-sistemak garaiaren, estiloaren eta herriaren arabera aldatzen dira; gaur egun, nagusitu den sistema mendebaldeko ohiko notazioa da. Horren ezaugarri nagusiak dira soinuen altuera (bertikalean) eta iraupen erlatiboa (horizontalean) adieraztea, eta, horien osagarri, zenbait argibide edo marka erabiltzea (tempoa, dinamika, artikulazioa, espresioa...).

en notation

es notación

fr notation

865

notazio alfabetiko (4)

Notak izendatzeko alfabetoaren letrak darabiltzan notazioa. Esaterako, sistema anglosaxoian, la notatik hasita, honela izendatzen dira notak: A, B, C, D, E, F, G. Sistema alemanean, B letra si bemo-lari dagokio, eta H erabiltzen da si naturala adierazteko.

en alphabetical notation; letter notation

es notación alfabética

fr notation alphabétique

+ **solmisa-zio**

866

notazio mentsural (4)

sin. notazio neurtu (3)

XIII. mendean sortutako notazio-sistema, noten balio proportzionalak lehenengoz erabili zituena soinuen iraupena adierazteko, eta gaur egungo sistemaren aitzindaria dena. Oinarrizko balioak (handitik txikira) *longa*, *semibrevis*, *brevis* eta *minima* ziren. Horien arteko erlazioa 3:1 zen (*longa* batek hiru *brevis* ditu).

en mensural notation

es notación mensurada; notación mensural

fr notation mensuraliste; notation mesurée

notazio neumatiko

Ã neuma-notazio

notazio neurtu

Ã notazio mentsural

ñabardura

Ã ñabardura dinamiko

867

ñabardura agogiko (4)

Pasarte bat jotzean egiten den abiadura-edo tempo-aldaketa.

en agogics

es matiz agógico

fr nuance agogique

+ tempo

868

ñabardura dinamiko (4)

1 sin. ñabardura (4)

Soinu bat edo batzuk jotzean erabil daitezkeen intentsitate-mailetako bakoitza.

en dynamics

es dinámica; matiz; matiz dinámico

fr nuance; nuance d'intensité; nuance dynamique

2 sin. dinamika-argibide (4)

Pasarte baten soinu-intentsitatearen maila edo horren aldaketa adierazten duen argibidea. Oinarrizkoak *forte* (f) eta *piano* dira (p). Horien balioak areagotzeko *-issimo* atzizkidunak erabiltzen dira: esaterako, *fortissimo* (Ä), pianissimo (1) eta abar (î , , ...). Aldiz, "ez oso forte" eta "ez oso piano" adierazteko, *mezzo* adjektiboa erabiltzen da: *mezzoforte* (F) eta *mezzopiano* (P).

Beste argibide batzuen xedea intentsitatearen aldaketa adieraztea da (*crescendo*, *diminuendo*...).

en dynamic mark

es indicación de matiz; indicación dinámica; matiz dinámico

fr indication de dynamique; nuance dynamique

oinarri

1 Ã oinarri-nota

2 Ã oinarrizko soinu

869

oinarri-akorde (4)

Oinarrizko antolaeran dagoen akordea, inbertsioa ez dena. Oinarri-akorde baten behe-nota akordearen oinarri-nota da; esaterako, do oinarri-akordea do-mi-sol da.

en chord in root position

es acorde fundamental

fr accord fondamental

+ inbertsio; oinarrizko antolaera

870

oinarri-nota (4)

sin. oinarri (3)

Akorde bat eratzeke erabiltzen den abiapuntu-nota. Oinarri-nota ez da beti akorde-antolaera edo -posizio jakin baten behe-nota. Izan ere, akordea irauli edo inbertituta egon daiteke, eta behe-nota (edo baxua) hiruduna edo bostuna izan daiteke.

en fundamental; root
es fundamental; nota fundamental
fr fondamentale
 + **akorde; inbertsio; oinarrizko antolaera**

871

oinarrizko antolaera (4)

sin. oinarrizko posizio (4)

Akorde baten antolaera-mota, behe-neko nota oinarri-nota denean hartzen duena. Esaterako, do akordearen oinarriko antolaera do-mi-sol da.

en fundamental position; root position

es posición de tónica; posición fundamental

fr position fondamentale

+ **akorde; inbertsio; oinarri-nota**

oinarrizko posizio

À **oinarrizko antolaera**

872

oinarrizko soinu (4)

sin. oinarri (4)

Serie harmonikoaren lehen bibrazioa edo soinua.

en fundamental

es fundamental; sonido fundamental

fr fondamental; son fondamental

+ **harmoniko; serie harmoniko**

873

opus (4)

Obrak izendatzean, obra-izenaren ondoren erabili ohi den hitza, ondoan delako obra konpositorearen produkzioan kokatzen duen zenbakia duena (op.). Delako zenbakiak ez du beti balio kronologiko fidagarriarik, maiz argitaratzaileek jarria izaten baita.

en opus

es opus

fr opus

874

orquestra-partitura (4)

sin. partitura orokor (4)

Konposizio baten instrumentu eta ahots guztien parteak pentagrama banatan batera agertzen dituen partitura. Instrumentu-multzoen ohiko antolaera honelakoa da (goitik behera): zurezko haize-instrumentuak, metalezko haize-instrumentuak, perkusioa, pianoa, harpa, solistak, ahotsak eta hari-instrumentuak. Multzo bakoitzean, parteak erregistroaren arabera ordenatzen dira (goi-erregistroak goian).

en full score; orchestral score; score

es partitura de orquesta; partitura general

fr partition d'orchestre

875

orkestrazio (4)

Instrumentu-multzo baterako, bereziki orkestrarako, konposizioak egiteko edo moldatzeko artea eta teknika; bereziki, konposizioaren parteak orkestrako instrumentuen artean banatzea, konbinatzea eta orekatzea.

en orchestration; scoring

es orquestación

fr orchestration

+ **instrumentazio**

876

ostinato (4)

Konposizio edo pasarte batean etengabe errepikatzen den motibo melodikoa, erritmikoa edo harmonikoa.

en ostinato

es ostinato

fr ostinato

+ **baxu ostinato**

877

otsoaren bostun (4)

Temperamentu batean, doia baino nabarmen handiagoa den bostuna (esaterako, temperamentu mesotonikoan).

en wolf; wolf fifth

es quinta del lobo

fr quinte du loup

+ **temperamentu mesotoniko**

878

parte (4)

1 Zenbait instrumentu edo ahotsetarako obra batean, partitura orokorrean bakoitzari dagokion atala.

en part

es parte

fr partie

2 sin. ahots (4)

Polifonia-obra batean, kantari edo instrumentista bakoitzaren nota-segida. Esaterako, sopranoaren, tenorearen parte; lau ahotseko fuga...

en part; voice; voice part

es parte; voz

fr partie; voix

3 Talde batek interpretatzeko den konposizio batean, instrumentu edo ahots bakarraren parte agertzen duen partitura.

en part; part book

es parte; partitura

fr partie

+ **partitura orokor**

879

particella (4)

Konposizio baten partitura laburtua, partitura orokorra baino pentagrama gutxiagokoa. Familia edo multzo bereko instrumentuen parteak pentagrama batean antolatzen ditu, instrumentuen parteak pentagrama banatan agertu beharrean.

en particella

es particella

fr particella

+ **partitura orokor**

880

partitura (4)

Konposizio baten musika-notazioaren bidezko adierazpidea, konposizioa osatzen duten notak eta interpretatzeko argibideak biltzen dituena. Paperezko euskarran egin ohi da, eta eskuizkribua izan daiteke, edo, eskuarki, inprimatua.

en score; sheet music

es partitura

fr partition

partitura orokor

Å **orkestra-partitura**

881

partzial (4)

Soinu konplexu baten osagai harmoniko edo ez-harmonikoa.

! *harmoniko* / *partzial* bereizketa eztabaidagarria da. Zenbaiten ustez, *partzial* eta *harmoniko* termino baliokiak dira; beste batzuentzat, berriz, instrumentu errealean soinuek serie harmonikokoak ez diren osagaiak izaten dituzte, harmoniko "zehatzak" ez direnak hain zuzen ere, eta, hala ere, *partzial* badirenak.

en partial

es parcial

fr partiel

+ **harmoniko**

882

pasadizoko nota (4)

Bi nota kontsonante melodikoki lotze-ko erabiltzen den nota berez disonantea. Eskuarki, konpasaren parte ahulean gertatzen da (bestela denean, pasadizoko nota azentudun esaten zaio), eta bidun edo hirudun berezita dauden notak elkartzen ditu, urraskako mugimenduz.

en passing note; passing tone

es nota de paso

fr note de passage

+ **nota arrotz**

883

pasarte (4)

Konposizio baten zatia, gutxi-asko luzea dena eta nolabaiteko osotasuna izan dezakeena.

en passage

es pasaje

fr passage

pedal

Ã **pedal-nota**

884

pedal-nota (4)

sin. pedal (4); pordoï (4)

Pasarte batean mantentzen den behe-nota, gainerako parteak aldatzen diren bitartean. Gehienetan, tonalitatearen dominantea edo tonika izaten da.

en organ point; pedal; pedal point

es bordón; nota pedal; pedal

fr bourdon; pédale

885

pentagrama (4)

Musika-notazioan, bost lerro horizontal paralelo eta distantziakidez osatutako multzoa. Lerroen arteko espazioari *tarte* deritzo. Notak lerroetan edo tarteetan koka daitezke pentagraman. Notaren altuera bertan duen kokapenaren bidez

adierazten da. Klabeak zehazten du nota jakin bat zein lerroan kokatzen den, eta horren bidez, pentagramaren lerro eta tarte bakoitza zein notari dagokion zehazten da. Nota bat pentagramatik kanpo dagoenean (goiko lerroaren gaineko espaziotik gora edo beheko lerroaren azpiko espaziotik behera dagoenean) lerro gehigarriak erabiltzen dira.

en staff; stave

es pauta; pentagrama

fr portée

+ **klabe; lerro; lerro gehigarri; tarte**

886

pianissimo (4)

Musika-pasarte bat oso soinu-intentsitate txikiz, *piano* baino txikiagoz, jo behar dela adierazten duen ñabardura dinamikoa (1).

en pianissimo

es pianissimo

fr pianissimo

+ **piano**

887

piano (4)

Musika-pasarte bat soinu-intentsitate txikiz jo behar dela adierazten duen ñabardura dinamikoa (p).

en piano

es piano

fr piano

888

pikardia-hirudun (4)

Modu minorreko konposizio edo pasarte baten amaierako tonika-akordean agertzen den hirudun maiorra. Errenazimentuko musikan eta Barrokoan erabili zen batik bat.

en Picardy third; tierce de Picardie

es tercera de picardía

fr tierce de Picardie; tierce picardie

889

pikatu (4)

Notak elkarren artetik bereiziz eta gutxi gorabehera haien balioaren erdia emanenez jotzen diren artikulazio-mota. Nota-irudiaren gaineko edo azpiko puntu batez adierazten da.

! *Pikatu* eta *staccato*ren arteko bereizketa ez da argia, eta ez da hizkuntza, tradizio eta estilo guztietan egiten. Ikus *staccato* sarrerako oharra.

es picado

fr piqué

+ **legato; staccato**

890

pizzicato (4)

Arkuaz jotzen diren hari-instrumentuetan, hariak hatzez pultsatuz jotzea; hedaduraz, horrela jotzen den musika-pasarte.

en pizzicato

es pizzicato

fr pizzicato

891

plika (4)

Zuriaren eta balio txikiagoko noten buruek duten marra bertikala. Plika burutik gorakoa zein beherakoa izan daiteke.

en stem

es plica

fr hampe

892

polimetria (4)

Konposizio edo pasarte batean, konpas desberdina eta berezitua duten parte batzuk batera gertatzea eta gainjartzea, bien azentu metrikoak bat ez datozela.

en polymeter

es polimetría; polimetrismo

fr polymétrie

+ **polirritmia**

893

polirritmia (4)

Konposizio edo pasarte batean, erritmo desberdina eta berezitua duten parte batzuk batera gertatzea eta gainjartzea.

en polyrhythm

es polirritmia

fr polyrythmie

+ **polimetria**

894

politonalitate (4)

sin. tonuaniztasun (4)

Konposizio edo pasarte batean aldi berean bi tonalitate edo gehiago erabiltzea. Eskuarki, bi tonalitate izaten dira, gehienaz ere (*bitonalitate*). XX. mendeko musikan erabili izan da.

en polytonality

es politonalidad

fr politonalisme; polytonalité

+ **bitonalitate**

poltsiko-partitura

Â sakelako partitura

pordoi

Â pedal-nota

895

portamento (4)

Nota batetik bestera tarteko soinu guztietatik azkar pasatzea. Ahotsaz, koska edo trasterik gabeko arku-instrumentuez, irristailu-tronboiaz, eta abarrez egin daiteke (hau da, bi notaren arteko altuera guztiak sor ditzaketen instrumentuetan). Nolanahi ere, batez ere ahotsari dagokiola erabili ohi da (instrumentuetan, *glissando* erabili ohi da).

en port de voix; portamento

es portamento

fr port de voix

+ **glissando**

896

presto (4)

Tempo arina, *vivace* baino arinagoa; hedaduraz, tempo horretan jotzen den konposizioa edo atala.

en presto
es presto
fr presto
+ **tempo**

897

progresio (4)

Motibo melodiko edo harmoniko bat goiko edo beheko gradu batean errepikatuz osatzen den segida.

en progression
es progresión
fr progression

progresio harmoniko

Ã akorde-progresio

898

pultsu (4)

Musika-erritmoaren oinarria den aldizkako gertakarien segida, denbora unitate berdinetan zatitzen duena. Delako gertakarien segida entzungarria izan daiteke (soinuak, kolpeak), edo entzuten denari eusten dion egitura abstraktuzat hautemana.

en beat; pulse
es pulso
fr battement; pulsation
+ **erritmo**

899

puntu (4)

Nota edo isilune baten ondoren jartzen den ikurra, hark berez duen balioari erdia gehitzen diona. Esaterako: ♯=♯+♯.

en dot
es puntillo
fr point

900

puntu bikoitz

Nota edo isilune baten ondoren jartzen den ikurra, berez duen balioari horren hiru laurdenak gehitzen dizkiona.

Esaterako: ♯=♯+♯+♯.

en double dot
es doble puntillo
fr double point

901

rallentando (4)

Tempoa pixkanaka geldotzeko argibidea (*rall.*, *rallent.*).

en rallentando
es rallentando
fr rallentando
+ **accelerando; ritardando**

902

re (4)

Nota-izena, solmisazio-sistemako bigarrena, *do* eta *mi*ren artekoa.

en D
es re
fr ré
+ **solmisazio**

903

ritardando (4)

Tempoa pixkanaka geldotzeko argibidea (*rit.*, *ritard.*).

en ritardando
es ritardando
fr ritardando
+ **accelerando; rallentando**

Nota-irudi puntudunen balioa

904

rubato (4)

Interpretazioan, tempo eta noten balio erlatiboak askatasun pixka batez jotzean datzan espresio-baliabidea.

- en** rubato
- es** rubato
- fr** rubato

905

sakelako partitura (4)

sin. poltsiko-partitura (3)

Konposizio baten formatu txikiko partitura.

- en** pocket score
- es** partitura de bolsillo
- fr** partition de poche

906

segno (4)

sin. seinale (4)

Partituraren leku jakin batean ezartzen den ikurra, errepikatzen den pasarte baten hasiera edo bukaera adierazteko erreferentziatzat erabiltzen dena (⁹/₁₆). Hasiera adierazteko, *Cl* (*dal segno*, “seinaletik berriz”) jartzen da pasartearen amaieran; bukaera bada, *al segno* edo *sin al segno* (“seinaleraino”) eta *fin’al segno* (“seinalean amaitu”).

- en** segno
- es** segno; señal
- fr** segno; signe de renvoi

907

seidun (4)

sin. seidun bitarte (4)

Eskala diatonikoaren ondoz ondoko sei notaren arteko bitartea. Bitartea lau tonu eta erdikoa bada, *seidun maiorra* da (do-la), eta hiru tonu eta bi tonuerdikoa bada, *seidun minorra* (do-la^b).

- en** sixth
- es** intervalo de sexta; sexta
- fr** sixte
- + **bitarte maior; bitarte minor**

908

seidun atxikiko akorde (4)

Triada bati seiduna erantsiz sortzen den akordea. Esaterako, do-mi-sol-la akordea.

- en** added sixth chord
- es** acorde de sexta añadida
- fr** accord de sixte ajouté
- + **akorde seidun**

seidun bitarte

Ã **seidun**

909

seidun gehituko akorde (4)

- en** augmented sixth chord
es acorde de sexta aumentada
fr accord de sixte augmentée

seidun napolitar

Ã akorde seidun napolitar

910

seikotxo (4)

Sei notaz osatutako balio bereziko multzoa, balio bereko lau notaren balioidea dena. Esaterako, 2/4 konpas batean, kortxeardi-seikotxoak aldi oso baten balioa du, hau da, lau kortxeardiren balioa. Noten gaineko 6 zenbakiaz adierazten da.

- en** sextuplet
es seisillo; sextillo
fr sextolet

seinale

Ã segno

911

sensible (4)

Eskala diatonikoko zazpigarren graduari ematen zaion izena, tonika baino tonuerdi bat beherago dagoenean.

- en** leading note; leading tone
es sensible
fr sensible
 + **eskala diatoniko; subtonika; tonika**

912

serie (4)

Serialismoan, konpositoreak ezarritako ordena jakin baten arabera antolatutako eskala kromatikoko hamabi noten segida, notak errepikatu gabe osatu ohi

dena eta konposizio baten oinarritzko materialtzat erabiltzen dena.

- en** row; set
es serie
fr série
 + **dodekafonismo; serialismo**

913

serie harmoniko (4)

sin. harmonikoen serie (4)
 Oinarritzko bibrazio baten eta dagozkion harmonikoen segida.

- en** harmonic series
es serie de armónicos
fr série d'harmoniques; série harmonique
 + **harmoniko; oinarritzko soinu**

914

sforzando (4)

Nota nabarmenduz eta iraupen osoa emanaz jo behar dela adierazten duen argibidea (S).

- en** sforzando
es sforzando
fr sforzando

915

si (4)

Nota-izena, solmisazio-sistemako zazpigarrena, *laren* ondorengoa.

- en** B
es si
fr si
 + **solmisazio**

916

sinkopa (4)

Soinu bat konpasaren aldi ahulean artikulatzea eta aldi indartsuan isildu gabe irautea; delako soinua bera.

- en** syncopation; syncope
es síncopa
fr syncope
 + **kontradenbora**

917

sistema (4)

Elkarrekin erlazionaturiko zenbait instrumenturen edo ahotsen pentagramen multzoa. Sistema bereko pentagramen hasierak kako zuzenez elkartzen dira.

en system

es sistema

fr système

+ **kako zuzen**

sistema tenperatu

Â **tenperamentu**

sistema tonal

Â **tonalitate**

918

soinu (4)

Objektu baten bibrazioek ingurune elastiko batean (adibidez, airean) eragindako presio-uhina hedatzean datzan fenomenoak; delako uhinek giza belarriaren eragiten duten sentsazioa.

Soinuaren ezaugarri nagusiak altuera, intentsitatea, iraupena eta tinbrea dira.

en sound

es sonido

fr son

+ **altuera; intentsitate; iraupen; tinbre**

soinu-altuera

Â **altuera**

919

sol (4)

Nota-izena, solmisazio-sistemako bosgarrena, *fa* eta *la* ren artekoa.

en G

es sol

fr sol

+ **solmisazio**

920

sol klabe (4)

1 Sol notaren (sol₃-ren) kokalekua zehazten duen klabea (&). Zeinuaren kiribilaren erdiak adierazten du sol notaren kokalekua. Arruntena bigarren lerrokoa da, eta eskuarki *sol klabe* terminoa klabe hori adierazteko erabiltzen da, beste sol klabe bat dagoen arren (lehen lerrokoa edo biolinaren frantses klabea).

en G clef; G-clef

es clave de sol

fr clé de sol; clef de sol

+ **klabe; lehen lerroko sol klabe**

2 sin. bigarren lerroko sol klabe (4)

Sol nota (sol₃) pentagramaren bigarren lerroan kokatzen duen klabe-mota.

Klabe arruntenetakoa da, laugarren lerroko fa klabearekin batera.

Instrumentu hauen musika idazten da sol klabean, besteak beste: biolina, teklatu-instrumentuen eskuineko eskua, tronpeta, oboea, flautak, klarineteak, saxofoiak, gitarra, soprano eta kontraltoaren ahotsak...

en treble clef; violin clef

es clave de sol; clave de sol en segunda línea

fr clé de sol; clé de sol deuxième ligne; clef de sol; clef de sol deuxième ligne

+ **klabe**

Sol klabea (sol₃)

921

solfeatu (4)

Idatzitako musika notak izendatuz eta konpasa eramanez kantatu.

es solfear

fr solfier

922

solfeo (4)

Musikaren teoria, notazioa eta honen irakurketa lantzen dituen jakintza-alorra; horren irakaskuntza.

en solfeggio
es solfeo
fr solfège
 + **solmisazio**

solista

Ã **bakarlari**

923

solmisazio (4)

Nota-izenak silaba bidez adierazteko eta kantatzeko sistema. Guido D'Arezzok asmatu bide zuen (XI. m.).

en solmization
es notación latina; notación silábica; solmisación
fr notation syllabique; solmisation
 + **notazio alfabetiko**

924

solo (4)

Interpretatzaile bakar batek jotzen edo kantatzen duen obra edo pasarte. Talde batekin edo laguntza-instrumentu batekin batera interpretatzen den obra edo pasarte batean, soloa gainerako parteetatik nabarmentzen den instrumentista edo kantariaren parte da.

en solo
es solo
fr solo

sostenitu

Ã **diese**

sostenitu bikoitz

Ã **diese bikoitz**

925

staccato (4)

Notak elkarren artetik bereizita jotzen diren artikulazio-mota. Nota-irudiaren

gaineko edo azpiko puntu batez adierazten da, edo, pasartearen hasieran, *staccato* hitzaz, *stacc.* laburduraz, edo *non legato* esaldiaz. Noten artean isilune laburrak egiten dira, bata bestetik ondo bereizteko. *Staccato*rekin kontrajarritako artikulazioa *legato* da.

! *Staccato* jotzen denean notari kendu behar zaion balioa dela eta (hau da, noten artean egiten den isilunearen balioa dela eta), joera desberdinak daude; batzuetan, notari balioaren erdia kentzen zaiola aipatzen da (*pikaturen* antzera), eta, beste batzuetan, noten artean isilune laburrak baino ez direla egin behar.

en staccato
es staccato
fr détaché; staccato
 + **artikulazio; legato; pikatu**

926

subdominante (4)

Eskala diatonikoaren laugarren gradua, dominantearen azpian dagoena.

en subdominant
es subdominante
fr sous-dominante
 + **dominante; eskala diatoniko; gradu; tonika**

927

subtonika (4)

Eskala diatonikoko zazpigarren graduari ematen zaion izena, tonika baino tonu bat beherago dagoenean.

en subtonic
es subtónica
fr sous-tonique
 + **eskala diatoniko; sensible; tonika**

928

superdominante (4)

Eskala diatonikoaren seigarren gradua, dominantearen gainekoa.

en submediant; superdominant

es superdominante

fr sus-dominante

+ **dominante; eskala diatoniko; gradu; tonika**

929

supertonika (4)

Eskala diatonikoaren bigarren gradua, tonikaren gainekoa.

en supertonic

es supertónica

fr supertonique

+ **eskala diatoniko; gradu; tonika**

930

swing (4)

Jazzaren bereizgarria den erritmo-pul-sazioa. Oro har, swing-aren ezaugarri aipatuenetakoa da kortxea-bikotearen lehen kortxea bigarrena baino luzexea-goia izatea, eta bigarrenak azentu txiki bat izatea. Hori egiteko modu zehatza tempoaren, estiloaren edo musikariaren beraren arabera aldatzen da.

en swing

es swing

fr swing

931

tablatura (4)

Erdi Aroko eta Errenazimentu-garaiko notazio-sistema, instrumentistari zenbaki, letra, barra eta abarren bidez instrumentuan zer egin behar duen adierazten diona (hatzak non jarri, zein hari jo...).

en tablature

es tablatura

fr tablature

932

tarte (4)

sin. lerroarte (4)

Pentagraman, bi lerroren arteko lekua.

Lerroekin batera, notak kokatzeko erabiltzen dira.

en space

es espacio

fr interligne

+ **lerro; pentagrama**

933

tempo (4)

Konposizioa interpretatzeko abiadura-maila. Musika-notazioan, tempoa eta horren ñabardura edo aldaketa tempo-adierazleen bidez jakinarazten da.

en tempo

es tempo

fr tempo

+ **balio; iraupen; tempo-adierazle**

934

tempo-adierazle (4)

Konposizio edo pasarte baten tempoa, edo horren ñabardura zein aldaketa adierazten duen hitz edo esaldia. Oro har, tempoa italierazko hitzez adierazi ohi da (*lento, adagio, allegro, presto, vivace...*); tempo zehatza metronomoaren abiadurari dagokion zenbaki batez adieraz daiteke (esaterako, $q = 120$). Oinarrizko tempo-adierazleen esanahia ñabartzeko argibideak ere erabiltzen dira (*ma non troppo, assai, con moto, moderato...*). Tempoa aldatzeko adierazpenak ere erabil daitezke, azkartzeko (*accelerando, stringendo...*), geldotzeko (*rallentando, ritardando...*), erregulartasuna hausteko (*ad libitum, rubato...*) zein hasierakora itzultzeko (*a tempo, tempo giusto...*).

en tempo indication; tempo mark

es indicación de tempo

fr indication de tempo

+ **metronomo-argibide; tempo**

935

tenor (4)

Lau ahotseko konposizio batean, goitik hasita hirugarren den ahots edo parte.

en tenor

es tenor

fr ténor

936

temperamentu (4)

1 Intonazio-sistemetan, akustikoki perfektua edo justua den bitarte baten balioa zertxobait aldatzea. Horrela aldatutako bitarteari *bitarte temperatu* deritzo.

en temperament

es temperamento

fr tempérament

+ **intonazio**

2 sin. sistema temperatu (4)

Intonazio-sistema doiairen bitarteak aldaturik (bitarte temperatuak) darabil-tzan intonazio-sistema. Intonazio doian zein pitagorikoan, bat ez datozen “enar-monikoak” sortzen dira (si diesea eta do naturala ez dira soinu bera), eta horrek modulaziorako eta bereziki instrumentu polifonikoak egiteko arazoak dakartza berekin (teklatu-ins-trumentuak, esaterako).

Temperamentuen bidez, arazo horiek konpondu nahi izan dira.

en temperament; tempered system

es sistema temperado; temperamento

fr tempérament

+ **intonazio; temperamentu berdin; temperamentu desberdin; temperamentu mesotoniko**

937

temperamentu berdin (4)

Zortziduna 12 tonuerdi berdinetan bana-tzen duen temperamentu-mota. Gaur egun nagusi den intonazio-sistema da.

en equal temperament

es temperamento igual

fr tempérament égal

+ **intonazio**

938

temperamentu desberdin (4)

Zortziduna berdinak ez diren 12 tonuer-ditan banatzen duen temperamentu-mota. Hainbat temperamentu desber-din proposatu izan dira (mesotonikoa, Kirnberger, Werckmeister, Valotti...).

en unequal temperament

es temperamento desigual

fr tempérament inégal

+ **temperamentu mesotoniko**

939

temperamentu mesotoniko (4)

Helburutzat ahalik eta hirudun doi gehien lortzea duen temperamentu-mota. Temperamentu mesotoniko zabal-duenean, hamaika bostun sistema pitagorikoan baino txikiagoak dira (koma sintonikoaren laurden bat), eta azkena, berriz, nabarmen handiagoa, eta entzuteko aski gogorra (*otsoaren bostuna*). Egokia da oinarritzko tonalitate batzuetatik (do, fa, sol) ondokoetara bakarrik modulatu behar denean. XVI. mendean sortu zen eta XVIII. mendearen amaierara arte erabili zen mende-baldeko Europan (Ingalaterran, XIX. mendearen erdialdera arte).

en mean-tone temperament;

meantone temperament

es temperamento mesotónico

fr tempérament mésotonique

+ **otsoaren bostun**

940

temperatu (4)

Temperamentu baten arabera; batez ere, temperamentu berdinare arabera. Esaterako, bitarte temperatua, bostun temperatua, eskala temperatua...

en tempered
es temperado, -a
fr tempéré, -ée
 + **eskala tenperatu; tenperamentu; tenperamentu berdin**

941

tenuto (4)

sin. azpimarratu (4)

Notari dagokion iraupen osoa eman behar zaiola adierazteko erabiltzen den ikurra. Nota-irudiaren gaineko edo azpiko marra horizontala da.

en tenuto
es subrayado; tenuto
fr souligné; tenuto
 + **artikulazio; legato; staccato**

942

tesitura (4)

Instrumentu, ahots edo konposizio baten hedadura, ohiko edo batez besteko altuera-tartea. Instrumentuaren edo ahotsaren hedaduraren tarte 'erosoa' dela esan ohi da, muturreko erregistro baxu eta altuetatik bereizteko.

en tessitura
es tesitura
fr tessiture
 + **erregistro; hedadura**

943

tetragrama (4)

Lau lerro paralelo eta distantziakidez osatutako multzoa, kantu lauaren idazkeran erabiltzen zena.

en four line staff
es tetragrama
fr tétragramme

944

tetrakorde (4)

Laudun justua osatzen duten lau notaren segida. Zenbait musika-sistemaren osagaiak dira (antzinako Grezia, Erdi

Aroko teoriarariak...). Antzinako Grezian, tetrakordeak beherantz deskribatu ziren, eta bi tonuz eta tonuerdi batez osatutako tetrakordeari diatoniko deitzen zitzaion. Tetrakorde diatonikoak tonuerdiaren posizioaren arabera bereizten dira (T-T-TE; T-TE-T; TE-T-T), eta bakoitzaren izendapena aldatu izan da sistemaren eta garaiaren arabera.

en tetrachord
es tetracordio; tetracordo
fr tétracorde
 + **modu; modu greko**

945

tinbre (4)

Soinuaren berezko ezaugarria, maiztasun edo altuetatik independentea dena eta sortu duen instrumentu edo ahotsaren bereizgarri dena. Oinarrizko soinuaren gainean eratzen diren harmonikoen intentsitate erlatiboen arabera da, hein handian.

en timbre; tone color
es timbre
fr timbre
 + **altuera**

946

tonal (4)

Tonu edo tonalitateari dagokiona (esaterako, sistema tonal, gradu tonal...).

en tonal
es tonal
fr tonal, -ale

947

tonalitate (4)

1 sin. sistema tonal (4)

Tonika izeneko nota bat erdigunetzat hartuz egiten den musika-sistemaren antolaera hierarkikoa. Tonalitatearen ezaugarri nagusiak dira: a) funtzio tonalen hierarkizazioa: tonika, dominantea eta subdominantea (tonikak egonkortasuna adierazten du; domi-

nanteak, berriz, tentsioa); b) kaden-
tziek garrantzi handia izatea musika-
diskurtsoan; eta c) modu maior eta
minorra.

en tonal system; tonality
es sistema tonal; tonalidad
fr système tonal; tonalité

2 sin. tonu (4)

Tonikaren eskala diatonikoaren soinuek
eta graduen arteko erlazio hierarkikoek
osatzen duten multzoa. Konposizio edo
pasarte baten tonalitatea tonikaren eta
moduaren bidez zehazten da (do maio-
rra, re minorra, eta abar).

en key; tonality
es tonalidad; tono
fr ton; tonalité

948

tonalitate erlatibo (4)

sin. tonu erlatibo (4)

Tonalitate maior edo minor batekiko,
haren nota-multzo (edo armadura) bera
duten tonalitate minorra edo maiorra
(hurrenez hurren). Tonalitate maior
baten erlatibo minorra hirudun minor
bat beheragotik hasten da, hau da, VI.
gradua da tonalitate erlatiboa.

Esaterako, do maiorreko tonalitatearen
erlatibo minorra la minorra da.

en relative key
es tonalidad relativa; tono relativo
fr ton relatif

949

tonalitate homonimo (4)

Tonika bera duten tonalitate maior eta
minorretako bakoitza (esaterako, do
maiorra eta do minorra).

en parallel key
es tonalidad homónima
fr tonalité homonyme

950

tonika (4)

Eskala diatonikoaren lehen gradua.
Eskala baten oinarrizko nota da, eskala-
ri izena ematen diona eta eskalaren
gainerako soinuak antolatzen dituena.

en tonic
es tónica
fr tonique
+ **gradu; tonalitate**

951

tonu (4)

1 Bidun maiorra osatzen duten bi
notaren altueren arteko distantzia, bi
tonuerdiz osatua. Eskala naturalaren
ondoko bi notaren arteko distantzia da
(mi-fa eta si-do noten artekoa izan ezik,
hori tonuerdikoa baita).

en tone; whole step; whole tone
es tono
fr ton
+ **bidun; tonuerdi**

2 \hat{A} **tonalitate**

tonu erlatibo

\hat{A} **tonalitate erlatibo**

Tonu osoko eskalak

952

tonu osoko eskala (4)

sin. tonu osoko gama (4); tonu-eskala
(4); tonu-gama (4)

Sei notako eskala, noten artean tonu
osoak dituena (esaterako, do-re-mi-fa-
sol[#]-la[#]).

- en** whole tone scale
es escala de tonos; escala de tonos enteros; escala por tonos; escala por tonos enteros
fr gamme par tones; gamme par tones entiers; gamme unitonique
 + **eskala hexatono**

tonu osoko gama

Ã **tonu osoko eskala**

953

tonua galdu (4)

sin. desafinatu (3); tonutik irten (3)
 Instrumentista edo kantaria intonazio egokitik aldendu.

! Ingeleseztako *play out of tune* eta *sing out of tune/pitch* terminoak instrumentuari eta kantariari dagozkio, hurrenez hurren.

- en** be out of tune; play out of tune; sing out of pitch; sing out of tune
es desafinar; desentonar; discordar; disonar
fr détonner

tonuaniztasun

Ã **politonalitate**

954

tonuerdi (4)

Tonuaren erdia balio duen bitartea, bidun minorraren baliokidea. Intonazio-sistemaren arabera, tonuerdien balioa aldatu egiten da. Tenperamentu berdinean, tonuerdi guztiak berdinak dira (zortziduna banatzen den hamabi tarte berdinetako bakoitza da tonuerdia).

- en** half step; semitone
es semitono
fr demi-ton
 + **intonazio; tenperamentu berdin; tonu**

955

tonuerdi diatoniko (4)

Nota-izen desberdineko bi notaren arteko tonuerdia (do-re_b; do_#-re).

- en** diatonic semitone
es semitono diatónico
fr demi-ton diatonique
 + **tonuerdi kromatiko**

956

tonuerdi kromatiko (4)

Nota-izen bereko bi notaren arteko tonuerdia (do-do_#, re_b-re).

- en** chromatic semitone
es semitono cromático
fr demi-ton chromatique
 + **tonuerdi kromatiko**

tonu-eskala

Ã **tonu osoko eskala**

tonu-gama

Ã **tonu osoko eskala**

957

tonu-laurden (4)

Tonuerdia erdia balio duen mikrotonua.

- en** quarter tone
es cuarto de tono
fr quart de ton
 + **mikrotonu**

tonutik irten

Ã **tonua galdu**

958

transkripzio (4)

1 Musika-obra edo -pasarte bat notazio-sistema batetik bestera aldatzea (esaterako, neuma-notaziotik edo tablaturatik gaur egungo sistema estandarera).

- en** transcription
es transcripción
fr transcription

2 Musika-konposizio bat berridaztea konpositoreak jatorrizkoan zehaztutakoa ez bezalako instrumentaziorako edota ahotsetarako.

en transcription
es transcripción
fr transcription
 + **moldaketa**

3 Zuzeneko musika-saioa edo grabatutakoa notazio-sistema batez idatziz adieraztea.

en transcription
es transcripción
fr transcription

959

transposatu (4)

Konposizio edo pasarte baten transposizioa egin.

! Transposizioa zehazteko, *goranzko laudun justu bat transposatu* moduko esaldiak erabil daitezke.

en transpose
es transportar
fr transposer

960

transposizio (4)

Konposizio edo pasarte baten soinuaren altuerak bitarte berdín batez igotzea edo jaistea, soinuaren altuera erlatiboak aldatu gabe. Idatziz zein irakurri ahala (“lehen begiradan”) egin daiteke.

en transposition
es transporte; transposición
fr transposition
 + **transposizio-instrumentu**

961

tremolo (4)

Nota bera zenbait aldiz azkar errepikatzea. Arku-instrumentuetan, arkuaren tarte laburrez gora eta behera mugituz egiten da; hari pultsatuko instrumentuetan, hariaren plektroz edo hatzez azkar joz;

pianoan, tekla bera behin eta berriro sakatuz.

en tremolo
es trémolo
fr trémolo

962

triada (4)

sin. akorde triada (4)

Hiru notaz osatutako akordea, oinarri-notaz, horren hirudunaz eta bostunaz osatua. Harmonia tonalaren oinarritzko akorde-mota da. Lau dira: triada maiorra, triada minorra, triada gehitua eta triada gutxitua.

en 3-note chord; triad
es acorde tríada; tríada
fr accord triade; accorde de 3 notes; triade
 + **akorde perfektu**

963

triada gehitu (4)

Oinarri-notaz, horren hirudun maiorraz eta bostun gehituz osatutako akordea. Esaterako, do-mi-sol[#] triada gehitua.

en augmented triad
es tríada aumentada
fr triade augmentée
 + **triada gutxitu; triada maior; triada minor**

964

triada gutxitu (4)

Oinarri-notaz, horren hirudun minorraz eta bostun gutxituz osatutako akordea. Esaterako, do-mi^b-sol^b triada gutxitua.

en diminished triad
es tríada disminuida
fr triade diminuée
 + **triada gehitu; triada maior; triada minor**

perfectu perfectu gehitua gutxitua
maiora minorra

Triada-motak

I III IV V VII dim

Modu maiorreko triadak

II III VI VII dim

Modu minoreko triadak
(minor harmonikoaren azberakoak)

965

triada maior (4)

sin. akorde perfektu maior (4)
Oinarri-notaz, horren hirudun maiorraz eta bostun justuaz osatutako akordea. Esaterako, do-mi-sol triada maiorra.

- en** major triad
- es** acorde perfecto mayor; tríada mayor
- fr** accord parfait majeur; triade majeure
- + **triada gehitu; triada gutxitu; triada minor**

966

triada minor (4)

sin. akorde perfektu minor (4)
Oinarri-notaz, horren hirudun minorraz eta bostun justuaz osatutako akordea. Esaterako, do-mi_♭-sol triada minorra.

- en** minor triad
- es** acorde perfecto menor; tríada menor
- fr** accord parfait mineur; triade mineure
- + **triada gehitu; triada gutxitu; triada maior**

967

trillo (4)

Apaindura-mota, nota nagusia eta horren goiko nota bata bestearen ondoren errepikatuz interpretatzen dena (U). Interpretatzeko modu zehatz batzuk daude, baina, eskuarki, goiko notatik hasten da.

- en** shake; trill
- es** trino
- fr** trille
- + **apaindura-nota**

Trillo eta interpretazio-aldara batzuk

968

tritonu (4)

Hiru tonu osok osatzen duten bitartea, hau da, laudun gehitua. Eskala diatonikoan, IV. eta VII. graduen artean gertatzen da (do eskalan, fa-si da tritonua). Erdi Arotik disonantziatzat hartua da (*diabolus in musica* esaten zitzaion). Musika tonalean, garrantzi handia du dominante-akorde zazpidunean agertzen delako (sol-si-re-fa), eta tonikara biderazteko joera handia duelako, tonuerdiko mugimendu banaren bidez (si-fa -> do-mi).

en tritone
es tritono
fr triton

969

unisono (4)

1 Altuera bereko bi soinu edo notaren arteko bitartea.

en unison
es unísono
fr unisson

2 Ahots edo instrumentu batzuek altuera bereko soinuak (nota berberak) jotzea; horrelako musika-pasartea.

en unison
es unísono
fr unisson

970

urraskako mugimendu (4)

sin. mugimendu konjuntu (4)

Melodia edo ahots batean, nota batetik ondoko gradu batera egiten den mugimendua.

en conjunct movement; step movement
es movimiento conjunto; movimiento por grados conjuntos
fr conjonction; mouvement conjoint
 + **mugimendu disjuntu**

971

vibrato (4)

Instrumentuz edo ahotsez egiten den soinuaren altuera-aldaketa txiki eta lasterren segida, espresio-baliabide gisa erabiltzen dena.

en vibrato
es vibrato
fr vibrato

972

vivace (4)

Tempo arina, *allegro* eta *prestroren* artekoa; hedaduraz, tempo horretan jotzen den konposizioa edo atala.

en vivace
es vivace
fr vivace
 + **tempo**

walking bass

Ã **baxu ibiltari**

973

zaticeta (4)

Konpasaren aldia zati berdinetan banatzea. Konpas bakunen zaticeta bitarra da (aldi bakoitza bitan banatzen da); konpas konposatuena, berriz, hirutarra (aldia hirutan banatzen da). Zenbait konbinazio-konpas zaticeta desberdineko konpastzat analiza daitezke (esaterako, 5/8 konpasa bitartzat jo daiteke: aldi bata zaticeta hirutarrekoa, eta bestea bitarrekoa); horrelakoei *aldi desberdineko konpas* deitu ohi zaie).

en subdivision
es subdivisión
fr division
 + **konbinazio-konpas; konpas bakun; konpas konposatu**

zaticeta bitarreko konpas

Ã **konpas bakun**

zaticeta hirutarreko konpas

Ã **konpas konposatu**

zatileerro

Ã **konpas-barra**

974

zazpidun (4)

sin. zazpidun bitarte (4)

Eskala diatonikoaren ondoz ondoko zazpi notaren arteko bitartea. Bitartea bost tonu eta erdiko bada, *zazpidun*

maiorra da (do-si), eta lau tonu eta bi tonuerdikoa bada, *zazpidun minorra* (do-si).

- en** seventh
es intervalo de séptima; séptima
fr septième
 + **bitarte maior; bitarte minor**

zazpidun bitarte

Ã zazpidun

975

zazpidun gutxituko akorde (4)

Triada gutxituari oinarri-notaren zazpidun gutxitua erantsiz eratzen den akordea. Esaterako, do-mi-sol-si akordea.

- en** diminished 7th chord; diminished seventh chord
es acorde de séptima disminuida
fr accord de septième diminuée
 + **akorde zazpidun; eskala oktatoniko; triada gutxitu**

976

zazpidun maiorreko akorde (4)

Oinarri-notaren zazpidun maiorra duen akorde maiorra. Esaterako, do-mi-sol-si.

- en** major seventh chord
es acorde de séptima mayor
fr accord de septième majeure
 + **akorde zazpidun**

977

zazpikotxo (4)

Zazpi notaz osatutako balio bereziko multzoa, balio bereko lau edo sei notaren baliokidea dena. Esaterako, 2/4 konpas batean, kortxeaerdi-zazpikotxoak aldi oso baten balioa du, hau da, lau kortxeaerdiren balioa. Noten gaineko 7 zenbakiaz adierazten da.

- en** septuplet
es septillo
fr septolet

978

zesura (4)

Bi fraseren arteko muga eta pausagunea, eskuarki pentagramaren gaineko koma batez (,) edo // ikurraz adierazten dena. Kantari eta haize-instrumentisten kasuan, arnasa hartzeko unearekin bat etorri ohi da.

- en** caesura
es cesura
fr césure
 + **koma**

979

zifratze (4)

Musika-notazioan, informazioa zifra edo zenbaki bidez adieraztea.

Notazioaren hainbat alderdi edo elementu adieraz daitezke zifratzearen bidez. Elementu batzuk zifra arabiarrez adierazten dira (baxu zifratuaren sisteman, bitarteak, hatz-jokoa...), eta beste batzuk, erromatarrez (eskalaren graduak, funtzio tonalak).

- en** figuring
es cifrado
fr chiffrage
 + **baxu zifratu**

980

zortzidun (4)

sin. zortzidun bitarte (4)

Eskala diatonikoaren ondoko ondoko zortzi notaren arteko bitartea. Goiko notaren uhin-maiztasuna behekoaren bikoitza da. Zortziduna osatzen duten bi notek izen bera dute, eta zortzidun desberdineko izen bereko notak bereizteko zenbait sistema erabiltzen dira.

- en** octave
es intervalo de octava; octava
fr octave
 + **bitarte**

zortzidun bitarte

Ã zortzidun

981

zortzidun paraleloak (4)

Ahotsen mugimenduan, ahotsen artean gertatzen diren ondoz ondoko bi zortzidun justuak. Mugimendu paraleloaren kasu bat da.

en consecutive octaves; parallel octaves

es octavas paralelas

fr octaves parallèles

+ **bostun paraleloak; mugimendu paralelo**

982

zuri (4)

Biribilaren erdia (edo beltzaren bikoitza) balio duen nota-irudia (^h).

en half note; minim

es blanca

fr blanche

983

zuriko isilune (4)

Zuri baten balioa duen isilunea (·).

en half rest; minim rest

es silencio de blanca

fr demi-pause

+ **isilune**

EUSKARAZKO AURKIBIDEA

A

- a capella, 555
- a tempo, 556
- abesbatza, 166
- abesti, 431
- accelerando, 557
- acciaccatura, 558
- adagietto, 559
- adagio, 560
- adar, 1
- adar ingeles, 2
- aerofono, 3
- afinagailu, 4
- afinatu, 276
- afinatzaile, 5
- afinazio, 129, 277, 761
- afinazio doi, 762
- afinazio pitagoriko, 763
- agogika, 561
- agur, 336
- ahaire, 382
- ahoa itxita, 562
- ahokadura, 6
- ahoko, 7
- ahoko pieza, 7
- ahoko soinu, 8
- aho-soinu, 8
- ahots, 9, 878
- ahots baxu, 10
- ahots berdinak, 11
- ahots mistoak, 12
- ahots zuri, 13
- ahots-joskera, 563
- ahots-korda, 14
- ahots-mugimendu, 563
- ahots-musika, 337
- ahots-talde, 15
- aitzinatze, 612
- akonpainamendu, 801
- akonpainamendua egin, 800
- akonpainatu, 800
- akorde, 564
- akorde alteratu, 565
- akorde arpegiatu, 566
- akorde gehitu, 567
- akorde gutxitu, 568
- akorde inbertitu, 569
- akorde irauli, 569
- akorde koatriada, 775
- akorde maior, 570
- akorde minor, 571
- akorde perfektu, 572
- akorde perfektu maior, 965
- akorde perfektu minor, 966
- akorde seidun, 573
- akorde seidun napolitar, 574
- akorde sei-laudun, 575
- akorde triada, 962
- akorde zazpidun, 576
- akorde zazpidun minor, 577
- akordeoi, 16
- akordeoi diatoniko, 17
- akordeoi kromatiko, 18
- akordeoilari, 251
- akorde-progresio, 578
- akorde-segida, 578
- Alberti baxu, 579
- alboka, 19
- albokari, 20
- alderantzikatze, 757
- aldi, 580
- aldi ahul, 581
- aldi indartsu, 582
- aldi klasiko, 439
- alemanda, 338
- allegretto, 583
- allegro, 584
- Alpetako tronpa, 21
- alteratu, 585
- alterazio, 586

alterazio akzidental, 632
 alterazio bakun, 587
 alterazio bikoitz, 588
 alterazio propio, 589
 altu, 22, 156, 590
 altuera, 591
 anakrusi, 592
 analisi, 593
 andante, 594
 andantino, 595
 anplifikadore, 23
 antifona, 339
 antolaera, 596
 antolaera ireki, 597
 antolaera itxi, 598
 antzerki-musika, 467
 antzinako modu, 599
 antzinako musika, 340
 apaindura, 600, 601
 apaindura-nota, 601
 apoiatura, 602
 apoiatura labur, 558
 argibide, 603
 aria, 341
 arima, 24
 arin-arin, 342
 arku, 25
 arku-instrumentu, 26
 arkukada, 27
 arku-kolpe, 27
 armadura, 604
 armadura-aldaketa, 605
 arpeggio, 606
 arrada, 28
 ars antiqua, 343
 ars nova, 344
 artikulazio, 607
 artxilaute, 29
 atabal, 30
 atal, 345
 atariko, 346

atonalismo, 608
 atonalitate, 608, 609
 atonaltasun, 609
 atzekoz aurrerako, 610
 atzeratze, 611
 aurkezpen, 347
 aurreratze, 612
 aurreku, 348
 ausazko musika, 464
 auzo-nota, 613
 azentu, 614
 azentu dinamikoko, 615
 azentu erritmiko, 616
 azentu metriko, 617
 azentuatze, 618
 azentuazio, 618
 azentudun, 619
 azentu-marka, 614
 azpimarratu, 941
 azterketa, 593

B

bagatela, 349
 bakarlari, 620
 baketa, 31
 balada, 350
 balbula, 233
 balbula-tronboi, 235
 balio, 621
 balio-ligatura, 622
 balio-lotura, 622
 ballet, 351
 bals, 352
 banda, 32
 bandoneon, 33
 bandurria, 34
 banjo, 35

- bariazio, 353
baritono, 36
barkarola, 354
barra bikoitz, 623
basoi, 85
basoi-jotzaile, 86
basonista, 86
basse danse, 355
bat-bateko irakurketa, 624
bat-egite, 37
bateria, 38
batuta, 39
baxu, 40, 625
baxu elektriko, 41
baxu ibiltari, 626
baxu jarraitu, 627
baxu ostinato, 628
baxu zifratu, 629
baxu-jotzaile, 42
behe-, 625
beheko zortzidunean, 630
beheranzko bitarte, 631
behin-behineko alterazio, 632
bekoadro, 633
bel canto, 356
beltz, 634
beltz espiritual, 395
beltzeko isilune, 635
bemol, 636
bemol bikoitz, 637
berceuse, 357
berraurkezpen, 358
bertso, 359
beso-biola, 314
bibrafono, 43
bidun, 638
bidun bitarte, 638
bigarren lerroko do klabe, 639
bigarren lerroko sol klabe, 920
bihuela, 44
biko konpas, 640
bikoiztu, 641
bikote, 45
bikotxo, 642
bilantziko, 360
biola, 46
biola-jotzaile, 47
biolin, 48
biolinista, 49
biolin-jotzaile, 49
biolontxelista, 51
biolontxelo, 50
biolontxelo-jotzaile, 51
biribil, 643
biribileko isilune, 644
biribilketa, 361
birjinal, 52
bitarte, 645
bitarte bakun, 646
bitarte disonante, 647
bitarte doi, 651
bitarte gehitu, 648
bitarte gutxitu, 649
bitarte harmoniko, 650
bitarte justu, 651
bitarte konposatu, 652
bitarte kontsonante, 653
bitarte maior, 654
bitarte melodiko, 655
bitarte minor, 656
bitarte simple, 646
bitonalitate, 657
Bizkai-dantza, 342
blue nota, 658
blues, 362
blues-eskala, 659
blues-gama, 659
bokal, 53
bokalizazio, 54, 660
bolero, 363
bonbarda, 55
bonbardino, 56

bongo, 57
 boskote, 58
 bossa nova, 364
 bostekotxo, 661
 bostun, 662
 bostun bitarte, 662
 bostun gehituko akorde, 663
 bostun paraleloak, 664
 bostunen ziklo, 665
 bostunen zirkulu, 665
 bourrée, 365
 boz, 9
 bozgorailu, 59
 branle, 366
 bugle, 60

C

cadenza, 367
 cantus firmus, 368
 charleston, 61
 charleston txindatak, 61
 chitarrone, 62
 cluster, 666
 colascione, 63
 combo, 64
 concertino, 65, 667
 concerto grosso, 369
 conga, 66
 continuo, 627
 country, 370
 courante, 371
 crescendo, 668
 cueca, 372
 cumbia, 373

D

da capo, 669
 da capo aria, 374
 danbolin, 67
 danbolin-jotzaile, 68
 danbolintero, 68
 danbor, 69
 dantza, 375
 danzón, 376
 desafinatu, 275, 953
 dezibel, 670
 diapasoi, 70, 671
 diatoniko, 672
 diatonismo, 377
 diese, 673
 diese bikoitz, 674
 diferentzia, 378
 diktaketa, 675
 diktatu, 675
 diminuendo, 676
 dinamika, 677
 dinamika-argibide, 868
 diskantu, 379
 diskordante, 678
 disonante, 678
 disonantzia, 679
 ditonu, 680
 divertimento, 380
 do, 681
 do klabe, 682
 dodekafoniko, 683
 dodekafonismo, 381
 doinu, 382
 dominante, 684
 dominante-akorde, 685
 dominante-akorde zazpidun, 686
 dultzaina, 71
 dultzainero, 72
 dultzimer, 271

dunbal, 73
dunbal-jotzaile, 74
duo, 383

E

ebatzi, 687
ebazte, 688
egokitzapen, 689
ekite, 690
elektrofono, 75
eliza-modu, 599
enarmoniko, 691
entzumen absolutu, 692
entzumen erlatibo, 693
entzunaldi, 384
episodio, 385
erantzun, 386
erdikadentzia, 694
erdiko do, 695
ereserki, 422
erlijio-musika, 387
erreberentzia, 336
erregistrazio, 76
erregistro, 77, 696
errekinto, 149
errepentizazio, 624
errepertorio, 388
errepika, 449
errepikapen, 697
errepikapen-zeinu, 698
erresolbitu, 687
erresoluzio, 688
erresonantzia, 78
erresonantzia-kaxa, 79
erresonantzia-pedal, 80
errezital, 389
errezitatibo, 390

erritmo, 391, 699
erritmo anakrusiko, 700
erritmo azefalo, 701
erritmo sinkopatu, 702
erritmo tetiko, 703
erritmo-sekzio, 392
erromantza, 393
erromantze, 394
esaldi, 727
esaldi-ligatura, 729
esaldi-lotura, 729
eskala, 704
eskala diatoniko, 705
eskala gutxitu, 714
eskala hexatono, 706
eskala kromatiko, 707
eskala maior, 708
eskala minor, 709
eskala minor harmoniko, 710
eskala minor melodiko, 711
eskala minor natural, 712
eskala misto, 713
eskala oktagoniko, 714
eskala pentatoniko, 715
eskala tenperatu, 716
eskolania, 81
eskuila, 82
eskusoinu, 16
eskusoinu diatoniko, 17
eskusoinu kromatiko, 18
eskusoinu txiki, 280
espineta, 83
espiritual, 395
espresio, 717
espresio-argibide, 718
espresio-ligatura, 719
espresio-lotura, 719
espresio-marka, 718
estandar, 396
estudiantina, 290
estudio, 397

eszenako musika, 467
 etnomusikologia, 720
 eufonio, 84
 ezpata-dantza, 398

F

fa, 721
 fa klabe, 722, 806
 fado, 399
 fagot, 85
 fagotista, 86
 fagot-jotzaile, 86
 falsetto, 87
 fandango, 400
 fanfarre, 88, 401
 fantasia, 402
 fermata, 723
 fidula, 89
 filatu, 724
 finale, 403
 flamenko, 404
 flauta, 90
 flauta ezti, 91
 flauta-jotzaile, 92
 flautista, 92
 fliskorno, 60
 folia, 405
 folk, 406
 folk gitarra, 99
 forma bitar, 407
 forma hirutar, 408
 forma musikal, 474
 forte, 725
 forte pedal, 80
 fortissimo, 726
 frase, 727
 fraseatze, 728

frase-ligatura, 729
 frase-lotura, 729
 fuga, 409
 fusa, 730
 fusaerdi, 731

G

gabota, 410
 gai, 541
 gaillarda, 411
 gaita, 71, 318
 gaita-jotzaile, 93
 gaitero, 72
 klabe-aldaketa, 733
 gama, 704
 gama diatoniko, 705
 gama gutxitu, 714
 gama hexatono, 706
 gama kromatiko, 707
 gama maior, 708
 gama minor, 709
 gama minor harmoniko, 710
 gama minor melodiko, 711
 gama minor natural, 712
 gama misto, 713
 gama oktatono, 714
 gama pentatoniko, 715
 gama tenperatu, 716
 ganbera-musika, 412
 ganbera-orkestra, 94
 garapen, 413
 gezur, 95
 gider, 96
 giga, 414
 giltza, 97, 265, 734
 gitarra, 98
 gitarra akustiko, 99

gitarra barroko, 100
gitarra baxu, 41
gitarra elektrikoa, 101
gitarra espainol, 102
gitarra klasiko, 102
gitarra-jotzaile, 103
gitarista, 103
glissando, 735
goi-, 590
goiko zortzidunear, 736
gong, 104
goranzko bitarte, 737
gospel, 415
gozagailu, 4
gozakaiztu, 275
gozatu, 276
gozatzaile, 5
gozatze, 277
gradu, 738
gradu modal, 739
gradu tonal, 740
gregoriano, 435
gruppetto, 741
guajira, 416
güiro, 105

H

habanera, 417
haize-instrumentu, 106
haize-kaxa, 248
hari, 107
hari sinpatiko, 108
hari-instrumentu, 109
hari-kuarteto, 418
hari-laukote, 110
hari-orkestra, 111
harmonia, 742

harmonika, 8
harmoniko, 112, 743
harmonikoen serie, 913
harmonium, 113
harmonizatu, 744
harpa, 114
harpa klasiko, 115
harpa-jotzaile, 116
harpista, 116
hatz-joko, 117, 745
headadura, 746
helikoi, 118
hemiolia, 747
herri-kanta, 419
herri-musika, 420
hexakorde, 748
hileta-doinu, 421
hileta-martxa, 421
himno, 422
hip hop musika, 423
hirudun, 749
hirudun bitarte, 749
hirugarren lerroko do klabe, 750
hirugarren lerroko fa klabe, 751
hiruko konpas, 752
hirukote, 119
hirukotxo, 753
hodi ezpandun, 295
hodi itxi, 296
hodi koniko, 297
hodi mihidun, 298
hodi zilindriko, 299
hodi-kanpaia, 300
homofonia, 754
idazkera, 864

I
 idiofono, 120
 ihes, 121
 imitazio, 755
 impromptu, 424
 inarmoniko, 756
 inbertsio, 757
 inprobisazio, 425
 instrumentazio, 758
 instrumentista, 122
 instrumentu, 123
 instrumentu aerofono, 3
 instrumentu akustiko, 124
 instrumentu diatoniko, 125
 instrumentu elektroniko, 75
 instrumentu idiofono, 120
 instrumentu kordofono, 163
 instrumentu kromatiko, 126
 instrumentu menbranofono, 185
 instrumentu-musika, 469
 instrumentu-talde, 127
 intentsitate, 759
 intentsitate-azentu, 615
 interludio, 426
 interpretatzaile, 128
 interpretazio, 760
 intonazio, 129, 761
 intonazio doi, 762
 intonazio pitagoriko, 763
 intonazio zehatzeko perkusio-instrumentu, 130
 intonazio zehaztugabeko perkusio-instrumentu, 131
 iraupen, 764
 irristailu, 132
 irristailu-tronboi, 133
 isats handiko piano, 162
 isats-erdiko piano, 142
 isats-piano, 226

isilgailu, 134
 isilune, 765
 isilune-konpas, 766

J
 jack, 135
 jack konektore, 135
 jazz, 427
 jo, 136
 joaldi, 767
 jota, 428
 jotzaile, 122
 jotze, 767

K
 kabatina, 429
 kadentzia, 768
 kadentzia ahul, 769
 kadentzia eten, 770
 kadentzia hautsi, 770
 kadentzia indartsu, 771
 kadentzia perfektu, 772
 kadentzia plagal, 773
 kako zuzen, 774
 kalderoi, 723
 kalejira, 361
 kanon, 430
 kanpai, 137
 kanta, 431
 kantata, 432
 kantilena, 433
 kantu, 431, 434
 kantu gregoriano, 435

- kantu lau, 436
kapritxo, 437
karrika-dantza, 361
kaskabilo, 138
kaskainetak, 139
kaxa, 79, 140
kaxa handiko piano, 162
kaxa txinatar, 141
kaxa-erdiko piano, 142
kena, 143
kinteto, 438
klabe, 145, 732
klabeak, 144
klabezin, 145
klabezinista, 146
klabezin-jotzaile, 146
klabier, 266
klabikordio, 147
klabizenbalo, 145
klarinete, 148
klarinete soprano, 149
klarinete-jotzaile, 150
klarinetista, 150
klasizismo, 439
klika, 88
koatriada, 775
kobre, 186
koda, 440
koloratura, 151
koloratura-soprano, 152
koma, 776
konbinazio-konpas, 777
konpas, 778
konpas bakun, 779
konpas bitar, 640
konpas hirutar, 752
konpas konbinatu, 777
konpas konposatu, 780
konpas lautar, 807
konpas-adierazle, 781
konpas-aldaketa, 782
konpas-barra, 783
konpositore, 784
konposizio, 441, 785
kontrabaxista, 154
kontrabaxu, 153
kontrabaxu-jotzaile, 154
kontradantza, 442
kontradenbora, 786
kontrafagot, 155
kontrakantu, 787
kontrako mugimendu, 788
kontralto, 156
kontramelodia, 787
kontrapuntu, 789
kontrasubjektu, 443
kontratenor, 157
kontserbatorio, 790
kontsola, 158
kontsonante, 791
kontsonantzia, 792
kontzertante, 444
kontzertina, 159
kontzertista, 160
kontzertu, 445
kontzertu-areto, 161
kontzertu-emaile, 160
kontzertu-harpa, 115
kontzertu-piano, 162
koral, 446
kordofono, 163
korneta, 164, 234
korneta-jotzaile, 165
kortxea, 793
kortxeaerdi, 794
kortxeaerdiko isilune, 795
kortxeako isilune, 796
kortxete, 818
koru, 166, 201, 447
koska, 167
kriskitinak, 139
kromatiko, 797

kromatismo, 798
 krotaloak, 168
 kuarteto, 448

lo-kanta, 452
 lotura, 815
 luthier, 176

L

la, 799
 lagingailu, 169
 lagundu, 800
 laguntza, 801
 larako, 170
 larako-etxe, 171
 larghetto, 802
 largo, 803
 lau notako akorde, 775
 laudun, 804
 laudun bitarte, 804
 laugarren lerroko do klabe, 805
 laugarren lerroko fa klabe, 806
 lauko konpas, 807
 laukote, 172
 laukotxo, 808
 laute, 173
 laute europar, 173
 laute-jotzaile, 174
 legato, 809
 lehen lerroko do klabe, 810
 lehen lerroko sol klabe, 811
 lelo, 449
 lento, 812
 lerro, 813
 lerro gehigarri, 814
 lerroarte, 932
 libreto, 450
 lied, 451
 ligatura, 815
 linea melodiko, 816
 lira, 175

M

madrigal, 453
 mailu, 177
 maiztasun, 817
 makila, 178
 mako, 818
 mambo, 454
 mandolina, 179
 manual, 180
 maraka, 181
 marinba, 182
 marka, 603
 martxa, 455
 mazo, 183
 mazurka, 456
 mediante, 819
 mekanismo, 184
 melodia, 382, 820
 menbranofono, 185
 merengue, 457
 metal, 186
 metalezko haize-instrumentu, 186
 metronomo, 821
 metronomo-argibide, 822
 metronomo-marka, 822
 meza, 458
 mezzoforte, 823
 mezzopiano, 824
 mezzosoprano, 187
 mi, 825
 MIDI, 189
 MIDI arau, 189
 MIDI estandar, 189

- MIDI interfaze, 188
MIDI protokolo, 189
mihi, 190
mihi bikoitz, 236
mihi-kolpe, 191
mikrofono, 192
mikrotonalismo, 826
mikrotonu, 827
minuet, 459
modal, 828
modalitate, 829
moderato, 830
modu, 831
modu autentiko, 832
modu doriar, 833
modu eoliar, 834
modu frigiari, 835
modu greko, 836
modu joniar, 837
modu lidiar, 838
modu lokriar, 839
modu maior, 840
modu minor, 841
modu mixolidiar, 842
modu plagal, 843
modulazio, 844
moko-txirula, 91
moldaketa, 845
monodia, 846
monokordio, 193
mordente, 847
motet, 460
motibo, 848
mugimendu, 461, 849
mugimendu disjuntu, 850
mugimendu konjuntu, 970
mugimendu paralelo, 851
mugimendu zeihar, 852
mugimendu zuzen, 853
musette, 194, 462
musika, 854
musika akademiko, 463
musika aleatorio, 464
musika bokal, 337
musika elektroakustiko, 465
musika elektroniko, 466
musika erlijioso, 387
musika eszeniko, 467
musika folkloriko, 420
musika garaikide, 468
musika instrumental, 469
musika jaso, 463
musika klasiko, 463, 470
musika konkretu, 471
musika landu, 463
musika moderno, 472
musika profano, 473
musika serial, 524
musika-forma, 474
musikagile, 784
musika-hizkuntza, 855
musika-instrumentu, 123
musikaren teoria, 856
musikari, 857
musika-tresna, 123
musikologia, 858
musu-gitarra, 195
mutil-dantza, 475
mutxiko, 476

N

- nahaste-mahai, 196
natural, 859
neoklasizismo, 477
neuma, 860
neuma-notazio, 861
neurri, 778
neurri-adierazle, 781

nokturno, 478
 nota, 862
 nota arrotz, 863
 nota osagarri, 613
 nota-irudi, 862
 notazio, 864
 notazio alfabetiko, 865
 notazio mentsural, 866
 notazio neumatiko, 861
 notazio neurtu, 866

Ñ

ñabardura, 868
 ñabardura agogiko, 867
 ñabardura dinamiko, 868

O

obauba, 452
 obertura, 479
 oboe, 197
 oboe-jotzaile, 198
 oinarri, 870, 872
 oinarri-akorde, 869
 oinarri-nota, 870
 oinarritzko antolaera, 871
 oinarritzko posizio, 871
 oinarritzko soinu, 872
 okarina, 199
 okteto, 480
 opera, 481
 opera bufo, 482
 opera komiko, 482
 opera serio, 483

opera-kantari, 200
 opereta, 484
 operista, 200
 opus, 873
 oratorio, 485
 ordena, 201
 orfeoi, 202
 organista, 207
 organo, 203
 organo elektronikoko, 204
 organo garraigarri, 205
 organo positibo, 206
 organo-jotzaile, 207
 organologia, 208
 organum, 486
 orkestra, 209
 orkestra sinfoniko, 210
 orkestra-partitura, 874
 orkestrazio, 487, 875
 orripeko, 400
 ostinato, 876
 otso, 211
 otsoaren bostun, 877
 otxote, 212

P

pabana, 488
 pabiloi, 213
 pan txirula, 214
 pandero, 215, 319
 pandero-jotzaile, 216
 parte, 345, 878
 particella, 879
 partita, 489
 partitura, 880
 partitura orokor, 874
 partzial, 881

pasadizoko nota, 882
 pasarte, 883
 pasio, 490
 pasodoble, 491
 passacaglia, 492
 passamezzo, 493
 passepied, 494
 pastoral, 495
 pedal, 217, 884
 pedal gozo, 260
 pedal tonal, 218
 pedalier, 219
 pedal-klabier, 219
 pedal-nota, 884
 pedal-teklatu, 219
 pentagrama, 885
 perkusio, 220
 perkusio-instrumentu, 221
 perkusio-jotzaile, 222
 perkusionista, 222
 pianissimo, 886
 pianista, 230
 piano, 223, 887
 piano bertikal, 224
 piano elektriko, 225
 piano horizontal, 226
 piano mekaniko, 227
 piano pneumatiko, 228
 pianoforte, 229
 piano-jotzaile, 230
 pianola, 228
 piccolo, 231
 pieza, 496
 pifano, 232
 pikardia-hirudun, 888
 pikatu, 889
 pistoi, 233
 pistoi-korneta, 234
 pistoi-tronboi, 235
 pita, 236
 pizzicato, 890

plektro, 237
 plika, 891
 poema sinfoniko, 497
 polifonia, 498
 polimetria, 892
 polirritmia, 893
 politonalitate, 894
 polka, 499
 polonesa, 500
 poltsiko-partitura, 905
 pop, 501
 pop musika, 501
 pordoi, 238, 884
 porrusalda, 502
 portamento, 895
 posizio, 239
 poto, 95
 pot-pourri, 503
 preludio, 504
 presto, 896
 programa-musika, 505
 progresio, 897
 progresio harmoniko, 578
 pultsatu, 240
 pultsu, 898
 puntu, 899
 puntu bikoitz, 900

R

ragtime, 506
 rallentando, 901
 rapsodia, 507
 re, 902
 reggae, 508
 requiem, 509
 rhythm and blues, 510
 ripieno, 547

ritardando, 903
 ritornello, 511
 rock, 512
 rock-and-roll, 513
 rondalla, 241
 rondo, 514
 rondo-forma, 514
 rondo-sonata, 515
 rondo-sonata forma, 515
 rubato, 904
 runba, 516

S

sakebut, 242
 sakelako partitura, 905
 saltarello, 517
 salterio, 243
 saltsa, 518
 sampler, 169
 sanba, 519
 sarabanda, 520
 saxhorno, 244
 saxhorno baritono, 56
 saxo, 245
 saxofoi, 245
 saxofoi-jotzaile, 246
 saxofonista, 246
 saxo-jotzaile, 246
 scherzo, 521
 segno, 906
 sehaska-kanta, 452
 seidun, 907
 seidun atxikiko akorde, 908
 seidun bitarte, 907
 seidun gehituko akorde, 909
 seidun napolitar, 574
 seikote, 247
 seikotxo, 910
 seinale, 906
 sekretu, 248
 sekuentziadore, 249
 sentsible, 911
 septeto, 522
 serenata, 523
 serialismo, 524
 serie, 912
 serie harmoniko, 913
 sesteto, 525
 sforzando, 914
 si, 915
 silbote, 311
 sinfonia, 526
 sinfonia kontzertante, 527
 sinkopa, 916
 sintesi, 252
 sintetizadore, 250
 sistema, 917
 sistema tenperatu, 936
 sistema tonal, 947
 siziliana, 528
 ska, 529
 soinu, 918
 soinu handi, 18
 soinu txiki, 280
 soinu-altuera, 591
 soinu-jotzaile, 251
 soinulari, 251
 soinu-sintesi, 252
 soinu-zulo, 253
 sol, 919
 sol klabe, 920
 solfeatu, 921
 solfeo, 922
 solista, 620
 solmisazio, 923
 solo, 924
 somier, 248
 son, 530

sonata, 531
sonata-forma, 532
sonatina, 533
sopranista, 254
soprano, 255
soprano arin, 256
soprano dramatikoa, 257
soprano liriko, 258
sordina, 259
sordina-pedal, 260
sostenitu, 673
sostenitu bikoitz, 674
sostenuto pedal, 218
soul, 534
sousafoi, 261
staccato, 925
stretto, 535
subdominante, 926
subjektua, 536
subtonika, 927
suite, 537
sunprinu, 262
superdominante, 928
supertonika, 929
swing, 538, 930

T

tablatura, 931
tam-tam, 263
tango, 539
tarantela, 540
tarrapata, 28
tarte, 932
taula harmonikoa, 264
tekla, 265
tekla-instrumentu, 267
teklatu, 266

teklatu-instrumentu, 267
tema, 541
tempo, 933
tempo-adierazle, 934
tenor, 268, 368, 935
tenperamentu, 936
tenperamentu berdin, 937
tenperamentu desberdin, 938
tenperamentu mesotoniko, 939
tenperatu, 940
tenuto, 941
tertzeto, 542
tesitura, 942
tetragrama, 943
tetrakorde, 944
tinbal, 269
tinbalari, 270
tinbre, 945
tinpano, 271
tiorba, 272
tiple, 273
tobera, 274
tokata, 543
tonal, 946
tonalitate, 947
tonalitate erlatibo, 948
tonalitate homonimo, 949
tonika, 950
tonu, 947, 951
tonu erlatibo, 948
tonu osoko eskala, 952
tonu osoko gama, 952
tonua galdu, 275, 953
tonuan jarri, 276
tonuan jartze, 277
tonuaniztasun, 894
tonuerdi, 954
tonuerdi diatoniko, 955
tonuerdi kromatikoa, 956
tonu-eskala, 952
tonu-gama, 952

- tonu-laurden, 957
 tonutik irten, 953
 tradiziozko musika, 420
 transkripzio, 958
 transposatu, 959
 transposizio, 960
 transposizio-instrumentu, 278
 traste, 167
 tremolo, 961
 triada, 962
 triada gehitu, 963
 triada gutxitu, 964
 triada maior, 965
 triada minor, 966
 triangelu, 279
 trikiti, 280, 544
 trikitalari, 281
 trillo, 967
 trio, 545
 trio-sonata, 546
 tritonu, 968
 tronboi, 282
 tronboi irristailudun, 133
 tronboi-jotzaile, 283
 tronbonista, 283
 tronpa, 284
 tronpa-jotzaile, 285
 tronpeta, 286
 tronpeta-jotzaile, 287
 tronpetari, 287
 tronpetista, 287
 ttuntun, 67, 291
 tuba, 288
 tuba-jotzaile, 289
 tudel, 53
 tumbadora, 66
 tuna, 290
 tuntun, 67, 291
 tuntunlari, 68, 292
 turuta, 293
 turuta-jotzaile, 294
 turutari, 294
 tutti,, 547
 tutu ezpaindun, 295
 tutu itxi, 296
 tutu koniko, 297
 tutu mihidun, 298
 tutu zilindriko, 299
 tutu-kanpaiak, 300
 txakona, 548
 txalaparta, 301
 txanbela, 302
 txaranga, 88
 txarango, 303
 txa-txa-txa, 549
 txelo, 50
 txindata, 304
 txindata eseki, 305
 txindatak, 306
 txintxarri, 138
 txirimia, 307
 txirrin, 138
 txirula, 90, 308
 txirula ezti, 91
 txirula-jotzaile, 309
 txirulari, 92, 309
 txistu, 310
 txistu handi, 311
 txistulari, 312

U

- ukelele, 313
 unisono, 969
 urraskako mugimendu, 970

V

verismo, 550
vibrato, 971
viola da braccio, 314
viola da gamba, 315
viola d'amore, 316
vivace, 972

W

walking bass, 626

X

xaramela, 307
xilofono, 317
xirolarru, 318

Z

zaldabai, 215, 319
zamba, 551
zango-biola, 315
zarrabete, 320
zarzuela, 552
zatiketa, 973
zatiketa bitarreko konpas, 779

zatiketa hirutarreko konpas, 780
zatilerro, 783
zazpidun, 974
zazpidun bitarte, 974
zazpidun gutxituko akorde, 975
zazpidun maiorreko akorde, 976
zazpikote, 321
zazpikotxo, 977
zeharkako flauta, 322
zeharkako txirula, 322
zelesta, 323
zesura, 978
zi, 237
zifratze, 979
zinbalo, 304, 324
zinbalo eseki, 305
zintzarri, 325
ziri, 178
zistro, 326
zitara, 327
zortzidun, 980
zortzidun bitarte, 980
zortzidun labur, 328
zortzidun paraleloak, 981
zortziko, 553
zortzikote, 329
zotz, 178
zubi, 330, 554
zubito, 331
zubito-erdi, 332
zulo akustiko, 253
zurezko haize-instrumentu, 333
zuri, 982
zuriko isilune, 983
zutikako piano, 224
zuzendari, 334
zuzentze, 335

INGELESEZKO AURKIBIDEA

3-note chord, 962
4-note chord, 775

A

A, 799
a cappella, 555
a tempo, 556
absolute pitch, 692
accelerando, 557
accent, 614
accent mark, 614
accented, 619
accentuation, 618
acciaccatura, 558
accidental, 632
accompaniment, 801
accompany, 800
accordion, 16
accordionist, 251
acoustic bass, 153
acoustic guitar, 99
acoustic instrument, 124
acoustical instrument, 124
action, 184
adagietto, 559
adagio, 560
adaptation, 689
added sixth chord, 908
additive metre, 777
Aeolian mode, 834
aerophone, 3
aerophone instrument, 3
agogics, 561, 867
Alberti bass, 579
alboka, 19
alboka player, 20
aleatory music, 464
all' ottava, 736
allegretto, 583
allegro, 584
allemande, 338
alpenhorn, 21
alphabetical notation, 865
alphorn, 21
alpine horn, 21
alter, 585
altered chord, 565
alto, 22, 156, 590
alto clef, 750
amen cadence, 773
amplifier, 23
anacrusis, 592
analysis, 593
ancient mode, 599
andante, 594
andantino, 595
answer, 386
anticipation, 612
antiphon, 339
antique cymbals, 168
apostrophe, 776
appoggiatura, 602
archlute, 29
aria, 341
arpeggio, 606
arrangement, 845
ars antiqua, 343
ars nova, 344
art music, 463
articulation, 607
ascending interval, 737
asymmetrical metre, 777
atabal, 30
atonality, 608, 609
attack, 690
audio jack, 135
augmented chord, 567
augmented fifth chord, 663

augmented interval, 648
 augmented sixth chord, 909
 augmented triad, 963
 authentic cadence, 772
 authentic mode, 832
 auxiliary tone, 613

B

B, 915
 baby grand piano, 142
 bagatelle, 349
 bagpipe, 318
 bagpiper, 93
 ballad, 350
 ballet, 351
 bandoneon, 33
 bandurria, 34
 banjo, 35
 bar, 778
 barcarolle, 354
 baritone, 36
 baritone clef, 751
 baritone horn, 56
 barline, 783
 baroque guitar, 100
 barré, 331
 bass, 40, 625
 bass clef, 806
 bass drum, 73
 bass drum player, 74
 bass guitar, 41
 bass player, 42
 basse danse, 355
 bassist, 42
 basso continuo, 627
 bassoon, 85
 bassoonist, 86
 baton, 39
 be out of tune, 953
 beat, 580, 898
 bel canto, 356
 bell, 137, 213
 belly, 264
 bent pitch, 658
 berceuse, 357, 452
 binary form, 407
 bitonality, 657
 blending, 37
 blue note, 658
 blues, 362
 blues scale, 659
 bocal, 53
 bolero, 363
 bombard, 55
 bongo drums, 57
 bongos, 57
 bossa nova, 364
 bourdon, 238
 bourrée, 365
 bow, 25
 bow stroke, 27
 bowed instrument, 26
 bowing, 27
 brace, 734
 bracket, 774
 branle, 366
 brass, 186
 brass band, 88
 brass instrument, 186
 bridge, 330, 554
 broken chord, 566
 brush, 82
 bugle, 293
 bugle player, 294

C

- C, 681
- C clef, 682
- cadence, 768
- cadenza, 367
- caesura, 978
- canon, 430
- cantata, 432
- cantilena, 433
- cantus firmus, 368
- capo, 331
- capotasto, 331
- caprice, 437
- castanet, 139
- cavatina, 429
- C-clef, 682
- celesta, 323
- cellist, 51
- cello, 50
- chachachá, 549
- chaconne, 548
- chamber music, 412
- chamber orchestra, 94
- change of key signature, 605
- change of time signature, 782
- chant, 434
- charango, 303
- chimes, 300
- Chinese block, 141
- chitarra, 62
- choir, 166
- choir school, 81
- choral group, 166
- choral society, 202
- chorale, 446
- chord, 564
- chord in root position, 869
- chord progression, 578
- chordophone, 163
- chordophone instrument, 163
- chorus, 166, 447, 449
- chromatic, 797
- chromatic accordion, 18
- chromatic instrument, 126
- chromatic scale, 707
- chromatic semitone, 956
- chromaticism, 798
- church cadence, 773
- church mode, 599
- cimbalom, 324
- circle of fifths, 665
- cittern, 326
- clarinet, 148
- clarinetist, 150
- classical guitar, 102
- classical music, 463, 470
- Classical period, 439
- classicism, 439
- claviciniste, 146
- claves, 144
- clavichord, 147
- clef, 732
- clef change, 733
- close, 768
- close position, 598
- cluster, 666
- coda, 440
- colascione, 63
- coloratura, 151
- coloratura soprano, 152
- combo, 64
- comic opera, 482
- comma, 776
- common chord, 572
- composer, 784
- composition, 441, 785
- compound interval, 652
- compound meter, 780
- compound metre, 780
- compound time, 780

concert, 445
 concert artist, 160
 concert band, 32
 concert grand, 162
 concert grand piano, 162
 concert hall, 161
 concert harp, 115
 concert performer, 160
 concert pitch, 671
 concertante, 444
 concertina, 159
 concertino, 65
 concertmaster, 667
 concerto, 445
 concerto grosso, 369
 concrete music, 471
 conducting, 335
 conductor, 334
 conga, 66
 conical bore, 297
 conjunct movement, 970
 consecutive fifths, 664
 consecutive octaves, 981
 conservatory, 790
 console, 158
 consonance, 792
 consonant, 791
 consonant interval, 653
 contemporary music, 468
 continuo, 627
 contrabass, 153
 contrabassoon, 155
 contralto, 156
 contrary motion, 788
 contredance, 442
 cornet, 234
 cornet player, 165
 cornett, 164
 countermelody, 787
 counterpoint, 789
 countersubject, 443

countertenor, 157
 country, 370
 country guitar, 99
 courante, 371
 course, 201
 cowbell, 325
 cradle song, 452
 crescendo, 668
 crook, 53
 cross flute, 322
 crotal, 138
 crotales, 168
 crotchet, 634
 crotchet rest, 635
 cueca, 372
 cumbia, 373
 cylindrical bore, 299
 cymbal, 304
 cymbals, 306

D

D, 902
 da capo, 669
 da capo aria, 374
 damper, 134
 damper pedal, 80
 dance, 375
 danzón, 376
 deceptive cadence, 770
 decibel, 670
 definite pitch percussion instrument,
 130
 degree, 738
 demisemiquaver, 730
 descant, 379
 descending interval, 631
 development, 413

diapason, 671
 diatonic, 672
 diatonic accordion, 17
 diatonic instrument, 125
 diatonic scale, 705
 diatonic semitone, 955
 diatonicism, 377
 dictation, 675
 diferencia, 378
 digital, 265
 diminished 7th chord, 975
 diminished chord, 568
 diminished interval, 649
 diminished scale, 714
 diminished seventh chord, 975
 diminished triad, 964
 diminuendo, 676
 direct motion, 853
 direction, 603
 discant, 379
 discordant, 678
 disjunct motion, 850
 dissonance, 679
 dissonant, 678
 dissonant interval, 647
 ditone, 680
 divertimento, 380
 dodecaphonic, 683
 dodecaphonism, 381
 dominant, 684
 dominant chord, 685
 dominant seventh chord, 686
 Dorian mode, 833
 dot, 899
 double, 641
 double accidental, 588
 double bar, 623
 double barline, 623
 double bass, 153
 double bass player, 154
 double dot, 900

double flat, 637
 double reed, 236
 double reed mouthpiece, 236
 double sharp, 674
 double-action harp, 115
 downbeat, 582
 dramatic soprano, 257
 drone, 238
 drum, 69
 drum kit, 38
 drum set, 38
 drumming, 28
 drums, 38
 drumstick, 178
 duet, 383
 dulcimer, 271
 dulzaina, 71
 duo, 45, 383
 duple meter, 640
 duple time, 640
 duplet, 642
 duration, 764
 dynamic accent, 615
 dynamic mark, 868
 dynamics, 677, 868

E

E, 825
 early music, 340
 ecclesiastical mode, 599
 eighth rest, 796
 eighth-note, 793
 electric bass, 41
 electric guitar, 101
 electric piano, 225
 electroacoustic music, 465
 electronic instrument, 75

electronic music, 466
 electronic organ, 204
 electrophone, 75
 embellishing tone, 863
 embellishment, 600
 embouchure, 6
 English horn, 2
 enharmonic, 691
 episode, 385
 equal temperament, 937
 equal voices, 11
 escapement, 121
 estudiantina, 290
 etnomusicology, 720
 etude, 397
 euphonium, 84
 exposition, 347
 expression, 717
 expression mark, 718

F

F, 721
 F clef, 722
 fado, 399
 falset voice, 87
 falsetto, 87
 falsetto voice, 87
 fancy, 402
 fandango, 400
 fanfare, 401
 fantasia, 402
 fantasy, 402
 F-clef, 722
 feminine cadence, 769
 fermata, 723
 fiddle, 89
 fife, 232
 fifth, 662
 figured bass, 629
 figuring, 979
 final cadence, 772
 finale, 403
 fingerboard, 70
 fingering, 117, 745
 flag, 818
 flamenco, 404
 flat, 636
 flautist, 92
 flue pipe, 295
 flugelhorn, 60
 flute, 90
 flutist, 92
 folia, 405
 folk, 406
 folk guitar, 99
 folk music, 420
 folk song, 419
 forte, 725
 fortepiano, 229
 fortissimo, 726
 four line staff, 943
 fourth, 804
 frame drum, 319
 French clef, 811
 French harp, 8
 French horn, 284
 French violin clef, 811
 frequency, 817
 fret, 167
 fugue, 409
 full cadence, 772
 full close, 772
 full close cadence, 772
 full score, 874
 fundamental, 870, 872
 fundamental position, 871
 funeral march, 421

G

G, 919
 G clef, 920
 galliard, 411
 gavotte, 410
 G-clef, 920
 get out of tune, 275
 gigue, 414
 glissando, 735
 gong, 104
 gospel, 415
 grace, 600
 grace note, 601, 602
 grand piano, 226
 Greek mode, 836
 Gregorian chant, 435
 ground, 628
 ground bass, 628
 guajira, 416
 güiro, 105
 guitar, 98
 guitar player, 103

harmonic interval, 650
 harmonic minor scale, 710
 harmonic series, 913
 harmonium, 113
 harmonize, 744
 harmony, 742
 harp, 114
 harp player, 116
 harpist, 116
 harpsichord, 145
 harpsichord-player, 146
 helicon, 118
 hemiola, 747
 hemiola, 747
 hexachord, 748
 hexatonic scale, 706
 hi-hat, 61
 high, 590
 hip hop music, 423
 homophony, 754
 hoop drum, 319
 horn, 1, 284
 hornist, 285
 humming, 562
 hurdy-gurdy, 320
 hymn, 422

H

habanera, 417
 half cadence, 694
 half close cadence, 694
 half note, 982
 half rest, 983
 half step, 954
 half-barre, 332
 hammer, 177
 hammer dulcimer, 271
 hand cymbals, 306
 harmonic, 112, 743

I

idiophone, 120
 idiophonic instrument, 120
 imitation, 755
 imperfect cadence, 694
 impromptu, 424
 improvisation, 425
 incidental music, 467
 indication, 603
 inharmonic, 756

instrument, 123
 instrumental ensemble, 127
 instrumental music, 469
 instrumentalist, 122
 instrumentation, 758
 intensity, 759
 interlude, 426
 interpretation, 760
 interrupted cadence, 770
 interval, 645
 intonation, 129, 761
 introduction, 346
 inversion, 757
 inverted chord, 569
 Ionian mode, 837
 irregular metre, 777

J

jack, 135
 jazz, 427
 Jew's harp, 195
 jota, 428
 just intonation, 762
 just tuning, 762

K

kettledrum, 269
 key, 97, 265, 947
 key signature, 604
 key signature change, 605
 keyboard, 266
 keyboard instrument, 267

L

labial pipe, 295
 larghetto, 802
 largo, 803
 leader, 667
 leading note, 911
 leading tone, 911
 leaning note, 602
 leap, 850
 ledger line, 814
 legato, 809
 leger line, 814
 length, 764
 lento, 812
 letter notation, 865
 libretto, 450
 lied, 451
 line, 813
 Locrian mode, 839
 loud pedal, 80
 loudspeaker, 59
 low, 625
 lullaby, 452
 lute, 173
 lute-player, 174
 lutenist, 174
 luthier, 176
 Lydian mode, 838
 lyre, 175
 lyric soprano, 258

M

machine head, 171
 madrigal, 453
 major chord, 570

- major interval, 654
major mode, 840
major scale, 708
major seventh chord, 976
major triad, 965
mallet, 31, 183
mambo, 454
mandolin, 179
manual, 180
maraca, 181
march, 455
marimba, 182
mark, 603
masculine cadence, 771
mass, 458
mazurka, 456
meantone temperament, 939
mean-tone temperament, 939
measure, 778
mediant, 819
medley, 503
melodic interval, 655
melodic line, 816
melodic minor scale, 711
melody, 382, 820
melody line, 816
membranophone, 185
membranophone instrument, 185
mensural notation, 866
merengue, 457
meter, 778
metre, 778
metrical accent, 617
metrically accented cadence, 771
metrically unaccented cadence, 769
metronome, 821
metronome marking, 822
mezzo forte, 823
mezzo piano, 824
mezzo soprano, 187
mezzo-soprano, 187
mezzo-soprano clef, 639
microphone, 192
microtonality, 826
microtone, 827
middle C, 695
MIDI, 189
MIDI interface, 188
MIDI protocol, 189
MIDI standard, 189
minim, 982
minim rest, 983
minor chord, 571
minor interval, 656
minor mode, 841
minor scale, 709
minor seventh chord, 577
minor triad, 966
minuet, 459
mixed voices, 12
mixer, 196
mixing console, 196
Mixolydian mode, 842
modal, 828
modal degree, 739
modality, 829
mode, 831
moderato, 830
modern music, 472
modulation, 844
monochord, 193
monody, 846
mordent, 847
motet, 460
motif, 848
motion, 849
motive, 848
mouth closed, 562
mouth organ, 8
mouthpiece, 7
movement, 461
musette, 194, 462

music, 854
 music theory, 856
 musical dictation, 675
 musical form, 474
 musical instrument, 123
 musical instrument digital interface,
 189
 musical language, 855
 musician, 857
 musicology, 858
 mute, 259

N

natural, 633, 859
 natural minor scale, 712
 Neapolitan sixth, 574
 Neapolitan sixth chord, 574
 neck, 96, 158
 neighboring tone, 613
 neighbour tone, 613
 Neoclassicism, 477
 neumatic notation, 861
 neume, 860
 nocturne, 478
 non-harmonic note, 863
 non-chord tone, 863
 notation, 864
 note, 862
 note cluster, 666
 note sign, 862
 nut, 331

O

oblique motion, 852

oboe, 197
 oboe player, 198
 oboist, 198
 ocarina, 199
 octatonic scale, 714
 octave, 980
 octet, 212, 329, 480
 off-beat, 786
 open position, 597
 opera, 481
 opera buffa, 482
 opera seria, 483
 opera singer, 200
 operetta, 484
 opus, 873
 oratorio, 485
 orchestra, 209
 orchestral harp, 115
 orchestral score, 874
 orchestration, 487, 875
 organ, 203
 organ player, 207
 organ point, 884
 organist, 207
 organology, 208
 organum, 486
 ornament, 600, 601
 ornamentation, 600
 ostinato, 876
 ottava alta, 736
 ottava bassa, 630
 overtone, 112, 743
 overture, 479

P

panpipes, 214
 parallel fifths, 664

- parallel key, 949
parallel motion, 851
parallel octaves, 981
part, 345, 878
part book, 878
part writing, 563
partial, 881
particella, 879
partita, 489
paso doble, 491
passacaglia, 492
passage, 883
passamezzo, 493
passepied, 494
passing note, 882
passing tone, 882
passion, 490
Passion music, 490
pastoral, 495
pause, 723
pavan, 488
pavane, 488
percussionist, 222
pedal, 217, 884
pedal keyboard, 219
pedal point, 884
pedalboard, 219
peg, 170
pegbox, 171
pellet bell, 138
pentatonic scale, 715
percussion, 220
percussion instrument, 221
percussion player, 222
perfect authentic cadence, 772
perfect cadence, 772
perfect interval, 651
perfect pitch, 692
perform, 136
performance, 767
performance mark, 603
performer, 128
phrase, 727
phrase mark, 729
phrasing, 728
Phrygian mode, 835
pianissimo, 886
pianist, 230
piano, 223, 887
piano player, 230
pianoforte, 223
pianola, 228
Picardy third, 888
piccolo, 231
pick, 237
pickup, 592
piece, 496
pin block, 171
piston, 233
pitch, 591
pizzicato, 890
plagal cadence, 773
plagal close, 773
plagal mode, 843
plain chant, 436
plain song, 436
play, 136
play out of tune, 953
player piano, 227, 228
plectrum, 237
pluck, 240
pocket score, 905
polka, 499
polonaise, 500
polymer, 892
polyphony, 498
polyrhythm, 893
polytonality, 894
pop, 501
pop music, 501
popular music, 420
port de voix, 895

portamento, 895
 portative organ, 205
 position, 239, 596
 positive organ, 206
 prelude, 504
 presto, 896
 program music, 505
 progression, 578, 897
 psaltery, 243
 psaltry, 243
 pulse, 898
 Pythagorean intonation, 763
 Pythagorean tuning, 763

Q

quadruple meter, 807
 quadruple time, 807
 quadruplet, 808
 quarter note, 634
 quarter rest, 635
 quarter tone, 957
 quartet, 172, 448
 quaver, 793
 quaver rest, 796
 quena, 143
 quintet, 58, 438
 quintuplet, 661

R

ragtime, 506
 rallentando, 901
 range, 746
 recapitulation, 358

recital, 384, 389
 recitative, 390
 recorder, 91
 reed, 190
 reed pipe, 298
 refrain, 449
 reggae, 508
 register, 696
 registration, 76
 relative key, 948
 relative pitch, 693
 religious music, 387
 repeat, 697
 repeat sign, 698
 repertoire, 388
 Requiem, 509
 resolution, 688
 resolve, 687
 resonance, 78
 resonator box, 79
 rest, 765
 retardation, 611
 retrograde, 610
 rhapsody, 507
 rhumba, 516
 rhythm, 391, 699
 rhythm and blues, 510
 rhythm section, 392
 rhythmic accent, 616
 ripieno, 547
 ritardando, 903
 ritornello, 511
 rock, 512
 rock and roll, 513
 rolling, 28
 romance, 393, 394
 romanza, 393
 rondalla, 241
 rondo, 449, 514
 rondo form, 514
 root, 870

root position, 871
 row, 912
 rubato, 904
 rumba, 516

S

sackbut, 242
 sacred music, 387
 salsa, 518
 saltarello, 517
 samba, 519
 sampler, 169
 sarabande, 520
 saxhorn, 244
 saxophon player, 246
 saxophone, 245
 saxophonist, 246
 scale, 704
 schalmey, 307
 scherzo, 521
 score, 874, 880
 scoring, 875
 second, 638
 secular music, 473
 segno, 906
 semibreve, 643
 semibreve rest, 644
 semiquaver, 794
 semiquaver rest, 795
 semitone, 954
 septet, 321, 522
 septuplet, 977
 sequencer, 249
 serenade, 523
 serial music, 524
 serialism, 524
 set, 912
 seventh, 974
 seventh chord, 576
 sextet, 247, 525
 sextuplet, 910
 sforzando, 914
 shake, 967
 sharp, 673
 shawm, 307
 sheet music, 880
 short appoggiatura, 558
 short grace note, 558
 short octave, 328
 siciliana, 528
 side drum, 140
 side-blown flute, 322
 sight-reading, 624
 sight-singing, 624
 silbote, 311
 similar motion, 853
 simple interval, 646
 simple meter, 779
 simple metre, 779
 simple time, 779
 sing out of pitch, 953
 sing out of tune, 953
 singing, 434
 six-four chord, 575
 sixteenth note, 794
 sixteenth rest, 795
 sixth, 907
 sixth chord, 573
 sixty-fourth note, 731
 ska, 529
 skip, 850
 slide, 132
 slide trombone, 133
 slur, 719, 729
 small drum, 67
 snare, 238
 snare drum, 140
 soft pedal, 260

- solfeggio, 922
 solmization, 923
 solo, 924
 soloist, 620
 son, 530
 sonata, 531
 sonata form, 532
 sonata-allegro form, 532
 sonata-rondo, 515
 sonata-rondo form, 515
 sonatina, 533
 song, 431
 soprano clarinet, 149
 sopranoist, 254
 soprano, 255
 soprano clef, 810
 sostenuto pedal, 218
 soul, 534
 soul music, 534
 sound, 918
 sound box, 79
 sound post, 24
 sound synthesis, 252
 soundboard, 264
 soundbox, 79
 soundhole, 253
 soundpost, 24
 sousaphone, 261
 space, 932
 Spanish guitar, 102
 speaker, 59
 spinet, 83
 spiritual, 395
 staccato, 925
 staff, 885
 standard, 396
 statement, 347
 stave, 885
 steel-string guitar, 99
 stem, 891
 step, 638
 step movement, 970
 stick, 31, 178
 stop, 77
 stopped pipe, 296
 stretto, 535
 string, 107
 string band, 111
 string bass, 153
 string instrument, 109
 string orchestra, 111
 string quartet, 110, 418
 stringed instrument, 109
 strong beat, 582
 strong cadence, 771
 study, 397
 subdivision, 973
 subdominant, 926
 subject, 536
 submediant, 928
 subtonic, 927
 suite, 537
 superdominant, 928
 supertonic, 929
 suspended cymbal, 305
 suspension, 611
 sustain pedal, 80
 sustaining pedal, 80
 sweet potato, 199
 sweet potato whistle, 199
 swing, 538, 930
 sympathetic string, 108
 symphonic poem, 497
 symphonie concertante, 527
 symphony, 526
 symphony orchestra, 210
 syncopated rhythm, 702
 syncopation, 916
 syncope, 916
 synthesis, 252
 synthesizer, 250
 system, 917

T

- tablature, 931
- table, 264
- tabor, 67
- tabor player, 68
- tam-tam, 263
- tambourine, 215
- tambourine player, 216
- tango, 539
- tapered bore, 297
- tarantella, 540
- temper, 276
- temperament, 936
- tempered, 940
- tempered scale, 716
- tempered system, 936
- tempo, 933
- tempo indication, 934
- tempo mark, 934
- tenor, 268, 368, 935
- tenor clef, 805
- tenuto, 941
- ternary form, 408
- terzet, 542
- tessitura, 942
- tetrachord, 944
- theme, 541
- theorbo, 272
- third, 749
- thirty-second-note, 730
- thoroughbass, 627
- three-part form, 408
- tie, 622
- tierce de Picardie, 888
- timbre, 945
- timbrell, 215
- time, 778
- time signature, 781
- timpani, 269
- timpanist, 270
- toccata, 543
- tonal, 946
- tonal degree, 740
- tonal system, 947
- tonality, 947
- tone, 951
- tone cluster, 666
- tone color, 945
- tonguing, 191
- tonic, 950
- traditional music, 420
- transcription, 958
- transpose, 959
- transposing instrument, 278
- transposition, 960
- transverse flute, 322
- treble, 255, 273, 590
- treble clef, 920
- tremolo, 961
- triad, 962
- triangle, 279
- trikitixa, 280, 544
- trill, 967
- trio, 119, 545
- trio sonata, 546
- triple meter, 752
- triplet, 753
- tritone, 968
- trombone, 282
- trombone player, 283
- trombonist, 283
- TRS connector, 135
- trumpet, 286
- trumpet player, 287
- trumpeter, 287
- tuba, 288
- tuba player, 289
- tubular bells, 300
- tumba, 66
- tuna, 290

tune, 276, 382
 tuned percussion instrument, 130
 tuner, 4, 5
 tuning, 277
 tuning fork, 70
 turn, 741
 tutti, 547
 twelve note music, 381
 twelve-tone, 683
 two part form, 407
 txalaparta, 301
 txanbela, 302
 txistu, 310
 txistu player, 312

U

ukelele, 313
 ukulele, 313
 unequal temperament, 938
 unison, 969
 untuned percussion instrument, 131
 upbeat, 592
 upright bass, 153
 upright piano, 224

V

value, 621
 valve, 233
 valve trombone, 235
 variation, 353
 verismo, 550
 vibes, 43

vibraharp, 43
 vibraphone, 43
 vibrato, 971
 vihuela, 44
 vihuela de mano, 44
 villancico, 360
 viol, 46, 315
 viola, 46
 viola d'amore, 316
 viola da braccio, 314
 viola da gamba, 315
 viola player, 47
 violin, 48
 violin clef, 920
 violin player, 49
 violinist, 49
 violist, 47
 violoncellist, 51
 violoncello, 50
 virginal, 52
 vivace, 972
 vocal cord, 14
 vocal ensemble, 15
 vocal music, 337
 vocalisation, 660
 vocalise, 54
 vocalization, 660
 voice, 9, 878
 voice leading, 563
 voice part, 878

W

walking bass, 626
 waltz, 352
 weak beat, 581
 weak cadence, 769
 western lute, 173

whole bar rest, 766
whole note, 643
whole rest, 644
whole step, 951
whole tone, 951
whole tone scale, 952
wind chest, 248
wind instrument, 106
windchest, 248
wind-chest, 248
wolf, 211, 877
wolf fifth, 877
wolf note, 211
wood block, 141
woodwind, 333
woodwind instrument, 333

X

xirula, 308
xylophone, 317

Z

zamba, 551
zarzuela, 552
zither, 327
zortziko, 553

GAZTELANIAZKO AURKIBIDEA

a

- a capella, 555
- a tempo, 556
- abertura acústica, 253
- accelerando, 557
- acciaccatura, 558
- acento, 614
- acento de intensidad, 615
- acento dinámico, 615
- acento métrico, 617
- acento rítmico, 616
- acentuación, 618
- acentuado, -a, 619
- acompañamiento, 801
- acompañar, 800
- acorde, 564
- acorde alterado, 565
- acorde arpegiado, 566
- acorde aumentado, 567
- acorde cuatría, 775
- acorde de dominante, 685
- acorde de quinta aumentada, 663
- acorde de séptima, 576
- acorde de séptima disminuida, 975
- acorde de séptima dominante, 686
- acorde de séptima mayor, 976
- acorde de séptima menor, 577
- acorde de sexta, 573
- acorde de sexta añadida, 908
- acorde de sexta aumentada, 909
- acorde de sexta napolitana, 574
- acorde de sexta y cuarta, 575
- acorde disminuido, 568
- acorde fundamental, 869
- acorde invertido, 569
- acorde mayor, 570
- acorde menor, 571
- acorde menor de séptima, 577
- acorde perfecto, 572
- acorde perfecto mayor, 965
- acorde perfecto menor, 966
- acorde tríada, 962
- acordeón, 16
- acordeón cromático, 18
- acordeón diatónico, 17
- acordeonista, 251
- adagietto, 559
- adagio, 560
- adaptación, 689
- adorno, 600, 601
- aerófono, 3
- afinación, 129, 277, 761
- afinación justa, 762
- afinación pitagórica, 763
- afinación pura, 762
- afinador, 4, 5
- afinar, 276
- agógica, 561
- agudo, -a, 590
- albogue, 19
- albugero, -a, 20
- alboka, 19
- albokari, 20
- alemanda, 338
- allegretto, 583
- allegro, 584
- alma, 24
- altavoz, 59
- alteración, 586
- alteración accidental, 632
- alteración doble, 588
- alteración propia, 589
- alteración simple, 587
- alterar, 585
- alto, 22, 156, 590
- altura, 591
- altura del sonido, 591
- amplificador, 23
- anacrusa, 592
- anacrusis, 592

análisis, 593
 andante, 594
 andantino, 595
 anticipación, 612
 antifona, 339
 apagador, 134
 apoyatura, 602
 apoyatura breve, 558
 arcada, 27
 archilaúd, 29
 arco, 25, 622
 aria, 341
 aria da capo, 374
 armadura, 604
 armonía, 742
 armónica, 8
 armónico, 112, 743
 armonio, 113
 armónium, 113
 armonizar, 744
 arpa, 114
 arpa clásica, 115
 arpa de concierto, 115
 arpa de orquesta, 115
 arpeggio, 606
 arpista, 116
 arreglo, 845
 ars antiqua, 343
 ars nova, 344
 articulación, 607
 atabal, 30
 ataque, 690
 atonalidad, 608, 609
 atonalismo, 608, 609
 audición, 384

B

bagatela, 349
 bajista, 42
 bajo, 40, 42, 625
 bajo caminante, 626
 bajo cifrado, 629
 bajo continuo, 627
 bajo de Alberti, 579
 bajo eléctrico, 41
 bajo ostinato, 628
 balada, 350
 ballet, 351
 banda, 32
 bandoneón, 33
 bandurria, 34
 banjo, 35
 baqueta, 31, 178
 barcarola, 354
 barítono, 36
 barra de compás, 783
 basse danse, 355
 batería, 38
 batuta, 39
 becuadro, 633
 bel canto, 356
 bemol, 636
 berceuse, 357
 bitonalidad, 657
 blanca, 982
 blues, 362
 boca cerrada, 562
 bocal, 53
 bolero, 363
 bombardarda, 55
 bombardino, 56, 84
 bombo, 73, 74
 bongó, 57
 boquilla, 7
 boquilla de lengüeta doble, 236

bordadura, 613
 bordón, 238, 884
 bossa nova, 364
 bourrée, 365
 branle, 366
 bugle, 60

C

cadencia, 768
 cadencia eclesiástica, 773
 cadencia femenina, 769
 cadencia imperfecta, 694
 cadencia incompleta, 694
 cadencia interrumpida, 770
 cadencia masculina, 771
 cadencia perfecta, 772
 cadencia plagal, 773
 cadencia rota, 770
 cadenza, 367
 caja, 79, 140
 caja china, 141
 caja clara, 140
 caja de resonancia, 79
 calderón, 723
 cambio de armadura, 605
 cambio de clave, 733
 cambio de compás, 782
 campana, 137
 campanas tubulares, 300
 caña, 190
 canción, 431
 canción de cuna, 452
 canción popular, 419
 canon, 430
 cantante de ópera, 200
 cantar, 431
 cantata, 432
 cantinela, 433
 canto, 431, 434
 canto gregoriano, 435
 canto llano, 436
 canto popular, 419
 cantus firmus, 368
 capricho, 437
 cascabel, 138
 castañuelas, 139
 cavatina, 429
 ceja, 331
 cejilla, 331
 cejuela, 331
 celesta, 323
 cencerro, 325
 cesura, 978
 chachachá, 549
 chacona, 548
 charanga, 88
 charango, 303
 chicotén, 291
 chirimía, 307
 chistu, 310
 chistulari, 312
 chitarrone, 62
 cifrado, 979
 címbalo, 304, 324
 cimbalón, 324
 círculo de quintas, 665
 cistro, 326
 cítara, 327
 clarín, 293
 clarinete, 148
 clarinetista, 150
 clasicismo, 439
 clave, 145, 732
 clave de do, 682
 clave de do en cuarta línea, 805
 clave de do en primera línea, 810
 clave de do en segunda línea, 639
 clave de do en tercera línea, 750

- clave de fa, 722, 806
 clave de fa en cuarta línea, 806
 clave de fa en tercera línea, 751
 clave de sol, 920
 clave de sol en primera línea, 811
 clave de sol en segunda línea, 920
 clavecín, 145
 clavecinista, 146
 claves, 144
 clavicémbalo, 145
 clavicordio, 147
 clavija, 170
 clavijero, 171
 cluster, 666
 cobre, 186
 coda, 440
 colascione, 63
 coloratura, 151
 coma, 776
 combo, 64
 comma, 776
 compás, 778
 compás asimétrico, 777
 compás binario, 640
 compás compuesto, 780
 compás cuaternario, 807
 compás de amalgama, 777
 compás de espera, 766
 compás de partes desiguales, 777
 compás de ritmo combinado, 777
 compás de silencio, 766
 compás de subdivisión binaria, 779
 compás de subdivisión ternaria, 780
 compás en silencio, 766
 compás mixto, 777
 compás simple, 779
 compás ternario, 752
 composición, 441, 785
 compositor, 784
 concertante, 444
 concertina, 159
 concertino, 65, 667
 concertista, 160
 concerto grosso, 369
 concierto, 445
 conducción armónica, 563
 conducción de voces, 563
 conector jack, 135
 conga, 66
 conjunto instrumental, 127
 conjunto vocal, 15
 conservatorio, 790
 consola, 158
 consonancia, 792
 consonante, 791
 continuo, -a, 627
 contrabajista, 154
 contrabajo, 153, 154
 contracanto, 787
 contradanza, 442
 contrafagot, 155
 contralto, 156
 contramelodía, 787
 contrapunto, 789
 contrasujeto, 443
 contrateno, 157
 contratiempo, 786
 copla, 385
 coral, 446
 corchea, 793
 corchete, 774, 818
 cordófono, 163
 corneta, 164, 165, 234, 293, 294
 corneta de pistones, 234
 corneta de válvulas, 234
 cornetín, 293
 cornetista, 165
 corneto, 164
 corno inglés, 2
 coro, 166, 447
 country, 370
 courante, 371

crescendo, 668
 cromático, -a, 797
 cromatismo, 798
 crótalos, 168
 cuarta, 804
 cuarteto, 172, 448
 cuarteto de cuerda, 110
 cuarteto para cuerda, 418
 cuarto de tono, 957
 cuatríada, 775
 cuatrillo, 808
 cueca, 372
 cuerda, 107
 cuerda simpática, 108
 cuerda vocal, 14
 cuerno, 1
 cumbia, 373

D

da capo, 669
 danza, 375
 danzón, 376
 decibel, 670
 decibelio, 670
 desafinar, 953
 desafinarse, 275
 desarrollo, 413
 desentonar, 953
 diapasón, 70, 671, 746
 diatónico, -a, 672
 diatonismo, 377
 dictado, 675
 dictado musical, 675
 diferencia, 378
 digitación, 117, 745
 diminuendo, 676
 dinámica, 677, 868

dirección, 335
 director, 334
 discanto, 379
 discordante, 678
 discordar, 953
 disonancia, 679
 disonante, 678
 disonar, 953
 ditono, 680
 divertimento, 380
 do, 681
 do central, 695
 doblar, 641
 doble barra, 623
 doble bemol, 637
 doble puntillo, 900
 doble sostenido, 674
 dodecafónico, -a, 683
 dodecafonismo, 381
 dominante, 684
 dosillo, 642
 dulcemel, 271
 dulzaina, 71
 dulzainero, 72
 dúo, 45, 383
 duración, 764

E

ejecución, 767
 ejecutar, 136
 electrófono, 75
 embocadura, 6, 7
 empaste, 37
 enarmónico, 691
 encadenamiento de acordes, 578
 entonación, 129, 761
 episodio, 385

escala, 704
 escala cromática, 707
 escala de blues, 659
 escala de tonos, 952
 escala de tonos enteros, 952
 escala diatónica, 705
 escala disminuida, 714
 escala hexátona, 706
 escala mayor, 708
 escala menor, 709
 escala menor armónica, 710
 escala menor melódica, 711
 escala menor natural, 712
 escala mixta, 713
 escala octatónica, 714
 escala pentatónica, 715
 escala por tonos, 952
 escala por tonos enteros, 952
 escala temperada, 716
 escape, 121
 escobilla, 82
 escolanía, 81
 espacio, 932
 espineta, 83
 espiritual, 395
 estándar, 396
 estándar MIDI, 189
 estrecho, 535
 estribillo, 449
 estudiantina, 290
 estudio, 397
 etnomusicología, 720
 eufonio, 84
 exposición , 347
 expresión, 717
 extensión, 746

F

fa, 721
 fado, 399
 fagot, 85, 86
 fagotista, 86
 fallo, 95
 falsete, 87
 fandango, 400
 fanfarria, 88, 401
 fantasía, 402
 fermata, 723
 fídula, 89
 figura, 862
 figura de nota, 862
 filar, 724
 finale, 403
 fiscorno, 60
 flamenco, 404
 flauta, 90, 92
 flauta de Pan, 214
 flauta de pan, 214
 flauta de pico, 91
 flauta dulce, 91
 flauta travesera, 322
 flautín, 231
 flautista, 92
 fliscorno, 60
 floreo, 613
 folía, 405
 folk, 406
 forma binaria, 407
 forma musical, 474
 forma rondó, 514
 forma sonata, 532
 forma ternaria, 408
 forte, 725
 fortissimo, 726
 frase, 727
 fraseo, 728
 frecuencia, 817
 fuga, 409
 fundamental, 870, 872

fusa, 730

G

gaita, 318
gaitero, 72, 93
gallarda, 411
gama, 704
gama cromática, 707
gama diatónica, 705
gama temperada, 716
gavota, 410
giga, 414
glissando, 735
golpe de arco, 27
golpe de lengua, 191
gong, 104
gospel, 415
grado, 738
grado modal, 739
grado tonal, 740
grave, 625
gregoriano, 435
grupeto, 741
guajira, 416
guimbarda, 195
güiro, 105
guitarra, 98
guitarra acústica, 99
guitarra bajo, 41
guitarra barroca, 100
guitarra clásica, 102
guitarra eléctrica, 101
guitarra española, 102
guitarrista, 103

H

habanera, 417
helicón, 118
hemiolia, 747
hexacordo, 748
himno, 422
homofonía, 754

I

idiófono, 120
imitación, 755
impromptu, 424
improvisación, 425
inarmónico, 756
indicación, 603
indicación de carácter, 718
indicación de expresión, 718
indicación de matiz, 868
indicación de tempo, 934
indicación dinámica, 868
indicación metronómica, 822
instrumentación, 758
instrumentista, 122
instrumento, 123
instrumento acústico, 124
instrumento aerófono, 3
instrumento cordófono, 163
instrumento cromático, 126
instrumento de arco, 26
instrumento de cuerda, 109
instrumento de madera, 333
instrumento de metal, 186
instrumento de percusión, 221
instrumento de percusión afinado, 130

- instrumento de percusión de afinación determinada, 130
- instrumento de percusión de afinación indeterminada, 131
- instrumento de percusión de altura determinada, 130
- instrumento de percusión de altura indeterminada, 131
- instrumento de percusión no afinado, 131
- instrumento de tecla, 267
- instrumento de teclado, 267
- instrumento de viento, 106
- instrumento de viento madera, 333
- instrumento de viento metal, 186
- instrumento diatónico, 125
- instrumento electrófono, 75
- instrumento electrónico, 75
- instrumento idiófono, 120
- instrumento membranófono, 185
- instrumento musical, 123
- instrumento transpositor, 278
- intensidad, 759
- interfaz MIDI, 188
- interludio, 426
- interpretación, 760
- intérprete, 128
- intervalo, 645
- intervalo armónico, 650
- intervalo ascendente, 737
- intervalo aumentado, 648
- intervalo compuesto, 652
- intervalo consonante, 653
- intervalo de cuarta, 804
- intervalo de octava, 980
- intervalo de quinta, 662
- intervalo de segunda, 638
- intervalo de séptima, 974
- intervalo de sexta, 907
- intervalo de tercera, 749
- intervalo descendente, 631
- intervalo disminuido, 649
- intervalo disonante, 647
- intervalo justo, 651
- intervalo mayor, 654
- intervalo melódico, 655
- intervalo menor, 656
- intervalo simple, 646
- introducción, 346
- inversión, 757

J

- jack, 135
- jazz, 427
- jota, 428

L

- la, 799
- larghetto, 802
- largo, 803
- laúd, 173
- laúd europeo, 173
- lautista, 174
- lectura a primera vista, 624
- legato, 809
- lenguaje musical, 855
- lengüeta, 190
- lengüeta doble, 236
- lento, 812
- libreto, 450
- libro, 450
- lied, 451
- ligadura, 815
- ligadura de expresión, 719

ligadura de fraseo, 729
 ligadura de prolongación, 622
 ligadura de unión, 622
 línea, 813
 línea adicional, 814
 línea divisoria, 783
 línea melódica, 816
 línea suplementaria, 814
 lira, 175
 llave, 97, 734
 lobo , 211
 luthier, 176
 lutier, 176

M

macillo, 177
 madrigal, 453
 mambo, 454
 mandolina, 179
 mandolina española, 34
 manual, 180
 maraca, 181
 marcha, 455
 marcha fúnebre, 421
 marimba, 182
 martillo, 177
 masa coral, 166
 mástil, 96
 matiz, 868
 matiz agógico, 867
 matiz dinámico, 868
 maza, 31, 183
 mazo, 183
 mazurca, 456
 mecanismo, 184
 media cejilla, 332
 mediante, 819

medida, 778
 melodía, 382, 820
 membranófono, 185
 merengue, 457
 mesa de mezclas, 196
 metal, 186
 metrónomo, 821
 mezzo-soprano, 187
 mezzoforte, 823
 mezzopiano, 824
 mezzosoprano, 187
 mi, 825
 micrófono, 192
 microtonalidad, 826
 microtonalismo, 826
 microtono, 827
 MIDI, 189
 minué, 459
 minueto, 459
 misa, 458
 modal, 828
 modalidad, 829
 moderato, 830
 modo, 831
 modo antiguo, 599
 modo auténtico, 832
 modo dórico, 833
 modo eclesiástico, 599
 modo eólico, 834
 modo frigio, 835
 modo griego, 836
 modo jónico, 837
 modo lidio, 838
 modo locrio, 839
 modo mayor, 840
 modo menor, 841
 modo mixolidio, 842
 modo plagal, 843
 modulación, 844
 monocordio, 193
 monodia, 846

mordente, 847
 mordente de una nota, 558
 motete, 460
 motivo, 848
 movimiento, 461, 849
 movimiento conjunto, 970
 movimiento contrario, 788
 movimiento directo, 853
 movimiento disjunto, 850
 movimiento oblicuo, 852
 movimiento paralelo, 851
 movimiento por grados conjuntos, 970
 muestreador, 169
 música, 854
 música académica, 463
 música aleatoria, 464
 música antigua, 340
 música clásica, 463, 470
 música concreta, 471
 música contemporánea, 468
 música culta, 463
 música de cámara, 412
 música electroacústica, 465
 música electrónica, 466
 música escénica, 467
 música folklórica, 420
 música hip hop, 423
 música instrumental, 469
 música moderna, 472
 música pop, 501
 música popular, 420
 música profana, 473
 música programática, 505
 música religiosa, 387
 música sacra, 387
 música serial, 524
 música tradicional, 420
 música vocal, 337
 músico, -a, 857
 musicología, 858
 mussette, 194, 462

N

nana, 452
 natural, 859
 negra, 634
 negro espiritual, 395
 neoclasicismo, 477
 neuma, 860
 nocturno, 478
 norma MIDI, 189
 nota, 862
 nota auxiliar, 613
 nota blue, 658
 nota blues, 658
 nota de adorno, 601, 863
 nota de paso, 882
 nota extraña, 863
 nota fundamental, 870
 nota pedal, 884
 notación, 864
 notación alfabética, 865
 notación latina, 923
 notación mensurada, 866
 notación mensural, 866
 notación neumática, 861
 notación silábica, 923

O

obertura, 479
 oboe, 197, 198
 ocarina, 199
 ochote, 212
 octava, 980
 octava alta, 736
 octava baja, 630
 octava corta, 328

octavas paralelas, 981
 octeto, 329, 480
 oído, 253
 oído absoluto, 692
 oído relativo, 693
 ópera, 481
 ópera bufa, 482
 ópera cómica, 482
 ópera seria, 483
 opereta, 484
 operista, 200
 opus, 873
 oratorio, 485
 orden, 201
 orfeón, 202
 organista, 207
 órgano, 203
 órgano de cámara, 206
 órgano electrónico, 204
 órgano portátil, 205
 órgano portátil, 205
 órgano positivo, 206
 órgano procesional, 205
 organología, 208
 organum, 486
 ornamentación, 600
 orquesta, 209
 orquesta de cámara, 94
 orquesta de cuerda, 111
 orquesta sinfónica, 210
 orquestación, 487, 875
 ostinato, 876

P

pabellón, 213
 palillo, 178
 pandereta, 215
 panderetista, 216
 pandero, 319
 parcial, 881
 parte, 345, 580, 878
 parte débil, 581
 parte fuerte, 582
 particella, 878, 879
 partita, 489
 partitura, 880
 partitura de bolsillo, 905
 partitura de orquesta, 874
 partitura general, 874
 pasacalle, 361, 492
 pasaje, 883
 pasión, 490
 pasodoble, 491
 passamezzo, 493
 passepied, 494
 pastoral, 495
 pausa, 765
 pauta, 885
 pavana, 488
 pedal, 217, 219, 884
 pedal celeste, 260
 pedal de resonancia, 80
 pedal de sordina, 260
 pedal tonal, 218
 pedalera, 219
 pedalero, 219
 pentagrama, 885
 percusión, 220
 percusionista, 222
 período clásico, 439
 pianissimo, 886
 pianista, 230

piano, 223, 887
 piano de cola, 226
 piano de concierto, 162
 piano de gran cola, 162
 piano de media cola, 142
 piano eléctrico, 225
 piano mecánico, 227
 piano vertical, 224
 pianoforte, 229
 pianola, 228
 picado, 889
 piccolo, 231
 pieza, 496
 pífano, 232
 pifia, 95
 pistón, 233
 pizzicato, 890
 platillo, 304
 platillos, 306
 platillos charlestón, 61
 plato, 304, 305
 plectro, 237
 plica, 891
 poema sinfónico, 497
 polca, 499
 polifonía, 498
 polimetría, 892
 polimetrismo, 892
 polirritmia, 893
 politonalidad, 894
 polonesa, 500
 pop, 501
 popurrí, 503
 portamento, 895
 posición, 239, 596
 posición abierta, 597
 posición cerrada, 598
 posición de tónica, 871
 posición fundamental, 871
 preludio, 504
 presto, 896

progresión, 578, 897
 progresión armónica, 578
 protocolo MIDI, 189
 púa, 237
 puente, 330, 554
 pulsar, 240
 pulso, 898
 puntillo, 899

Q

quebrado indicador del compás, 781
 quena, 143
 quinta, 662
 quinta del lobo, 877
 quintas paralelas, 664
 quinteto, 58, 438
 quintillo, 661

R

ragtime, 506
 rallentando, 901
 rapsodia, 507
 re, 902
 recapitulación, 358
 recital, 389
 recitativo, 390
 redoble, 28
 redonda, 643
 reexposición, 358
 reggae, 508
 registraci3n, 76
 registro, 77, 696
 repentizaci3n, 624

repertorio, 388
 repetición, 697
 réquiem, 509
 requinto, 149
 resolución, 688
 resolver, 687
 resonancia, 78
 respuesta, 386
 retardo, 611
 retrógrado, -a, 610
 reverencia, 336
 rhythm and blues, 510
 ripieno, 547
 ritardando, 903
 ritmo, 391, 699
 ritmo acéfalo, 701
 ritmo anacrúsico, 700
 ritmo sincopado, 702
 ritmo tético, 703
 ritornello, 511
 rock, 512
 rock and roll, 513
 romance, 394
 romanza, 393
 rondalla, 241
 rondó, 449, 514
 rondó sonata, 515
 rubato, 904
 rumba, 516

S

sacabuche, 242
 sala de conciertos, 161
 salsa, 518
 saltarello, 517
 saltarelo, 517
 salterio, 243, 291
 salto, 850
 saludo, 336
 samba, 519
 sampler, 169
 sarabanda, 520
 saxhorno, 244
 saxo, 245
 saxofón, 245
 saxofonista, 246
 saxófono, 245
 scherzo, 521
 sección de ritmo, 392
 sección rítmica, 392
 secreto, 248
 secuenciador, 249
 segno, 906
 segunda, 638
 seisillo, 910
 semicadencia, 694
 semicorchea, 794
 semifusa, 731
 semitono, 954
 semitono cromático, 956
 semitono diatónico, 955
 señal, 906
 sensible, 911
 septeto, 321, 522
 septillo, 977
 séptima, 974
 serenata, 523
 serialismo, 524
 serie, 912
 serie de armónicos, 913
 sexta, 907
 sexta napolitana, 574
 sexteto, 247, 525
 sextillo, 910
 sforzando, 914
 si, 915
 siciliana, 528
 signo de acentuación, 614

signo de repetición, 698
 silbote, 311
 silencio, 765
 silencio de blanca, 983
 silencio de corchea, 796
 silencio de negra, 635
 silencio de redonda, 644
 silencio de semicorchea, 795
 síncopa, 916
 sinfonía, 526
 sinfonía concertante, 527
 síntesis, 252
 síntesis de sonido, 252
 síntesis sonora, 252
 sintetizador, 250
 sistema, 917
 sistema temperado, 936
 sistema tonal, 947
 sistro, 326
 ska, 529
 sol, 919
 solfear, 921
 solfeo, 922
 solista, 620
 solmisación, 923
 solo, 924
 son, 530
 sonata, 531
 sonata en trío, 546
 sonatina, 533
 sonido, 918
 sonido fundamental, 872
 sopránista, 254
 soprano, 255
 soprano de coloratura, 152
 soprano dramática, 257
 soprano ligera, 256
 soprano lírica, 258
 sordina, 259
 sostenido, 673
 soul, 534

sousafón, 261
 staccato, 925
 subdivisión, 973
 subdominante, 926
 subrayado, 941
 subtónica, 927
 suite, 537
 sujeto, 536
 superdominante, 928
 supertónica, 929
 swing, 538, 930

T

tabla armónica, 264
 tablatura, 931
 tam-tam, 263
 tambor, 69
 tambor de cuerdas, 291
 tamboril, 67
 tamborilero, -a, 68
 tango, 539
 tapa armónica, 264
 tarantela, 540
 tecla, 265
 teclado, 266
 tema, 541
 temperado, -a, 940
 temperamento, 936
 temperamento desigual, 938
 temperamento igual, 937
 temperamento mesotónico, 939
 tempo, 933
 tenor, 268, 368, 935
 tenuto, 941
 teoría de la música, 856
 tercera, 749
 tercera de picardía, 888

terceto, 542
tesitura, 942
tetracordio, 944
tetracordo, 944
tetragrama, 943
tiempo, 580
timbal, 269
timbalero, -a, 270
timbre, 945
tímpano, 271
tiorba, 272
tiple, 255, 273
tocar, 136
toccata, 543
tonada, 382
tonal, 946
tonalidad, 947
tonalidad homónima, 949
tonalidad relativa, 948
tónica, 950
tono, 947, 951
tono relativo, 948
transcripción, 958
transportar, 959
transporte, 960
transposición, 960
traste, 167
trémolo, 961
tresillo, 753
tríada, 962
tríada aumentada, 963
tríada disminuida, 964
tríada mayor, 965
tríada menor, 966
triángulo, 279
trikitixa, 280, 544
trino, 967
trío, 119, 545
trío sonata, 546
tritono, 968
trombón, 282, 283

trombón de pistones, 235
trombón de válvulas, 235
trombón de varas, 133
trombonista, 283
trompa, 284, 285
trompa alpina, 21
trompeta, 286
trompetista, 287
tuba, 288, 289
tubo cilíndrico, 299
tubo cónico, 297
tubo de boca, 295
tubo de lengüetería, 298
tubo labial, 295
tubo tapado, 296
tudel, 53
tumbadora, 66
tuna, 290
tutti, 547
txalaparta, 301
txanbela, 302
txistu, 310

U

ukelele, 313
unísono, 969

V

valor, 621
vals, 352
válvula, 233
vara, 132
variación, 353

verismo, 550
vibráfono, 43
vibrato, 971
vihuela, 44
vihuela de arco, 89
vihuela de mano, 44
villancico, 360
viola, 46, 47
viola d'amore, 316
viola da braccio, 314
viola da gamba, 315
viola de amor, 316
violín, 48
violinista, 49
violista, 47
violoncelo, 50
violonchelista, 51
violonchelo, 50
virginal, 52
vivace, 972
vocalización, 54, 660
voces iguales, 11
voces mixtas, 12
voz, 9, 878
voz blanca, 13

voz grave, 10

X

xilófono, 317
xirula, 308

Z

zamba, 551
zanfona, 320
zanfoña, 320
zanfonía, 320
zarabanda, 520
zarzuela, 552
zortziko, 553

FRANTSESEZKO AURKIBIDEA

A

- a capella, 555
- à la mesure, 556
- a tempo, 556
- accelerando, 557
- accent, 614
- accent d'intensité, 615
- accent dynamique, 615
- accent métrique, 617
- accent rythmique, 616
- accentuation, 618
- accentué, -ée, 619
- acolade carrée, 774
- acolade ronde, 734
- accompagnement, 801
- accompagner, 800
- accord, 277, 564
- accord altéré, 565
- accord arpégé, 566
- accord augmenté, 567
- accord brisé, 566
- accord de 4 notes, 775
- accord de dominante, 685
- accord de quatre notes, 775
- accord de quinte augmentée, 663
- accord de septième, 576
- accord de septième de dominante, 686
- accord de septième diminuée, 975
- accord de septième majeure, 976
- accord de septième mineure, 577
- accord de sixte, 573
- accord de sixte ajouté, 908
- accord de sixte augmentée, 909
- accord de sixte et quarte, 575
- accord de sixte napolitaine, 574
- accord diminué, 568
- accord fondamental, 869
- accord majeur, 570
- accord mineur, 571
- accord parfait, 572
- accord parfait majeur, 965
- accord parfait mineur, 966
- accord renversé, 569
- accord triade, 962
- accordage, 277
- accorde de 3 notes, 962
- accordéon, 16
- accordéon chromatique, 18
- accordéon diatonique, 17
- accordéoniste, 251
- accorder, 276
- accordeur, 4, 5
- adagietto, 559
- adagio, 560
- adaptation, 689
- aérophone, 3
- agogique, 561
- agrément, 600
- aigu, 590
- air, 341, 382
- alboka, 19
- allegretto, 583
- allegro, 584
- allemande, 338
- altération, 586
- altération accidentelle, 632
- altération constitutive, 589
- altération simple, 587
- altérer, 585
- altiste, 47
- alto, 22, 46, 156, 590
- ambitus, 746
- âme, 24
- amplificateur, 23
- anacrouse, 592
- analyse, 593
- anche, 190
- anche double, 236
- andante, 594
- andantino, 595

anticipation, 612
 antiphonie, 339
 appoggiature, 602
 archet, 25
 archiluth, 29
 aria, 341
 aria da capo, 374
 armature, 604
 armure, 604
 arpège, 606
 arrangement, 845
 ars antiqua, 343
 ars nova, 344
 articulation, 607
 atabal, 30
 atonalisme, 608, 609
 atonalité, 608, 609
 attaque, 690
 audition, 384

B

bagatelle, 349
 baguette, 31, 39, 178
 balai, 82
 ballade, 350
 ballet, 351
 bandonéon, 33
 banjo, 35
 barcarolle, 354
 barré, 331
 barre de mesure, 783
 baryton, 36
 basse, 40, 625
 basse chiffrée, 629
 basse continué, 627
 basse contrainte, 628
 basse d'Alberti, 579

basse danse, 355
 basse électrique, 41
 basse obstinée, 628
 bassiste, 42
 basson, 85
 bassoniste, 86
 battement, 898
 batterie, 38
 bécarre, 633
 bel canto, 356
 bémol, 636
 berceuse, 357, 452
 biniou, 318
 bitonalité, 657
 blanche, 982
 bloc de bois, 141
 blue note, 658
 blues, 362
 bocal, 53
 boléro, 363
 bombarde, 55
 bongo, 57
 bossa nova, 364
 bouche fermée, 562
 bourdon, 238, 884
 bourrée, 365
 branle, 366
 broderie, 613
 bugle, 60

C

cadence, 367, 768
 cadence amen, 773
 cadence évitée, 770
 cadence faible, 769
 cadence féminine, 769
 cadence forte, 771

- cadence interrompue, 770
 cadence masculine, 771
 cadence parfaite, 772
 cadence plagale, 773
 cadence rompue, 770
 caisse, 79
 caisse chinoise, 141
 caisse claire, 140
 caisse de résonance, 79
 caisse harmonique, 79
 canon, 430
 cantate, 432
 cantilène, 433
 cantus firmus, 368
 capodastre, 331
 caprice, 437
 castagnettes, 139
 cavatine, 429
 célesta, 323
 césure, 978
 chachachá, 549
 chaconne, 548
 chalemelle, 307
 chalemie, 307
 changement d'armure, 605
 changement de clef, 733
 changement de mesure, 782
 chanson, 431
 chanson populaire, 419
 chant, 431, 434
 chant grégorien, 435
 chanteur d'opéra, 200
 chanteur lyrique, 200
 charango, 303
 charleston, 61
 chef, 334
 chef d'attaque, 667
 chef d'orchestre, 334
 chef de pupitre, 667
 chevalet, 330
 cheville, 170
 chevillier, 171
 chiffonie, 320
 chiffrage, 979
 chiffres indicateurs de mesure, 781
 chifonie, 320
 chitarrone, 62
 choeur, 166, 201, 447
 choral, 446
 chromatique, 797
 chromatisme, 798
 cistre, 326
 cithare, 327
 clairon, 293, 294
 clarinette, 148
 clarinette soprano, 149
 clarinettiste, 150
 classicisme, 439
 clavecin, 145
 claveciniste, 146
 claves, 144
 clavicoorde, 147
 clavier, 266
 clé, 97, 732
 clé d'ut, 682
 clé d'ut deuxième ligne, 639
 clé d'ut première ligne, 810
 clé d'ut quatrième ligne, 805
 clé d'ut troisième ligne, 750
 clé de fa, 722
 clé de fa quatrième ligne, 806
 clé de fa troisième ligne, 751
 clé de sol, 920
 clé de sol deuxième ligne, 920
 clé de sol première ligne, 811
 clef, 97, 732
 clef d'ut, 682
 clef d'ut deuxième ligne, 639
 clef d'ut première ligne, 810
 clef d'ut quatrième ligne, 805
 clef d'ut troisième ligne, 750
 clef de fa, 722

- clef de fa quatrième ligne, 806
 clef de fa troisième ligne, 751
 clef de sol, 920
 clef de sol deuxième ligne, 920
 clef de sol première ligne, 811
 clique, 88
 cloche, 137
 cloche de vache, 325
 cloche tubulaires, 300
 cloche-tube, 300
 cluster, 666
 coda, 440
 colachon, 63
 colorature, 151, 152
 combo, 64
 comma, 776
 compositeur, 784
 composition, 441, 785
 concert, 445
 concertant, -ante, 444
 concertina, 159
 concertino, 65
 concertiste, 160
 concerto, 445
 concerto grosso, 369
 conduite des voix, 563
 conga, 66
 conjonction, 970
 connecteur jack, 135
 conservatoire, 790
 console, 158
 console de mixage, 196
 consonance, 792
 consonant, -ante, 791
 continuo, 627
 contralto, 156
 contre-chant, 787
 contrebasse, 153
 contrebassiste, 154
 contrebasson, 155
 contrechant, 787
 contredanse, 442
 contrepoint, 789
 contresujet, 443
 contretemps, 786
 cor anglais, 2
 cor d'harmonie, 284
 cor des Alpes, 21
 corde, 107
 corde sympathique, 108
 corde vocale, 14
 cordophone, 163
 cormeuseur, 93
 corne, 1
 cornemuse, 318
 cornet, 234
 cornet à bouquin, 164
 cornet à pistons, 234
 cornettiste, 165
 corniste, 285
 coulisse, 132
 country, 370
 coup d'archet, 27
 coup de langue, 191
 couplet, 385
 courante, 371
 crescendo, 668
 croche, 793
 crochet, 818
 crotales, 168
 cueca, 372
 cuivre, 186
 cumbia, 373
 cycle des quintes, 665
 cymbale, 304
 cymbale suspendue, 305
 cymbales, 306
 cymbales à main, 306
 cymbales charleston, 61
 cymbales frappées, 306
 cymbalum, 324

D

da capo, 669
 danse, 375
 danzón, 376
 déchant, 379
 déchiffrage, 624
 décibel, 670
 degré, 738
 degré modal, 739
 degré tonal, 740
 demi-pause, 983
 demi-ton chromatique, 956
 demi-ton diatonique, 955
 demi-cadence, 694
 demi-soupir, 796
 demi-ton, 954
 dessus, 273
 détaché, 925
 détonner, 953
 développement, 413
 diapason, 70, 671, 746
 diatonique, 672
 diatonisme, 377
 dictée, 675
 dictée musicale, 675
 dièse, 673
 diferencia, 378
 diminuendo, 676
 direction, 335
 discordant, -ante, 678
 disjonction, 850
 dissonance, 679
 dissonant, -ante, 678
 diton, 680
 divertimento, 380
 divertissement, 380, 385
 division, 973
 do, 681
 do de la serrure, 695

do du milieu, 695
 do serrure, 695
 dodécaphonique, 683
 dodécaphonisme, 381
 doigté, 117, 745
 dominante, 684
 double altération, 588
 double barre, 623
 double bémol, 637
 double croche, 794
 double dièse, 674
 double point, 900
 double-croche, 794
 doubler, 641
 dulcimer, 271
 dulzaine, 71
 duo, 45, 383
 duolet, 642
 durée, 764
 dynamique, 677

E

échantillonneur, 169
 échappement, 121
 électrophone, 75
 embouchure, 6, 7
 enchaînement d'accords, 578
 enchaînement harmonique, 578
 enharmonique, 691
 ensemble instrumental, 127
 ensemble vocal, 15
 épinette, 83
 épisode, 385
 ère classique, 439
 estudiantina, 290
 étendue, 746
 ethno-musicologie, 720

ethnomusicologie, 720
 étouffoir, 134
 étude, 397
 euphonium, 84
 exécuter, 136
 exécution, 767
 exposition, 347
 expression, 717

F

fa, 721
 fado, 399
 fandango, 400
 fanfare, 88, 401
 fantaisie, 402
 fausset, 87
 fidula, 89
 fifre, 232
 figure de note, 862
 filer, 724
 finale, 403
 flamenco, 404
 flûte, 90
 flûte à bec, 91
 flûte de Pan, 214
 flûte douce, 91
 flûte droite, 91
 flûte traversière, 322
 flûtiste, 92
 folia, 405
 folk, 406
 follia, 405
 fondamental, 872
 fondamentale, 870
 forme binaire, 407
 forme musicale, 474
 forme refrain, 514

forme rondo-sonate, 515
 forme sonate, 532
 forme ternaire, 408
 forte, 725
 fortissimo, 726
 fréquence, 817
 frette, 167
 fugue, 409

G

gaillarde, 411
 gamme, 704
 gamme blues, 659
 gamme chromatique, 707
 gamme diatonique, 705
 gamme diminuée, 714
 gamme hexatone, 706
 gamme majeure, 708
 gamme mineure, 709
 gamme mineure harmonique, 710
 gamme mineure mélodique, 711
 gamme mineure naturelle, 712
 gamme mixte, 713
 gamme octatonique, 714
 gamme par tones, 952
 gamme par tones entiers, 952
 gamme pentatonique, 715
 gamme pythagoricienne, 763
 gamme tempérée, 716
 gamme unitonique, 952
 gamme zarlinienne, 762
 gavotte, 410
 gigue, 414
 glissando, 735
 gong, 104
 gospel, 415
 grand barré, 331

grave, 625
 grelot, 138
 grosse caisse, 73
 gruppetto, 741
 gruppetto, 741
 guajira, 416
 guimbarde, 195
 güiro, 105
 guitar acoustique, 99, 102
 guitare, 98
 guitare baroque, 100
 guitare basse, 41
 guitare classique, 102
 guitare électrique, 101
 guitare espagnole, 102
 guitare folk, 99
 guitariste, 103

H

habanera, 417
 hampe, 891
 harmonica, 8
 harmonie, 32, 742
 harmonique, 112, 743
 harmoniser, 744
 harmonium, 113
 harpe, 114
 harpe classique, 115
 harpe de concert, 115
 harpiste, 116
 hautbois, 197
 hautboïste, 198
 haut-contre, 157
 hauteur, 591
 hauteur du son, 591
 hauteur tonal, 591
 haut-parleur, 59

hélicon, 118
 hémiole, 747
 hexacorde, 748
 homophonie, 754
 hymne, 422

I

idiophone, 120
 imitation, 755
 impromptu, 424
 improvisation, 425
 indication, 603
 indication de caractère, 718
 indication de dynamique, 868
 indication de mesure, 781
 indication de tempo, 934
 indication métronomique, 822
 inharmonique, 756
 instrument, 123
 instrument à archet, 26
 instrument à clavier, 267
 instrument à cordes, 109
 instrument à percussion, 221
 instrument à percussion accordé, 130
 instrument à vent, 106
 instrument à vent famille bois, 333
 instrument à vent famille métal, 186
 instrument acoustique, 124
 instrument aérophone, 3
 instrument chromatique, 126
 instrument cordophone, 163
 instrument de percussion non accordé,
 131
 instrument diatonique, 125
 instrument électronique, 75
 instrument en bois, 333
 instrument en métal, 186

instrument idiophone, 120
 instrument membranophone, 185
 instrument musical, 123
 instrument transpositeur, 278
 instrumentation, 758
 instrumentiste, 122
 intensité, 759
 interface MIDI, 188
 interligne, 932
 interlude, 426
 interprétation, 760
 interprète, 128
 intervalle, 645
 intervalle ascendant, 737
 intervalle augmenté, 648
 intervalle composé, 652
 intervalle consonant, 653
 intervalle descendant, 631
 intervalle diminué, 649
 intervalle dissonant, 647
 intervalle harmonique, 650
 intervalle juste, 651
 intervalle majeur, 654
 intervalle mélodique, 655
 intervalle mineur, 656
 intervalle simple, 646
 intonation, 129, 761
 intonation juste, 762
 introduction, 346
 inversion, 757

J

jack, 135
 jazz, 427
 jeu d'orgue, 77
 jota, 428
 jouer, 136, 240

joueur d'alboka, 20
 justesse, 129

K

kena, 143

L

la, 799
 langage musical, 855
 larghetto, 802
 largo, 803
 lecture à vue, 624
 legato, 809
 lento, 812
 liaison, 815
 liaison d'expression, 719
 liaison de durée, 622
 liaison de phrase, 729
 liaison de phrasé, 719
 liaison de prolongation, 622
 liaison de tenue, 622
 liaison expressive, 719
 libretto, 450
 lied, 451
 ligne, 813
 ligne mélodique, 816
 ligne supplémentaire, 814
 livret, 450
 loup, 211
 luth, 173
 luth européen, 173
 luth occidental, 173
 luthier, 176

luthiste, 174
lyre, 175

M

madrigal, 453
 mailloche, 31, 183
 mambo, 454
 manche, 96
 mandole, 34
 mandoline, 179
 mandoline espagnole, 34
 mandore, 34
 manécanterie, 81
 manuel, 180
 maraca, 181
 marche, 455
 marche des voix, 563
 marche funèbre, 421
 marimba, 182
 marque métronomique, 822
 marteau, 177
 mazurka, 456
 mécanique, 184
 médiante, 819
 médiateur, 237
 mélodie, 382, 820
 membranophone, 185
 menuet, 459
 merengue, 457
 messe, 458
 mesure, 778
 mesure à deux temps, 640
 mesure à quatre temps, 807
 mesure à temps binaires, 779
 mesure à temps ternaires, 780
 mesure à trois temps, 752
 mesure asymétrique, 777
 mesure binaire, 640
 mesure composée, 780
 mesure de silence, 766
 mesure irrégulière, 777
 mesure quaternaire, 807
 mesure simple, 779
 mesure ternaire, 752
 métronome, 821
 mezzo-soprano, 187
 mezzoforte, 823
 mezzopiano, 824
 mezzosoprano, 187
 mi, 825
 micro-intervalle, 827
 microphone, 192
 microtonalisme, 826
 microtonalité, 826
 MIDI, 189
 modal, -ale, 828
 modalisme, 829
 modalité, 829
 mode, 831
 mode ancien, 599
 mode authentique, 832
 mode d'Église, 599
 mode dorien, 833
 mode ecclésiastique, 599
 mode éolien, 834
 mode grec, 836
 mode ionien, 837
 mode locrien, 839
 mode lydien, 838
 mode majeur, 840
 mode mineur, 841
 mode mixolydien, 842
 mode phrygien, 835
 mode plagale, 843
 moderato, 830
 modulation, 844
 monocorde, 193
 monodie, 846

mordant, 847
 motet, 460
 motif, 848
 mouvement, 461, 849
 mouvement conjoint, 970
 mouvement contraire, 788
 mouvement direct, 853
 mouvement disjoint, 850
 mouvement oblique, 852
 mouvement parallèle, 851
 musette, 194, 462
 musicien, -enne, 857
 musicologie, 858
 musicale, 854
 musique à programme, 505
 musique aléatoire, 464
 musique ancienne, 340
 musique classique, 463, 470
 musique concrète, 471
 musique contemporaine, 468
 musique de chambre, 412
 musique de scène, 467
 musique électroacoustique, 465
 musique électronique, 466
 musique folklorique, 420
 musique hip-hop, 423
 musique instrumentale, 469
 musique moderne, 472
 musique populaire, 420
 musique profane, 473
 musique religieuse, 387
 musique sacrée, 387
 musique savant, 463
 musique scénique, 467
 musique sérielle, 524
 musique traditionnelle, 420
 musique vocale, 337

N

naturel, -elle, 859
 negro spiritual, 395
 néo-classicisme, 477
 neume, 860
 nocturne, 478
 noire, 634
 norme MIDI, 189
 notation, 864
 notation alphabétique, 865
 notation mensuraliste, 866
 notation mesurée, 866
 notation neumatique, 861
 notation syllabique, 923
 note, 862
 note d'ornement, 601
 note de passage, 882
 note étrangère, 863
 note étrangère aux accords, 863
 nuance, 868
 nuance agogique, 867
 nuance d'intensité, 868
 nuance dynamique, 868

O

ocarina, 199
 ochote, 212
 octave, 980
 octave inférieur, 630
 octave réduite, 328
 octave supérieur, 736
 octaves parallèles, 981
 octet, 329
 octuor, 480
 opéra, 481

opéra bouffe, 482
 opera seria, 483
 opérette, 484
 opus, 873
 oratorio, 485
 orchestration, 487, 875
 orchestre, 209
 orchestre à cordes, 111
 orchestre d'harmonie, 32
 orchestre de chambre, 94
 orchestre symphonique, 210
 oreille absolue, 692
 oreille relative, 693
 organiste, 207
 organologie, 208
 organum, 486
 orgue, 203
 orgue électronique, 204
 orgue portable, 205
 ornement, 601
 ornementation, 600
 orphéon, 202
 ostinato, 876
 ouïe, 253
 ouverture, 479

P

particella, 879
 partie, 345, 878
 partiel, 881
 partita, 489
 partition, 880
 partition d'orchestre, 874
 partition de poche, 905
 pasodoble, 491
 passacaille, 492
 passage, 883

passamezzo, 493
 passe-pied, 494
 passepied, 494
 Passion, 490
 pastorale, 495
 pause, 644, 765
 pavane, 488
 pavillon, 213
 pédale, 217, 884
 pédale de prolongation, 218
 pédale de sostenuto, 218
 pédale douce, 260
 pédale forte, 80
 pédale sourdine, 260
 pédale tonale, 218
 pédalier, 219
 perce conique, 297
 perce cylindrique, 299
 percussion, 220
 percussionniste, 222
 petit note, 602
 petit note non accentuée, 558
 petite barré, 332
 petite clarinette, 149
 petite flûte, 231
 petite note barrée, 558
 phrase, 727
 phrasé, 728
 pianissimo, 886
 pianiste, 230
 piano, 223, 887
 piano à queue, 226
 piano de concert, 162
 piano demi-queue, 142
 piano droit, 224
 piano électrique, 225
 piano grande queue, 162
 piano mécanique, 227
 piano pneumatique, 228
 pianoforte, 229
 piccolo, 231

pièce, 496
 piqué, 889
 piston, 233
 pizzicato, 890
 plain-chant, 436
 plectre, 237
 poème symphonique, 497
 point, 899
 point d'orgue, 723
 politonalisme, 894
 polka, 499
 polonaise, 500
 polymétrie, 892
 polyphonie, 498
 polyrythmie, 893
 polytonalité, 894
 pont, 554
 pop, 501
 pop musique, 501
 port de voix, 895
 portée, 885
 positif, 206
 position, 239, 596
 position fermée, 598
 position fondamentale, 871
 position large, 597
 position ouverte, 597
 position serrée, 598
 pot-pourri, 503
 prélude, 504
 presto, 896
 progression, 897
 progression harmonique, 578
 protocole MIDI, 189
 psaltérion, 243
 pulsation, 898

Q

quadruple croche, 731
 quart de soupir, 795
 quart de ton, 957
 quarte, 804
 quartolet, 808
 quatuor, 172, 448
 quatuor à cordes, 110, 418
 quatuor pour cordes, 418
 quena, 143
 quinte, 662
 quinte du loup, 877
 quintes parallèles, 664
 quintet, 58, 438
 quintolet, 661

R

ragtime, 506
 rallentando, 901
 ré, 902
 récital, 389
 récitatif, 390
 réexposition, 358
 refrain, 449
 reggae, 508
 registration, 76
 registre, 77, 696
 renversement, 757
 répertoire, 388
 répétition, 697
 réponse, 386
 reprise, 697
 Requiem, 509
 résolution, 688
 résonance, 78

résoudre, 687
 retard, 611
 rétrograde, 610
 rhapsodie, 507
 rhythm and blues, 510
 ripieno, 547
 ritardando, 903
 ritournelle, 449, 511
 rock, 512
 rock and roll, 513
 romance, 393, 394
 rondalla, 241
 ronde, 643
 rondo, 514
 roulement, 28, 211
 rubato, 904
 rumba, 516
 rythme, 391, 699
 rythme acéphale, 701
 rythme anacrousique, 700
 rythme syncopé, 702
 rythme théorique, 703

S

salle de concerts, 161
 salsa, 518
 saltarelle, 517
 samba, 519
 saqueboute, 242
 sarabande, 520
 saxhorn, 244
 saxhorn baryton, 56
 saxophone, 245
 saxophoniste, 246
 scherzo, 521
 se désaccorder, 275
 seconde, 638
 section rythmique, 392
 segno, 906
 sensible, 911
 septet, 321
 septième, 974
 septolet, 977
 septuor, 522
 séquenceur, 249
 sérénade, 523
 sérialisme, 524
 série, 912
 série d'harmoniques, 913
 série harmonique, 913
 sextet, 247
 sextolet, 910
 sextuor, 525
 sforzando, 914
 si, 915
 sicilienne, 528
 signe d'expression, 718
 signe de renvoi, 906
 signe de répétition, 698
 signe de reprise, 698
 silbote, 311
 silence, 765
 sillet, 331
 sinfonie, 320
 sixte, 907
 sixte napolitaine, 574
 ska, 529
 sol, 919
 solfège, 922
 solfier, 921
 soliste, 620
 solmisation, 923
 solo, 924
 sommier, 171, 248
 son, 530, 918
 son fondamental, 872
 sonate, 531
 sonate en trio, 546

sonatine, 533
 soprane, 255
 soprane dramatique, 257
 soprane léger, 256
 soprane lyrique, 258
 sopraniste, 254
 soprano, 255
 soprano dramatique, 257
 soprano léger, 256
 soprano lyrique, 258
 soul, 534
 souligné, 941
 soupir, 635
 sourdine, 259
 sous-dominante, 926
 sous-tonique, 927
 sousaphone, 261
 staccato, 925
 standard, 396
 standard MIDI, 189
 strette, 535
 suite, 537
 sujet, 536
 supertonique, 929
 sus-dominante, 928
 swing, 538, 930
 symphonie, 320, 526
 symphonie concertante, 527
 syncope, 916
 synthèse, 252
 synthèse sonore, 252
 synthétiseur, 250
 système, 917
 système tonal, 947

T

tablature, 931

table d'harmonie, 264
 table de résonance, 264
 tam-tam, 263
 tambour, 69
 tambour à cadre, 319
 tambour de basque, 215
 tambour sur cadre, 319
 tambourin, 67, 215
 tambourin à cordes, 291
 tambourin du Béarn, 291
 tambourinage, 28
 tambourinaire, 216
 tambourinement, 28
 tambourineur, -euse, 68
 tango, 539
 tarantelle, 540
 tempérament, 936
 tempérament égal, 937
 tempérament inégal, 938
 tempérament mésotonique, 939
 tempéré, -ée, 940
 tempo, 933
 temps, 580
 temps faible, 581
 temps fort, 582
 teneur, 368
 ténor, 268, 935
 tenuto, 941
 tercet, 542
 tessiture, 942
 tétracorde, 944
 tétragramme, 943
 thème, 541
 théorbe, 272
 théorie musicale, 856
 tierce, 749
 tierce de Picardie, 888
 tierce picardie, 888
 timbale, 269
 timbalier, -ière, 270
 timbre, 238, 945

toccata, 543
ton, 947, 951
ton relatif, 948
tonal, -ale, 946
tonalité, 947
tonalité homonyme, 949
tonique, 950
touche, 70, 265
touchette, 167
transcription, 958
transposer, 959
transposition, 960
trémolo, 961
triade, 962
triade augmentée, 963
triade diminuée, 964
triade majeure, 965
triade mineure, 966
triangle, 279
trikitixa, 280, 544
trille, 967
trio, 119, 545
triolet, 753
triple croche, 730
triton, 968
trombone, 282
trombone à coulisse, 133
trombone à pistons, 235
tromboniste, 283
trompette, 286
trompettiste, 287
tuba, 288
tubiste, 289
tumba, 66
tumbadora, 66
tuna, 290
tutti., 547
tuyau à anche, 298
tuyau à bouche, 295
tuyau bouché, 296
txalaparta, 301

txanbela, 302
txirula, 308
txistu, 310
txistulari, 312
tympanon, 271

U

ukelele, 313
ukulele, 313
unisson, 969
ut, 681

V

valeur, 621
valse, 352
variation, 353
vérisme, 550
vibraphone, 43
vibrato, 971
vièle, 89
vielle, 89
vihuela, 44
vihuela de mano, 44
villancico, 360
viole, 46
viole d'amour, 316
viole de bras, 314
viole de gambe, 315
violon, 48
violoncelle, 50
violoncelliste, 51
violonist, 49
virginal, 52

virgule, 776
vivace, 972
vocalise, 54, 660
voix, 9, 878
voix blanche, 13
voix égales, 11
voix grave, 10
voix mixtes, 12

W

walking bass, 626

X

xylophone, 317

Z

zamba, 551
zarzuela, 552
zortziko, 553
zymbalon, 271

MUSIKA-NOTAZIOAN ERABILTZEN DIREN ARGIBIDE BATZUEN AZALPENA¹

¹ Besterik adierazi ezean, italierazkoak

a battuta	hasierako pultsazioan edo tempoan
a capella	kantu hutsez
a capriccio	nahierara (tempoaz)
a piacere	nahierara (tempoaz)
a punta d'arco	arkuaren puntaz
a tempo	hasierako pultsazioan edo tempoan
accelerando	pixkanaka arinduz, azkartuz
ad libitum	nahierara (tempoaz)
adagietto	tempo geldoan (<i>adagio</i> baino arinxego)
adagio	tempo geldoan (<i>largo</i> eta <i>andanteren</i> artean)
affabile	adeitsu
affannato	gogotsu
affettuoso	amultsuki
affrettando	pixkanaka arinduz, azkartuz
agevole	arin, bizkor
agile	arin, bizkor
agitato	aztoraturik, artega
al fine	amaierara arte
al segno	seinalera
alla breve	2/2 konpasean
allargando	tempoa luzatuz, motelduz
allegretto	tempo arinean (<i>allegro</i> baino arinxego)
allegro	tempo arinean (<i>andante</i> eta <i>vivaceten</i> artean)
all'ottava	goiko edo beheko zortzidunean
amabile	adeitsu
andante	<i>adagio</i> eta <i>allegroren</i> arteko tempoa
andantino	<i>andante</i> baino arinxego
animato	gogoz, kementsu
appassionato	suhar, grinatsu
appoggiando	artikulazioari buruz, notak nabarmenduz eta bata bestearekin elkartuz
assai	tempo-adierazle bati buruz, oso, nahiko (<i>allegro assai</i> : oso allegro, oso arin)
attacca	etenik gabe, gelditu gabe (bi pasarteren artean)
bis	pasarte edo atala errepikatze hiza
bisbigliando	harpan, bi eskuetako hatzek txandaka hariak jotzea tremolo-antzeko efektua sortzeko
calando	gutxituz, motelduz (intentsitateaz edo tempoaz)
cantabile	kantuaren moduan interpretatuz,
capriccioso	apetatsu, nahierara
chiuso	tronpan, pabiloia eskuz estaliz
colla parte	ahots nagusiarekin batera, hura imitatuz
coll'ottava	zortzidunean bikoiztuz

come prima	lehen bezala, hasieran bezala (eskuarki, tempoaz)
come sopra	lehen bezala, hasieran bezala (eskuarki, tempoaz)
comodo	eroso, aise, behartu gabe
con brio	kementsu, gogotsu (interpretazioaz)
con moto	arin, bizkor (tempoaz)
coperto	tinbal edo danborretan, zapi batez larrua estaliz
crescendo	soinu-intentsitatea pixkanaka handituz
da capo	hasieratik
dal segno	seinaletik
deciso	erabakimenez (erritmoaz)
decrescendo	soinu-intentsitatea pixkanaka gutxituz
delicato	fin, fintasunez
détaché (fr)	notak elkarrengandik bereiziz (artikulazioaz)
diminuendo	soinu-intentsitatea pixkanaka gutxituz
divisi	parte bateko nota-bikoteak instrumentuen artean banatuz
dolce	goxo
dolcissimo	oso goxo
doloroso	atsekabez
espressivo	espresio handiz
flebile	triste, negartsu
forte	intentsitate handiz, ozen
fortissimo	oso intentsitate handiz, oso ozen
furioso	haserre, asaldatuta
gettato; ricochet (fr.)	arkua harien gainean erortzen utziz eta errebotea eginez
giocoso	jolasti, jostalari
giusto	doi, zehatz
grazioso	grazios(o), graziaz
incalzando	presaka, presaz; pixkanaka arinduz, azkartuz
lacrimoso	negartsu
largetto	tempo geldoan (<i>largo</i> baino arinxego)
largo	tempo geldoan (<i>adagio</i> baino geldoago)
legato	notak bata bestetik bereizi gabe joz
leggiero	arin
lento	tempo geldoan (<i>adagio</i> baino arinago)
l'istesso tempo	tempo berean
loco	leku berean (zortzidunetz aldatzeko argibidearen ondoren, hasierako zortzidunera itzultzeko)
lusingando	lausengatuz, losintxatuz
maestoso	handitasunez, handientsu
marcato	nota nabarmen azentuatuz
martellato; martelé (fr.)	notak elkarrengandik nabarmen bereiziz (artikulazioaz)

meno	gutxiago; ez hain
mezzoforte	<i>forte</i> baino intentsitate txikixeagoz
mezzopiano	<i>piano</i> baino intentsitate handixeagoz
moderato	<i>andante</i> eta <i>allegro</i> ren arteko tempoa
moderato	ez oso, ez hain (<i>allegro</i> edo <i>andanteren</i> ondoren)
molto	oso
morendo	ahulduz, motelduz (dinamikaz, tempoaz, espresioaz)
mosso	bizkor, mugitu
muta	instrumentua edo instrumentuaren afinazioa aldatzeko argibidea
non tanto	ez hain, ez hainbeste
non troppo	ez oso
obbligato	jo edo kantatu beharrekoa, hautazkoa ez dena (musika barrokoan)
ossia	halaber, honela ere bai (pasarte baten ordez jo daitekeen hautazko pasarte adierazteko)
ottava alta	goiko zortzidunean
ottava bassa	beheko zortzidunean
parlando, parlato	hizketan bezala (kantatzean)
patetico	suhar, grinatsu
perdendosi	ahulduz, motelduz (dinamikaz)
pesante	astun, astuntasunez
pianissimo	oso soinu-intentsitate txikiz
pietoso	pietatez
pizzicato	hariak hatzez pultsatuz
poco	pixka bat, apur bat; zertxobait
pomposo	hotsandiko, ospetsu
presto	tempo arinean
primo tempo	hasierako tempoan
rallentando	pixkanaka geldotuz
rinforzando	intentsitatea bat-batean handituz
ritardando	pixkanaka geldotuz
ritenuto	tempoa bat-batean geldotuz
rubato	tempoa eta noten balio erlatiboak askatasunez hartuz
sautillé	hariak arkuaren erdialdeaz joz eta nota bereziak eginez (artikulazioa)
scherzando	jolasti, jostalari
sciolto	aski, nahierara (interpretazioaz)
sciolto	notak bereiziz (artikulazioaz)
segue	etenik gabe, gelditu gabe (bi pasarteren artean, edo orria aldatzean)
segue	errepikatuz, gauza bera eginez (nota, arpegioa...)

sempre	beti (<i>sempre crescendo</i> : soinu-intentsitatea etengabe handituz)
senza	gabe
sforzando	nota nabarmenduz eta iraupen osoa emanez
simile	errepikatuz, gauza bera eginez (nota, arpegioa...)
smorzando	ahulduz, motelduz (dinamikaz)
soave	gozo, suabe
sostenuto	eutsiz
sotto voce	ahopean
spianatto	lau, xalo
spiccato	arkuaren erdialdeaz hariak joz eta nota bereziak eginez (artikulazioa)
spiritoso	gogotsu, bizkor
staccato	notak elkarren artetik bereiziz
strascinando	herrestan, arrastaka (<i>oso legato</i>)
strepitoso	zaratatsu
stringendo	pixkanaka arinduz, azkartuz
subito	bat-batean
sul ponticello	haria arkuaz zubitik gertu igurzteko argibidea
sul tasto	haria arkuaz diapasoia amaitzen den aldean igurzteko argibidea
tacet	isilik
tasto solo	baxu jarraituan, baxua soilik jo behar dela adierazteko duen argibidea
tempo giusto	tempo doian, tempo aldatu gabe
tempo primo	hasierako tempoan
tenuto	notari dagokion iraupen osoa emanez
tutti	guztiak joz/kantatuz
vivace	tempo arinean (<i>allegro</i> eta <i>prestroren</i> artean)
vivo	bizkor, arin (tempoaz)
vuota	haria airean joz

ERREFERENTZIA BIBLIOGRAFIKOAK

- ARANA MARTIJA, B. 1987: *Isilune konpasa II*. Donostia: Euskal Liburu eta Kantuen Argitaldaria, S.A.
- ARANA MARTIJA, B. 1988: *Isilune konpasa III*. Donostia: Euskal Liburu eta Kantuen Argitaldaria, S.A.
- ATXEAGA, J.L. 1996. *Musika 6*. Donostia: Erein.
- BASSO, A. (zuz.). 1990. *Dizionario enciclopedico universale della musica e dei musicisti*. Torino: UTET.
- BELTRAN, J. M. 1992. *Euskal Herriko musika tresnak*. Usurbil: Elhuyar
- BENADE, A.H. 1990. *Fundamentals of Musical Acoustics*. 2. ed. New York: Dover Publications.
- BLUME, F. 2006. *Die musik in Geschichte und Gegenwart: allegemeine enzyklopädie der musik*. Kassel: Bärenreiter; Stuttgart: Metzler:
- CASARES RODICIO, E. (zuz.). 2002. *Diccionario de la música Española e Hispanoamericana*. Madrid: SGAE, Sociedad General de Autores y Editores.
- CATTOI, B. 1981. *Apuntes de acústica y escalas exóticas*. Buenos Aires: Ricordi Americana.
- ESLABA, H. 1987. *Solfeo-metodoa*. Donostia: Elhuyar.
- FREGA, A. L. 2002. *Irakasleentzako musika*. Bilbo: Euskal Herriko Unibertsitatea. Argitalpen Zerbitzua
- GONZÁLEZ LAPUENTE, A. 2003. *Diccionario de la música*. Madrid: Alianza Editorial.
- HONEGGER, M. (zuz.). 1979. *Science de la musique. Dictionnaire de la musique : formes, technique, instruments*. Paris: Bordas.
- KAROLYI, O. 1979. *Introducción a la música*. Madrid: Alianza Editorial.
- KENNEDY, M. 2006. *The Oxford Dictionary of Music*. Oxford: Oxford University Press.
- LATHAM, A. 2004. *The Oxford Dictionary of Musical Terms*. Oxford: Oxford University Press.
- LEUCHTMANN, H. (zuz.) *Terminorum musicae index septem linguis redactus*. Budapest: Akadémiai Kiadó. Bärenreiter.
- MICHELS, U. 2004. *Atlas de Música*. Madrid: Alianza Editorial.
- MURUAMENDIARAZ, N., ARANA, J.A. & IRIARTE, M. 1994. *Musika historian zehar. BBB-1*. Donostia: Elhuyar-Elkar.
- RANDEL, D.M. (zuz.). 2003. *The Harvard Dictionary of Music*. 4. ed. Cambridge (Massachusetts) & London (England): The Belknap Press of Harvard University Press-Reference Library:
- SADIE, S. (zuz.). 2001. *The New Grove dictionary of music and musicians*. 2. ed. Londres: Macmillan Publishers.

- SCHOLES, P.A. 1981. *Diccionario Oxford de la música*. Habana: Editorial Arte y Literatura.
- SCHÖNBERG, A. 1990. *Armonía*. Madrid: Real Musical.
- SIRON, J. 2004. *Dictionnaire des mots de la musique*. 2. ed. Paris: Éditions Outre Mesure.
- UZEI. 1986. *Musika hiztegia*. Donostia: Elkar.
- VALLS, M.: 1978. *Para entender la Música*. Madrid: Alianza Editorial.
- VIGNAL, M. (zuz.) 2005. *Dictionnaire de la musique*. 2. ed. Paris: Larousse.
- ZAMACOIS, J. 1987. *Teoría de la música*: vol. II. 11. ed. Barcelona: Labor.
- ZAMACOIS, J. 1990. *Teoría de la música*: vol. I. 23. ed. Barcelona: Labor.
- Interneteko kontsulta-iturriak
- Classical Music Guide*. [on line] [kontsulta: 07-04-22] <<http://www.classicol.com/classical.cfm?music=Educational>>
- Dictionnaire pratique et historique de la musique*. [on line] [kontsulta: 07-04-22] <<http://dictionnaire.metronimo.com/index.php?a=index&d=1>>
- Dolmetsch Music Dictionary* [on line] [kontsulta: 07-04-22] <<http://www.dolmetsch.com/musictheorydefs.htm>>
- Dolmetsch Music theory & history* [on line] [kontsulta: 07-04-22] <<http://www.dolmetsch.com/theoryintro.htm>>
- Essentials of Music - Glossary*. [on line] [kontsulta: 07-04-22] <<http://www.essentialsofmusic.com/glossary/glossary.html>>
- Euskal instrumentuak -Herri-musikaren soinu-tresnak, sailkapena. Euskadi.net*. [on line] [kontsulta: 07-04-22] <http://www.kultura.ejgv.euskadi.net/r46-8714/eu/contenidos/informacion/euskalmusika-tresnak/eu_1384/introduccion.html>
- Euskalterm*. [on line] [kontsulta: 07-04-22] <http://www1.euskadi.net/euskalterm/indice_e.htm>
- LilyPond Music Glossary*. [on line] [kontsulta: 07-04-22] <<http://lilypond.org/doc/v2.8/Documentation/user/music-glossary/source/Documentation/user/music-glossary.html>>
- Music Notation*. [on line] [kontsulta: 07-04-22] <<http://www.music.msu.edu/musicnotation/index.php>>
- Musica Viva Encyclopedia* [on line] [kontsulta: 07-04-22] <<http://www.musicaviva.com/encyclopedia/index.html#search>>
- Musika*. [on line] [kontsulta: 07-04-22] <<http://www.ehu.es/acustica/euskara/musika/musika.html>>

MUSIKA

Musika Glosarioa - Hiru.com. Eusko Jaurlaritzaren etengabeko ikaskuntzarako ataria. <<http://www.hiru.com/musika/glosarioa>>

Musika - Hiru.com. Eusko Jaurlaritzaren etengabeko ikaskuntzarako ataria. [on line] [kontsulta: 07-04-22] <<http://www.hiru.com/musika/>>

Thesaurus of Musical Instruments. [on line] [kontsulta: 07-04-22] <<http://www.alteriseculo.com/instruments>>

Virginia Tech Multimedia Music Dictionary. [on line] [kontsulta: 07-04-22] <<http://www.music.vt.edu/musicdictionary/>>